

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทุนวิจัย
กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

รายงานวิจัย

แนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์
สาขาวาริชยาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
ในทศวรรษหน้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โดย

จ่านง วิบูลย์ศรี

พฤษภาคม ๒๕๔๔

จพ
นศ 15
012370

RD02019101

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทุนวิจัย
กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

รายงานวิจัย

แนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์
สาขาวาริชวิทยาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
ในทศวรรษหน้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โดย

จ่านง วิบูลย์ศรี

พฤษภาคม ๒๕๔๔

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุนวิจัย

กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

รายงานผลการวิจัย

แนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์
สาขาวาริชวิทยาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
ในทศวรรษหน้า

โดย

จ่านง วิบูลย์ศรี

พฤษภาคม พ.ศ. 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย ก็เพราะได้รับการสนับสนุนจากกองทุน-
 รัชดาภิเษกสมโภช สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการเงิน 2541 โดยมี
 ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย เป็นที่ปรึกษา
 ประจำโครงการ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนและความร่วมมืออย่างดียิ่งจากหลายหน่วยงานและ
 จากบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่าย อาทิ ท่านผู้อำนวยการประไพพิศ มงคลรัตน์
 แห่งสำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิลักษณ์
 ปทุมราช อดีตผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านรองศาสตราจารย์ จุมพล
 รอดคำดี คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และท่านรองศาสตราจารย์ ภิรมณ์
 อนุวัชศิริวงศ์ หัวหน้าภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
 มหาวิทยาลัย แต่ละท่านดังกล่าวได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และได้กรุณา
 อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน เพื่อให้งานวิจัยนี้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด
 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอถือโอกาสนี้ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้กรุณา
 อนุมัติทุนวิจัยข้างต้น และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้วเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้จะมีขึ้นไม่ได้เลยถ้าปราศจากความร่วมมือและการเสียสละเวลา
 อันมีค่ายิ่งเพื่อให้ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นในครั้งนี้จากบรรดาท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด (ดังมีราย
 นามในภาคผนวก) รวมทั้งจากความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องของผู้ช่วยวิจัยประจำโครงการอีก 2 คน
 คือ เรือเอกพงศเทพ จิระโร นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคุณอภิรดี ภูภิรมย์ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวาทวิทยา คณะนิเทศ-
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้รับความอนุเคราะห์เพิ่มเติมจากอีกหลายท่าน อาทิ ท่าน
 รองศาสตราจารย์ ดวงทิพย์ วรพันธุ์ จากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย-
 ธรรมศาสตร์ ในฐานะผู้ประสานงานวิจัยและช่วยวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วน คุณไชยยศ ชนะกุล
 ในฐานะนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณประเสริฐ ช่วยแก้ว ในฐานะมหาบัณฑิตรุ่นแรก
 สาขาวิชาวาทวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณปภัสรา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม ในฐานะ
 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวาทวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคุณสมใจ วิเชียรชม ในฐานะ
 เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
 มหาวิทยาลัย ซึ่งทั้ง 4 ท่านนี้ ได้กรุณาช่วยตรวจสอบข้อมูล และช่วยพิมพ์รายงานวิจัยฉบับ

สมบูรณนี้ด้วยความอดทน ใจเย็น และเสียสละเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอแสดงความซาบซึ้งและขอขอบพระคุณเป็นพิเศษต่อท่านผู้ทรงคุณวุฒิ และท่านผู้ประสานงาน ตลอดจนขอขอบคุณผู้ช่วยวิจัยและผู้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สำหรับนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิทยา ที่ได้กรุณาช่วยรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารประกอบด้วย คุณผานิต อมราพิทักษ์ คุณจันทร์จิรา อภาเกษตร คุณอุเทน ลิมปศิริสันต์ คุณอรวรรณ ศิริสวัสดิ์ คุณสุชาติ สุขเสถียรพานิชย์ และคุณปณณนุช ชูติมา ส่วนนิสิตปริญญาโท สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ที่ได้ช่วยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเพิ่มเติม คือ คุณทิพย์มณี ไชยไพบุลย์-วงศ์ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณนิสิตปริญญาโททุกคนผู้มีนามข้างต้นไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคลากรคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่มีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตลอดจน รวมทั้งขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านคณะกรรมการจัดสรรเงินทุนวิจัย และท่านคณะกรรมการติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ให้ข้อสังเกต และให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อโครงการวิจัยนี้

จำนง วิบูลย์ศรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่	คท ๘๕ 15
เลขทะเบียน	012370
วัน, เดือน, ปี	3 ๓.๓. 48

- ชื่อโครงการวิจัย : แนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์
สาขาวาริชวิทยาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยใน
ในทศวรรษหน้า
- ชื่อผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร.จ๋านง วิบูลย์ศรี
- เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ : พฤษภาคม 2544

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านวาริชวิทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประการที่สอง เพื่อศึกษาแนวโน้มของสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ได้แก่ แนวโน้มด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม และประการที่สาม เพื่อกำหนดกรอบความคิดเรื่อง "แนวโน้ม" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมสำหรับนำไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนทางวาริชวิทยาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้า โดยพิจารณาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้ารวม 5 ด้าน คือ (ก) เทคโนโลยีและการสื่อสาร (ข) ค่านิยมของวาริชวิทยา (ค) ตลาดแรงงาน (ง) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ (จ) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสาร การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการโดยใช้หลักการของการวิเคราะห์เนื้อหา และ เทคนิคเดลฟายประยุกต์ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกข้อมูล ข้อมูลของการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่ได้มาโดยกระบวนการของเทคนิคเดลฟายประยุกต์

สุดท้าย ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อค้นพบทั้งหมด และได้อภิปรายถึงข้อค้นพบเหล่านั้น พร้อมทั้งได้สร้าง "แบบจำลองเชิงมโนทัศน์" ขึ้นใหม่ ซึ่งมีคำอธิบายและข้อเสนอแนะประกอบที่ชัดเจน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ สาขาวาริชวิทยาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยในทศวรรษหน้าให้มีประสิทธิภาพต่อไป

Project Title : Trends in the Development of Teaching and Learning
Communication Arts in the Area of Speech Communication
at the Higher Education Level in Thailand in the Next
Decade

Name of the Investigator : Associate Professor Dr. Chamnong Vibulsri

Month & Year : May, 2001

Abstract

The main purposes of this research were threefold : **First**, to investigate the historical backgrounds of Speech Communication from the past to present ; **Second**, to foresee the trends in Thai society in the next decade, based on the influence of new technology and communication. These include trends in politics, economics, education, social life, and culture. **Third**, to look for appropriate "trends" or "directions" in the development of teaching and learning Speech Communication in congruence with Thai society in the next decade, by considering trends in five areas of changes : (a) Technology and Communication, (b) the Definition of Speech Communication, (c) Employment Opportunities, (d) Cultural Diversity and (e) Relationships among Social Power, Social Order, and Communication. This research was conducted by using "Principles of Content Analysis" and "Applied Delphi Technique." The research instruments were interviewing forms, questionnaires, and recording forms. The data were obtained from historical documents and "viewpoints" of qualified respondents, based on the conditions of Applied Delphi Technique.

Finally, the overall findings are presented and discussed. Based on the research outcomes, conceptual model for the development of teaching and learning Speech Communication at the higher education level in Thailand in the next decade is also formulated and explained in this study.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ii
บทคัดย่อภาษาไทย.....	iv
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	v
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตการวิจัย.....	3
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย.....	3
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความเฉพาะของศัพท์ที่ใช้.....	5
การจัดลำดับเนื้อเรื่อง.....	15
2 แนวความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
-แนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชา ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย.....	16
-แนวความคิดเกี่ยวกับสภาวะการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและแนวโน้ม ในอนาคต.....	21
-แนวความคิดเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย.....	28
3 วิธีการวิจัย.....	39
การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน.....	39
การวิจัยจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวโน้มสภาพสังคมไทย ในทศวรรษหน้าซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ทางวิชา.....	39
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	41
การรวบรวมข้อมูล.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีการวิจัย (ต่อ)
	-เครื่องมือในการวิจัย 45
	-การวิเคราะห์ข้อมูล 45
4	ผลของการวิจัย 49
	การสรุปสาระสำคัญจากเอกสาร 49
	ภาพรวมของพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์ ในประเทศไทย..... 49
	ภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านวาทวิทยาดังแต่อดีต ถึงปัจจุบัน..... 52
	ภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในต่างประเทศ..... 52
	ภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในประเทศไทย..... 59
	พัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย 64
	สถานภาพการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในปัจจุบัน... 67
	ขอบเขต / เนื้อหาทางวาทวิทยา 84
	ความสำคัญของศาสตร์ทางวาทวิทยา 90
	ปรัชญา กรอบแนวคิด และทฤษฎีทางวาทวิทยาในยุคต่าง ๆ 92
	งานวิจัยทางวาทวิทยา 101
	ข้อค้นพบจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 103
	แนวโน้มสภาพสังคมในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิจากการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร 103
	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนการสอนทางวาทวิทยา ระดับอุดมศึกษาของไทย 119
	แนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ในทศวรรษหน้าที่ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท..... 142

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
กรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอน สาขาวิชาวิทยาในทศวรรษหน้า และข้อเสนอแนะ	131
คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา	188
ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน	191
องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน	201
เงื่อนไขการนำกรอบความคิดหรือแบบจำลองไปประยุกต์ใช้	205
ข้อเสนอแนะ.....	206
6. สรุปและอภิปรายผล	207
สรุปผลการวิจัย	207
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	209
สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร	209
สรุปสาระสำคัญจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	218
สรุปกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอน สาขาวิชาวิทยาในทศวรรษหน้า.....	258
การอภิปรายผล	265
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	274
เอกสารอ้างอิง	276
ภาคผนวก	

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของ "การสื่อสารไร้พรมแดน" และเป็นยุคที่ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 วิทยาการทางนิเทศศาสตร์ (Communication Arts) ซึ่งครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารอันหลากหลายในบริบทต่าง ๆ ทุกรูปแบบ และทุกระดับของปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับ ขณะเดียวกัน วิทยาการทางด้านนี้ก็ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพื่อให้สอดคล้องกับความเร็ววิฤกษ์ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละสังคม

ในการนี้วิทยาการทางด้านวาทวิทยา (Speech Communication) ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของนิเทศศาสตร์ ที่มุ่งจะศึกษาและวิจัยโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของมนุษย์ โดยเน้นหนักพฤติกรรมกรรมการพูดและการใช้ภาษาในเชิงวัจนะ (Verbal Language) และในเชิงอวัจนะ (Nonverbal Language) ที่ครอบคลุมพฤติกรรมกรรมการพูดและการสื่อสารดังกล่าวทุกประเภท และทุกระดับ ทั้งในเชิงธุรกิจ ในเชิงวิชาการ ในเชิงการโน้มน้าวใจ ในเชิงการโต้แย้งแสดงเหตุผล และการเจรจาต่อรอง ฯลฯ ทั้งในระดับระหว่างบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กรหรือระดับองค์การภายในประเทศและต่างประเทศก็เป็นสาขาวิชาที่จะต้องมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงในเชิงวิชาการทั้งด้านการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มต่าง ๆ ที่จะตามมาในอนาคตด้วยเช่นกัน

ข้อควรคำนึงอย่างสำคัญก็คือ การจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใด ๆ ในเชิงวิชาการขององค์ความรู้แต่ละสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสาขาวิชาวาทวิทยานี้ ผู้พัฒนาหรือผู้เปลี่ยนแปลงจะต้องมีข้อมูลด้าน "แนวโน้ม" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมและชัดเจน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ถูกต้องของสถานการณ์หรือสถานการณ์ภาพตามความเป็นจริงของสังคมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตขององค์ความรู้ดังกล่าวด้วย

ในฐานะที่ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นภาควิชาแห่งแรกในประเทศไทยที่เปิดสอนทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์โดยตรงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2541 ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์ จะผลิตบัณฑิตสาขาดังกล่าวให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดีในศาสตร์สาขานี้ รวมทั้ง สามารถเป็น "นักคิด" "นักพูด" "นักวิเคราะห์" "นักวางแผน" "นักแก้ปัญหา" "นักวิจัย" และ "นักปฏิบัติการ" ฯลฯ ในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อจะได้ออกไปปรับใช้และพัฒนาสังคมไทยอย่างมี ประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาควิชาฯ จึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิดของสังคมไทยในสาขา วิชาวิทยาศาสตร์ และจะต้องมีข้อมูลด้าน "แนวโน้ม" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมและชัดเจน เพื่อนำไป พัฒนาการเรียนการสอนในศาสตร์สาขานี้ให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมในทศวรรษหน้าด้วย

อย่างไรก็ตาม การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ทางภาควิชาฯ จำเป็นจะ ต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคตของการเรียนการสอนในสาขาวิทยาศาสตร์ เสียก่อน แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมายังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำการศึกษาหรือวิจัยโดยตรงในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรริเริ่มให้มีโครงการวิจัยนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้:-

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านนิเทศศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยครอบคลุม (ก) พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ (ข) ขอบเขต/เนื้อหา (ค) ความ สำคัญ (ง) ประชาชน/กรอบแนวคิดและทฤษฎี (จ) การวิจัย
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มของสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนสาขาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ แนวโน้ม ด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม
3. เพื่อกำหนดกรอบความคิดเรื่อง "แนวโน้ม" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมสำหรับนำไป พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนสาขาวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยใน ทศวรรษหน้า โดยพิจารณาจาก
  - 3.1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในทศวรรษหน้า รวม 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย (ก) เทคโนโลยีและการสื่อสาร (ข) ค่านิยมของวิทยาศาสตร์ (ค) ตลาดแรงงาน (ง) ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม และ (จ) ความสัมพันธ์ระหว่าง อำนาจทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม และ การสื่อสาร
  - 3.2 แนวโน้มกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า ซึ่งประกอบ ด้วย 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ (1) ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตร ผู้เรียน

ผู้สอน ผู้บริหาร กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร งานวิจัย และสิ่งอำนวยความสะดวก (2) องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เนื้อหา รูปแบบ/วิธีการ กิจกรรมในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งการวัดและประเมินผล (3) คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ บุคลิกลักษณะ ทักษะ และการประยุกต์ใช้คุณธรรม/จริยธรรม และมารยาทในสังคม (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก "กรอบแนวคิดในการวิจัย" ดังระบุอยู่ในหน้าถัดไป)

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลที่เป็นภาพรวมของสาขาวิชาวาทวิทยาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางวาทวิทยาเฉพาะรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันราชภัฏ จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น
3. ศึกษาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบความคิดสำหรับนำไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาวาทวิทยาในภาพรวมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้า

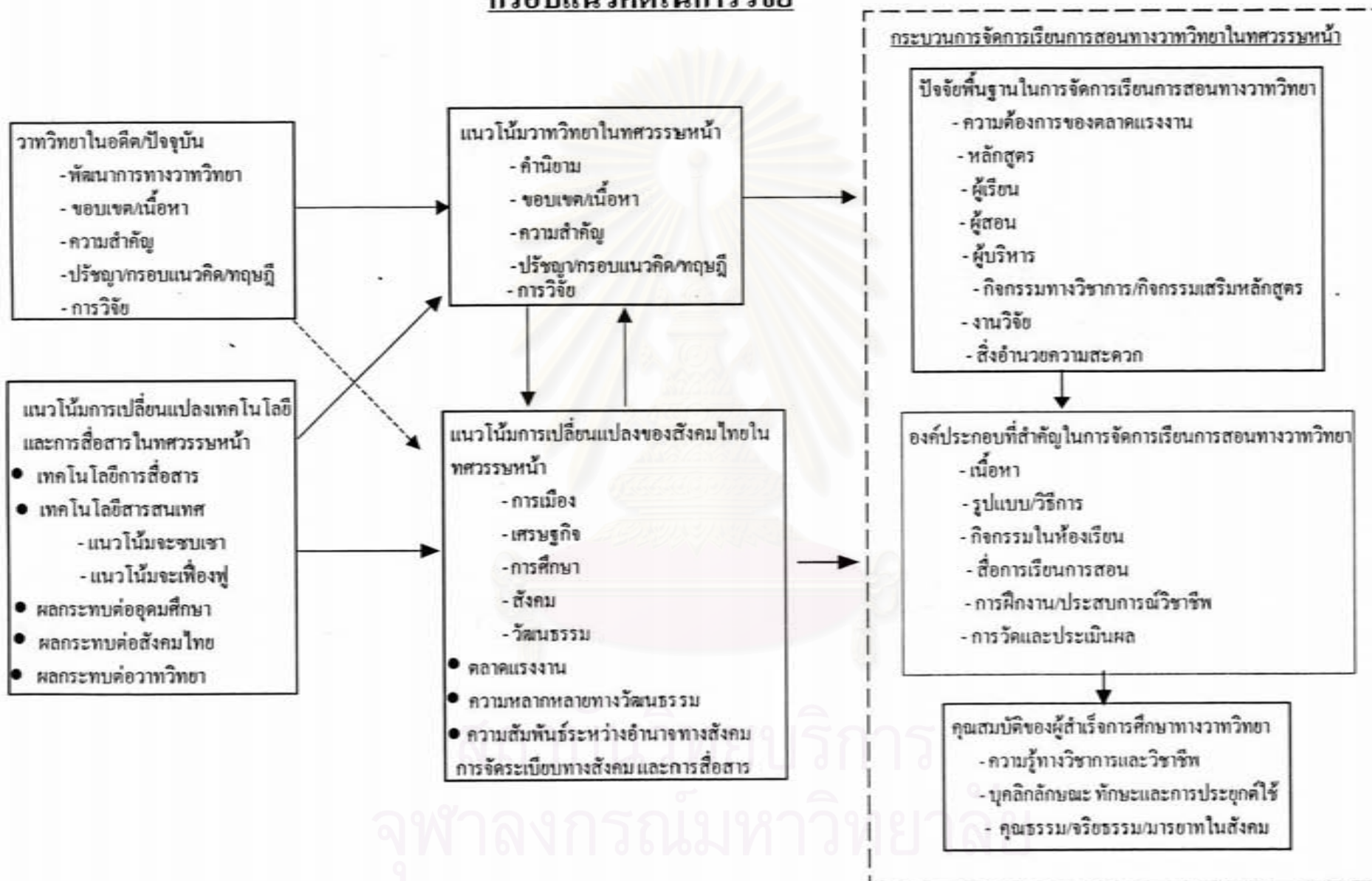
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. ถือว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยล้วนเป็นผู้มองการณ์ไกล และมีความจริงใจที่จะให้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างหลากหลายในครั้งนี้
2. ถือว่าคำให้สัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละข้อและในแต่ละประเด็นเกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบของแต่ละท่านแล้ว
3. ถือว่าการคาดการณ์เรื่องแนวโน้มที่เป็นไปได้ในทศวรรษหน้าเป็นทรรศนะส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้

ข้อจำกัดในการวิจัย

มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา เนื่องจากจะต้องรีบดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 เมษายน 2544 แต่การวิจัยนี้ครอบคลุมประเด็นที่สำคัญและจำเป็นอย่างหลากหลาย จะต้องใช้ข้อมูลทั้งจากเอกสารและจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบกัน ในส่วนของข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากเอกสารนั้น ก็กระจัดกระจายอยู่ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพราะยังไม่มีฐานข้อมูลที่เป็นระบบในเรื่องนี้ จึงอาจจะทำให้พลาดข้อมูลบางประการได้ เพราะเวลาไม่เอื้ออำนวย สำหรับในส่วนของข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิก็เช่นกัน เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติหลายด้าน จึงอาจจะทำให้พลาดข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านในบางรอบของการเก็บข้อมูลได้ เพราะเวลาไม่เอื้ออำนวยให้รอคอยถ้าหากท่านใดไม่สะดวกที่จะให้ข้อมูลได้ทันภายในระยะเวลาที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เป็นต้น

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยนี้จะมีประโยชน์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพด้าน "แนวโน้ม" เพื่อใช้ในการพัฒนา และกำหนดทิศทางการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์สาขาวิชาวาทยวิทยาในประเทศไทยทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาในทศวรรษหน้า
2. ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับกระตุ้นให้มีการศึกษาและวิจัยในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในสาขาวิชาวาทยวิทยาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
3. ได้ "รูปแบบ" หรือ "กรอบความคิด" ชั้นพื้นฐานสำหรับนักวิจัยในสาขาวิชาอื่น ๆ จะได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาสาขานั้น ๆ ในโอกาสต่อไป

คำจำกัดความเฉพาะของศัพท์ที่ใช้

1. แนวโน้ม (Trend) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามการคาดการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert) หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ซึ่งมีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์อย่างดียิ่งทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพทางวาทยวิทยาหรือในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นผลมาจากการเรียนรู้หรือการฝึกอบรมในสาขาวิชาดังกล่าว และจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน
3. วาทยวิทยา (Speech Communication) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยพฤติกรรมการพูดเพื่อการสื่อสารของมนุษย์ โดยครอบคลุมการพูดทุกประเภทและทุกระดับ นักวิชาการบางท่านเรียกสาขานี้ว่า "วาทยนิเทศ"

ตัวอย่างรายชื่อวิชาในสาขาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ หลักและปรัชญาวิทยาศาสตร์ หลักพฤติกรรม-ภาษา หลักการโต้แย้งแสดงเหตุผล ทฤษฎีวาทวิทยาและวาทวิทยา กวีความคิดกับการสื่อสาร จิตวิทยาการพูดและผู้ฟัง การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม กลยุทธ์การนำเสนอเพื่อการบริหาร ระเบียบวิธีวิจัยทางวาทวิทยา และสถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางวาทวิทยา เป็นต้น

อนึ่ง ในการวิจัยนี้ คำว่า "วาทวิทยา" จะครอบคลุมความหมายทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพดังต่อไปนี้

3.1 วาทวิทยาเชิงวิชาการ หมายถึง สาขาวิชาทางนิเทศศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งมุ่งจะศึกษา วิจัย และนำไปประยุกต์ใช้ในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์อย่างละเอียดลึกซึ้ง และกว้างขวาง โดยเน้นหนักพฤติกรรมการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การคิด การแสดงออก และการใช้ภาษา ทั้งที่เป็นถ้อยคำและอากัปกิริยาท่าทางต่าง ๆ ได้อย่างสัมฤทธิ์ผล เป็นสาขาวิชาที่ครอบคลุมการสื่อสารทั้งในเชิงธุรกิจ ในเชิงวิชาการ ในเชิงการโน้มน้าวใจ ในเชิงการโต้แย้งแสดงเหตุผล และการเจรจาต่อรอง ฯลฯ ในทุกบริบท คือ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กรหรือระดับองค์การภายในประเทศและต่างประเทศ ฯลฯ เป็นต้น

3.2 วาทวิทยาเชิงวิชาชีพ หมายถึง "ศาสตร์" และ "ศิลป์" ที่ว่าด้วยการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสื่อสารของมนุษย์ โดยครอบคลุมการใช้ภาษาทั้งที่เป็นถ้อยคำและอากัปกิริยาท่าทางต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และประกอบวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

4. การพัฒนา (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเกิดจากการนำเอาแนวความคิดจาก "แนวโน้ม" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมและชัดเจนจากการวิจัยนี้ ทั้งในด้านความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร กิจกรรมทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนสาขาวิทยาศาสตร์มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้า

5. การเรียนการสอน (Teaching & Learning) หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้ และประสบการณ์ด้านนิเทศศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยในทศวรรษหน้า ในการศึกษารุ่นนี้เป็นการคาดการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร กิจกรรมทางวิชาการ และงานวิจัย รวมทั้งกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา

รูปแบบ/วิธีการ กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การฝึกงานหรือการเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ตลอดจนการวัดและประเมินผล

6. นิเทศศาสตร์ (Communication Arts) หมายถึง ศาสตร์หรือวิทยาการที่ว่าด้วย พฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ในบริบทต่าง ๆ ทุกรูปแบบและทุกระดับ เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม การสื่อสารมวลชน การสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารเพื่อการโฆษณา การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ การสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการบริหาร การสื่อสารทางธุรกิจ การสื่อสารทางวารสารสนเทศ การสื่อสารทางภาพยนตร์และภาพนิ่ง เป็นต้น

7. อุดมศึกษา (Higher Education) หมายถึง การเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทย ซึ่งรวมทั้งสถาบันราชภัฏ (วิทยาลัยครู) ทั่วประเทศด้วย

8. ทศวรรษหน้า (Next Decade) หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2544-2554 หรือปีคริสต์ศักราช 2001-2010

9. การเมือง (Politics) หมายถึง กิจการบ้านเมืองโดยทั่วไป ในการวิจัยครั้งนี้จะครอบคลุมเกี่ยวกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยจากปัจจุบันสู่นาคต รวมทั้งแนวคิดว่าด้วยประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และการกระจายอำนาจการปกครองของไทย

10. เศรษฐกิจ (Economy) หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาการติดต่อซื้อขายระดับนานาชาติ การให้บริการต่าง ๆ รวมทั้งการแข่งขันทางการค้า/ธุรกิจ และความร่วมมือระหว่างประเทศ

11. การศึกษา (Education) หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ รวมทั้งกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนการนำองค์ความรู้ไปสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ (2) การจัดการเรียนการสอน และ (3) การวัดและประเมินผล

12. สังคม (Society) หมายถึง กลุ่มคนจำนวนหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยมีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญร่วมกัน

13. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่หมู่คณะ หรือเป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ ซึ่งประกอบด้วย ระบบความเชื่อ ค่านิยม ระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนกฎเกณฑ์หรือวิธีการที่พึงปฏิบัติในหมู่คณะนั้น ๆ ในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้าน

14. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ทั้งจากต่างชาติและชนกลุ่มย่อยในประเทศไทยที่มีวัฒนธรรมเฉพาะตน โดยสามารถจำแนกความแตกต่างได้จากลักษณะทางประชากร เช่น เพศ เชื้อชาติ ฯลฯ เนื่องจากความแตกต่างเหล่านี้จะมีผลต่อรูปแบบการสื่อสาร

15. เทคโนโลยี (Technology) หมายถึง วิทยาการสมัยใหม่ที่นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

16. การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การถ่ายทอดหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ความรู้สึก และความต้องการ ฯลฯ ระหว่างผู้พูดหรือผู้ส่งสาร กับผู้ฟังหรือผู้รับสาร โดยใช้สัญลักษณ์ (คำพูด รูปภาพ ตัวเลข กราฟ ฯลฯ) เป็นสื่อกลาง

17. เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) หมายถึง อุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้การสื่อสารในระดับต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น Fax, Telex, Internet, E-Mail, E-Commerce เป็นต้น

18. โทรสาร (Fax ย่อมาจาก Facsimile) หมายถึง เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถส่งเอกสารทั้งข้อความและภาพถึงผู้รับได้ในทันที ทำให้สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายต่ำ

19. เทเล็กซ์ (Telex) หมายถึง การสื่อสารข้อมูลไปทั่วโลก โดยใช้วิธีการสื่อสารของเครื่องโทรพิมพ์ (teletypewriter) ซึ่งเป็นระบบโทรคมนาคมที่ใช้เครื่องรับส่งสัญญาณ ประกอบด้วยแป้น

พิมพ์ และแคร์พิมพ์ลักษณะคล้ายเครื่องพิมพ์ดีด สามารถรับส่งสัญญาณเมื่อพิมพ์เป็นตัวอักษรบนกระดาษพิมพ์ และส่งตัวอักษรที่พิมพ์เป็นสัญญาณผ่านวงจรที่ต่ออยู่กับเครื่องโทรพิมพ์นั้นได้

20. อินเทอร์เน็ต (Internet) หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งเป็นเสมือนเครือข่ายแม่ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายย่อยไปทั่วโลก ทำให้ผู้ที่เป็สมาชิกสามารถใช้บริการด้านการสื่อสารข้อมูลได้หลากหลาย อาทิ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การสืบค้นข้อมูลผ่านระบบ World Wide Web (WWW) และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น ๆ เป็นต้น

21. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail - E-mail) หมายถึง การส่งจดหมายหรือข้อความผ่านระบบอินเทอร์เน็ตไปยังสมาชิกซึ่งมีอยู่ทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายต่ำ

22. พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) หมายถึง การทำธุรกิจออนไลน์ หรือการทำการค้าผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

23. สื่อผสม (Multi-media) หมายถึง เทคโนโลยีที่ผสมผสานภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และข้อความเข้าด้วยกัน โดยใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร

24. สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับการประมวลแล้วโดยผ่านวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่ต้องการใช้ทำประโยชน์ หรือเป็นผลลัพธ์ของระบบประมวลผลข้อมูลที่สื่อความหมายให้ผู้รับเข้าใจ และสามารถนำไปใช้หรือทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะได้

25. เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology - IT) หมายถึง วิทยาการสมัยใหม่ซึ่งประกอบด้วยวิทยาการทางคอมพิวเตอร์และวิทยาการทางสื่อสารโทรคมนาคมผสมกัน วิทยาการทางคอมพิวเตอร์นั้น ช่วยให้เราสามารถจัดเก็บ บันทึก และประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ส่วนวิทยาการทางสื่อสารโทรคมนาคม ช่วยให้เราสามารถส่งผลลัพธ์ของการทำงานคอมพิวเตอร์ไปให้ผู้ใช้ที่อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็วและสะดวกมาก

26. อีดีไอ (EDI- Electronic Data Interchange) หมายถึง ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นงานประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

โดยมีลักษณะเป็นการส่งเอกสารธุรกิจ หรือข้อมูลเป็นสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ จากผู้หนึ่งไปยังอีกผู้หนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง โดยผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์

27. ระบบสารสนเทศการจัดการ (Management Information System- MIS) หมายถึง ระบบการจัดการ รวบรวม จัดหมวดหมู่ข่าวสารเพื่อการจัดการทางธุรกิจและอื่นๆ โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการวางแผน และใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

28. ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System – DSS) หมายถึง เทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถบอกทางเลือกที่เหมาะสมให้แก่ผู้บริหารเพื่อประกอบการตัดสินใจในปัญหาต่างๆ

29. ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System- ES) หมายถึง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ราวกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์มานาน เพราะในระบบนี้มีวิธีการสอบถามเพื่อบันทึกความรู้ของผู้เชี่ยวชาญเก็บไว้เป็นฐานความรู้ด้วย

30. ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence- AI) หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เลียนแบบวิธีคิดของมนุษย์ เช่น สามารถฟังเสียงของมนุษย์เข้าใจ สามารถสังเคราะห์ประโยคภาษามนุษย์และพูดได้ รวมทั้งสามารถแปลภาษามนุษย์จากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งได้ เป็นต้น

31. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) หมายถึง เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานได้หลายอย่าง ตั้งแต่งานพิมพ์เอกสาร บันทึกและประมวลผลข้อมูล การคำนวณ การทำบัญชี การใช้เป็นเครื่องมืออัตโนมัติ เป็นสำนักงานอัตโนมัติ และใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานด้านข้อมูลและสารสนเทศ เป็นต้น

32. ฮาร์ดแวร์ (Hardware) หมายถึง ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบทางโครงสร้าง ซึ่งเป็นกลไกอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำให้คอมพิวเตอร์ทำงานได้ เช่น หน่วยประมวลผล เครื่องพิมพ์ จอภาพ แป้นพิมพ์ เป็นต้น

33. ซอฟต์แวร์ (Software) หมายถึง โปรแกรมหรือชุดคำสั่งที่ใช้สำหรับควบคุมให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามที่ต้องการ เช่น โปรแกรมการคำนวณ การทำบัญชี การจัดทำระบบฐานข้อมูล ฯลฯ เป็นต้น

34. ดิจิทัล (Digital) หมายถึง ระบบเทคโนโลยีที่สามารถเปลี่ยนข้อมูลและเสียง ให้เป็นรหัสที่มีค่าเป็นตัวเลข โดยใช้พลังงานต่ำ และใช้วงจร (ชิป) ขนาดเล็กที่สามารถสร้าง ประมวลผล และเก็บ ทั้งข้อความ เสียง และภาพ จากเครื่องมือชนิดหนึ่งไปยังเครื่องมืออีกชนิดหนึ่ง

35. เทคโนโลยีโทรคมนาคม (Telecommunication Technology) หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการสื่อสารทางไกลผ่านโทรศัพท์ โทรเลข โทรสาร วิทยุ โทรทัศน์ และเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ไปจนถึงการสื่อสารผ่านดาวเทียม

36. อำนาจ (Power) หมายถึง อำนาจทางสังคม (Social Power) ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) อำนาจที่สังคมตระหนักรู้ (Conscious Awareness) ซึ่งเป็นอำนาจที่แสดงออกอย่างเปิดเผยและเป็นรูปธรรม เช่น อำนาจทางกระบวนการยุติธรรม อำนาจจากการข่มขู่ และอำนาจจากการเจรจาต่อรอง ฯลฯ (2) อำนาจที่สังคมไม่ตระหนักรู้ (Nonconscious Awareness) ซึ่งเป็นอำนาจที่ไม่เปิดเผย แต่สังคมให้การยอมรับโดยไม่รู้ตัว เช่น อำนาจที่เกิดจากบรรทัดฐานทางสังคม อำนาจที่เกิดจากค่านิยม อำนาจที่เกิดจากบารมี ฯลฯ อำนาจเหล่านี้มีความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม

37. การจัดระเบียบทางสังคม (Social Order) หมายถึง การจัดลำดับชั้นและความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกแต่ละกลุ่ม อันเนื่องมาจากการยอมรับอำนาจทางสังคมนั้น ๆ เช่น การจัดระเบียบทางสังคมโดยใช้คุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี จรรยาบรรณ หรือจรรยาบรรณ เป็นปัจจัยสำคัญ

38. ความต้องการของตลาดแรงงาน (Employment Need) หมายถึง ความต้องการบัณฑิตสาขาวิชาวิทยาของผู้ว่าจ้างจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคุณลักษณะของบัณฑิตที่ต้องการ รวมทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะหรือความชำนาญและคุณธรรม/จริยธรรมของบัณฑิตในสาขาวิชาดังกล่าว

39. ปรัชญา (Philosophy) หมายถึง แนวคิด อุดมการณ์ หรืออุดมมุ่งหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถาบันที่เปิดสอนทางวาทวิทยา

40. หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง มวลประสบการณ์ที่แต่ละสถาบันได้จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาในสาขาวิชา

41. ผู้เรียน (Student) หมายถึง ผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งปริญญาตรีและปริญญาโท ในสถาบันของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ

42. ผู้สอน (Instructor) หมายถึง คณาจารย์ที่ให้ความรู้ในสาขาวิชาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาทั้งปริญญาตรีและปริญญาโท ในสถาบันของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ

43. ผู้บริหาร (Administrator) หมายถึง ผู้มีหน้าที่วางแนวนโยบายเพื่ออำนวยความสะดวก รวมทั้งบริหารทรัพยากรและควบคุมดูแลการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและปรัชญาที่มหาวิทยาลัยหรือสถาบันนั้น ๆ กำหนดไว้

44. กิจกรรมวิชาการ (Academic Activities) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ หรือเพื่อการส่งเสริม เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้ในสาขาวิชา ตามที่ผู้สอนหรือสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้จัดให้มีขึ้นในโอกาสต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา เช่น การจัดประชุมสัมมนา การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการ และการจัดบรรยายพิเศษ ฯลฯ เป็นต้น

45. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extracurricular Activities) หมายถึง ประสบการณ์ตรงที่ผู้สอนได้จัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อเสริมการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาตามที่ระบุอยู่ในหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การที่ผู้สอนนำผู้เรียนไปศึกษาและดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น

46. งานวิจัย (Research) หมายถึง ผลงานจากการศึกษาค้นคว้าหรือจากการทดลองทางวิชาการด้านสาขาวิชาของนักวิชาการสาขาวิชา รวมทั้งผลงานที่เป็นวิทยานิพนธ์ของผู้เรียนในสาขาวิชาทั้งในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต

47. สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) หมายถึง มวลทรัพยากรที่ได้นำมาใช้ในการจัด

การเรียนการสอนทางวาทยวิทยา เช่น อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ นวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ และการเงินของสถาบัน รวมทั้งระบบข้อมูลและเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถาบันกับองค์กรภายนอกด้วย

48. เนื้อหา (Content) หมายถึง สารความรู้ต่าง ๆ ที่นำมาสอนในสาขาวิชาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมทั้งแนวความคิด ทฤษฎี และระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้อง

49. รูปแบบ/วิธีการ (Methods) หมายถึง ลักษณะของการเรียนการสอนที่ใช้เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน เช่น การบรรยายเชิงอภิปราย การสอนเป็นทีม การให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง ฯลฯ เป็นต้น

50. กิจกรรมในห้องเรียน (Classroom Activities) หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดขึ้นในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับบทเรียน เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปราย การโต้วาที การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

51. สื่อ (Teaching Aids) หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยครอบคลุมตั้งแต่เอกสารประกอบการสอน ตำรา โสตทัศนูปกรณ์ เครื่องคอมพิวเตอร์ และสื่อสมัยใหม่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

52. การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ (Practical/Professional Experience) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ในฐานะผู้ช่วยเป็นระยะเวลาที่แน่นอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะและมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับวิชาชีพนั้น ๆ อย่างแท้จริง

53. การวัดและประเมินผล (Measurement & Evaluation) หมายถึง กระบวนการกำหนดค่าให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่นักวิชาการต้องการตัดสินคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือผลสัมฤทธิ์ของสิ่งนั้น ๆ โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจนและเที่ยงตรง

54. ผู้สำเร็จการศึกษา (Graduate) หมายถึง ผู้ที่เป็นบัณฑิตในสาขาวิชาตามระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ในสถาบันของรัฐและเอกชนทั่วประเทศไทย

55. ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Folk Wisdom) หมายถึง พื้นเพ รากฐาน ความรู้ความสามารถ และความเฉลียวฉลาดดั้งเดิมของคนไทยที่เกิดจากการเรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาเป็นเวลาอันยาวนานทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการใช้ชีวิตอาศัยอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ ของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ความรู้ความสามารถและความเฉลียวฉลาดดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับคนไทยที่อาศัยอยู่ในท้องที่นั้น ๆ จะได้นำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมตามยุคตามสมัย นักวิชาการบางท่านเรียกภูมิปัญญาชาวบ้านว่า "ภูมิปัญญาท้องถิ่น"

56. เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เป็นกระบวนการวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในอนาคต จากบุคคลต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกัน อันจะนำไปสู่ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ โดยมีการเก็บข้อมูล 3 รอบจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม คือ

รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อรวบรวมความคิดเห็นที่เป็นอิสระเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนด

รอบที่ 2 เป็นการสรุปความคิดเห็นจากคำตอบของรอบที่ 1 เพื่อสร้างแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า เช่น ลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตอบอีกครั้ง

รอบที่ 3 นำคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เช่น ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) หรือพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แล้วสร้างแบบสอบถามใหม่ ซึ่งประกอบด้วยข้อความเดิม แต่เพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ของผู้ตอบลงไปด้วย แล้วส่งกลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตอบเป็นครั้งที่ 3 โดยให้พิจารณาทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้งหนึ่งว่าจะเปลี่ยนหรือยังยืนยันเหมือนเดิม

57. เทคนิคเดลฟายประยุกต์ (Applied Delphi Technique) เป็นกระบวนการวิจัยที่นำเทคนิคเดลฟายในความหมายเดิมมาปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้กระบวนการเก็บข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยครอบคลุมทั้งการใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เจาะลึกด้วย

การจัดลำดับเนื้อเรื่อง

เนื้อหาสาระที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ได้แบ่งเป็น 6 บท โดยแต่ละบทได้ครอบคลุมเนื้อหา ดังต่อไปนี้:-

บทที่ 1 เป็นบทนำ โดยครอบคลุมความสำคัญและที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย รวมทั้งคำจำกัดความเฉพาะของศัพท์ที่ใช้

บทที่ 2 เป็นแนวความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมแนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในระดับอุดมศึกษาของไทย แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต รวมทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟายที่นำมาประยุกต์ใช้

บทที่ 3 เป็นการอธิบายเกี่ยวกับวิธีวิจัย ซึ่งได้แก่ รายละเอียดของการรวบรวมข้อมูล กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน เครื่องมือในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 เป็นการเสนอผลของการวิจัยนี้โดยละเอียด

บทที่ 5 เป็นการเสนอกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนสอนสาขาวิชาในทศวรรษหน้าและข้อเสนอแนะ รวมทั้งเงื่อนไขของการนำกรอบความคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้

บทที่ 6 เป็นการสรุปและอภิปรายผล รวมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะบางประการสำหรับงานวิจัยในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

แนวความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ ได้รวบรวมมาจากเอกสารที่ผ่านการคัดเลือกมาแล้วเป็นอย่างดี ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น สามส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่ 1 : เป็นแนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ส่วนที่ 2 : เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต และ ส่วนที่ 3 : เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้สำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนทางวิชาวิทยาศาสตร์หน้า

ส่วนที่ 1 : แนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

เนื่องจาก "วาทวิทยา" เป็นศาสตร์แขนงใหม่ในประเทศไทย งานวิจัยในสาขานี้จึงมีค่อนข้างจำกัดมาก ประกอบกับโครงการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยในขั้นบุกเบิก จึงยังไม่มีโครงการวิจัยอื่นใดที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนั้น แนวความคิดพื้นฐานที่สำคัญของโครงการวิจัยนี้จึงได้มาจากผลการศึกษาของผู้วิจัยเองและคณะ จำนวน 2 เรื่องเป็นหลัก ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความใน วารสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2532 ตามลำดับ คือ (1) บทความเรื่อง "ทัศนนะของผู้บริหารที่มีต่อการเรียนการสอนสาขาวิชาวาทวิทยาในระดับอุดมศึกษาของไทย" (ดูรายละเอียดจาก จำนง วิบูลย์ศรี และดิสทัต โรจนาลักษณ์ 2529 : 18-26) และ (2) บทความเรื่อง "การเรียนการสอนสาขาวิชาวาทวิทยาในระดับอุดมศึกษาของไทย : ประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวโน้มในอนาคต" (ดูรายละเอียดจาก จำนง วิบูลย์ศรี 2532 : 75-89)

นอกจากบทความข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้แนวความคิดเพิ่มเติมมาจากการวิจัยที่น่าสนใจอีก 2 โครงการ คือ (1) การเรียนการสอนสาขาวิชาวาทวิทยาและการประกอบงานอาชีพ (อรรถพรณ ปิลันธน์โอวาท และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ 2531) และ (2) วิวัฒน์วาทวิทยาสสมัยใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย (2543)

แนวความคิดที่สำคัญจากบทความข้างต้นและผลการวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้เป็น 2 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้ (1) คำนิยามของวาทวิทยา และ (2) หน้าที่ที่สำคัญของศาสตร์ทางวาทวิทยา

1. คำนิยามของวาทวิทยา

คำว่า "คำนิยาม" หรือ "คำจำกัดความ" ในที่นี้หมายถึง การกำหนดขอบเขตหรือข้อจำกัด เพื่อให้คำหรือรูปแบบมีความชัดเจน หรือทำให้อยู่ในขอบเขตที่แน่นอน เนื่องจากเนื้อหาที่ต้องศึกษาในสาขาวาทวิทยามีความหลากหลาย และมีขอบข่ายที่กว้างมาก จึงมีผู้ให้คำนิยามไว้ต่างกัน อาทิ นักวิชาการชาวต่างประเทศ คือ ศาสตราจารย์ เรมอนด์ เอส. รอสส์ (Raymond S. Rass 1980) ได้ให้คำนิยามของ "วาทวิทยา" (Speech Communication) ว่า หมายถึง "กระบวนการในการสื่อสารของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วย การจัดลำดับ การเลือกสาร และการส่งสัญลักษณ์ในลักษณะที่จะช่วยให้ผู้ฟังได้ทราบถึงความหมายที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับสิ่งที่ผู้พูดได้คาดหวังหรือตั้งใจไว้" ส่วนนักวิชาการไทยที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวาทวิทยาจากสหรัฐอเมริกาเป็นคนแรก คือ รองศาสตราจารย์ ดร. สวณิต ยมาภัย ได้ให้คำนิยามของ "วาทวิทยา" ว่า หมายถึง "สาขาวิชาที่ศึกษาคครอบคลุมถึงพฤติกรรมและการพูดของมนุษย์อย่างละเอียดและกว้างขวาง โดยอาศัยระเบียบวิธีศึกษาพิจารณาทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ เชิงพรรณนา เชิงวิพากษ์วิจารณ์ และเชิงการทดลอง" (สวณิต ยมาภัย 2518 : 2)

อนึ่ง ในทัศนะของ รองศาสตราจารย์ ดร.สวณิต ยมาภัย ยังชี้ให้เห็นว่า ถ้าจะให้ตรงกับคำศัพท์เดิมในภาษาอังกฤษ คือ "Speech Communication" แล้ว คำว่า "วาทวิทยา" น่าจะเปลี่ยนเป็น "วาทนิเทศ" ด้วยเหตุนี้ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงนิยมใช้ชื่อ "วาทนิเทศ" แทน "วาทวิทยา" อย่างไรก็ตาม เนื่องจากศัพท์บัญญัติในพระราชกฤษฎีกาที่จัดตั้งภาควิชาฯ นี้ได้ใช้คำว่า "วาทวิทยา" ดังนั้น โครงการวิจัยนี้จึงใช้คำว่า "วาทวิทยา" ในความหมายเดียวกันกับ "วาทนิเทศ" นั้นเอง

โดยเหตุที่ "วาทวิทยา" หรือ "วาทนิเทศ" เป็นสาขาหนึ่งของ "นิเทศศาสตร์" ที่สามารถจะศึกษาได้ทั้งในลักษณะที่เป็น "ศาสตร์" (Science) และเป็น "ศิลป์" (Arts) ในตัวของมันเอง กล่าวคือสามารถจะศึกษาได้ในลักษณะที่เป็น "ศาสตร์" ก็เพราะว่า "วาทวิทยา" มีเนื้อหาสาระที่เป็นระบบ โดยมีหลักการและมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนหรือชัดเจนเช่นเดียวกับศาสตร์อื่น ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ นักวิชาการบางท่าน จึงเรียกวิชาการสาขานี้ว่า "วาทศาสตร์" ในทางตรงกันข้าม ก็สามารถจะศึกษาได้ในลักษณะที่เป็น "ศิลป์" เพราะวาทวิทยา มีเนื้อหาสาระที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และ

จินตนาการ ซึ่งผู้เรียนสามารถจะพัฒนาทักษะของตนเองได้ตามความสามารถเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวเสมอไป นักวิชาการบางท่าน จึงเรียกวิชาการสาขานี้ว่า "วาทศิลป์"

ดังนั้น คำว่า "วาทวิทยา" ในโครงการวิจัยนี้จึงครอบคลุมความหมายทั้งคำว่า "วาทศาสตร์" "วาทศิลป์" และ "วาทนิเทศ"

2. หน้าที่ที่สำคัญของศาสตร์ทางวาทวิทยา

Dr. Frank E.X. Dance ศาสตราจารย์ที่มีชื่อเสียงทางด้านวาทวิทยาที่ University of Denver สหรัฐอเมริกา ได้ชี้ให้เห็นว่า หน้าที่ใหญ่ ๆ ของศาสตร์ทางวาทวิทยาโดยทั่วไปมี 3 ประการ คือ

1. หน้าที่ในการเชื่อมโยงหรือประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในสังคม (Linking Function)
2. หน้าที่ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม (Developmental Function)
3. หน้าที่ในการกำหนดกฎเกณฑ์และควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม (Regulatory Function)

หน้าที่แต่ละอย่างดังกล่าว สามารถอธิบายพอสังเขปได้ดังนี้

1. หน้าที่ในการเชื่อมโยงหรือประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในสังคม หมายถึง การทำหน้าที่เชื่อมโยงหรือประสานการแสดงออก การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกันกับการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางหรือเป็นผู้ประสานงานระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของรัฐและเอกชน ตั้งแต่ระดับระหว่างบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร หรือองค์การทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางหรือเป็นผู้ประสานงานดังกล่าวครอบคลุมวงการต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในสังคม อาทิ วงการเมือง การศึกษา การเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นต้น

หน้าที่ในการเชื่อมโยงหรือประสานสัมพันธ์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

- 1.1 ขั้นของการเปลี่ยนแปลงพลังงาน (Transformation of Energy) หมายถึง การเชื่อมโยงกันเพื่อก่อให้เกิดพลังเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนสภาพจาก "วิกฤต" ให้เป็น "โอกาส" ซึ่งนำมาเป็นแนวความคิดในการแก้ปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของไทยในยุค IMF เป็นต้น หรือการประสานกันเพื่อก่อ

ให้เกิดสามัคคี เช่น กรณีที่สมาชิกของสมาคมคนตาบอดได้ผนึกกำลังกันเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเลิกออกหวยออนไลน์จนกระทั่งประสบความสำเร็จ เป็นต้น

1.2 ขั้นตอนของกระบวนการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร (Processing of Information) หมายถึง การเชื่อมโยงกันเพื่อช่วยกันเลือกสรร ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างละเอียดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ในชีวิตประจำวันของมนุษย์

1.3 ขั้นตอนของการสื่อสาร (Communication) หมายถึง การเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดความใกล้ชิดและเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในภายหลังได้

หน้าที่ของศาสตร์ทางวาทยวิทยาในเรื่องการเชื่อมโยงหรือประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ถ้าบรรลุผล ก็จะทำให้สังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เลิกขัดแย้งกัน และจะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ประนีประนอมกันหรือด้วยที่ด้วยอาศัยกัน เป็นต้น

2. หน้าที่ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม หมายถึง การทำให้มนุษย์ในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในระดับบุคคล และระดับสังคม การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคลคือ ทำให้แต่ละคนได้พัฒนาตนเองไปในทิศทางที่เหมาะสม เช่น ได้พัฒนากระบวนการความคิดของตนเองที่เป็นระบบ สร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์ หรือได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น เป็นต้น ส่วนการพัฒนาในระดับสังคม เช่น ทำหน้าที่ชี้แนะหรือชี้นำสังคมหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นให้แก่สังคมในบางโอกาส เพื่อช่วยให้สังคมสามารถตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง เช่น การช่วยแก้ปัญหาสังคมในเรื่องอาชญากรรม หรือในเรื่องยาเสพติด เป็นต้น

หน้าที่ของศาสตร์ทางวาทยวิทยาในส่วนนี้ ถ้าทำได้สำเร็จก็จะทำให้บุคลากรของชาติมีคุณภาพ และสามารถป้องกันปัญหาซึ่งอาจเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมได้ด้วย

3. หน้าที่ในการกำหนดกฎเกณฑ์ และควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม หมายถึง การทำหน้าที่เพื่อกำหนดเงื่อนไขหรือกติกาบางอย่างในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลในสังคมมีระเบียบ วินัย ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนเองก่อน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม หน้าที่ของ

ศาสตร์ทางวาทวิทยาในส่วนนี้ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งคือ การคิดหรือสรรหาคติเตือนใจ หรือ สรรหาคำขวัญและถ้อยคำที่ไพเราะสร้างสรรค์มาใช้เพื่อเตือนสติตนเอง หรือเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้เกี่ยวข้องในสังคมได้ประพฤติหรือปฏิบัติตาม เช่น การอัญเชิญพระบรมราชาวาทและพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานในวโรกาสต่างๆ มาเผยแพร่เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับ สังคมไทยต่อไป อาทิ พระบรมราชาวาทที่ว่า

“บุคคลกับส่วนรวมมีความเกี่ยวพันกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวไม่อาจแยกออกจากกัน ได้ เพราะบุคคลเป็นผู้สร้างส่วนรวม และส่วนรวมก็เป็นที่อยู่อาศัยของบุคคล...” (พระบรมราชาวาท ในพิธีปฏิญาณตนและสวนสนาม เนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ ณ สนามกีฬาแห่งชาติ วันเสาร์ที่ 1 กรกฎาคม 2515)

หรือพระราชดำรัสที่ว่า

“ในบ้านเมืองเราทุกวันนี้ มีเสียงกล่าวกันว่า ความคิดจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไป ในทางเลื่อม ความประพฤติที่เป็นความทุจริตหลายอย่าง มีท่าทีที่จะกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปพากันยอมรับ และสมยอมให้กระทำกันได้เป็นธรรมดา สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมัวลงไป เป็นปัญหาใหญ่ที่เหมือนกระแสดิ้นอันไหลบ่าเข้ามาท่วมทั่วไปหมด จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการช่วยกันผิวนคลื่นที่กล่าวนั้น” (พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ ครั้งที่ 12 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2513)

หน้าที่ของศาสตร์ทางวาทวิทยาในการกำหนดกฎเกณฑ์และควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะถ้าทำได้สำเร็จ จะทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุขและเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 : แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและแนวโน้ม ในอนาคต

แนวความคิดที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมมาจากหัวข้อที่เกี่ยวข้องตามประเด็นต่าง ๆ ของการวิจัยเรื่องนี้จากหนังสือ 6 เล่ม คือ (1) บนเส้นทางอุดมศึกษา (จรัส สุวรรณเวลา และคณะ 2540) (2) วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2000 (สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ 2541) (3) วิสัยทัศน์ : อนาคตประเทศไทย พุทธศักราช 2570 (มนตรี สุภาพร, พลเอก, และคณะ 2541) (4) วิสัยทัศน์ประเทศไทยด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม และศาสนา (สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย 2541) (5) สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ (อรรถพล ใหญ่สว่าง และวัชรา ไชยสาร 2541) (6) ภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2542)

นอกจากนั้น ยังได้รวบรวมมาจาก "บทสัมภาษณ์" และ "การบรรยายพิเศษ" ของนักวิชาการและบุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวความคิดข้างต้นด้วย อาทิ (1) บทสัมภาษณ์ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง 2543 (2) บทสัมภาษณ์ นายประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย 2543 (3) การบรรยายพิเศษเรื่อง "ทิศทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" โดย นายวันชัย ศิริชนะ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2542 เป็นต้น แนวความคิดทั้งหมดดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเมือง

● ทิศทางการเมืองไทย

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากปัจจุบันสู่อนาคตในทศวรรษหน้านั้นจะมีทิศทางของการปรับตัวเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งปรากฏออกมาเป็น 3 ทิศทาง ได้แก่

1.1 การปรับโครงสร้างทางการเมือง (Political Restructuring)

การปรับโครงสร้างทางการเมืองอันเนื่องมาจากลักษณะการขยายตัวของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นกลางเกิดการถ่วงดุลอำนาจในสังคมเบื้องล่าง (infrastructure) ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองเบื้องบน (Superstructure) คือ โครงสร้างเดิมที่เป็นการครอบงำของกลุ่มผลประโยชน์เดียวคือ ข้าราชการ ที่เรียกว่า อำมาตยาธิปไตย (Bureaucratic Policy) ปรับเปลี่ยนเป็น

โครงสร้างที่เรียกว่าประชาธิปไตยพหุนิยม (Pluralistic Democracy) โครงสร้างทางการเมืองจะพัฒนาไปในทิศทางที่จะตอบสนองต่อหลักการที่ว่า "อำนาจต้องมาจากความชอบธรรม" (สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์, 2538)

1.2 การกระจายอำนาจ (Decentralization)

การกระจายอำนาจเกิดขึ้นจากการปรับตัวของชุมชนเมือง และการขยายการศึกษาไปยังต่างจังหวัด ทำให้เกิดการขยายตัวของกลุ่มผลประโยชน์ต่างจังหวัดที่มีการปรับตัวต่อการรับรู้ที่ขึ้น ประกอบกับการขยายตัวของการสื่อสาร สื่อมวลชน และเทคโนโลยีสารสนเทศก็จะยิ่งเพิ่มระดับการรับรู้ปัญหาได้มากขึ้น ทำให้เกิดการรับรู้ทางการเมืองและก่อให้เกิดข้อเรียกร้องเพื่อให้แก้ไขความแตกต่างระหว่างเมืองหลวงและต่างจังหวัดในความลึกลับของการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกัน อันก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องเพื่อนำไปสู่การกระจายอำนาจในที่สุด

1.3 การปฏิวัติเขียว (Green Revolution)

จากการปรับตัวสู่ประชาธิปไตย จะเกิดการพัฒนาและเปิดกว้างสู่การเข้าร่วมของรากหญ้า (Grass-root) ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งมีความผูกพันกับท้องถิ่นและห่วงแหนในทรัพยากร รวมทั้งตระหนักในปัญหาของทรัพยากรท้องถิ่นที่ถูกทำลาย จึงก่อให้เกิดกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือการปฏิวัติเขียวขึ้น

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างอย่างแท้จริงเป็นฉบับแรกก็ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างมากมาย ดังนี้

- กำหนดให้มีการเลือกตั้งฝ่ายบริหารในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับตำบล (อบต.) ไปจนถึงระดับผู้ตรวจสอรัฐบาล (วุฒิสมาชิก) ซึ่งไม่เคยมีการเลือกตั้งเช่นนี้มาก่อนในอดีต
- ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง รวมทั้งราชการระดับสูง และสามารถเข้าชื่อกันเสนอกฎหมายได้โดยตรง ประชาชนมีอำนาจและมีส่วนร่วมกับการบริหารและการปกครองประเทศมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดกระแสนิยมการทำประชาพิจารณ์ก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจในเรื่องใด ๆ ที่มีความสำคัญ เช่น การสร้างโรงไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์ จะต้องขอความเห็นจากประชาชน
- มีการประกาศยกเลิกกฎหมายที่ห้ามคนหูหนวกและเป็นใบ้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ให้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ทำให้คนพิการมีสิทธิทางการเมืองมากขึ้น

- กำหนดให้มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยให้สิทธิแก่ประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานที่สังกัดรัฐ ซึ่งเป็นการสร้างความโปร่งใสให้แก่รัฐและระบบราชการ ตลอดจนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่กำลังเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศ (อรรถพล ใหญ่สว่าง และวัชรา ไชยสาร, 2541)
- มีการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นมากขึ้น เช่น กระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิไม่ลงคะแนนตามมติพรรคต้นสังกัดได้ ซึ่งทำให้เกิดความอิสระและความโปร่งใสทางการเมืองมากขึ้น

ประกอบกับยังมีพระราชบัญญัติและกฎหมายสำคัญอีกหลายฉบับที่เป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2540 นี้ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ การเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพการณ์ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในอนาคต

2. ด้านเศรษฐกิจ

2.1 สภาพเศรษฐกิจ

สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย แต่ในสภาวะปัจจุบัน เศรษฐกิจไทยปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประมาณการสภาวะเศรษฐกิจในปี 2543 ว่าจะขยายตัวร้อยละ 4.5 ซึ่งสูงกว่าที่ประมาณการไว้เดิมอีกร้อยละ 0.5 (อัฉนา ไวกวามดี, 2543) และตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2543 ประเทศไทยจะออกจากโครงการขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดยไม่ต้องอาศัยเงินกู้อีกต่อไป และสามารถบริหารนโยบายเศรษฐกิจได้เอง โดยไม่ต้องอยู่ในความควบคุมของ IMF เช่นที่ผ่านมา (ธารินทร์ นิมมานเหมินท์, 2543)

2.2 การว่างงาน

อัตราการว่างงานได้บรรเทาลงแล้วในทุกสาขาการผลิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542) ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มว่า เศรษฐกิจของไทยเริ่มจะดีขึ้นเรื่อยๆ)

2.3 ภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม

เป็นที่คาดหมายกันว่า ในอนาคต ภาคเกษตรกรรมจะยังเป็นภาคที่สำคัญทางเศรษฐกิจของไทย แม้ว่าพื้นที่ทางการเกษตรจะลดลง แต่ไทยก็จะเข้าสู่วงเกษตรอุตสาหกรรมมากกว่าที่จะเปลี่ยนไปสู่ระบบอุตสาหกรรมอย่างเต็มตัว (มนตรี สุภาพร, 2541)

2.4 การเปลี่ยนแปลงในวงการธุรกิจ

ในด้านธุรกิจจะเกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่เข้มข้น ในอนาคตจะมีการทำธุรกิจครบวงจรมากยิ่งขึ้น ยกเว้นบริษัทขนาดเล็กที่สามารถสร้างความชำนาญพิเศษโดยพึ่งพาคู่แข่งในด้านความแตกต่างหรือธุรกิจที่เข้าไปดำเนินการในส่วนที่ยังเป็นช่องว่าง (Niche Market) ซึ่งธุรกิจขนาดใหญ่เข้าไปไม่ถึง เช่น จะมีมินิมาร์ทที่มีสาขาทั่วประเทศเปิดเพิ่มขึ้น และสามารถขายสินค้าทุกประเภทได้ในราคาถูก ส่วนร้านค้าท้องถิ่นก็ยังมีข้อได้เปรียบ คือสามารถขายสินค้าซึ่งเป็นที่ต้องการเฉพาะท้องถิ่นได้ (สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์, 2541)

3. ด้านการศึกษา

3.1 ทิศทางการศึกษา

ระดับการศึกษาของคนไทยจะมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จะมีผู้เข้าศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้น เพราะในอนาคตการศึกษาขั้นพื้นฐานจะขยายเป็น 12 ปี ทำให้คนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมปลายซึ่งพร้อมจะเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา (วันชัย ศิริชนะ, 2542) แต่ไทยยังขาดแคลนแรงงานในระดับช่างฝีมือ บุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้งยังขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะทางโทรคมนาคม (สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์, 2541)

3.2 การวิจัยและพัฒนา

ไทยยังขาดแคลนเทคโนโลยีของตนเอง การวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่วนใหญ่เป็นของภาครัฐ และโครงสร้างภาษีอากรก็ยังไม่เอื้อให้ผู้ผลิตไทยมีการวิจัยและพัฒนาจนถึงขั้นสามารถแข่งขันกับต่างชาติได้

3.3 ความสำคัญของภาษาอังกฤษ

ภาษาอังกฤษจะเข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งต่อการศึกษาและการทำงาน (ประจวบ ไชยสาสน์, 2543) กล่าวคือ เมื่อบัณฑิตมีความรู้ดี ก็จะสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองจากแหล่งข้อมูลทั่วโลกผ่าน

ระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต อีกทั้งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ด้วยตนเองจนตลอดชีวิต (จรัส สุวรรณเวลา, 2540) นอกจากนี้ กระแสโลกาภิวัตน์จะทำให้มีการค้าระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ เพิ่มขึ้น ในอนาคตไทยจึงต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ภาษาอังกฤษจนถึงขั้นใช้งานได้ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างชาติ (สมชาย ภคภาสนีวิวัฒน์, 2541)

3.4 บุคลากรด้านการศึกษา

ในอนาคตจะเกิดการขาดแคลนอาจารย์ระดับอุดมศึกษาของรัฐ เพราะระบบราชการและเงินเดือนที่น้อยไม่สามารถรักษาผู้มีคุณภาพไว้ได้ ดังนั้น สถาบันการศึกษาของรัฐหลายแห่งกำลังมีแผนจะออกจากระบบราชการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งผู้เรียน ผู้สอน และคุณภาพการศึกษา เพราะผู้เรียนจะต้องเสียค่าเล่าเรียนเพิ่มขึ้น ผู้สอนจะกลายเป็นพนักงานสอน ซึ่งจะต้องได้รับการประเมินในด้านต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ และจะต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อแข่งขันกันเองทั้งระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ เดิมกับมหาวิทยาลัยเอกชน

3.5 การจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาในทศวรรษหน้ามีแนวโน้มที่จะต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวคือ ต้องเน้นให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยมีระบบประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือสร้างความน่าเชื่อถือของสถาบัน สำหรับหลักสูตรและเนื้อหาจะต้องกล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น รูปแบบการจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดการศึกษาหลายรูปแบบมากขึ้น ทั้งในรูปแบบที่อยู่ในระบบ นอกกระบบ และในรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือ ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข และเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษากลายเป็นผู้เทียบพร้อมทั้งความรู้และคุณธรรม

4. ด้านสังคม

4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

กระแสสังคมทั่วโลกให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้แนวทางการพัฒนาที่หลากหลายเชื่อมโยงกัน ทั้งในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ การเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การตระหนักถึงสิทธิสตรี เด็ก และคนชรา รวมทั้งการเสริมสร้างระบบการบริหารจัด

การที่ดี มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

4.2 โครงสร้างทางประชากร

ในอนาคตจะเกิดการปรับโครงสร้างทางประชากร โดยประชากรที่เกิดในช่วงเบบี้บูมทั้งหมดได้เติบโตขึ้นเข้าสู่วัยทำงาน ทำให้ประเทศไทยมีประชากรในวัยทำงานมากกว่าในอดีต ในขณะที่ความสำเร็จของการวางแผนครอบครัวทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรลดลง สามารถเน้นการพัฒนาคุณภาพประชากรที่เป็นเด็กได้มากขึ้น และลดภาระของประเทศไทยในการเลี้ยงดูประชากรเด็ก (สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์, 2541)

แต่การปรับโครงสร้างทางประชากรนี้ชี้ให้เห็นว่า ในอนาคต ประชากรสูงอายุจะเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น สภาพสังคมมีแนวโน้มจะเปลี่ยนจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ได้รับการดูแลจากครอบครัวเหมือนในอดีต จึงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

4.3 ปัญหาสังคมจากเศรษฐกิจทุนนิยม

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเน้นภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาศีลธรรม ปัญหาครอบครัว อันเป็นผลสะท้อนจากการที่ประชากรชนบทมารวมตัวกันในเขตเมือง โดยขาดการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย จึงเป็นเหตุให้การชนสงมวชนและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ไม่เพียงพอ

4.4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เมื่ออาชีพเกษตรกรรมเริ่มเสื่อมถอย และประชากรชนบทอพยพเข้าสู่เมือง ชุมชนก็เสื่อมสลายครอบครัวจะจัดกระจาย จึงจำเป็นต้องมีการกระจายความเจริญสู่ชนบท รวมทั้งจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาและจิตใจของประชาชนอย่างเร่งด่วน (สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย, 2541) ดังนั้น แผน-

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) จึงเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษา การดำเนินการตามแผนที่เห็นเป็นรูปธรรมจากภาครัฐคือ การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐครั้งล่าสุด มีการจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาสังคมมากที่สุดถึงร้อยละ 44.8 ซึ่งงบส่วนนี้จัดสรรเป็นงบประมาณการศึกษาถึงร้อยละ 25.3

5. ด้านวัฒนธรรม

5.1 ความทันสมัย

กระแสโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม ทำให้วิถีชีวิตและรูปแบบการแต่งกาย ตลอดจนความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนทั่วโลกมีแนวโน้มจะคล้ายคลึงกันมากยิ่งขึ้น สำหรับประเทศกำลังพัฒนา การพัฒนาสังคมให้ทันสมัยจะเป็นไปในลักษณะ “Westernization” คือ เลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก (สมาคมักเรียนทุนรัฐบาลไทย, 2541) ประเทศไทยเองก็ได้เลียนแบบวัฒนธรรมสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยเลียนแบบตั้งแต่วัฒนธรรมการกินอาหาร การแต่งกาย ศิลปะ ภาพยนตร์ ดนตรี และสำเนียงภาษา (โครงการบริหารวิชาบูรณาการ หมวดศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542)

5.2 การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ในขณะที่มีกระแสของการรับเอาวัฒนธรรมจากชาติมหาอำนาจเข้ามานั้น ประเทศไทยได้พยายามที่จะสวนกระแสดังกล่าว โดยได้ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาชาวบ้าน นอกจากนี้ สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำก็ได้เป็นบทเรียนให้คนไทยหันมาตระหนักในผลเสียของการนำสินค้าและวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา จึงก่อให้เกิดกระแสแรงจูงใจตามคำขวัญของรัฐบาลที่ว่า กินของไทย ใช้ของไทย เที่ยวเมืองไทย ร่วมใจกันประหยัด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงตระหนักถึงสภาวะที่คนไทยได้รับวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาในลักษณะที่ไม่สมดุลดังกล่าว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตามมา จึงได้ทรงมีแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสนับสนุนให้คนไทยมีความพอดีในการดำรงชีวิต ไม่ยึดติดแนวคิดแบบบริโภคนิยมอย่างตะวันตก ดังนั้นสังคมไทยปัจจุบันจึงขัดแย้งกันระหว่างวัฒนธรรมสองกระแส คือ วัฒนธรรมที่ว่าเราจะเป็นอย่างชาติมหาอำนาจ หรือเราจะพัฒนาความเป็นตัวตนของเราเอง ซึ่งทำให้คนไทยต้องหันมาพิจารณาและทบทวนตนเองว่าควรจะไปทิศทางใด

ส่วนที่ 3 : แนวความคิดเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย

แนวความคิดเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย จะขอนำเสนอแยกกันเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 : เป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย และ ตอนที่ 2 : เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาชั้นทามติหรือความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1 : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย (The Delphi Technique)

เดลฟาย (Delphi) เป็นชื่อวิหารศักดิ์สิทธิ์ในสมัยกรีกโบราณและเป็นที่อยู่ของเทพพยากรณ์ซึ่งมีความสามารถในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต ทำให้ประชาชนนิยมไปขอคำทำนาย คำว่า "เดลฟาย" จึงถูกนำมาใช้เป็นชื่อเทคนิคหนึ่งในการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) ชื่อว่า "เทคนิคเดลฟาย" (Delphi Technique) เทคนิคนี้เป็นเทคนิคหนึ่งที่ใช้ทำนายเหตุการณ์หรือความเป็นไปได้ในอนาคต โดยอาศัยความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันหรือชั้นทามติ (Consensus) ของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ และนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ได้

เทคนิคเดลฟายได้เริ่มมีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2495 โดยกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาเพื่อใช้ในการศึกษาและวิจัย โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นไม่นานก็ได้มีการเปิดเผยขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2505 โดย เฮลเมอร์ (Helmer) และ ดาลกี (Dalkey) นักวิจัยของบริษัท แรนด์ (Rand Corporation) ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นบริษัทที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการค้าอาวุธสงคราม โดยทั้งสองมีความเชื่อว่า การทำนายเหตุการณ์นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความรู้ซึ่งมีหลักฐานมาสนับสนุน
2. ความคิดเห็นที่มีหลักฐานบางประการสนับสนุน
3. การเดาซึ่งไม่มีหลักฐานใด ๆ มาสนับสนุน

การศึกษาในอดีต (Kurth - Schai , Poolpatara Chewin & Pitiyanuwat 1998) พบหลักฐานซึ่งช่วยสนับสนุนสมมติฐาน 3 ประการ ที่เป็นหลักปรัชญาสำคัญสำหรับการพัฒนางานวิจัยเดลฟาย คือ

1. ผลการตัดสินใจของมนุษย์เป็นประโยชน์อย่างมากที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาของการวิจัย
2. การตัดสินใจของกลุ่มดูเหมือนว่าจะอยู่เหนือการตัดสินใจเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะการตัดสินใจซึ่งเกิดขึ้นระหว่างที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างระมัดระวัง
3. การตอบสนองร่วมกันที่ไม่มีลักษณะเฉพาะบุคคล ดูเหมือนว่าจะมีพลังเหนือกว่าการที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ทั้งในด้านจำนวนรายละเอียด ความคิดสร้างสรรค์ และการปราศจากอคติ เพราะผู้มีส่วนร่วมจะรู้สึกว่าคุณเองได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งของกลุ่มบุคคลที่เป็นส่วนสำคัญในขณะนั้น

ในปัจจุบัน เดลฟายเป็นเทคนิคการทำนายที่ได้รับความนิยมอย่างมากในเกือบทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ การเมือง การทหาร เศรษฐกิจ การสาธารณสุข การศึกษา การสื่อสาร และด้านอื่น ๆ นอกจากเดลฟายเป็นเทคนิคการวิจัยและการคาดการณ์อนาคตแล้ว เดลฟายยังเป็นเทคนิคการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้รับข่าวสารและแลกเปลี่ยนความรู้ความเชี่ยวชาญระหว่างกัน โดยไม่มีการเผชิญหน้ากันโดยตรงเหมือนอย่างที่เป็นอยู่ในการระดมสมอง (Brain Storming) หรือการประชุมกลุ่มแบบอื่น ๆ

เดลฟายรูปแบบเดิมมีลักษณะเฉพาะ ต่อมาภายหลังก็มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่หลักการและระเบียบวิธีใหญ่ ๆ ยังคงเหมือนเดิม คือ การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ โดยการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทำการคาดการณ์ว่า แนวโน้มหรือเหตุการณ์แต่ละอย่างจะเกิดขึ้นเมื่อใด หรือทำการคาดการณ์ว่า ภายในเวลาที่กำหนด เช่นอีก 10 ปีข้างหน้าจะมีเหตุการณ์หรือแนวโน้มใดที่จะเกิดขึ้นได้บ้าง หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วป้อนผลการวิเคราะห์ ซึ่งปกติจะอยู่ในรูปของสถิติง่าย ๆ กลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาคำตอบเดิมของตนเองเทียบกับของกลุ่ม แล้วทำการคาดการณ์หรือตอบตามรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดอีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยก็นำคำตอบไปวิเคราะห์ใหม่ แล้วอาจป้อนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้ง โดยปกติกระบวนการทำซ้ำ (Iterative Process) แบบนี้จะดำเนินต่อไปราว ๆ สองหรือสามรอบ หรือจนกว่าจะได้คำตอบที่เป็นฉันทามติ (Consensus) ของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว จุดมุ่งหมายของการทำซ้ำก็คือ เพื่อที่จะกรอง (Refine) ความเชี่ยวชาญของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง

ความหมายของเทคนิคเดลฟาย

ชนิษฐา วิทยาอนุมาส (2531) ได้ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการรวบรวมคำตอบหรือความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะเป็นไปได้ในอนาคต โดยมุ่งลดผลกระทบด้านความคิดระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยกัน

สิริมา รอดโพธิ์ทอง (2532) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้ในการวิจัยโดยมีหลักการสำคัญอยู่ที่การพยายามรวบรวมความคิดเห็นที่กระจัดกระจายของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจหรือลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

อัญชวี เจียรนัยกุล (2540) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจหรือลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมและสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกัน

ลักษณะของเทคนิคเดลฟาย

จากการศึกษางานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า เทคนิคเดลฟายมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยไม่ทราบว่ามีผู้ใดบ้างที่เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพราะไม่มีการระบุ หรือเปิดเผยชื่อผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นการขจัดอิทธิพลของกลุ่ม ที่อาจมีผลต่อความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ
2. ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล/ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
3. การตอบแบบสอบถามมีการตอบหลายรอบ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสกลั่นกรองความคิดเห็นของตนอย่างรอบคอบ ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
4. นำเสนอการตอบของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นด้วยการให้ข้อมูลทางสถิติ โดยทั่ว ๆ ไปจะใช้สถิติการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจาย
5. ผลการวิจัยจะพิจารณาจากความคิดเห็น หรือคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในครั้งสุดท้าย

ข้อตกลงเบื้องต้นของเทคนิคเดลฟาย

Murry and Hammon (1995) กล่าวว่า ข้อตกลงเบื้องต้นของเทคนิคเดลฟายประกอบด้วย 2 ประการ ดังนี้

1. การตัดสินใจโดยกลุ่มคนมีความถูกต้องและมีความตรงมากกว่าการตัดสินใจโดยบุคคลเพียงคนเดียว ยิ่งกว่านั้นการตัดสินใจดังกล่าวจะมีความตรงสูง เมื่อในกลุ่มคนประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์อย่างดียิ่งในเรื่องที่ศึกษา

2. การตัดสินใจโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความเที่ยงสูง แต่จะเกิดปัญหาขึ้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มมีการเผชิญหน้าซึ่งกันและกัน ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของกลุ่มที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น

กระบวนการวิจัยของเทคนิคเดลฟาย

กระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ

1. การกำหนดปัญหาที่จะศึกษา

โรเบิร์ต ซี จัดด์ (Robert C. Judd อ้างถึงใน ประยูร ศรีประสาธน์. 2523 : ชนิดา รัชพลเมือง, 2531 : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2535) กล่าวว่า “เมื่อใดก็ตามที่ต้องการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือเมื่อใดก็ตามที่เห็นว่า ความสอดคล้องต้องกันระหว่างเป้าหมาย (goal) และวัตถุประสงค์ (objective) เป็นสิ่งสำคัญแล้ว เมื่อนั้นควรใช้เทคนิคเดลฟาย แต่ถ้าจะพิจารณาถึงลักษณะของปัญหาที่ควรใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายแล้ว ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2535) กล่าวว่า ผู้ทำการวิจัยจะตัดสินใจใช้เทคนิคนี้เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาที่จะทำการวิจัยไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน แต่สามารถวิจัยปัญหาได้จากการรวบรวมแนวคิดการตัดสินใจแบบอัตตวิสัย (Subjective Judgments) จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ

1.2 ปัญหาที่จะทำการวิจัยต้องการความคิดเห็นหลาย ๆ ด้านจากประสบการณ์ หรือความสามารถของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ

1.3 ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องการให้ความเห็นของผู้อื่นแต่ละคนมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการพิจารณาตัดสินใจปัญหานั้น ๆ

1.4 เมื่อการพบปะเพื่อนัดประชุมของกลุ่มทำได้ไม่สะดวก เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ หรือ

เสียค่าใช้จ่ายและเวลามากเกินไป

1.5 เมื่อไม่ต้องการเปิดเผยรายชื่อบุคคลในกลุ่ม เพราะความคิดเห็นของคนในกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาที่ทำวิจัยอาจมีความขัดแย้งกันอย่างมาก

2. การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญคือ ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญรวมทั้งประสบการณ์ในเรื่องที่ทำการศึกษาย่างแท้จริง ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาว่าบุคคลเหล่านั้นมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริงหรือไม่ เพียงใด

2.1 วิธีการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญพิจารณาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพในสาขานั้น ๆ หรือจากบุคคลสำคัญในวิชาชีพนั้น ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์และสำรวจผลงานที่ปรากฏของบุคคลในวิชาชีพนั้น ๆ ด้วย

2.2 จำนวนของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมนั้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้แน่นอนว่าจะเป็นที่เท่าใด แต่โดยทั่วไปแล้วจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มและประเด็นปัญหาที่ศึกษาเป็นสำคัญ หากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไม่แตกต่างกัน อาจใช้เพียง 10-15 คน แต่หากกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก อาจจำเป็นต้องใช้จำนวนเพิ่มขึ้น

2.3 คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ

ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์หรือความเป็นเลิศเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง รวมทั้งจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในความคิดเห็นของตน หรือมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบในประเด็นที่ทำการศึกษา และควรเป็นผู้ที่มีความเต็มใจ ตั้งใจ และมีน้ำใจที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย ตลอดจนควรมีถิ่นที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก และเห็นคุณค่าของการทำวิจัยด้วย

3. แบบสอบถาม

หัวใจสำคัญของเทคนิคเดลฟาย คือ แบบสอบถาม (questionnaire) แบบสอบถามที่ใช้ในกระบวนการวิจัยจะต้องมีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย นอกจากนั้นการตอบแบบสอบถามจะต้องมี

การตอบหลายรอบ โดยทั่วไป 3-4 รอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เนื่องจากเกิดกระบวนการคิดที่กลั่นกรองหลายรอบของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ในขั้นแรก ผู้วิจัยจะต้องกำหนดกรอบ (frame) ของการวิจัย การกำหนดกรอบการวิจัยจะทำให้เห็นภาพรวมของการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น การกำหนดกรอบหรือประเด็นที่ต้องการศึกษาได้มาจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ หรือจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิบางท่าน แล้วจึงนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม แบบสอบถามแต่ละรอบมีลักษณะดังต่อไปนี้

รอบที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยมุ่งที่จะเก็บรวบรวมความคิดเห็นอย่างคร่าว ๆ

รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ได้รวบรวมข้อคิดเห็นจากรอบแรก แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด หรือมาตรประมาณค่า (Rating scale) โดยตัดข้อมูลที่ซ้ำกันออก แล้วส่งกลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตอบ ในรอบที่ 2 นี้ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญสามารถเขียนเหตุผลที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยของข้อความแต่ละข้อ หรือเขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่องว่างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

รอบที่ 3 ผู้วิจัยนำคำตอบในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์โดยกระบวนการทางสถิติ ซึ่งส่วนใหญ่ มักจะใช้ค่าสถิติแนวโน้มสู่ส่วนกลาง (Central tendencies) อาทิ ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ค่าเฉลี่ย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquatile Range) โดยคำนวณในแต่ละข้อความ พร้อมทั้งแสดงตำแหน่ง คำตอบในรอบที่แล้วของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเปรียบเทียบกับคำตอบของกลุ่ม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องทำการตัดสินใจอีกครั้งว่า จะยังคงคำตอบเดิมเหมือนในรอบที่ผ่านมา หรือจะเปลี่ยนแปลงคำตอบให้สอดคล้องกับคำตอบของกลุ่ม พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นถึงเหตุผลในการเปลี่ยนแปลงคำตอบ และยืนยันคำตอบเดิมของตนในกรณีที่คำตอบของตนไม่สอดคล้องกับคำตอบของกลุ่ม โดยแสดงไว้ในตอนท้ายของคำถามที่เกี่ยวข้องของแต่ละข้อ

รอบที่ 4 มีลักษณะเหมือนรอบที่ 3 แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 และรอบที่ 4 มีความแตกต่างกันน้อยมาก โดยทั่วไปจึงมักจะส่งแบบสอบถามเพียง 3 รอบเท่านั้น

4. ผู้วิจัย

ผู้วิจัยต้องมีความรอบคอบและถี่ถ้วนในการวิเคราะห์คำตอบในแต่ละรอบ โดยให้ความสำคัญกับคำตอบที่ได้เท่าเทียมกัน ไม่มีความลำเอียงหรือนำความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปพิจารณาร่วมด้วย เพราะอาจส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวิจัยได้ นอกจากนี้ ในกรณีที่ไม่ได้ส่งแบบสอบถามทาง

ไปรษณีย์ ผู้วิจัยต้องมีความอดทน และบางครั้งต้องใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามที่ต้องการ (ชนิษฐา วิทยานูมาส. 2531)

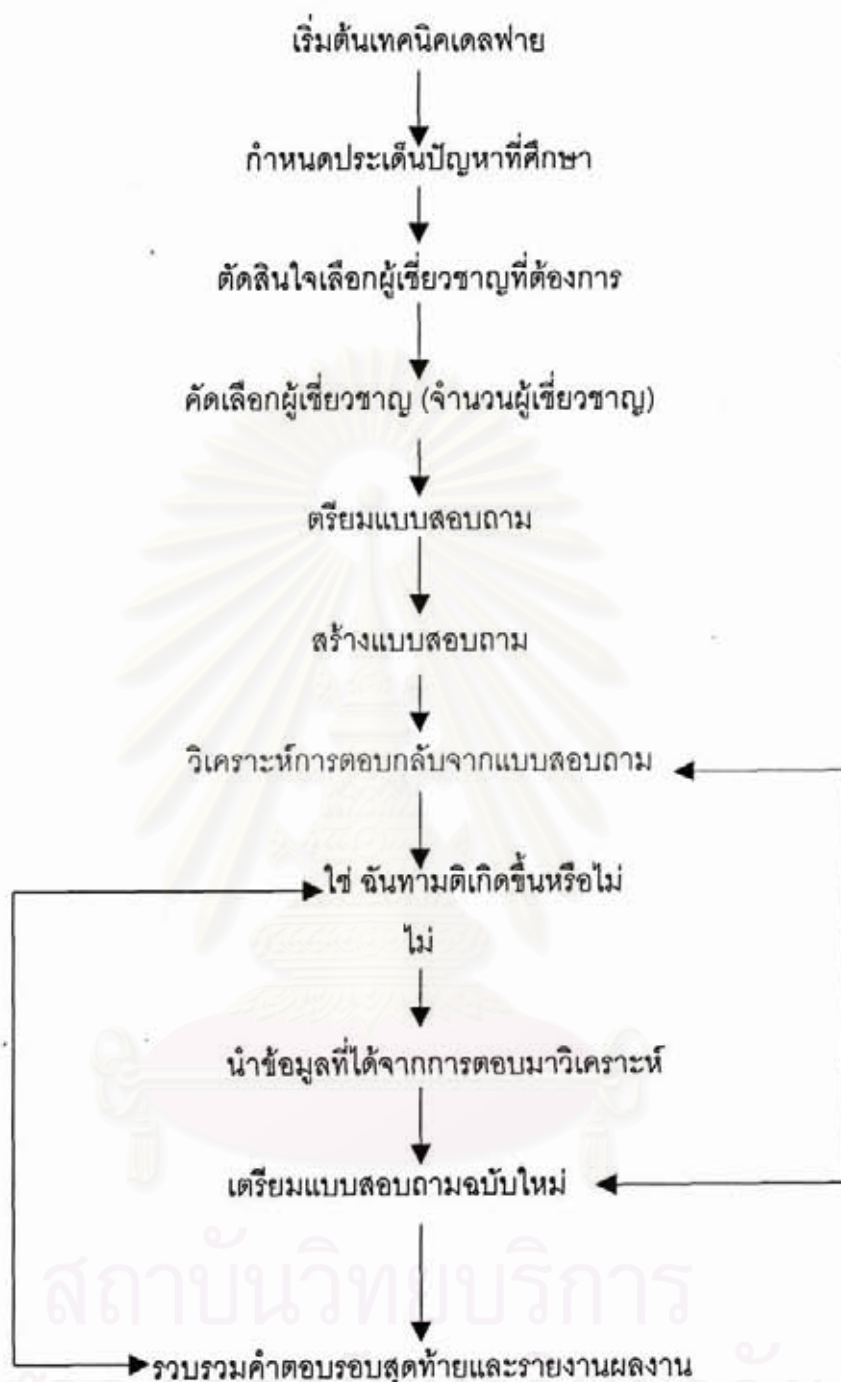
ดังนั้น กระบวนการเดลฟายจะสิ้นสุดหรือสามารถสรุปได้ก็ต่อเมื่อ ระดับความคิดเห็นที่เป็นมติของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันอย่างมั่นคงในการตอบทุกกรอบ (ความมั่นคงของความคิดเห็นที่แตกต่าง) ตามปกติแล้ว หลังจากการตอบแบบสอบถาม 2-4 รอบ ก็เพียงพอที่จะทำให้กระบวนการเสร็จสมบูรณ์ได้

จากการศึกษาของ Walter E. Riggs (1983) ได้เสนอว่า กระบวนการของเทคนิคเดลฟายมีลำดับขั้นตอนซึ่งสามารถแสดงได้ดังแผนผัง (flow chart) ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อดีของเทคนิคเดลฟาย

1. สามารถรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากได้อย่างกว้างขวางโดยไม่ต้องจัดประชุม ลดข้อจำกัดด้านสภาพภูมิศาสตร์ในการเดินทาง ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

2. คำตอบที่ได้รับจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมีความน่าเชื่อถือ เพราะสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ไม่ถูกครอบงำทางความคิด
3. ข้อเสนอที่ได้ผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบหลายขั้นตอน และต้องตอบซ้ำหลายรอบ ทำให้คำตอบที่ได้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น
4. เป็นเทคนิคที่เปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญสามารถให้คำตอบได้อย่างอิสระ ไม่มีการเผชิญหน้ากัน จะทราบเพียงคำตอบของกลุ่มทั้งหมดโดยการให้ผลย้อนกลับ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน เพราะทุกคนจะต้องตอบแบบสอบถามอย่างเดียวกันทุกขั้นตอน และมีโอกาสรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเท่าเทียมกัน อีกทั้งมีโอกาสปรับเปลี่ยนหรือยืนยันความคิดเห็นของตนจนเกิดความมั่นใจ และช่วยพิจารณาประเด็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น
6. เป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนการดำเนินการไม่ซับซ้อนจนเกินไป ให้ผลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
7. สามารถทราบลำดับความสำคัญของข้อมูลและเหตุผลในการตอบ รวมทั้งความสอดคล้องในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มได้เป็นอย่างดี
8. ความสอดคล้องของคำตอบของกลุ่มสามารถอธิบายได้ด้วยคำสถิติ

ข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูล ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ตลอดจนเห็นความสำคัญของการวิจัย และยินดีที่จะให้ความร่วมมือในเรื่องที่ศึกษาอย่างแท้จริง จึงจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอาจรู้สึกถูกรบกวนมากเกินไป หรืออาจเบื่อหน่ายในการตอบแบบสอบถามหลาย ๆ รอบ ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ครบในแต่ละรอบ ทำให้ผลการวิจัยไม่น่าเชื่อถือเท่าที่ควร
3. การให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตอบข้อซักถามตามกรอบความคิดที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น เป็นการปิดกั้นมุมมองของผู้ตอบ ซึ่งอาจทำให้พลาดข้อมูลที่สำคัญได้
4. ผู้วิจัยอาจขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบที่ได้ในแต่ละรอบ อาจทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้
5. แบบสอบถามที่ส่งไปอาจสูญหายระหว่างทาง หรือไม่ได้รับคำตอบกลับมารอบในแต่ละรอบ

6. การกำหนดระยะเวลาของการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต ไม่ควรกำหนดระยะที่ใกล้หรือไกลจนเกินไป เพราะอาจทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนได้ (สุวดี ทวีบุตร, 2540)

7. การมุ่งทำนายเหตุการณ์ในอนาคต คำตอบที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอาจเป็นการแสดงความหวังหรืออุดมคติ มากกว่าการทำนายความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ในอนาคต

8. อาจเกิดคำถามที่ไม่สามารถตอบได้ เช่น จะใช้อะไรเป็นข้อมูลที่จะทำให้ทราบความอคติของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอย่างมีระบบ หรือจะอนุญาตให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญไม่ตอบคำถามที่เห็นว่าตนเองไม่มีความเชี่ยวชาญได้หรือไม่ หรือการตัดสินใจของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ต่างสาขาวิชาจะทำอย่างไรจึงจะนำมาผสมกันให้ได้คำตอบที่ดีที่สุด

ตอนที่ 2 : เกณฑ์ในการพิจารณาจันทามติหรือความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้ทรงคุณวุฒิ

จุดมุ่งหมายของเทคนิคเดลฟาย คือ การได้มาซึ่งจันทามติหรือความคิดเห็นที่สอดคล้องต่อกันของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในประเด็นปัญหาที่ทำการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเกณฑ์ที่นำไปใช้ในการพิจารณาจันทามติของเทคนิคเดลฟายได้ดังนี้

1. ระดับจันทามติ (Degree of Consensus) และความคงที่ (Stability) ของระดับจันทามติ จากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า การศึกษาเรื่องเกณฑ์ในการกำหนดระดับจันทามติและความคงที่ของจันทามติไม่ได้มีผู้กำหนดไว้แน่นอนแต่ Murry and Hanmons (1995) ได้กำหนดเกณฑ์ขึ้นมาดังนี้

1.1 ระดับจันทามติ กำหนดว่า ข้อความใดที่ผู้ตอบมีความเห็นสอดคล้องกัน 75% ข้อความนั้นถือว่าได้รับจันทามติ นอกจากนี้ Flander (1989) กล่าวว่า ข้อความใดจะถือว่าได้รับจันทามติก็ต่อเมื่อมีผู้ตอบสอดคล้องกัน 60%

1.2 ความคงที่ของระดับจันทามติ กำหนดว่า ควรจะยุติการวิจัยเมื่อจันทามติที่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดน้อยลงจากคำตอบในรอบที่ผ่านมาน้อยกว่า 20% ส่วนในการศึกษาของ Linstone (1978) กล่าวว่า ควรจะยุติการวิจัยเมื่อจันทามติที่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากคำตอบในรอบที่ผ่านมาน้อยกว่า 15%

2. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquatile Range) และค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาฉันทามติโดยส่วนใหญ่คือ ใช้การศึกษาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานดังนี้

"ถ้าข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 แสดงว่า ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันหรือมีฉันทามติ"

ดังนั้นเพื่อให้ผลของการวิจัยในครั้งนี้มีมาตรฐาน และมีความน่าเชื่อถือเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ที่ระบุไว้ข้างต้นนี้สำหรับกำหนดระดับ "ฉันทามติ" หรือ "ความสอดคล้อง" ของความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้หลักการของ "การวิเคราะห์เนื้อหา" เพื่อสรุปประเด็นหลักจากเอกสาร และใช้เทคนิค "เดลฟายประยุกต์" (Applied Delphi Technique) เพื่อศึกษาแนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2544-2554) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ระบุไว้ในบทที่ 1 การวิจัยได้แบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ คือ (1) การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวกับวิชาในอดีตจนถึงปัจจุบัน และ (2) การวิจัยจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวโน้มสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้าซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนทางวิชา

ส่วนที่ 1 : การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวกับวิชาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยภาพรวม ครอบคลุมประเด็นหลักเกี่ยวกับพัฒนาการทางวิชา ขอบเขต/เนื้อหา ความสำคัญ ปรัชญา/กรอบแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยทางวิชาที่ผ่านมา โดยใช้หลักการของ "การวิเคราะห์เนื้อหา" คือ ดำเนินการอ่านเพื่อสรุปและจับใจความสำคัญ ต่อจากนั้นก็นำไปจำแนกประเด็นและนำเสนอข้อมูลแบบความเรียง

ส่วนที่ 2 : การวิจัยจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวโน้มสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้าซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนทางวิชา

การวิจัยในส่วนนี้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้-

2.1 แนวโน้มของสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนสาขาวิชา ได้แก่ แนวโน้มด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม

2.2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่นำมาพิจารณาสำหรับกำหนดเป็นกรอบความคิดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสาขาวิชา ซึ่งประกอบด้วย

การสื่อสาร คำนิยามของวาทวิทยา ตลาดแรงงาน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม และการสื่อสาร

2.3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

2.3.1 ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร งานวิจัย และสิ่งอำนวยความสะดวก

2.3.2 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เนื้อหา รูปแบบ/วิธีการ กิจกรรมในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งการวัดและประเมินผล

2.3.3 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ คุณธรรม/จริยธรรม และมารยาทในสังคม (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก "กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน" ซึ่งระบุอยู่ในหน้าถัดไป)

การวิจัยในส่วนที่ 2 ทั้งหมด ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวาทวิทยา ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลทั่วประเทศ

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย บุคลากร 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นผู้ให้ข้อมูลในการระดมความคิดจากการประชุมสัมมนา จำนวน 130 คน รายชื่อของบุคคลในกลุ่มนี้ได้แก่ อาจารย์ผู้บริหาร และศิษย์เก่าจากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาทางนิเทศศาสตร์หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับนิเทศศาสตร์ รวมทั้งสมาคม มูลนิธิที่เกี่ยวข้อง และสถานประกอบการที่ทำธุรกิจด้านการสื่อสารและสารสนเทศ กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในสาขานิเทศศาสตร์ด้านวาทวิทยา บุคคลในกลุ่มนี้อาจไม่มีวุฒิทางวาทวิทยาโดยตรง แต่เป็นนักปฏิบัติหรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาเกณฑ์ในการเลือกบุคคลกลุ่มนี้ ผู้วิจัยใช้การเป็นที่ยอมรับของสังคม คือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเกี่ยวข้องกับวาทวิทยา รวมทั้งมีอาวุโสในวิชาชีพ ผู้วิจัยคัดเลือกมาตามเกณฑ์ดังกล่าว โดยมีรายชื่อจากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งหมด 34 คน กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ประกอบด้วย นักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรวาทวิทยา ซึ่งได้แก่คณาจารย์ประจำและคณาจารย์พิเศษ สังกัดภาควิชาที่จัดการเรียนการสอนสาขาวิชาวาทวิทยาจากมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ให้

กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน
(Working Conceptual Framework)

วัตถุประสงค์	ประเด็นหลัก	วิธีวิจัย	แหล่ง/วิธีเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านนิเทศศาสตร์ สาขาพาณิชยศาสตร์ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการทางพาณิชยศาสตร์ - ขอบเขต/เนื้อหา - ความสำคัญ - ปรัชญา/กรอบแนวคิดและทฤษฎี - การวิจัย 	- วิจัยเอกสาร	- เอกสารที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) - สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มของสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการสื่อสารในด้านต่าง ๆ (ตามที่ระบุอยู่ในประเด็นหลัก)	<ul style="list-style-type: none"> - การเมือง - เศรษฐกิจ - การศึกษา - สังคม - วัฒนธรรม 	- วิจัยอนาคต (เทคนิคเดลฟาย-ประยุกต์)	- ผู้ทรงคุณวุฒิ	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) - สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)
3. เพื่อกำหนดกรอบความคิดเรื่อง "แนวโน้ม" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมสำหรับนำไปพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนทางพาณิชยศาสตร์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้า โดยพิจารณาจาก				

กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน (ต่อ)
(Working Conceptual Framework)

วัตถุประสงค์	ประเด็นหลัก	วิธีวิจัย	แหล่ง/วิธีเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
3.1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยใน ในทศวรรษหน้า (ดังที่ระบุอยู่ในประเด็นหลัก)	<ul style="list-style-type: none"> - เทคโนโลยีและการสื่อสาร - ค่านิยมของชาวทวิทยา - ตลาดแรงงาน - ความหลากหลายทางวัฒนธรรม - ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ทางสังคมกับการจัดระเบียบทาง สังคม และการสื่อสาร 	<ul style="list-style-type: none"> - วิจัยอนาคต (เทคนิคเดลฟาย- ประยุกต์) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ทรงคุณวุฒิ 	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) - สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)
3.2 แนวโน้มกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทางทวิทยาในทศวรรษหน้า ซึ่งประกอบด้วย 3.2.1 ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ทางทวิทยา (ตามทีระบุอยู่ใน ประเด็นหลัก)	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัจจัยพื้นฐานในการจัด การเรียนการสอนทางทวิทยา - ความต้องการของตลาดแรงงาน - หลักสูตร - ผู้เรียน - ผู้สอน - กิจกรรมทางวิชาการ/ กิจกรรมเสริมหลักสูตร - งานวิจัย - สิ่งอำนวยความสะดวก 	<ul style="list-style-type: none"> - วิจัยอนาคต (เทคนิคเดลฟาย- ประยุกต์) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ทรงคุณวุฒิ 	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) - สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน (ต่อ)

(Working Conceptual Framework)

วัตถุประสงค์	ประเด็นหลัก	วิธีวิจัย	แหล่ง/วิธีเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
3.2.2 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวทวิทยา (ตามที่ระบุอยู่ในประเด็นหลัก)	<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวทวิทยา - เนื้อหา - รูปแบบ/วิธีการ - กิจกรรมในห้องเรียน - สื่อการเรียนการสอน - การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ - การวัดและประเมินผล 	<ul style="list-style-type: none"> - วิจัยอนาคต (เทคนิคเดลฟาย-ประยุกต์) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ทรงคุณวุฒิ 	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) - สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)
3.2.3 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา (ตามที่ระบุอยู่ในประเด็นหลัก)	<ul style="list-style-type: none"> ● คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวทวิทยา - ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ - บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ - คุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - วิจัยอนาคต (เทคนิคเดลฟาย-ประยุกต์) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ทรงคุณวุฒิ 	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) - สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

เทคนิคเดลฟายประยุกต์ ผู้วิจัยคัดเลือกมาจากผู้บริหารระดับสูงที่ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม รวม 29 คน โดยกระจายตามสาขาความรู้ความชำนาญดังนี้ สาขานิเทศศาสตร์ 6 คน สาขาพาณิชยศาสตร์ 5 คน นักปฏิบัติทางพาณิชยศาสตร์ 2 คน ศิษย์เก่าพาณิชยศาสตร์ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว 2 คน สาขาเทคโนโลยี และคอมพิวเตอร์ 4 คน สาขาสาธารณสุข 1 คน สาขารัฐประศาสนศาสตร์ 1 คน สาขาเศรษฐศาสตร์ 1 คน สาขาเกษตรศาสตร์ 1 คน สาขานิติศาสตร์ 2 คน และสาขาการศึกษา 4 คน ในจำนวนนี้เป็นราชบัณฑิต 4 คน และเป็นผู้บริหารระดับอธิการบดีหรือรองอธิการบดี 6 คน (ในกลุ่มของผู้บริหารระดับอธิการบดีมีตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา 1 คน)

เกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ

1. สำเร็จปริญญาเอกทางพาณิชยศาสตร์โดยตรง และมีประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป
2. สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้ดำรงตำแหน่ง "ศาสตราจารย์" ในสาขาวิชานั้น ๆ
3. เป็นผู้บริหารระดับสูง มีประสบการณ์และมีความชำนาญเป็นที่ยอมรับในสาขาพาณิชยศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี
4. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจ มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลและยินดีจะให้ความร่วมมือจนครบทุกรอบ อย่างน้อย 3 รอบ

หมายเหตุ เกณฑ์ข้อ 1, ข้อ 2 และ ข้อ 3 ให้เลือกใช้ข้อใดก็ได้เพียงข้อเดียว ส่วนเกณฑ์ ข้อ 4 ต้องบังคับใช้กับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

การรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางนิเทศศาสตร์ด้านพาณิชยศาสตร์ แยกได้ดังนี้ (1) หนังสือหรือตำราทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จำนวน 30 เล่ม (2) บทความจากหนังสือและวารสาร 9 เรื่อง (3) รายงานวิจัยและ/หรือวิทยานิพนธ์ 18 เล่ม สำหรับการรวบรวมข้อมูลส่วนที่เป็นความคิดเห็น ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มแรกแยกเป็น 4 ครั้ง ครั้งแรก เป็นการประชุมสัมมนาในกลุ่มใหญ่ ณ ห้องประชุมศูนย์-สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 14 กรกฎาคม 2542 เวลา 8.30-15.30 น. มีผู้เข้าร่วมประชุม 100 คน (ดังรายนามในภาคผนวก) ส่วนที่เหลือ 3 ครั้ง เป็นการประชุมกลุ่มย่อยในลักษณะต่อเนื่อง มีผู้เข้าร่วมประชุมชุดเดียวกันครั้งละ 30 คน (ดังรายนามในภาคผนวก) สถานที่จัดประชุมทั้ง 3 ครั้ง คือ ห้องประชุม ดร.เทียม โชควัฒนา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-

มหาวิทยาลัย วันและเวลาที่จัดประชุมย่อย คือ ครั้งที่ 1 เมื่อ 10 ธันวาคม 2542 เวลา 8.30-16.00 น. ครั้งที่ 2 เมื่อ 4 สิงหาคม 2543 เวลา 8.30 – 16.00 น. ครั้งที่ 3 เมื่อ 25 กันยายน 2543 เวลา 9.30-12.00 น. การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่สอง ได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2543 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง และการรวบรวมข้อมูลโดยการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) สำหรับผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่สาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการ รวม 2 ครั้งต่อเนื่องกัน ณ ห้องประชุมภาควิชาชาวทวิทยา และสื่อสารการแต่ง คือ ครั้งที่ 1 เมื่อ 31 มีนาคม 2543 เวลา 13.00-15.30 น. ครั้งที่ 2 เมื่อ 11 เมษายน 2543 เวลา 13.00-16.00 น. จากข้อมูลทั้งหมดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำไปจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลตามเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยสามารถจำแนกเป็น 9 ประเด็นใหญ่ ๆ ซึ่งประกอบด้วย ข้อความย่อย ๆ รวมทั้งสิ้น 712 ข้อความ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (2) แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับการประชุมกลุ่มระดมความคิด (3) แบบบันทึกสรุปสาระที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร (4) แบบบันทึกภาคสนามที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนา และ (5) แบบสอบถามสำหรับเทคนิคเดลฟายประยุกต์ รวม 3 ชุด การสร้างเครื่องมือทุกชุด ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเองตามกรอบความคิดในการวิจัยที่กำหนดไว้ (ดังที่ระบุอยู่ใน บทที่ 1)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากเอกสาร ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการของวิธี "วิเคราะห์เนื้อหา" เพราะวิธี "วิเคราะห์เนื้อหา" เป็นระเบียบวิธีที่นักวิจัยทั้งหลายเห็นพ้องต้องกันว่า มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในครั้งนี

2. ข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มบุคคล ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้ "เทคนิคเดลฟายประยุกต์" (Applied Delphi Technique) เพราะว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมและสอดคล้องเป็นอย่างดีกับโครงการวิจัยนี้ เนื่องจาก เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่มีระบบ โดยใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากกลุ่มบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆ ตามแบบสอบถาม เพื่อสร้าง

ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันระหว่างกลุ่มบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถดังกล่าวในการนำมาสู่ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยนำผลกำรวเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และจากความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลมาสรุปเป็น "แนวโน้ม" เพื่อกำหนด "กรอบความคิด" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมและชัดเจน ทั้งในด้านความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร กิจกรรมทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนสาขาวิชาอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในทศวรรษหน้าตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ต่อไป

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยวิธีของเทคนิคเดลฟายประยุกต์นั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ตามกระบวนการทางสถิติ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เป็นรายข้อความของทุกประเด็น และได้นำข้อความของแต่ละประเด็นมาเสนอในรูปของตาราง โดยใช้สัญลักษณ์ที่เหมือนกันดังต่อไปนี้

1. "Q ₂ " หมายถึง "ค่ามัธยฐาน"	2. "Q ₃ -Q ₁ " หมายถึง "ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์"
3. "พส" หมายถึง "พึงประสงค์"	4. "มพ" หมายถึง "ไม่พึงประสงค์"
5. "สม" หมายถึง "สอดคล้องมาก"	6. "สค" หมายถึง "สอดคล้องระดับปกติ"
7. "มส" หมายถึง "ไม่สอดคล้อง"	8. "สย" หมายถึง "ทั้งสองอย่าง"

สูตรการคำนวณค่า Median และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

การคำนวณค่ามัธยฐาน (Median)

สูตรการคำนวณ

$$\text{Median} = L + \frac{(N/2 - F)}{f} i$$

เมื่อ Median (Mdn) คือ มัธยฐาน

L คือ ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

F คือ ความถี่สะสมทั้งหมดของชั้นคะแนนที่อยู่ต่ำกว่าชั้นที่มีมัธยฐานตกอยู่

f คือ ความถี่ของชั้นคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

i คือ อัตรภาคชั้นคะแนน

N คือ จำนวนความถี่ทั้งหมด

การคำนวณค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

สูตรการคำนวณ

การหาค่าควอไทล์ (Q) ใช้สูตรเดียวกับการคำนวณหาค่า Median แต่แทนค่า $N/2$ ด้วย $N/4$ สำหรับการหาค่า Q_1 และแทนค่า $N/2$ ด้วย $3N/4$ สำหรับ Q_3 ส่วน L , F และ f เปลี่ยนไปตามที่ควอไทล์นั้นตกอยู่

$$Q_1 = L + \frac{(N/4 - F) i}{f}$$

$$Q_3 = L + \frac{(3N/4 - F) i}{f}$$

$$\text{พิสัยระหว่างควอไทล์} = Q_3 - Q_1$$

การตีความหมายของค่าสถิติ

1. การตีความหมายของค่ามัธยฐาน (Q_2)

- 1.1 ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โอกาสที่แนวโน้มนั้นจะเกิดขึ้นมีมากที่สุด
- 1.2 ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โอกาสที่แนวโน้มนั้นจะเกิดขึ้นมีมาก
- 1.3 ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โอกาสที่แนวโน้มนั้นจะเกิดขึ้นมีปานกลาง
- 1.4 ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โอกาสที่แนวโน้มนั้นจะเกิดขึ้นมีน้อย
- 1.5 ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โอกาสที่แนวโน้มนั้นจะเกิดขึ้นมีน้อยที่สุด

2. การตีความหมายของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ($Q_3 - Q_1$)

- 2.1 ถ้าข้อความใดได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ น้อยกว่า 1.00 (ตั้งแต่ 0.99 ลงไป) แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น "สอดคล้องกันมาก" (สม)
- 2.2 ถ้าข้อความใดได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ตั้งแต่ 1.50 ลงมา ถึง 1.00 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น "สอดคล้องกันระดับปกติ" (สค)

2.3 ถ้าข้อความใดได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มากกว่า 1.50 แสดงว่า
ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น
"ไม่สอดคล้องกัน (มส)"

3. การตีความหมายของผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยม

3.1 ถ้าข้อความใดมีค่าผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยมมากกว่า 1
แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น
"ไม่สอดคล้องกัน"

3.2 ถ้าข้อความใดมีค่าผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1
แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น
"มีความสอดคล้องกัน"

หมายเหตุ: การพิจารณาความสอดคล้อง ให้พิจารณาจาก "ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์"
ร่วมกับค่าผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยม โดยข้อความที่มีความ
สอดคล้องจะต้องผ่านเกณฑ์ทั้ง ข้อ 3.1 และ ข้อ 3.2 ข้างต้น

4. การตีความหมายของทิศทางหรือแนวโน้ม

4.1 ถ้าข้อความใดได้ค่าความถี่ตั้งแต่ 60% ขึ้นไปในช่อง "พึงประสงค์" (พล)
แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น
เป็นอนาคตภาพที่ "พึงประสงค์"

4.2 ถ้าข้อความใดได้ค่าความถี่ตั้งแต่ 60% ขึ้นไปในช่อง "ไม่พึงประสงค์" (มพ)
แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น เป็นอนาคต
ภาพที่ "ไม่พึงประสงค์"

4.3 ถ้าข้อความใดได้ค่าความถี่ตั้งแต่ 60% ขึ้นไปในช่อง "ทั้งสองอย่าง" (สย)
แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น เป็นอนาคต-
ภาพที่กำกวม โดยเป็นไปได้ทั้ง "พึงประสงค์" และ "ไม่พึงประสงค์" หรือ
"ไม่แน่ใจ"

4.4 ถ้าข้อความใดได้ค่าความถี่ในแต่ละช่องไม่ถึง 60% ทั้ง 3 ช่อง แสดงว่า
ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อความนั้น ไม่สามารถระบุ
"ทิศทาง" หรือ "แนวโน้ม" ได้

บทที่ 4 ผลของการวิจัย

ในบทนี้จะแบ่งผลของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนแรกจะเป็นการสรุปสาระสำคัญจากเอกสาร ส่วนที่สอง จะเป็นข้อค้นพบจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 1 : การสรุปสาระสำคัญจากเอกสาร

การสรุปสาระสำคัญจากเอกสารจะครอบคลุมข้อมูลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยจะแบ่งย่อยออกเป็น 8 ตอน คือ ตอนที่ 1: เป็นภาพรวมของพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ตอนที่ 2: เป็นภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านวาทวิทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ตอนที่ 3: เป็นพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ตอนที่ 4: เป็นสถานภาพการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในปัจจุบัน ตอนที่ 5: เป็นขอบเขต/เนื้อหาทางวาทวิทยา ตอนที่ 6: เป็นความสำคัญของวาทวิทยา ตอนที่ 7: เป็นปรัชญา กรอบแนวคิด และทฤษฎีทางวาทวิทยา และตอนที่ 8: เป็นงานวิจัยทางวาทวิทยา เนื้อหาสาระที่เด่น ๆ และน่าสนใจในแต่ละตอนมีดังต่อไปนี้:-

ตอนที่ 1: ภาพรวมของพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย

เนื่องจากวิทยาการด้านวาทวิทยาเป็นสาขาหนึ่งของ "นิเทศศาสตร์" ฉะนั้น ก่อนจะกล่าวถึงภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวาทวิทยา ผู้วิจัยจะขอเสนอสาระสำคัญโดยย่อที่เป็นภาพรวมของพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อจะได้ปูพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และตรงกันต่อไป

จากงานวิจัยของ หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง (2541) เรื่อง "พัฒนาการของการศึกษาและฝึกอบรมด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย" ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม และลักษณะการเปิดดำเนินการสอนด้านนิเทศศาสตร์เป็นหลัก สามารถแบ่งพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์ได้เป็น 5 ยุค ดังต่อไปนี้:-

ยุคที่ 1: ยุคแห่งการก่อตั้ง (พ.ศ. 2482 –2490) มีการเปิดสอนด้านนิเทศศาสตร์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยเปิดสอนหลักสูตรด้านหนังสือพิมพ์ ในสังกัดคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจากแนวคิดริเริ่มของผู้นำประเทศในขณะนั้น คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งให้ความสำคัญกับสื่อมวลชนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในประเด็นของการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือของรัฐ และการควบคุมมาตรฐานของสื่อมวลชน การเรียนการสอนในยุคนี้ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกในการกำหนดวัตถุประสงค์ ปรัชญาของหลักสูตร การจัดโครงสร้างหลักสูตร รวมทั้งตำราวิชาการต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ

ต่อมาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ต้องหยุดชะงักไปชั่วคราว เพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ก็ได้มีการฟื้นฟูขึ้นใหม่ในยุคถัดมา

ยุคที่ 2 : ยุคก่อตั้งอีกครั้งหลังหยุดดำเนินการ (พ.ศ. 2491-2513) มีเหตุการณ์สำคัญคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาหนังสือพิมพ์ขึ้นอีกครั้งหลังจากที่หยุดไป (ในขณะที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหยุดทำการสอนนั้น ก็ได้มีการโอนหลักสูตรหนังสือพิมพ์ไปสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แทน) นอกจากนั้นยังได้เปิดสอนสาขาสื่อกระจายเสียงที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสาขาการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปัจจุบันเด่นที่มีผลกับการเรียนการสอนนิเทศศาสตร์ในยุคนี้คือ อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนจะมีบทบาทหลัก เนื่องจากเป็นช่วงขยายตัวของสื่อมวลชนทุกแขนงทั้งในสื่อเดิม (หนังสือพิมพ์) และสื่อที่เกิดขึ้นใหม่ (วิทยุ, โทรทัศน์, ภาพยนตร์) รวมถึงธุรกิจการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เปิดสอนนิเทศศาสตร์เพิ่มขึ้น

ยุคที่ 3 : ยุคยกสถานภาพและขยายสาขาวิชา (พ.ศ. 2514-2527) เนื่องจากปัจจัยของนโยบายการศึกษาแห่งชาติ และ การขยายตัวของอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน ทำให้ยุคนี้มีการยกสถานภาพของสาขาวิชา โดยสถาบันอุดมศึกษาเดิมได้ยกวิทยฐานะจากแผนกเป็นคณะนิเทศศาสตร์ และมีการเปิดสอนด้านนิเทศศาสตร์เพิ่มขึ้นในมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่ยังไม่เคยเปิดสอนทางด้านนี้มาก่อน รวมทั้งมีการเปิดสอนสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นหนักทางการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ และได้ขยายสู่การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในเวลาต่อมา

ยุคที่ 4 : ยุคมหาวิทยาลัยเอกชนและสถาบันราชภัฏ (พ.ศ. 2528-2538) เป็นยุคที่ต้องตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในด้านความต้องการของตลาดแรงงานกับความต้องการของผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในแผนการศึกษา

แห่งชาติ จึงได้มีการขยายการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์สู่ภูมิภาค และ มีการเปิดสาขาวิชาเพิ่มเติม รวมทั้งมีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนขึ้น และได้เปิดสอนนิเทศศาสตร์เป็นครั้งแรกที่ก่อตั้งมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีการเปิดสอนนิเทศศาสตร์ในสถาบันราชภัฏทั่วประเทศอีกด้วย

ยุคที่ 5 : ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจากสื่อสู่เทคโนโลยีสารสนเทศ (พ.ศ. 2539-ปัจจุบัน)
เป็นยุคที่อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน รวมถึงพัฒนาการด้านวิทยาการสารสนเทศมีอิทธิพลต่อการศึกษานิเทศศาสตร์ ทำให้การเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์จะต้องปรับทิศทางให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ดังกล่าว รวมทั้งจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงส่งผลให้การศึกษานิเทศศาสตร์เป็นไปตามแนววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเปิดสอนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะขึ้นในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ในยุคนี้

ปรัชญาการสอน

ในยุคที่ 1 และยุคที่ 2 มหาวิทยาลัยของรัฐได้กำหนดเป้าหมายไว้ที่การพัฒนาวิชาการ และเป็นกลไกพัฒนาสังคม ต่อมาในยุคที่ 3 และยุคที่ 4 เป็นช่วงของการเปิดสาขาเพิ่มเติม และการขยายตัวของการศึกษานิเทศศาสตร์ภาคเอกชน โดยปรัชญาการสอนของมหาวิทยาลัยเอกชนจะมุ่งเน้นที่การตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ในขณะที่สถาบันราชภัฏจะมุ่งเน้นที่การผลิตแรงงานเพื่อรับใช้ท้องถิ่น จนกระทั่งเข้าสู่ยุคที่ 5 มหาวิทยาลัยสุรนารีมุ่งเน้นไปที่การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

รายวิชาที่เปิดสอน

มีพัฒนาการ 2 แบบ ได้แก่

1. ความคงที่ รายวิชาในส่วนที่เป็นการศึกษาด้านวิชาการ และ เนื้อหาของการสื่อสารมวลชน มุ่งเน้นการให้ความรู้พื้นฐานทั่วไป และศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาโดยไม่เน้นการประยุกต์ซึ่งยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน

2. ความเปลี่ยนแปลง มีการลดรายวิชาที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และมีการเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี และ การสื่อสารทางธุรกิจ

เอกสารงานสอน งานวิจัย ตำราวิชาการ

แม้ว่าจะมีจำนวนมากขึ้น แต่ตำราที่ใช้อ้างอิงยังคงมีน้อย งานวิจัยมักเป็นเรื่องในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนต่าง ๆ ส่วนหนังสือหรือข้อเขียนมักเกิดจากประสบการณ์ของผู้อยู่ในแวดวงสื่อมวลชนเท่านั้น ในด้านของตำราที่เป็นความรู้เบื้องต้นมีจำนวนมาก แต่หนังสือที่กล่าวถึงการสื่อสารมวลชนกับการพัฒนาสังคมยังมีจำนวนน้อย และพบว่า ตำราวิชาการส่วนใหญ่ยังคงแปลมาจากภาษาต่างประเทศ

จำนวนและคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน

ทุกกลุ่มสถาบันมีจำนวนอาจารย์ที่มีคุณวุฒิสองเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่จบการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้แนวทางการสอนในแต่ละสถาบันไม่แตกต่างกันมากนัก ในสถาบันของรัฐ ซึ่งได้เปรียบสถาบันเอกชนทางด้านจำนวนและคุณวุฒิของผู้สอน แต่ก็ประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่สามารถสอนได้หลายวิชา ทำให้อาจารย์หนึ่งคนมักรับผิดชอบสอนเพียงหนึ่งหรือสองรายวิชาต่อภาคการศึกษา และปฏิเสธที่จะสอนในรายวิชาใหม่ซึ่งไม่เคยมีประสบการณ์สอนมาก่อน ในขณะที่สถาบันเอกชนประสบปัญหาขาดแคลนอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิสอง จึงต้องเชิญอาจารย์พิเศษจากสถาบันของรัฐหรือผู้อยู่ในแวดวงสื่อสารมวลชนไปสอน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ อาจารย์ไม่มีเวลาให้นักศึกษาอย่างเต็มที่ และอาจารย์พิเศษที่เป็นนักวิชาชีพยังขาดความเข้าใจต่อปรัชญาการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์และธรรมชาติของสื่ออย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ได้ผ่านการศึกษาในเชิงทฤษฎีมาอย่างเพียงพอและเหมาะสม

ตอนที่ 2: ภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านวาทวิทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านวาทวิทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันในที่นี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในต่างประเทศ และส่วนที่ 2 เป็นภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในประเทศไทย

ส่วนที่ 1 : ภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในต่างประเทศ

สำหรับในต่างประเทศนั้น วาทวิทยาเป็นศาสตร์ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานพอ ๆ กับอารยธรรมของมนุษย์ โดยมีหลักฐานยืนยันที่บันทึกไว้เป็นภาษาอียิปต์ในระหว่าง 3,200-2,000 ปีก่อนคริสตกาล จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน ได้ผ่านช่วงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ทาง

ประวัติศาสตร์มาหลายยุคหลายสมัย โดยในแต่ละยุคได้มีนักปราชญ์คนสำคัญๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเอกสารพบว่า สามารถแบ่งวาทวิทยาในต่างประเทศเป็นยุคต่าง ๆ ได้ 7 ยุค ดังนี้ (1) ยุคฮีบลิโดโบราณ (2) ยุคกรีกโบราณ (3) ยุคโรมันโบราณ (4) ยุคกลาง (5) ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (6) ยุคสมัยใหม่ และ (7) ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20

ในแต่ละยุคดังกล่าว จะมีหลักการ แนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน บางยุคให้ความสำคัญกับการใช้วาทศิลป์เพื่อการสื่อสาร บางยุคให้ความสำคัญกับวาทวิทยาในฐานะของความรู้อันเป็นหลักวิชา เพราะฉะนั้น ภาพรวมของวาทวิทยาในแต่ละยุคแต่ละสมัยจึงแตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

1. **ยุคฮีบลิโดโบราณ** (ระหว่าง 3,200-2,000 ปีก่อนคริสตกาล) มีปรัชญาเมธีที่สำคัญคือ ฟาโฮเทป คาเซมินิ มีการบันทึกหลักการสอนทางวาทวิทยานับหมื่นกระดาดปาปรัสที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ซึ่งประกอบด้วยหลักการฝึกพูด และรูปแบบมารยาทการพูดในราชสำนักสำหรับผู้ปกครองปกครองสมัยนั้น รวมทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้พูด จริยธรรมในการพูด การใช้เสียง ลักษณะภายนอก การแสดงออกของผู้พูด และการวิเคราะห์ผู้ฟัง โดยเนื้อหาต่าง ๆ เหล่านี้มีพื้นฐานมาจากการปฏิบัติและประสบการณ์ รวมทั้งระบบความคิดของผู้เฒ่าในอดีต ซึ่งอาจเรียกว่า "วาทศิลป์" ฉะนั้น สรุปได้ว่า วาทวิทยาหรือวาทศิลป์ในยุคฮีบลิโดโบราณ คือ ความรู้ที่ชนชั้นสูงใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองสามัญชนนั่นเอง

2. **ยุคกรีกโบราณ** (ระหว่าง 481-322 ปีก่อนคริสตกาล) เริ่มจากพวกที่ร้องเพลงหรือเล่าเรื่องราว ท่องเที่ยวไปยังที่ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร หรือบทกวีต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ ทำให้ประชาชนตื่นตัวในการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปรัชญาเมธีที่สำคัญในยุคนี้ ได้แก่ โพรทาโกอรัส, ไอซอเครติส, เพลโต และอริสโตเติล

โพรทาโกอรัส (Protagoras: ระหว่าง 481-411 ปีก่อนคริสตกาล) กล่าวได้ว่าเป็นบิดาแห่งการโต้แย้ง เขามีความเห็นที่ว่า ทุก ๆ กรณีจะมีสองด้านเสมอ จึงควรเตรียมหัวข้อ ในการโต้แย้งที่มีทั้งข้อสนับสนุนและข้อคัดค้าน โพรทาโกอรัส ยังเชื่อว่า นักพูดที่ดีจะช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมให้แก่ผู้ฟังได้

ไอซอเครติส (Isocrates: ระหว่าง 436-338 ก่อนคริสตกาล) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น "บิดาแห่งโวหาร" เป็นผู้ที่เน้นให้พูดถึงการบริหารประเทศโดยส่วนรวม ไอซอเครติส ถือว่า วาทวิทยาหรือวาทศิลป์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลเพื่อนำไปสู่การพัฒนารัฐ เขาจึงได้เปิดโรงเรียนสอนการพูดที่ต้องสอบเข้าและมีหลักสูตร 4 ปี เหมือนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

เพลโต (Plato: ระหว่าง 427-348 ปีก่อนคริสตกาล) เขาเน้นถึงหลักการของวาทวิทยาว่า ผู้พูดต้องรู้ความจริงที่จะพูด และเขาเชื่อว่า ความจริงแท้ไม่สามารถเข้าถึงด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่สามารถจะเข้าถึงได้ด้วยเหตุผล ดังนั้น วาทวิทยา จึงเป็นเครื่องมือในการอธิบายเหตุผล เพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงความจริง

อริสโตเติล (Aristotle: ระหว่าง 384-322 ปีก่อนคริสตกาล) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น "บิดาแห่งวาทวิทยา" เป็นผู้ที่เน้นหลักการทางวาทวิทยาในการโน้มน้าวใจผู้ฟัง โดยประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) Ethos ซึ่งหมายถึง บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือในตัวผู้พูด (2) Pathos ซึ่งหมายถึง การมีอารมณ์ร่วมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และ (3) Logos ซึ่งหมายถึง การใช้เหตุผลและหลักจริยธรรมของผู้พูด ตามทัศนะของอริสโตเติลจึงกล่าวได้ว่า วาทวิทยาเป็นศาสตร์ที่คู่กับตรรกะ (Logic)

3. **ยุคโรมันโบราณ** (ระหว่าง 106 ปีก่อนคริสตกาล ถึง ศตวรรษแรกหลังคริสตกาล) มีปรัชญาเมธีคนสำคัญ ได้แก่ ซีเซโร (Cicero) และควินทีลีเลียน (Quintilian) ในยุคนี้มีการฝึกฝนทางวาทวิทยาเพื่อใช้ในการโน้มน้าวใจผู้ฟังให้กระทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ รวมทั้งใช้การพูดเพื่อปลุกใจทหารในช่วงสงคราม

ซีเซโร (Cicero: ระหว่าง 106-43 ปีก่อนคริสตกาล) เขาเห็นว่า วาทวิทยาหรือวาทศิลป์คือระบบฝึกให้คนสามารถพูดและเขียน ซีเซโรเชื่อว่า นักปราชญ์เป็นผู้คิดทฤษฎี แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้ดีเท่านักพูด ดังนั้น นักพูดที่ดีจึงต้องเป็นทั้งนักปราชญ์และนักพูดในขณะเดียวกัน นอกจากนั้น เขาเห็นว่า การพูดมีจุดประสงค์เพื่อพิสูจน์สิ่งที่เรายืนยันว่าเป็นจริง เพื่อชนะใจและสร้างความสัมพันธ์ในหมู่คนฟัง และเพื่อเร้าอารมณ์คนฟัง ดังนั้น ซีเซโร จึงคิดหลักเกณฑ์ 5 ข้อ (Five Canons) เพื่อเป็นหลักในการเตรียมการพูดให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ หลักเกณฑ์ทั้ง 5 ข้อ คือ (1) invention หมายถึง การสร้างคำกล่าวและคิดค้นเนื้อหา (2) disposition หมายถึง การจัดระเบียบ หรือการจัดเรียงเรียงเนื้อหา (3) elocution หมายถึง รูปแบบการใช้คำหรือลีลาของการใช้

ภาษา (4) pronunciation หมายถึง การออกเสียง และลักษณะการแสดงออก และ (5) memory หมายถึง การจำคำกล่าว และรูปแบบการกล่าววาทะ

ควินทิลเลียน (Quintilian: ระหว่างศตวรรษแรกหลังคริสตกาล) เป็นผู้ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม และมีความคิดว่า นักพูดจะต้องเป็นคนดี พุทธิ และมีวาทศิลป์ กล่าวคือ มีศิลปะของการพูดที่ดี มีเหตุมีผล ใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม และยึดมั่นในคุณธรรม/จริยธรรมที่ตั้งงาม

4. ยุคกลาง (คริสต์ศตวรรษที่ 15-16) ในยุคนี้มีผู้ปกครองศาสนามาปิดกั้นศิลปวิทยาการ ทำให้ศาสตร์ทางวาทวิทยาพลอยตกต่ำลงไปด้วย ปรีชญาเมธีคนสำคัญ คือ นักบวชชื่อเซนต์-ออกัสติน (St. Augustine) ซึ่งได้ประยุกต์วาทวิทยามาใช้ในการเทศน์ แนวคิดของเขาจะเน้นให้พูดแต่สิ่งที่เป็นจริง และจุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดของการพูดก็คือ เพื่อการสั่งสอน

5. ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16-17) ยุคนี้ได้กลับไปศึกษางานของนักปราชญ์ยุคกรีกและโรมัน เริ่มมีวาทนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ มีการเคลื่อนไหวในด้านลีลาการกล่าววาทะ ปรีชญาเมธีคนสำคัญ ได้แก่ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon), ปีเตอร์ เรมัส (Peter Remus) และเฟนเนอลอง (Fenelon)

ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon: ค.ศ.1561-1626) เป็นนักกฎหมายชาวอังกฤษที่มุ่งหาหลักฐานในการพิสูจน์ข้อโต้แย้งจากหลักการทางวิทยาศาสตร์โดยวิธีอุปนัย (Inductive) คือการใช้ตัวอย่างที่หลากหลายเพื่อโยงไปหาข้อสรุป หลักการที่เขาใช้เป็นรากฐานของการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) เป็นผู้ริเริ่มนำจินตนาการเข้ามาผนวกกับเหตุผล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาทางจิตวิทยา (Psychology) เขาเชื่อว่า ความรู้ทั้งหลายได้มาจากประสาทสัมผัสทั้งห้า มิใช่ติดตัวมาแต่กำเนิด เขาคิดว่า วาทวิทยาเป็นวิชาที่ช่วยอธิบายขยายความศาสตร์ต่าง ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

ปีเตอร์ เรมัส (Peter Remus) เป็นนักวาทวิทยาชาวฝรั่งเศส ได้จัดเกณฑ์หลักทั้งห้าของโรมันขึ้นใหม่ โดยให้การคิดค้นและการเรียบเรียงเนื้อหาอยู่ในขอบข่ายของตรรกะ ส่วนลีลาและการกล่าววาทะอยู่ในขอบข่ายของวาทวิทยา เขาเห็นว่า วาทวิทยาคือ ทฤษฎีของการนำเสนอวาทะ ทำให้วาทวิทยาจำกัดอยู่เพียงการศึกษาด้านลีลา และการกล่าววาทะนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางด้านลีลา (The Elocutionary Movement) ที่มุ่งศึกษาเทคนิคการนำเสนอ และวิธีการกล่าววาทะเป็นหลัก

เฟนเนอลอง (Fenelon) เป็นบาทหลวงชาวฝรั่งเศส ได้นำหลักของการคิดค้นและการเรียบเรียงเนื้อหาของโรมันกลับคืนสู่วาทวิทยา เขาเชื่อว่า หน้าที่สำคัญของวาทวิทยาคือ การสอนหรือการให้ความรู้ ไม่ใช่เพียงเพื่อการโน้มน้าวใจหรือเพื่อความบันเทิงเท่านั้น ดังนั้น ผู้พูดต้องมีความรู้ และเป็นนักปราชญ์ ด้วยเหตุนี้การแบ่งบทพูด จึงต้องแบ่งตามเนื้อหาเพื่อสร้างความเข้าใจ มิใช่แบ่งตามแบบแผนดั้งเดิม เฟนเนอลอง ยังได้กล่าวว่า วาทะที่ตื้นนั้นจะต้องเสนอข้อพิสูจน์ และในขณะที่เดียวกันจะต้องโน้มน้าวอารมณ์ของผู้ฟังได้ด้วย

6. ยุคสมัยใหม่ (คริสต์ศตวรรษที่ 18-19) แนวคิดทางปรัชญาหลายด้านส่งอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของวาทวิทยา เช่น ความนิยมเหตุผลของเดส์คาร์ต (Descartes) ความคิดเชิงประจักษ์ของล๊อค (Locke) และทฤษฎีความรู้ของฮิวม์ (Hume) จุดเน้นได้เปลี่ยนจากการโน้มน้าวใจด้วยการใช้วาทะควบคู่กับตรรกะในสมัยอริสโตเติลไปเป็นการโน้มน้าวใจด้วยการใช้จินตนาการของผู้ฟัง นักทฤษฎีทางวาทวิทยาที่สำคัญในยุคนี้ได้แก่ จอร์จ แคมป์เบล (George Campbell), ริชาร์ด เวทลีย์ (Richard Whately) และ โทมัส เดอ ควินซี (Thomas De Quincy)

จอร์จ แคมป์เบล (George Campbell) เน้นการโน้มน้าวใจโดยใช้จินตนาการและใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน วาทวิทยาจึงอยู่บนพื้นฐานของจิตวิทยาแทนที่จะเป็นตรรกวิทยาดังเช่นในสมัยกรีก จุดเริ่มต้นของการศึกษาได้เปลี่ยนจากการโน้มน้าวใจไปศึกษาอำนาจภายในจิต จึงทำให้ศาสตร์ของวาทวิทยาย้ายไปสู่ร้อยกรอง ร้อยแก้ว ปรัชญา และคณิตศาสตร์

ริชาร์ด เวทลีย์ (Richard Whately: ค.ศ.1787-1863) เน้นว่า ผู้โน้มน้าวใจต้องหาเหตุผลมาหักล้างความเชื่อเดิม เพราะคนเรามักจะคิดว่า สิ่งที่เป็นอยู่ (Status Quo) นั้น คืออยู่แล้ว วาทวิทยาจึงเป็นเรื่องของการคิดค้นเนื้อหาและเรียบเรียงเนื้อหาตามเกณฑ์หลักทั้งห้า (Five Canons) ของโรมัน เขาจัดให้วาทวิทยาเป็นแขนงหนึ่งของตรรกวิทยา โดยใช้วาทวิทยาเรียบเรียงข้อโต้แย้ง และใช้ตรรกวิทยามาตัดสิน

โทมัส เดอ ควินซี (Thomas De Quincy: ค.ศ.1785-1859) คิดว่า ความคิดกับภาษาและเนื้อหากับวิธีการไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จะต้องศึกษาไปด้วยกัน ดังนั้นวาทวิทยาหรือวาทศิลป์จึงเกี่ยวข้องกับเรื่องที่สามารถโต้แย้งกันได้ และเป็นวิธีการเน้นความจริงให้เด่นชัด

7. ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในยุคนี้นักการทางวาทวิทยาของยุคกรีกและโรมันยังคงมีอิทธิพลอยู่ แต่มีศาสตร์แขนงอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น วรรณคดีและภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ จิตวิทยา เป็นต้น นักทฤษฎีทางวาทวิทยาที่สำคัญในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่ ไอ.เอ. ริชาร์ดส์ (I.A. Richards), เคนเน็ธ เบิร์ก (Kenneth Burke) และ สตีเฟ่น ทูลมิน (Stephen Toulmin)

ไอ.เอ. ริชาร์ดส์ (I.A. Richards: ค.ศ.1893-1979) เห็นว่า วาทวิทยาเป็นการสื่อสารที่ผสมผสานระหว่างอารมณ์กับเหตุผล การศึกษาทางวาทวิทยาจึงมุ่งเน้นในเรื่องของถ้อยคำ มิได้มุ่งศึกษาเพียงการโต้แย้งดังปราชญ์ในสมัยโบราณ เขาได้แบ่งการสื่อสารออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) การสื่อสารแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษที่เรียบง่ายและชัดเจน และ (2) การสื่อสารแบบเน้นอารมณ์ ซึ่งใช้ภาษาที่วิจิตรพิสดารที่แสดงอารมณ์ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ วาทวิทยาแนวใหม่ ยังมุ่งศึกษาความหมายของประโยคในวาทะ รวมทั้งศึกษาแนวทางแก้ไขความเข้าใจผิดจากการใช้ภาษาและการใช้ถ้อยคำ

เคนเน็ธ เบิร์ก (Kenneth Burke) เสนอการวิเคราะห์วาทะ โดยใช้องค์ประกอบ 5 อย่างของสถานการณ์ คือ (1) การกระทำในบทวาทะ (Act) (2) บริบทแวดล้อม (Scene) (3) ผู้กระทำ การนั้น (Agent) (4) วิธีการที่กระทำ (Agency) และ (5) จุดประสงค์ (purpose) หัวใจของวาทวิทยา คือ การสร้างความรู้สึกเหมือนคนอื่น (Identification) เพราะว่า คนเรามีทั้งความเหมือนและความต่างจากผู้อื่น วาทวิทยาจึงเป็นการโน้มน้าวใจโดยก่อให้เกิดความรู้สึกว่า ผู้พูดกับผู้ฟังเป็นพวกเดียวกัน

สตีเฟ่น ทูลมิน (Stephen Toulmin) ได้สร้างแบบจำลองเพื่อการโต้แย้งแสดงเหตุผลที่สมจริง ซึ่งดัดแปลงมาจากการหาข้อสรุปที่ใช้ตรรกะ (Syllogism) โดยพยายามแก้จุดอ่อน ในเรื่องของความเป็นจริงทุกกรณี ด้วยการเพิ่มส่วนที่เป็นข้อยกเว้น (Rebuttal) ขึ้น แบบจำลองดังกล่าวได้กลายมาเป็นมาตรฐานของการแสดงเหตุผล และตรรกะในยุคปัจจุบัน

ในส่วนของการเรียนการสอนทางวาทวิทยา มีหลักฐานปรากฏว่า ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ โดยมีสำนักการศึกษาที่เกี่ยวกับวาทวิทยานหลายแห่ง และเจ้าของสำนักดังกล่าวมักเป็นนักวาทศิลป์หรือนักปรัชญาที่มีชื่อเสียง อาทิ กอร์เจียส (Gorgias) แห่ง Leontini (Sicily), โพรทาโกรัส (Protagoras), ไอโซเครติส (Isocretes), โซเครติส (Socretes), เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) เป็นต้น

ต่อมาในยุคโรมันพบว่า ชาวโรมันเน้นการสอนวิธีการพูดซึ่งเป็นที่มาของวิชาวาทวิทยาในทุกระดับการศึกษา โดยใช้ตำราของควินทิลเลียน (Quintilian) ที่ชื่อ "Institutes of Oratory" เป็นหลัก หนังสือดังกล่าวได้เน้นถึงความสำคัญของการฝึกพูด ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่ ชาวโรมันโบราณถือว่า การฝึกฝนด้านการพูดเป็นเรื่องสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ เด็กนักเรียนชาวโรมันทุกคนจะถูกบังคับให้เรียนวาทวิทยาและเข้าร่วมฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตน ส่วนในด้านทฤษฎีนั้น นักเรียนชาวโรมันจะต้องอ่านหนังสือของซีเซโร ที่ชื่อ "Cicero's De Inventione" การศึกษาของชาวโรมันโบราณมีพื้นฐานที่กว้าง เพราะรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ นอกจากนั้น รัฐบาลโรมันยังได้เชิญควินทิลเลียน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการพูดโดยตรงมาเป็นผู้สอนเองด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อโลกเข้าสู่ยุคมืด (Dark Ages) การเรียนการสอนด้านวาทวิทยาก็ได้ลดความสำคัญลงไปอย่างน่าเสียดาย

สำหรับในประเทศอังกฤษ ผู้บริหารประเทศและสมาชิกรัฐสภาของอังกฤษได้ตระหนักถึงความสำคัญของวาทวิทยา จึงได้ฟื้นฟูศิลปะการพูดในโลกตะวันตกขึ้นมาใหม่ หลังจากที่เขาไปในช่วงหลังยุคโรมันโบราณ โดยได้เชิญนักพูดที่ยิ่งใหญ่หลายท่าน อาทิ วิลเลียม พิตท์ (William Pitt), ริชาร์ด เซอริแดน (Richard Sheridan), ชาร์ลส์ เจมส์ ฟอกซ์ (Charles James Fox) และ เอ็ดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke) ไปกล่าวสุนทรพจน์ในรัฐสภา เพื่อเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการพูดเป็นพิเศษ นอกจากนั้น นักเขียนที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น ริชาร์ด เวทลีย์ (Richard Whately), จอร์จ แคมป์เบล (George Campbell) และ ฮิวจ์ แบลร์ (Hugh Blair) ต่างก็ได้เขียนหนังสือใหม่ ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีทางวาทวิทยาขึ้น และได้ใช้สอนในสถานศึกษาของประเทศอังกฤษต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานจนเกือบตลอดศตวรรษที่ 19

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการเรียนการสอนทางวาทวิทยาอย่างจริงจัง นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1930 เป็นต้นมา โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนจนถึงระดับปริญญาเอก (Newcombe & Robinson, 1975:20-43) การเรียนการสอนทางวาทวิทยาในประเทศสหรัฐอเมริกา เน้นหนักทั้งทางทฤษฎี การวิจัย และการนำประยุกต์ใช้ นอกจากนั้น หลักสูตรการศึกษาทางวาทวิทยาดังกล่าว ในสหรัฐอเมริกาได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมอเมริกันในปัจจุบัน (Wood & Gregg, 1995)

ส่วนที่ 2 : ภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในประเทศไทย

จากการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์พบว่า วาทวิทยาตามแนวความคิดของตะวันตกเริ่มเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 จากการติดต่อดำขายกับชาวต่างชาติ และได้รับความนิยมมากขึ้นในราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 5 จนแพร่ขยายสู่สามัญชนในรูปของการพูดในที่ชุมชนและการได้คารม ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของ รศ.ดร.อรพรรณ ปิลาสน์โอวาท (2543) ซึ่งได้สำรวจวิวัฒนาการของวาทวิทยาสสมัยใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่เริ่มการพูดสมัยใหม่จนถึงปัจจุบัน โดยครอบคลุมการพูดในที่สาธารณะ 3 รูปแบบ คือ (1) การพูดต่อชุมชนในลักษณะของการบรรยายหรือปาฐกถา (2) การได้วาที (3) การอภิปราย และเป็นการสำรวจการพูดในภาพกว้างคือ ตั้งแต่การพูดสด การพูดผ่านสื่อ การพูดของประชาชน การพูดในฐานะเป็นหลักสูตรการศึกษา และการพูดในฐานะเป็นงานอาชีพ ผลการวิจัยปรากฏว่า การพูดสมัยใหม่ได้เริ่มขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งเป็นรัชสมัยที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีหลักฐานยืนยันจากหนังสือราชกิจจานุเบกษาในสมัยนั้น การพูดในที่สาธารณะในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายทั้งในบรรดาเจ้านายในพระราชวงศ์ และสามัญชน โดยเริ่มจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีลักษณะเป็นการพูดในที่สาธารณะเช่นกัน ครั้นถึงประมาณปี พ.ศ.2429 ก็ได้จัดให้มีการปาฐกถาและการได้วาทีที่สมัยนั้นเรียกว่า "สักรวาทีปรวาที" นอกจากนั้น ยังได้มีการตั้งสามัคยาจารย์สมาคมในปี พ.ศ.2445 เพื่อเป็นแหล่งรวมของชนชั้นสูงที่มีวิชาความรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปาฐกถา การได้วาที และการฝึกอบรมการพูดให้แก่ครูและผู้สนใจโดยทั่วไป ทำให้กิจกรรมทางวาทวิทยาได้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้นในหมู่สามัญชนในสมัยนั้น

อนึ่ง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ มีนักคิดที่สำคัญ คือ "เทียนวรรณ" (2435) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น "ราษฎรตื่นโต" ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับนโยบายการปกครองบ้านเมืองที่ไม่มีผู้ใดเคยทำมาก่อน โดยเฉพาะการให้ข้อเสนอแนะใน "ตุลวิภาคพจนกิจ" มีส่วนให้รัชกาลที่ 5 ทรงเลิกทาส และรัชกาลที่ 6 ทรงเลิกบ่อนการพนัน นอกจากนี้ เทียนวรรณได้คิดทำวารสารสำหรับสตรีชื่อ "บำรุงนารี" ซึ่งถือได้ว่า เป็นการให้ความสำคัญอย่างมากในเรื่องสิทธิของสตรี วารสารฉบับนี้มีความสำคัญทางวาทวิทยา คือ สอนสตรีให้สนใจในวิชาความคิดและวิชาการพูด โดยบอกว่าเป็น 2 วิชาที่สำคัญที่สุด

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) กล่าวได้ว่า พระองค์เป็น "พระบิดาแห่งการพูดสมัยใหม่" ในสมัยนี้การพูดได้เริ่มมีการวางรากฐานอย่างเป็นระบบในสังคมไทย โดยทรงนำในการปฏิบัติ ตลอดรัชสมัยของพระองค์ได้ทรงสื่อสารกับพลนิกรตลอดเวลา โดยมีกลุ่มที่เป็นผู้ฟังหลักคือ กลุ่มเสือป่า ลูกเสือ และประชาชน แก่นเรื่อง (Theme) ของพระราชดำรัสคือ เรื่องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการรุกรานทางเศรษฐกิจของคนจีนในไทย นอกจากนี้ พระองค์ยังได้พระราชนิพนธ์บทความเป็นจำนวนมาก กล่าวได้ว่า พระองค์ทรงมีผลงานดีเด่นทางด้านวาทวิทยาในแง่ปฏิบัติ คือ วาทศิลป์ที่ทรงกล่าวกับผู้ฟัง และในแง่วาทศิลป์ที่ทรงใช้ในงานพระราชนิพนธ์ทุกเรื่อง มีเพียงแต่เท่านั้น ในรัชสมัยของพระองค์ ยังทรงแต่งตั้งพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นราชบัณฑิตสาขาวาทวิทยาเป็นพระองค์แรกอีกด้วย

สามัคยาจารย์สมาคม ในสมัยรัชกาลที่ 5,6,7

สามัคยาจารย์สมาคมมีกำเนิดจากการประชุมครู ได้เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2445 ในสมัยนั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์เป็นองค์ปาฐกที่สำคัญและมีชื่อเสียงมาก ทรงเน้นว่าการพูดดีแบ่งเป็น 2 อย่าง คือ (1) มีข้อพูดที่ฟังฟัง (2) มีวิธีพูดซึ่งจับใจ ทรงชี้ให้เห็นว่า การกล่าวปาฐกถาและการเขียนปาฐกถาไม่เหมือนกัน สำหรับพระองค์เองทรงมีประสบการณ์ทั้งการเขียนและการกล่าวปาฐกถา ซึ่งได้รับการยกย่องว่า เป็นนักปราชญ์ที่สำคัญของเมืองไทย

นอกจากนี้ สามัคยาจารย์สมาคมได้ออกวารสารรายปักษ์ชื่อ "วิทยาคารย" เพื่อส่งให้แก่สมาชิกครูที่อยู่หัวเมืองและมาประชุมไม่ได้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้และวิชาครู ซึ่งในยุคนั้นการกล่าวปาฐกถาคงเป็นที่นิยม แต่การลงบทความเกี่ยวกับการปาฐกถายังคงมีน้อย

ในยุครัชกาลที่ 5 จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครอง สามัคยาจารย์สมาคมยังเป็นที่รวมของเจ้านายและขุนนางชั้นสูง รวมทั้งชาวต่างประเทศ เรื่องที่ปาฐกถาเป็นเรื่องต่างๆ ไป ได้แก่ การเกษตร อุตสาหกรรม การแพทย์ กฎหมาย การศึกษา และประวัติศาสตร์ เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่มีหัวข้อเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และไม่มีผู้ปาฐกถาที่เป็นสตรีเลย

การพูดหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ในยุคนีการพูดเริ่มแพร่หลายในหมู่ประชาชน สาระสำคัญของการพูดจึงสามารถแยกได้เป็น 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพูดในที่ประชุม

การพูดในที่ประชุมในยุคของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีทั้งการพูดทางวิทยุเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนสร้างชาติและส่งเสริมวัฒนธรรม การพูดโจมตีฝ่ายพันธมิตรในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีการอนุญาตให้ประชาชนพูดไฮด์ปาร์คได้ที่ท้องสนามหลวง อย่างไรก็ตามในยุคจอมพล ป. พิบูลสงครามนี้ได้ให้การพูดในที่ประชุมเป็นเครื่องมือสร้างชาติอย่างที่ไม่มีการนำรัฐบาลคนไหนเคยทำมาก่อน

ส่วนในยุคของรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการของอำนาจนิยม ได้ให้การพูดตามหลักทฤษฎีวิทยามาสร้างเป็น "คำขวัญ" เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนทั่วประเทศได้รับทราบสำหรับเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศสมัยนั้น คำขวัญที่มีชื่อเสียงได้แก่ "งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข" และ "น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ บำรุงความสะอาด" เนื่องจากการปกครองเป็นแบบเผด็จการ ในยุคนี้อาจจะไม่มีการเลือกตั้งและไม่มีการหาเสียง

สำหรับในยุคของรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร ในยุคนี้นับว่าทบทวนการพูดของเขาไป เพราะรัฐบาลเป็นเผด็จการ กระแสตอบรับจากประชาชนคือ ความเจ็บ วาทวิทยาจึงไม่มีบทบาทมากนัก

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสการเมืองเช่นนี้ ประชาชนมีการตื่นตัวบ้าง แต่ไม่ใช่เรื่องด้านการเมือง กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2500 ได้มีกลุ่มเอกชนและสโมสรต่าง ๆ ให้ความสนใจต่อกิจกรรมทางการพูดเพิ่มขึ้น โดยเริ่มมีการจัดการฝึกพูดในระบบที่เรียกว่า โทสต์มาสเตอร์ (Toastmaster) เช่น บางกอกโทสต์มาสเตอร์คลับ (The Bangkok Toastmasters Club) แลลมทองโทสต์มาสเตอร์คลับ (The Laemthong Toastmasters Club) จนกระทั่ง พ.ศ. 2505 อาจารย์อรุณ แสงสว่างวัฒนะ สมาชิกแลลมทองโทสต์มาสเตอร์ ได้ก่อตั้งสมาคมฝึกพูดขึ้น เพื่อจัดกิจกรรมฝึกการพูดในระบบโทสต์มาสเตอร์เป็นภาษาไทย นอกจากระบบโทสต์มาสเตอร์แล้ว ยังมีการฝึกอบรมการพูดในระบบเดลคาร์เนกี (Dale Carnegie System) และระบบริชชาวด์ (Three Sound System) ซึ่งทั้งสองระบบนี้ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน จากการฝึกอบรมการพูดนี้ ทำให้เกิดเป็นปรากฏการณ์ใหม่ ๆ คือ "ทอล์คโชว์" ซึ่งเริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2529 และมีการยอมรับกันว่า การพูดเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่งด้วย

2. การได้วาที

การได้วาทีในประวัติศาสตร์ไทยไม่ปรากฏชัดเจนว่ามีมาแต่ พ.ศ.ใด แต่มีหลักฐานว่าได้รุ่งเรืองมาก่อนสามัคยาจารย์สมาคม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาล-

ที่ 6) ทรงมีพระราชกรณียกิจที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการได้วาที คือ ทรงตั้งกรมศิลปากร ขึ้น ในปี พ.ศ.2454 ต่อมาปี พ.ศ.2469 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งราชบัณฑิตยสภา หลังจากนั้นก็รวมสถาบันทั้งสองแห่งเข้าด้วยกันเป็นกรมศิลปากร ตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2476 โดยจัดให้มีกองศิลปวิทยาการขึ้นต่างหากซึ่งทำหน้าที่ "ค้นคว้าหาทางบำรุงความรู้ทางวรรณคดี โบราณคดี การละครและสังคีต ศิลปการได้วาที และการกล่าวสุนทรพจน์" แต่ต่อมาภายหลังในปี พ.ศ.2481 กองศิลปวิทยาการก็ถูกยุบไป

หลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งในสมัยนั้นเป็นอธิบดีกรมศิลปากรและเลขาธิการราชบัณฑิตยสภา ในเวลาเดียวกัน ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการได้วาทีว่า เพื่อหาคนดีให้บ้านเมืองในระบอบการปกครองแบบรัฐสภา อย่างไรก็ตาม ภายหลังปี พ.ศ. 2481 การได้วาทีก็ได้ซบเซาลงไปเนื่องจากการยุบกองศิลปวิทยาการ รวมทั้งเป็นช่วงของสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามอินโดจีนด้วย แต่ก็ได้กลับมาเฟื่องฟูอีกครั้งในปี พ.ศ. 2495 ซึ่งมีตำราการได้วาทีที่แพร่หลายในยุคนั้นคือ "หลักการได้วาที" ของสวามีสังขยานันทบุรี "หนังสือได้วาที" ของกรมศิลปากร และ "หลักนักได้วาที และหลักนักคิด" ของ ช.เปรียญ

ส่วนการได้วาทีในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะห้ามยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ต่อมาภายหลังกลายเป็นการยอวาที แล้วก็เลิกไป การได้วาทีในยุคนั้นจะเป็นไปเพื่อการกุศล บางครั้งมีการได้วาทีหน้าพระที่นั่งโดยมีจุดประสงค์เพื่อการบันเทิง ไม่มีการตัดสินว่า แพ้หรือชนะ และเป็นที่น่าสังเกตว่า นักได้วาทีที่เป็นสตรีในยุคนั้นมีมากพอ ๆ กับสุภาพบุรุษ ในส่วนของการได้วาทีในมหาวิทยาลัยก่อน 14 ตุลาคม 2516 นั้น ก็เป็นไปเพื่อความบันเทิง เน้นการหักล้างวาทศิลป์กันอย่างจริงจัง รวมทั้งเป็นการฝึกสมอง คิดค้น ฝึกการฟังและการตอบที่ฉับไว ความสนุกสนานจึงอยู่ที่วาทศิลป์

ต่อมาในยุคหลัง 14 ตุลาคม 2516 การได้วาทีในมหาวิทยาลัยได้รับความนิยมมากขึ้น เป็นการได้วาทีที่จัดโดยประชาชน หัวข้อในการจัดมี 3 ลักษณะคือ เน้นอุดมการณ์ทางการเมือง เน้นความสนุกสนานบันเทิง และเน้นเนื้อหาให้มีสาระมากกว่าเดิม โดยมีกฎกติกาในการให้คะแนน คือ คะแนนเต็ม 100 จะประกอบไปด้วย คะแนนวาทศิลป์ 30 คะแนน เหตุผล 25 คะแนน การหักล้าง 25 คะแนน อ้างอิง 10 คะแนน และมารยาท 10 คะแนน

ในปัจจุบัน การได้วาทีในมหาวิทยาลัยจะเป็นการได้วาทีที่ไม่เน้นการเมือง และมุ่งสู่เวทีนานาชาติมากขึ้น

3. การอภิปราย

การอภิปรายได้รับความนิยมในประเทศไทยในยุคตอนต้นพุทธศตวรรษที่ 26 ซึ่งถือว่าการอภิปรายเป็นกิจกรรมที่มีเกียรติมาก มีการอภิปรายหน้าพระที่นั่งในบางครั้ง การอภิปรายจะต่างจากการโต้วาที เพราะการอภิปรายมีเนื้อหาสาระมากกว่าการโต้วาที ส่วนการโต้วาทีนั้นมักเป็นไปเพื่อคลายเครียด การกำหนดหัวข้อของการอภิปรายจึงเน้นการให้ความรู้แก่ผู้ฟัง บางครั้งมีการเชิญผู้ชำนาญเฉพาะทางมาร่วมการอภิปราย และการอภิปรายในยุคนั้นจะไม่มีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง

ต่อมาภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 การอภิปรายมีการเปิดประเด็นทางการเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การอภิปรายในปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นเนื้อหาทางวิชาการมากขึ้น และมีการใช้ชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น การอภิปราย การสัมมนา การเสวนา นอกจากนั้น หัวข้อที่ใช้ในการอภิปรายก็มีความหลากหลายมากขึ้นด้วย

การโต้วาทีและการอภิปรายผ่านสื่อมวลชน

ในที่นี้จะจำกัดเพียงการโต้วาทีผ่านสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ โดยองค์รหนึ่งที่มีบทบาททางด้านการโต้วาทีผ่านทางสื่อมวลชนคือ บริษัทภาพรโปรดักชั่น กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2527 ซึ่งเป็นยุคของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ บริษัทภาพรโปรดักชั่นได้ผลิตรายการ "เวทีวาที" ซึ่งเป็นรายการประเภทโต้วาทีที่มีเนื้อหามุ่งวิพากษ์วิจารณ์เพื่อเสียดสีหรือล้อเลียนนักการเมืองและระบบต่าง ๆ ต่อมาภายหลังบริษัทเดียวกันนี้ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเสนอรายการเป็น "ทีวีวาที" โดยสามารถสรุปได้เป็น 6 รูปแบบ ดังตัวอย่างรายการในปี พ.ศ. 2535 ได้แก่ การโต้วาที การแขววาที การแขววาทีสไตล์เปรี้ยว การเลียนวาที การอภิปรายเชิงแขว และการลุยวาที

ส่วนการอภิปรายทางโทรทัศน์นั้น ในที่นี้มุ่งศึกษาการอภิปรายเพียง 2 รายการคือ รายการ "สนทนาปัญหาบ้านเมือง" ซึ่งเป็นรายการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา โดยเป็นรายการที่ทางราชการผลิตเอง เริ่มในปี พ.ศ. 2524 เนื้อหาของรายการสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ (1) ปัญหาเฉพาะหน้า (2) ปัญหาที่นำเสนอตามนโยบายของรัฐบาล (3) รายการที่จัดขึ้นในโอกาสพิเศษและต้องการประชาสัมพันธ์ (4) รายการที่มีเพื่อให้ตระหนักถึงปัญหา พบว่า วาทวิทยาของรายการเหล่านี้ไม่ได้ให้ประโยชน์อะไรแก่ประชาชนมากนัก เนื่องจากไม่ได้เสนอเนื้อหาเจาะลึก ผู้ที่จะได้ประโยชน์มากคือ ทหาร เพราะได้เสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลาง

รายการที่สองคือ รายการ "มองต่างมุม" ซึ่งผลิตรายการโดยมูลนิธิสื่อสร้างสรรค์ เป็นรายการที่ออกอากาศในช่วงที่ประเทศไทยปกครองโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รลช.) ปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นความพยายามในการใช้วาทวิทยาที่สอดคล้องกับสิทธิเสรีภาพในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยให้เป็น "ตลาดความคิดเสรี และเวทีประชาชน" ดังนั้น รายการ "มองต่างมุม" จึงถือได้ว่า เป็นรายการที่พยายามลด "ข้อด้อย" ของสื่อมวลชนที่เป็นการสื่อสารทางเดียว โดยเอา "ข้อเด่น" ของวาทวิทยาไปแก้ไข คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารสองทางระหว่างประชาชนกับผู้ร่วมรายการ

ถ้าจะกล่าวโดยสรุป จะพบว่า พัฒนาการทางวาทวิทยาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. วาทวิทยาในประวัติศาสตร์ไทยได้เปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ไปตามบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบททางการเมือง
2. วาทวิทยาในประวัติศาสตร์ไทยจะเจริญรุ่งเรืองถ้าได้ผู้นำที่ดีและมีสติปัญญา ทั้งในวงราชการ วงการศึกษา และวงวิชาชีพ
3. ปัญหาเกี่ยวกับเสรีภาพด้านการพูดในประเทศไทย ทำให้พัฒนาการทางวาทวิทยาไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร และวาทวิทยาที่เจริญรุ่งเรืองได้ มักจะมีลักษณะเป็น "บันเทิง" มากกว่า "สาระ"

ตอนที่ 3 : พัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย

การเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย จากเนื้อหาสาระทางเอกสารปรากฏว่า ในระยะเริ่มต้นยังไม่มีคำว่า "วาทวิทยา" แต่จะใช้คำว่า "หลักการพูด" แทนการเรียนการสอนทางวาทวิทยาได้พัฒนามาเรื่อย ๆ จนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : ระยะบุกเบิก (พ.ศ. 2411-2499)

การเรียนการสอนวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในระยะแรกนี้ ยังไม่ได้จัดเป็นหลักสูตรโดยเฉพาะ เพียงแต่เริ่มต้นจากการจัดกิจกรรมการพูดในรูปของชมรมปาฐกถาและได้วาทะและการสอนวิชา "หลักการพูด" เพื่อฝึกและเสริมทักษะในวิชาภาษาไทย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับแรก พ.ศ. 2411 แล้วจึงเปิดสอนเป็นรายวิชาและพัฒนาเป็นหลักสูตรในระยะต่อมา

การจัดกิจกรรมการพูดเริ่มที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดตั้งชมรมปาฐกถาและได้วาทีขึ้นเป็นแห่งแรกโดยอาจารย์สมบุญ ธรรมครอง-อาตม์ ซึ่งได้ใช้เครื่องขยายเสียงมาช่วยเผยแพร่เนื้อหาที่พูด ทำให้การพูดเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เป็นผลให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดตั้งชุมนุมปาฐกถาและได้วาทีขึ้นในเวลาต่อมา โดยมี ศาสตราจารย์ คุณหญิง จินตนา ยศสุนทร เป็นที่ปรึกษาชุมนุม

การเปิดสอนวิชาการพูดนั้น ในระยะแรกมีการเปิดสอนเพียงรายวิชาเดียวคือ "การพูดต่อที่ประชุม" สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเนื่องจากยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยามาโดยตรง ในระยะเริ่มแรกนี้ ผู้สอนวิชาการพูดคือ อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย และอาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านการพูดมาก่อน ผู้สอนวิชาการพูดในระยะบุกเบิก ได้แก่ ศาสตราจารย์ อำไพ สุจริตกุล ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปชะกฤษณะ ศาสตราจารย์ คุณหญิง เต็มสิริ บุญยสิงห์ และ อาจารย์ รัมภา ชัยปानी

เนื้อหาวิชาในระยะแรกจะเป็นการปูพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับการพูด เช่น การเตรียมตัวพูด ลักษณะการพูดที่ดี การวิเคราะห์ผู้ฟัง หลักการพูดเบื้องต้น และศิลปะการพูดแบบต่าง ๆ

ระยะที่ 2 : ระยะแยกตัวออกมาเป็นหลักสูตร (พ.ศ. 2500-2515)

ในระยะที่ 2 นี้ วาทวิทยาได้แยกตัวออกมาเป็นหลักสูตร จากหลักสูตรภาษาไทยในสถาบันอุดมศึกษาที่เคยสังกัดอยู่ก่อน และได้เปิดเป็นหลักสูตรวาทวิทยาโดยตรงขึ้นใน 4 สถาบัน คือ

1. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มสร้างหลักสูตรวาทวิทยาในปี พ.ศ. 2500 และเริ่มสอนในปี พ.ศ. 2501 ผู้ริเริ่มคือ ศาสตราจารย์ ม.ล.จิรายุ นพวงศ์ โดยมีผู้สอนคนแรกคือ ศาสตราจารย์ อำไพ สุจริตกุล

2. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มสอนหลักสูตรการพูดในปี พ.ศ. 2505 ผู้ริเริ่ม คือ ศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ โดยมีผู้สอนคนแรกคือ ศาสตราจารย์ พันตรีหญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปชะกฤษณะ

3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้ริเริ่มและผู้สอนคนแรกคือ ศาสตราจารย์ คุณหญิง เต็มสิริ บุญยสิงห์

4. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มสร้างหลักสูตร และเปิดสอน วาทยุติยในปี พ.ศ. 2508 ผู้สอนคนแรกคือ รศ.ดร.สวณิต ยมมำกัย

การบรรจุวาทวิทยำไว้ในหลักสูตรมี 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นรายวิชาเฉพาะ ซึ่งในแต่ละสถาบันการศึกษาใช้ชื่อเรียกต่างกันไป เช่น "วาทวิทยำ" "วาทกรรม" "วาทกรรมสำหรับครู" เป็นต้น การเรียนการสอนวาทวิทยำที่มหาวิทยาลัยธรรมศำสตร์ ได้จัดเป็นวิชาบังคับค้ำตามหลักสูตรพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะ ส่วนการเรียน การสอนวาทวิทยำที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในระยะเริ่มต้นได้จัดเป็นวิชาเลือก

2. เป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาภำษำไทย โดยจัดให้มีการฝึกทักษะด้านการ พูดเป็นหลัก ในปี พ.ศ. 2510 เริ่มมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวาทวิทยำในสถาบันอุดม- ศึกษาเอกชน โดยเริ่มเปิดเป็นหลักสูตรทางวาทวิทยำที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สภาพการเรียน การสอนในสถาบันการศึกษาเอกชนจะไม่แตกต่างไปจากสถาบันการศึกษาของรัฐ เพราะใช้หลักสูตร ที่คล้ายกัน นอกจากนั้น อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ก็จะมำจากสถาบันการศึกษาของรัฐด้วย

ในช่วงเวลาของระยะที่ 2 นี้ เริ่มมีผู้สอนวิชาวาทวิทยำ ที่สำเร็จการศึกษาด้ำนวาทวิทยำมำ โดยตรงจากต่างประเทศคือ รศ.ดร.สวณิต ยมมำกัย ซึ่งได้ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำที่คณะ นิเทศศำสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้เขียนตำรำว่าด้วย "วาทวิทยำ" เป็นคนแรก รวมทั้ง ได้เป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับวิชา "การพูดในที่ชุมนุมชน" และ "วิชาหลักการพูด" ทำให้อุหลักสูตรการ พูดได้รับการพัฒนา และแพร่หลายมำกยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 : ระยะยกสถำนภำพและพัฒนา (พ.ศ. 2516-ปัจจุบัน)

ในระยะที่ 3 นี้ มีการจัดตั้งภำควิชาวาทวิทยำและสื่อสารการแสดงขึ้นที่คณะนิเทศศำสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้เปิดสอนสาขาวิชาวาทวิทยำเป็นวิชาเอก ในระดับปริญญาตรีขึ้น เป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2516 จากนั้นก็ได้เปิดสอนสาขาวิชาวาทวิทยำในระดับ ปริญญาโทเมื่อ พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเช่นกัน ผู้สอนวาทวิทยำในระยะที่สามนี้ ได้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยำมำโดยตรงจากต่างประเทศ อาทิ รองศำสตรำจารย์ ดร.อรวรรณ พิรันธนินโววาท รองศำสตรำจารย์ ดร.จำนง วิบูลย์ศรี รองศำสตรำจารย์ ดร.กรีช สืบสนธิ์ และ

รองศาสตราจารย์ เมตตา วิวัฒน์านุกูล เป็นต้น สำหรับในอนาคตนั้น ทางภาควิชาฯ ก็กำลังวางแผนที่จะเปิดสอนในระดับปริญญาเอกด้วย

แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป จะเน้นทั้งในเรื่องของทฤษฎีและการฝึกภาคปฏิบัติในสัดส่วนที่สมดุลกัน สำหรับการฝึกปฏิบัตินั้น จะใช้สื่อที่ทันสมัยมาเสริม เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ได้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและได้รับประสบการณ์ตรง เช่น นำไปฟังการบรรยายนอกสถานที่ รวมทั้งฟังการอภิปรายในที่ประชุมรัฐสภา และมีการจัดประชุมสัมมนาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันมีการเปิดสอนหลักสูตรทางวาทวิทยากันอย่างกว้างขวาง ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันราชภัฏต่าง ๆ สำหรับหลักสูตรทางวาทวิทยาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชน มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการภาคธุรกิจ สำหรับหลักสูตรของสถาบันราชภัฏ มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการในระดับท้องถิ่นและในระดับภูมิภาค ทั้งนี้เพราะทุกสถาบันต่างก็เห็นความสำคัญของวาทวิทยาเพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 4 : สถานภาพการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ในปัจจุบัน

จากการส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจเกี่ยวกับสถานภาพการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเอกชน รวมทั้งสถาบันราชภัฏในปัจจุบัน ระหว่างวันที่ 3 มีนาคม – 31 พฤษภาคม 2543 ได้รับการตอบกลับมาจากสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนรายวิชาทางวาทวิทยา 28 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยระดับปริญญาตรีอย่างเดียว 25 แห่ง และ ทั้งระดับปริญญาตรี และปริญญาโทอีก 3 แห่ง

สำหรับสถาบันการศึกษาซึ่งเปิดสอนในระดับปริญญาตรีที่มีการเรียนการสอนรายวิชาเกี่ยวกับวาทวิทยามีทั้งหมด 28 แห่งคือ

1. มหาวิทยาลัยของรัฐ มีการเปิดสอน 3 แห่ง ได้แก่

- (1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2) มหาวิทยาลัยบูรพา (3) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน มีการเปิดสอน 13 แห่ง ได้แก่

- (1) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2) มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (3) มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
(4) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (5) มหาวิทยาลัยพายัพ
(6) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (7) มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (8) มหาวิทยาลัยรังสิต
(9) มหาวิทยาลัยศรีปทุม (10) มหาวิทยาลัยสยาม (11) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
(12) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (13) วิทยาลัยโยนก

3. สถาบันราชภัฏ มีการเปิดสอน 12 แห่ง ได้แก่

- (1) สถาบันราชภัฏจันทรเกษม (2) สถาบันราชภัฏเทพสตรีบุรี
(3) สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (4) สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
(5) สถาบันราชภัฏนครปฐม (6) สถาบันราชภัฏพระนคร (7) สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
(8) สถาบันราชภัฏเลย (9) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (10) สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
(11) สถาบันราชภัฏอุรุษยา (12) สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์

ส่วนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนรายวิชาเกี่ยวกับวาทวิทยาทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมี 3 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเอกชนอีก 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสยาม และ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ในบรรดามหาวิทยาลัยทั้งหมดที่เปิดสอนรายวิชาเกี่ยวกับวาทวิทยาในระดับปริญญาโทนั้น มีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว ที่ได้เปิดสอนสาขาวิชาวาทวิทยาโดยตรงทั้งวิชาเอกวิชาโท และวิชาเลือก ภายใต้สังกัดของภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มวิชาทางวาทวิทยา

จากการวิเคราะห์สถานภาพการเรียนการสอนรายวิชาทางวาทวิทยาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ ทั่วประเทศ สามารถสรุปเป็นกลุ่มวิชาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ดังปรากฏอยู่ใน ตารางที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1

**สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ**

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง)
1.หลักการ แนวคิด และทฤษฎี 1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวาทวิทยา	1.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม.บูรพา 3. ม.รามคำแหง	1. ม. กรุงเทพ 2. ม. เซนต์จอห์น 3. ม. พายัพ 4. ม. อุดรภักดิ์ 5. ม. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6. ม.วงษ์ชวลิตกุล 7. ม. รังสิต 8. ม. ศรีปทุม 9. ม. สยาม 10. หอการค้าไทย 11. วิทยาลัยโยนก	1. จันทบุรีเกษม 2. เทพสตรีลพบุรี 3. นครศรีธรรมราช 4. พระนคร 5. เทพสตรีลพบุรี 6. อยุธยา	20

สถาบันวิจัยการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1

**สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)**

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
1.หลักการ แนวคิด และทฤษฎี (ต่อ) 1.2 การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม.รามคำแหง	1. ม. เซนต์จอห์น 2. ม. พายัพ 3. ม. วงษ์สวัสดิกุล	1. นครปฐม 2. เลย 3. มหาสารคาม 4. สอนสุนันทา 5. อุดรดิตต์	10
1.3 จิตวิทยาการพูดและผู้ฟัง	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา 1. ม. รามคำแหง		-	3
1.4 วาทนิพนธ์	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา 3. ม. รามคำแหง		-	3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1

สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
1.หลักการ แนวคิด และทฤษฎี (ต่อ)				
1.5 การอ่านวินิจฉัยสาร	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา 3. ม. รามคำแหง		-	3
1.6 การโต้แย้งแสดงเหตุผล	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา		-	2
1.7 ทฤษฎีวาทวิทยาและวาทวิทยาการ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา		-	2
1.8 รากฐานในการออกเสียงพูด	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา		-	2
1.9 พัฒนาการการฟังและการพูด		1. ม. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. เทพสตรีลพบุรี	2
1.10 พฤติกรรมการสื่อสาร		2. ม. หอการค้าไทย		1

ตารางที่ 1

สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
2. การสื่อสารตามบริบท				
2.1 การสื่อสารระหว่างบุคคล	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา 3. ม. รามคำแหง		-	3
2.2 การสื่อสารต่างวัฒนธรรม	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
2.3 วาทนิเทศในองค์การ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1

สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
3. การสื่อสารเชิงประยุกต์ 3.1 วาทวิทยาประยุกต์ในงานอาชีพ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การพูดเพื่อการประชาสัมพันธ์ - วาทวิทยาการโฆษณา - การพูดสำหรับงานนิเทศศาสตร์ 	1. ม. บูรพา 2. ม. รามคำแหง	1. ม. อุดรภักดิ์ 2. ม. พายัพ 3. ม. รังสิต 4. ม. หอการค้าไทย	1. จันทบุรีเกษม 2. เทพสตรีลพบุรี 3. นครศรีธรรมราช 4. นครปฐม 5. บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา 6. พระนคร 7. มหาสารคาม 8. เลย 9. สอนดุสิต 10. สอนสุนันทา 11. อัญญา 12. อุตรดิตถ์	18

ตารางที่ 1

**สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)**

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
3. การสื่อสารเชิงประยุกต์ (ต่อ) 3.2 การพูดในที่ชุมชน	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. เกษมบัณฑิต 2. ม. พายัพ 3. ม. ศรีปทุม 4. ม. หอการค้าไทย	-	5
3.3 หลักและเทคนิคการประชุม	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. พายัพ 2. ม. หอการค้าไทย	1. จันทร์เกษม 2. นครปฐม 3. สอนดุสิต 4. สอนสุนันทา 5. อุดรดิตต์	8
3.4 เทคนิคการนำเสนอ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา	1. ม. อัสสัมชัญ	-	3
3.5 การพูดเพื่อธุรกิจ	1. ม. รามคำแหง 2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. พายัพ 2. ม. หอการค้าไทย	-	4

ตารางที่ 1
**สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
 มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)**

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
3. การสื่อสารเชิงประยุกต์ (ต่อ)				
3.6 การเจรจาต่อรอง	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. ศรีปทุม	-	2
3.7 การเป็นผู้ประกาศและพิธีกร	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. อุดรภิวัตน์จิตย์ 2. ม. หอการค้าไทย	1. สอนสุนันทา	4
3.8 เทคนิคการสัมภาษณ์	1. ม. บูรพา 2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	2
3.9 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ /การบริหารกิจกรรมมีกรอบ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2. ม. บูรพา		-	2
3.10 การพัฒนาบุคลิกภาพ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		1. มหาสารคาม 2. อุดรดิตต์	3
3.11 การสื่อสารการตลาด	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		1. นครปฐม	2
3.12 การฝึกงานทางวาทวิทยา	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
3.13 พระราชพิธีและพิธีต่างๆ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1

ตารางที่ 1

สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
4. วิธีวิทยาการวิจัย				
4.1 การวิจัยเบื้องต้นทางวาทวิทยา	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
4.2 คอมพิวเตอร์ประยุกต์สำหรับวาทนิเทศ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2

สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาในระดับปริญญาโท ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
1.หลักการ แนวคิด และทฤษฎี				
1.1 วาทนิเทศปริทรรศน์	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. สยาม 2. ม. หอการค้าไทย	-	3
1.2 การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. สยาม 2. ม. หอการค้าไทย	-	3
1.3 ทฤษฎีการสื่อสารของมนุษย์	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. หอการค้าไทย	-	2
1.4 หลักและปรัชญาวาทศาสตร์	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
1.5 ความคิดกับการสื่อสาร	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
1.6 ทฤษฎีอวัจนภาษา	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
1.7 การโต้แย้งแสดงเหตุผลชั้นสูง	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
2. การสื่อสารตามบริบท				
2.1 การสื่อสารต่างวัฒนธรรม	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. หอการค้าไทย	-	2
2.2 การสื่อสารในองค์การ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1

ตารางที่ 2

สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาโท ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัยเอกชน	รวม (แห่ง)	
3. การสื่อสารเชิงประยุกต์				
3.1 เทคนิคการนำเสนอ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. หอการค้าไทย	-	2
3.2 สัมมนาการเจรจาต่อรอง		1. ม. หอการค้าไทย	-	1
3.3 การสื่อสารเพื่อการจัดการ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ม. หอการค้าไทย		2
3.4 วาทวิทยาประยุกต์ในวิชาชีพ		1. ม. สยาม 2. ม. หอการค้าไทย	-	2
3.5 การตรวจสอบการสื่อสาร	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
3.6 วาทวิทยาเพื่อการเป็นผู้นำ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
3.7 การวิเคราะห์ภาษาเพื่อการสื่อสารชั้นสูง	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
3.8 การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
3.9 การเจรจาต่อรอง	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
3.10 วาทวิทยาในธุรกิจ	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1

ตารางที่ 2

สถานภาพการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับปริญญาโท ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ
มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ (ต่อ)

กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
4. วิธีวิทยาการวิจัย				
4.1 สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัย ทางวาทวิทยา	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
4.2 ระเบียบวิธีวิจัยทางวาทวิทยา	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
4.3 วิทยานิพนธ์	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
กลุ่มวิชา	มหาวิทยาลัยของรัฐ	มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยเอกชน	สถาบันราชภัฏ	รวม/แห่ง
5. วิชาสัมมนา				
สัมมนาทางวาทวิทยา	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1
6. เอกัตศึกษา				
เอกัตศึกษา	1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		-	1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

• วิชาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี

1. หลักการ แนวคิด และทฤษฎี ได้แก่

- 1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวาทวิทยา เปิดสอนในมหาวิทยาลัย 20 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 11 แห่ง และราชภัฏ 6 แห่ง
- 1.2 การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ เปิดสอนในมหาวิทยาลัย 10 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 3 แห่ง และสถาบันราชภัฏ 5 แห่ง
- 1.3 จิตวิทยาการพูดและผู้ฟัง เปิดสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 3 แห่ง
- 1.4 วาทนิพนธ์ เปิดสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 3 แห่ง
- 1.5 การอ่านวิจารณ์สาร เปิดสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 3 แห่ง
- 1.6 การโต้แย้งแสดงเหตุผล เปิดสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐเพียง 2 แห่ง
- 1.7 ทฤษฎีวาทวิทยาและวาทวิพากษ์ เปิดสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง
- 1.8 รากฐานในการออกเสียงพูด เปิดสอนเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐเพียง 2 แห่ง
- 1.9 พัฒนาการการฟังและการพูด เปิดสอนเพียง 2 แห่งแบ่งเป็น มหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง และสถาบันราชภัฏ 1 แห่ง
- 1.10 พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง

2. การสื่อสารตามบริบท ได้แก่

- 2.1 การสื่อสารระหว่างบุคคล เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง
- 2.2 การสื่อสารต่างวัฒนธรรม เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง
- 2.3 วาทนิเทศในองค์การ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3. การสื่อสารเชิงประยุกต์ ได้แก่

- 3.1 วาทวิทยาประยุกต์ในงานอาชีพ เช่น การพูดเพื่อการประชาสัมพันธ์ วาทวิทยา การโฆษณา การพูดสำหรับงานนิเทศศาสตร์ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 18 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง และ สถาบันราชภัฏ 12 แห่ง
- 3.2 การพูดในที่ชุมชน เปิดสอนทั้งสิ้น 5 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และ มหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง
- 3.2 หลักและเทคนิคการประชุม เปิดสอนทั้งสิ้น 8 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง และสถาบันราชภัฏ 5 แห่ง
- 3.4 เทคนิคการนำเสนอ เปิดสอนทั้งสิ้น 3 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง และ มหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง

3.5 การทูตเพื่อธุรกิจ เปิดสอนทั้งสิ้น 4 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง และ มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง

3.6 การเจรจาต่อรอง เปิดสอนทั้งสิ้น 2 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และ มหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง

3.7 การเป็นผู้ประกาศและพิธีกร เปิดสอนทั้งสิ้น 4 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง และสถาบันราชภัฏ 1 แห่ง

3.8 เทคนิคการสัมภาษณ์ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง

3.9 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์/การบริหารกิจกรรมฝึกอบรม เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 2 แห่ง

3.10 การพัฒนามูลคณิกภาพ เปิดสอนทั้งสิ้น 3 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และสถาบันราชภัฏ 2 แห่ง

3.11 การสื่อสารการตลาด เปิดสอนทั้งสิ้น 2 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และสถาบันราชภัฏ 1 แห่ง

3.12 การฝึกงานทางวาทวิทยา เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3.13 พระราชพิธี และพิธีต่าง ๆ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

4. วิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่

4.1 การวิจัยเบื้องต้นทางวาทวิทยา เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

4.2 คอมพิวเตอร์ประยุกต์สำหรับวาทนิเทศ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

• วิชาที่เปิดสอนในระดับปริญญาโท

1. หลักการ แนวคิด และทฤษฎี ได้แก่

1.1 วาทนิเทศปริทรรศน์ เปิดสอนทั้งสิ้น 3 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และ มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง

1.2 การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ เปิดสอนทั้งสิ้น 3 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง

1.3 ทฤษฎีการสื่อสารของมนุษย์ เปิดสอนทั้งสิ้น 2 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง

1.4 หลักและปรัชญาวาทศาสตร์ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

1.5 ความคิดกับการสื่อสาร เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

1.6 ทฤษฎีอวัจนภาษา เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

1.7 การโต้แย้งแสดงเหตุผลชั้นสูง เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

2. การสื่อสารตามบริบท ได้แก่

2.1 การสื่อสารต่างวัฒนธรรม เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และเอกชน 1 แห่ง

2.2 การสื่อสารในองค์การ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3. การสื่อสารเชิงประยุกต์ ได้แก่

3.1 เทคนิคการนำเสนอ เปิดสอนทั้งสิ้น 2 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง

3.2 สัมมนาการเจรจาต่อรอง เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง

3.3 การสื่อสารเพื่อการจัดการ เปิดสอนทั้งสิ้น 2 แห่ง แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง

3.4 วาทวิทยาประยุกต์ในวิชาชีพ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง

3.5 การตรวจสอบการสื่อสาร เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3.6 วาทวิทยาเพื่อการเป็นผู้นำ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3.7 การวิเคราะห์ภาษาเพื่อการสื่อสารชั้นสูง เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3.8 การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3.9 การเจรจาต่อรอง เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

3.10 วาทวิทยาในธุรกิจ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

4. วิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่

4.1 สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางวาทวิทยา เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

4.2 ระเบียบวิธีวิจัยทางวาทวิทยา เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

4.3 วิทยานิพนธ์ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

5. วิชาสัมมนา

สัมมนาทางวาทวิทยา เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

6. เอกัตศึกษา

เอกัตศึกษา เปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม

เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนสาขาวาทวิทยาเป็นวิชาเอก ทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท รวมทั้งยังเป็นผู้บุกเบิกการเรียนการสอนในสาขาวาทวิทยา จึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากสถาบันอื่นๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอแยกการเรียนการสอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกมาวิเคราะห์ต่างหากโดยไม่นำไปเฉลี่ยรวมกับสถาบันอื่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพการเรียนการสอนทางวาทวิทยา จำนวน 30 ท่าน (ดูรายชื่อจากภาคผนวก) (ไม่รวมข้อมูลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

1. แบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับปรากฏว่า มาจากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชนมากที่สุด (ร้อยละ 45.2) รองลงมาเป็นสถาบันราชภัฏ (ร้อยละ 41.9) และ มหาวิทยาลัยของรัฐ (ร้อยละ 12.9)

2. จากสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบพบว่า ร้อยละ 61.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 43.6 ปี โดยอายุเฉลี่ยของผู้ตอบจากมหาวิทยาลัยของรัฐคือ 45.5 ปี มหาวิทยาลัยเอกชนอายุเฉลี่ย 42 ปี และสถาบันราชภัฏอายุเฉลี่ย 43.2 ปี

3. ผู้ตอบร้อยละ 32.3 มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยละ 67.7 เป็นอาจารย์ และในจำนวนผู้ตอบทั้งหมด ร้อยละ 74.2 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร

4. ในด้านวุฒิการศึกษา พบว่าผู้ตอบ ร้อยละ 54.5 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท สาขา นิเทศ-ศาสตร์ และร้อยละ 39.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาอื่น นอกจากนั้นร้อยละ 3 สำเร็จปริญญาเอกสาขานิเทศศาสตร์ และอีกร้อยละ 3 สำเร็จปริญญาเอกสาขาอื่น

5. ในด้านของประสบการณ์จากการสอนพบว่า ผู้ตอบจากมหาวิทยาลัยของรัฐ มีประสบการณ์โดยเฉลี่ย 16.5 ปี จากมหาวิทยาลัยเอกชนโดยเฉลี่ย 10 ปี และ จากสถาบันราชภัฏโดยเฉลี่ย 22 ปี

6. วิชาทางวาทวิทยาร้อยละ 83.9 เปิดสอนในระดับปริญญาตรี นอกจากนั้นเป็นระดับปริญญาโท สำหรับสถาบันที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี (ไม่รวมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) โดยเฉลี่ยมีวิชาทางวาทวิทยาเปิดสอนสถาบันละ 4 วิชา ซึ่งสามารถจำแนกเป็นร้อยละได้ดังนี้ (1) มีสถาบันที่เปิดสอน 1 วิชา ร้อยละ 15 (2) เปิดสอน 2 วิชา ร้อยละ 37 (3) เปิดสอน 3 วิชา ร้อยละ 18.5 (4) เปิดสอน 4 วิชา ร้อยละ 11 (5) เปิดสอน 4 วิชาขึ้นไป ร้อยละ 18.5

ส่วนในระดับปริญญาโทมี 2 แห่ง (ไม่รวมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) คือ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เปิดสอนรายวิชาเกี่ยวกับวาทวิทยา 8 วิชา และ มหาวิทยาลัยสยามเปิดสอน 3 วิชา

7. สถานภาพของวิชาทางวาทวิทยาพบว่า มีการเปิดสอนเป็นวิชาเลือกมากที่สุดคือ ร้อยละ 74.2 และเป็นวิชาบังคับ ร้อยละ 25.8

ในส่วนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังต่อไปนี้ (1) พบว่า มีการเรียนการสอนวาทวิทยาโดยตรงทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยสังกัดภาควิชาวาทวิทยา-และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ สำหรับระดับปริญญาตรี มีการเรียนการสอนทางวาทวิทยา รวม 26 รายวิชา และระดับปริญญาโท รวม 22 รายวิชา (ดูรายละเอียดของชื่อวิชา จากตารางที่ 2) (2) คณาจารย์ในภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง มีอายุเฉลี่ย 48 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนโดยเฉลี่ย 20 ปี (3) คณาจารย์ดังกล่าวสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกทางวาทวิทยา ร้อยละ 50 ปริญญาโททางวาทวิทยา ร้อยละ 45 และปริญญาตรี ร้อยละ 5

ตอนที่ 5 : ขอบเขต/เนื้อหาของวาทวิทยา

จากข้อมูลทางเอกสาร ผู้วิจัยสามารถแบ่งขอบเขต/เนื้อหาของวาทวิทยาได้เป็น 4 ลักษณะ คือ (1) วาทวิทยาตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วาทศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม และสื่อสารการแสดง (2) วาทวิทยาตามระดับของการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารระดับบุคคล การสื่อสารระดับกลุ่ม การสื่อสารระดับองค์กร การสื่อสารสาธารณะ และการสื่อสารระดับวัฒนธรรม (3) วาทวิทยาตามการประยุกต์ใช้ ได้แก่ การสื่อสารในครอบครัว การสื่อสารทางการศึกษา การสื่อสารทางสาธารณสุข การสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเกษตร การสื่อสารทางการทหาร ฯลฯ (4) วาทวิทยาในสังคมเทคโนโลยี สำหรับสาระที่สำคัญของขอบเขต/เนื้อหาในแต่ละลักษณะดังกล่าวของวาทวิทยามีดังต่อไปนี้

1. วาทวิทยาตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

1.1 วาทศาสตร์

เนื้อหาของวาทศาสตร์เน้นการสื่อสารด้านการพูดที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์สาขาต่างๆ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง สุขภาพอนามัย การจัดการ การบริหารงานบุคคล และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นต้น

วาทศาสตร์มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ บางช่วงตกต่ำ บางช่วงรุ่งเรือง ตามสภาพการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองในแต่ละช่วง จนกระทั่งในปัจจุบัน เนื้อหาสาระทางวาทศาสตร์เริ่มปรากฏขึ้นในรูปแบบใหม่ ๆ นอกเหนือจากการพูดในที่ชุมชน การโต้วาที และ

การอภิปรายต่อหน้ากลุ่มผู้ฟังจำนวนหนึ่ง กล่าวคือ จะมีการถ่ายทอดวาทะผ่านสื่อ ซึ่งจะมีทั้งข้อดี และข้อเสียแตกต่างกันไป ข้อดี เช่น "สาร" สามารถเข้าถึงผู้ฟังจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน และสามารถเก็บบันทึกไว้ได้ ส่วนข้อเสีย เช่น การสื่อสารในรูปแบบนี้จัดเป็นการสื่อสารทางเดียว ทำให้ไม่อาจเห็นปฏิกิริยาของผู้รับสารได้ นอกจากนี้ อาจนำไปสู่วาทศาสตร์รูปแบบใหม่ คือ วาทศาสตร์ที่สั้นลง พร้อมกับมีการใช้ศัพท์เทคนิค (Technical terms) และภาษาต่างประเทศแทรกในเชิงวาทะมากยิ่งขึ้น

1.2 ภาษา

การศึกษาภาษาในเชิงนิเทศศาสตร์ที่สัมพันธ์กับวาทวิทยา คือ ครอบคลุมทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษา โดยเน้นกระบวนการของการสื่อสาร คือ พิจารณาตั้งแต่ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สื่อ ช่องทาง สภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีใหม่ๆ จนอาจกล่าวได้ว่า ภาษาเป็นทั้งสื่อและสารแล้วแต่กรณี นักวาทวิทยาจึงมองภาษาในลักษณะที่ใช้ผ่านสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ โดยมองว่า ภาษาที่สื่อออกมานั้นมีจุดสร้างความสนใจให้แก่ผู้รับสารได้อย่างไร โดยที่ผู้ศึกษาสามารถวิเคราะห์ตัวภาษาและความหมาย รวมถึงวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อดูถึงรูปแบบของภาษาที่จะสื่อออกไปว่า ควรจะมีลักษณะเป็นทางการ (Formal) หรือไม่เป็นทางการ (Informal) รวมทั้งรูปแบบของความหมายว่า ควรเป็นความหมายแบบนัยตรง (Denotative Meaning) หรือความหมายแบบนัยประหวัด (Connotative Meaning) นอกจากนี้ ยังสามารถศึกษาเรื่องความวิบัติของภาษา โดยศึกษาได้ทั้งในส่วนของเสียงและความหมายว่าเป็นอย่างไร

1.3 วัฒนธรรม

เนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวาทวิทยา คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นคนในสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันหรือต่างวัฒนธรรมกันก็ตาม ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัฒนธรรมและภาษามีความเกี่ยวข้องกันอย่างเห็นได้ชัด ตามที่ Sapir Whorf นักมานุษยวิทยา-ภาษาศาสตร์ได้ศึกษาไว้ โดยตั้งสมมติฐานว่า ภาษามีอิทธิพลต่อความนึกคิด การมองโลก และการเข้าใจสิ่งแวดล้อมของผู้ใช้ภาษา ดังนั้น ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโลกจะปรากฏต่อคนทั้งหลายต่างกันอย่างน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับเขาเหล่านั้นพูดภาษาที่ต่างกันหรือคล้ายกัน ดังนั้น ภาษาจะเป็นตัวสะท้อนวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกัน ภาษาก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมด้วย

อย่างไรก็ดี ภาษาไม่ใช่สิ่งที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ยังเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้มีการสืบทอดและส่งผ่านวัฒนธรรมกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงและครอบงำทางวัฒนธรรม เช่น มีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากขึ้น จากการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นเหตุให้คนในสังคมได้รับรู้ถึงความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคมตะวันตก และรับมาหรือลอกเลียน เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งกาย จนในบางครั้งน่าเป็นห่วงว่า ความเป็นไทยหรือวัฒนธรรมไทยอาจถูกกลืนให้กลายเป็นสากลได้ ทำให้เกิดคำถามตามมาว่า วัฒนธรรมไทยเดิมที่เคยเป็นเอกลักษณ์ของชาตินั้นอยู่ที่ใด และจากการที่วัฒนธรรมมีส่วนสัมพันธ์กับภาษานี้เอง เมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของเทคโนโลยี ภาษาก็กยอมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน ดังเช่นในปัจจุบันที่สื่อมีบทบาทเป็นอย่างยิ่งนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวถึงลักษณะของภาษาที่เปลี่ยนไปโดยเป็นภาษาที่กระชับขึ้นเพื่อความรวดเร็วในการส่งสารว่าเป็น “ภาษาอิเล็กทรอนิกส์” เป็นต้น

นอกจากนี้ สื่อยังมีบทบาทในการชี้นำทิศทางการพัฒนาวัฒนธรรมให้แก่ประชาชน ทิศทางดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็นสองกระแสคือ (1) สื่อเป็นต้นเหตุของการทำลายวัฒนธรรมทางภาษาแบบดั้งเดิมของไทย เช่น การที่ดาราทวีหรือพิธีกรซึ่งเป็นลูกครึ่งพูดภาษาไทยไม่ชัด (2) การพัฒนาทางสื่อและเทคโนโลยีอื่น ๆ นำมาซึ่งความเจริญ และช่วยให้ประเทศไทยก้าวทันอารยประเทศ เช่น “ภาษาอิเล็กทรอนิกส์” ช่วยลด “ชนชั้น” ของภาษา และทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในหมู่ผู้ใช้ภาษาด้วย เนื่องจากเป็นภาษาที่เสนอผ่านสื่อ จึงต้องมีความสั้นและกระชับ แต่สิ่งที่น่าสังเกตคือ ภาษาที่สั้นลงนี้เป็นเหตุให้ความสละสลวยของภาษาค่อย ๆ หายไป

1.4 สื่อสารการแสดง

เนื้อหาของสื่อสารการแสดงเน้นกระบวนการสื่อสารของตัวผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยนำเอาศิลปะทางการแสดงมาประยุกต์ใช้ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวาทวิทยาที่เห็นได้ชัด คือ การเล่าเรื่อง เช่น เมื่อเปลี่ยนสื่อ จะเกิดการตีความ รวมทั้งสุนทรียะใหม่ที่แตกต่างกันออกไป บริบทสำคัญในการศึกษาด้านสื่อสารการแสดง คือ ภาษาและวัฒนธรรม กล่าวคือ มีการพัฒนาของสังคมด้านภาษาและวัฒนธรรม ทำให้เนื้อหาของทางด้านสื่อสารการแสดงแตกต่างกันออกไปด้วย

สิ่งสำคัญในด้านสื่อสารการแสดงคือ จะเน้นที่ผู้รับสารและผู้ส่งสาร เพื่อให้ทราบว่ามีกระบวนการสื่อความหมายกันอย่างไร และความรู้ที่ถ่ายทอดจากสื่อสารการแสดงนั้น ๆ จะมีผลต่อผู้รับสาร คือ ผู้ชมหรือผู้ฟังในด้านใดบ้าง และอย่างไร

ความสัมพันธ์ระหว่างวาทศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม และสื่อสารการแสดง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาทั้ง 4 ส่วนในสาขาวิชาวาทวิทยา มีความเกี่ยวข้องกันคือ วาทศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับภาษาในแง่ที่ว่า ภาษาเป็นส่วนสำคัญของการพูดหรือการแสดงออก วาทะหนึ่ง ๆ หากปราศจากภาษาแล้ว ผู้แสดงวาทะย่อมไม่สามารถถ่ายทอดสารอะไรมาสู่ผู้ฟังได้ ดังนั้น ในการถ่ายทอดสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างชัดเจน ผู้พูดจะต้องใช้ภาษาในการเรียบเรียงสารอย่างมีระบบ รวมถึงใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังด้วย และการที่ภาษามีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ทำให้รูปแบบการใช้ภาษาของแต่ละคนขึ้นอยู่กับกรอบวัฒนธรรมที่หล่อหลอมบุคคลนั้น ๆ ด้วย ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ภาษาเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรม และวัฒนธรรมก็เป็นตัวกำหนดภาษาได้ในเวลาเดียวกัน

นอกจากนั้น จะพบว่า สื่อสารการแสดง ก็มีความสัมพันธ์กับภาษาและวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน กล่าวคือ นอกจากจะต้องใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาเป็นหลักแล้ว ทั้งภาษาและวัฒนธรรมก็ยังเป็นปัจจัยที่มีส่วนทำให้สื่อสารการแสดงแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวาทศาสตร์นั้นจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันมีการนำเอาวาทศาสตร์กับการแสดงมาประกอบกัน ตัวอย่างเช่น การแสดงเดี่ยวไมโครโฟนของ อุดม แต่พานิช และ จตุพล ชมพูนิช ที่จัดว่า เป็นการใช่วาทะเพื่อความบันเทิง ผสมผสานกับการแสดง ซึ่งอาจมองได้ในสองด้านคือ การให้คุณค่าและสาระกับตัวสาร พร้อมทั้งส่งเสริมสังคม และเป็นกิจการในเชิงธุรกิจที่ขยายความคิดด้านบันเทิงเป็นหลัก สำหรับประเด็นที่น่าสนใจอื่น ๆ มีดังนี้

- วาทวิทยากับแนวคิดเรื่องโพสตีโมเดิร์น พวกโพสตีโมเดิร์นจะสงสัยในข้ออ้างทุกอย่างที่อ้างว่าเป็นจริง และเน้นว่า ภาษาเป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์วาทะ โดยสามารถตีความภาษาได้หลายแบบ อีกทั้งสารทั้งหมดมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนั้น ในการตีความจะต้องพิจารณาถึงแก่นหลักซึ่งสังคมเป็นตัวกำหนด จึงจะเข้าใจความหมายทั้งหมดได้ แนวคิดนี้ มีส่วนสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใน Civil Society กล่าวคือ ประชาชนในสังคมที่ยึดแนวคิดแบบโพสตีโมเดิร์น จะสามารถพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ในหลายแง่มุม และตีความเชื่อมโยงไปถึงปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพื่อนำไปสู่การคิดค้นและการใช้วาทศาสตร์เพื่อขจัดความคลุมเครือออกไปให้มากที่สุด

- วาทวิทยากับแนวคิดเรื่องประชาสังคม (Civil Society) ในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวเริ่มเข้ามาแพร่หลายในสังคมไทยมากขึ้น และเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนในสังคมมีความคิดในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่าเดิม ซึ่งส่วนนี้ ส่งผลต่อวาทวิทยาในแง่ที่ว่า ผู้รับสารจะมีโอกาสรับฟังใน

เชิงเหตุผลมากขึ้น และแนวคิดเรื่องสังคมประชาธิปไตย จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กล่าววิพากษ์วิจารณ์ถึงสารหรือเรื่องราวที่ได้ยินได้ฟังในเชิงเหตุและผลอย่างเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น

2. วาทวิทยาตามระดับของการสื่อสาร

2.1 การสื่อสารระดับบุคคล

ศึกษากระบวนการคิดของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการสื่อสาร ตลอดจนกระบวนการรับรู้ทัศนคติ และความคาดหวังที่บุคคลมีต่อกัน รวมถึงการศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งในการสร้างและแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ ตลอดจนการรักษาและสิ้นสุดของความสัมพันธ์

2.2 การสื่อสารระดับกลุ่ม

ศึกษากระบวนการสร้าง รักษา และการสลายความสัมพันธ์ภายในและระหว่างกลุ่ม ขนาดของกลุ่ม ประเภทของกลุ่ม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม กระบวนการตัดสินใจภายในกลุ่ม และการศึกษาที่ได้รับความสนใจมากในปัจจุบัน ได้แก่ การสร้างพลังกลุ่ม (Group Synergy) เพื่อพัฒนาทีมให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การสื่อสารระดับองค์กร

ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการจัดการ การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา การสื่อสารในหมู่ผู้ร่วมงาน ตลอดจนการศึกษามิติต่างๆ ของความพอใจในการสื่อสาร บรรยากาศการสื่อสารในองค์กร วัฒนธรรมในการสื่อสาร การตรวจสอบและวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารในองค์กร ตลอดจนกลยุทธ์และทักษะของความสามารถในการสื่อสารในองค์กร

2.4 การสื่อสารระดับสาธารณะ

ศึกษากระบวนการสื่อสารที่มุ่งจะติดต่อกับสาธารณชนหรือบุคคลทั่วไปในแต่ละสังคม โดยไม่จำกัดจำนวนผู้รับสาร แต่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เช่น เพื่อให้ความรู้ เพื่อโน้มน้าวใจ เพื่อจรรโลงใจ หรือเพื่อการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เนื้อหาที่ศึกษาครอบคลุมหลักการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผลในโอกาสต่าง ๆ การใช้ภาษาในการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา การโต้แย้งแสดงเหตุผล รวมทั้งคุณธรรมและจรรยาบรรณของผู้สื่อสาร เป็นต้น

2.5 การสื่อสารระดับวัฒนธรรม

ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือกลุ่มคนที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน โดยถือว่า วัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้การตีความและความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรจะเป็นของแต่ละฝ่ายแตกต่างกันไป ประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจได้แก่ (1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม เช่น ค่านิยม บรรทัดฐาน อัตลักษณ์ของบุคคลและสังคม เป็นต้น (2) บริบทและสถานการณ์ในการสื่อสารต่างวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยว การทำงานในบริษัทข้ามชาติ การสมรสข้ามวัฒนธรรม การอพยพย้ายถิ่น เป็นต้น (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดที่สะท้อนการสื่อสารแต่ละวัฒนธรรม (4) ปัญหาในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมและกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม (5) ความสามารถในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมและการฝึกอบรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

3. วาทวิทยาตามการประยุกต์ใช้

3.1 การสื่อสารภายในครอบครัว (Family Communication) มุ่งศึกษาการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เช่น การสื่อสารระหว่างคู่สามีภรรยา เป็นต้น

3.2 การสื่อสารทางการศึกษา (Educational Communication) มุ่งศึกษาการสื่อสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น การศึกษาเรื่องอิทธิพลของภาษาต่อความคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียน เป็นต้น

3.3 การสื่อสารทางด้านสาธารณสุข (Health Communication) มุ่งศึกษาการสื่อสารเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ และสาธารณสุข เช่น การศึกษารูปแบบการสื่อสารระหว่างแพทย์และผู้ป่วยที่มีผลต่อการรักษา เป็นต้น

3.4 การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) มุ่งศึกษาการสื่อสารเพื่อใช้ประโยชน์ในทางการเมือง เช่น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

3.5 การสื่อสารทางการเกษตร (Agricultural Communication) มุ่งศึกษาการสื่อสารด้านการเกษตรเพื่อการเพิ่มผลผลิต เช่น รูปแบบการสื่อสารของพัฒนาการในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

3.6 การสื่อสารทางการทหาร (Military Communication) มุ่งศึกษาการสื่อสารเพื่อประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงของชาติ เช่น รูปแบบการสื่อสารของทหารเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ก่อการร้าย เป็นต้น

4. วาทวิทยาในสังคมเทคโนโลยี

"เทคโนโลยี" ในที่นี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ วิธีการและเครื่องมือ สำหรับในทางวาทวิทยา "เทคโนโลยี" หมายถึง ทั้งวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารของมนุษย์ เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีการสื่อสารของมนุษย์ทั้งในส่วนที่เป็นวิธีการและเครื่องมือก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ข้อที่ควรพิจารณาก็คือ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา เพราะการสื่อสารในระดับต่างๆ ทางวาทวิทยาจะต้องใช้สื่อสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นอกจากนั้น ยิ่งเทคโนโลยีก้าวไกลเร็วเท่าใด การเรียนการสอนทางวาทวิทยาก็จะต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีต่างๆ เร็วยิ่งขึ้นเท่านั้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมหรือคุณธรรมตามมา เพราะผู้ที่มีความรู้เหนือกว่าทางเทคโนโลยีมักจะเอาเปรียบผู้ที่มีความรู้ด้อยกว่าทางเทคโนโลยี ฉะนั้น การศึกษาในส่วนนี้จึงเน้นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้การศึกษาทางวาทวิทยามีขอบเขตของเนื้อหาขยายออกไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยครอบคลุมถึงอิทธิพลเทคโนโลยีที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ในปัจจุบันและในอนาคต เช่น พฤติกรรมการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การคิด และการใช้ภาษาที่ปรับเปลี่ยนตามความก้าวหน้าของเครื่องมือหรือวิธีการสื่อสารแต่ละประเภท รวมทั้งรูปแบบการปฏิสัมพันธ์และคุณธรรม/จริยธรรม ตลอดจนจรรยาบรรณของผู้สื่อสารในสังคมที่เปลี่ยนไป

ตอนที่ 6 : ความสำคัญของศาสตร์ทางวาทวิทยา

ในด้านความสำคัญของศาสตร์ทางวาทวิทยา ข้อมูลจากเอกสารได้แสดงให้เห็นว่าสามารถแบ่งความสำคัญของศาสตร์สาขานี้ออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ ความสำคัญในเชิงวิชาการและความสำคัญในเชิงวิชาชีพ

1. ความสำคัญในเชิงวิชาการ

ศาสตร์ทางวาทวิทยามีความสำคัญในเชิงวิชาการเป็นอย่างมากสำหรับสังคมปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมสื่อสารด้วยการพูดของมนุษย์ อย่างละเอียด ลึกซึ้ง และกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ระหว่างมนุษย์ ทั้งที่อยู่ร่วมวัฒนธรรมเดียวกันและต่างวัฒนธรรมกัน นอกจากนี้ ผู้ที่ศึกษาทาง วาทวิทยาไปแล้ว แม้ในขั้นพื้นฐานที่สุดก็จะได้รับประโยชน์ที่เห็นได้ชัด คือ

1.1 รู้จักใช้หลักวิชา สามัญสำนึก และไหวพริบปฏิภาณในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่าง มีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล ทั้งด้วยตนเองและโดยร่วมกันกับผู้อื่น

1.2 ได้เพิ่มพูนอุปนิสัยในการค้นคว้าหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องทั่ว ๆ ไป และในเรื่องที่ ตนมีความชำนาญเฉพาะ รวมทั้งสามารถนำมาจัดลำดับให้พอเหมาะที่จะถ่ายทอดให้ผู้อื่น รับทราบได้ด้วยผลสัมฤทธิ์สูง ทั้งในเชิงให้ข่าวสาร ในเชิงให้การจรรโลงใจ และในเชิงโน้มน้าวใจให้ เป็นที่น่าเชื่อถือ

1.3 สามารถใช้ภาษาให้มีประสิทธิผลสูงยิ่งขึ้น และสามารถเข้าใจในน้ำหนักและลีลาของ ถ้อยคำ ทั้งในด้านการเสนอข้อเท็จจริง การวินิจฉัยคุณค่า และการเสนอนโยบาย

1.4 มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจะต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคล อื่นในที่ประชุมหรือในที่สาธารณะ

จากความสำคัญและประโยชน์ของศาสตร์ทางวาทวิทยาในเชิงวิชาการดังกล่าวจะนำไปสู่ ความสำคัญและประโยชน์ของศาสตร์ทางวาทวิทยาในเชิงวิชาชีพต่อไป

2. ความสำคัญในเชิงวิชาชีพ

2.1 ศาสตร์ทางวาทวิทยาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมวิชาชีพอื่น ๆ เนื่องจาก ศาสตร์ทางวาทวิทยาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และวิธีการวิจัยทางวาทศาสตร์ (Rhetoric) รวมทั้ง ศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์เข้าด้วยกัน เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา ปรัชญา ฯลฯ ดังนั้น จึงมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา (interdisciplinary) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้าง ความสำเร็จในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้เกือบทุกสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาชีพที่ต้องใช้การพูด เป็นปัจจัยหลัก เช่น นักบริหาร นักวิชาการ นักการเมือง นักการทูต นักการปกครอง นักธุรกิจ นัก- คิด นักวิเคราะห์ นักวิจัย นักแสดง นักโฆษณา นักประชาสัมพันธ์ นักจัดรายการ เจ้าหน้าที่ติดต่อ- ประสานงาน เจ้าหน้าที่เผยแพร่ เจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และครู/อาจารย์ เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะอาชีพต่างๆ ดังกล่าว จะต้องอาศัยพื้นฐานด้านความรู้และทักษะจากสาขาวิชาวาทวิทยาเป็น ปัจจัยเสริมที่สำคัญ

2.2 ศาสตร์ทางวาทวิทยาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมศาสตร์สาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษา ธุรกิจ การสาธารณสุข การเมือง การเกษตร การทหาร และการสื่อสารในครอบครัว เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างโดยย่อต่อไปนี้

2.2.1 การศึกษา ศาสตร์ทางวาทวิทยา ช่วยให้การสื่อสารและการนำเสนอผลงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทุกระดับมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยจะช่วยลดความขัดแย้งต่างๆ ที่ไม่จำเป็นให้เหลือน้อยลง

2.2.2 ธุรกิจ ศาสตร์ทางวาทวิทยาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในปัญหาต่าง ๆ ที่ซับซ้อน เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดในด้านธุรกิจ ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับการเจรจาต่อรอง การประนีประนอมนี้ การพัฒนาบุคลากร และการแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล และระดับองค์กร

2.2.3 การสาธารณสุข ศาสตร์ทางวาทวิทยาช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนในด้านการรักษาสุขภาพและอนามัยที่ถูกวิธี

2.2.4 การเมือง ศาสตร์ทางวาทวิทยาช่วยทำความเข้าใจกับประชาชน รวมทั้งการรณรงค์หาเสียงและการอภิปรายทางการเมือง ฯลฯ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และประสพผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

2.2.5 การเกษตร ศาสตร์ทางวาทวิทยาจะช่วยในการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตรให้แก่เกษตรกร เพื่อการพัฒนาและเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

2.2.6 การทหาร ศาสตร์ทางวาทวิทยาจะช่วยให้การสื่อสารระหว่างทหารและประชาชนเป็นไปอย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ดี รวมทั้งเพื่อสร้างความสามัคคีและความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ

ตอนที่ 7 : ปรัชญา กรอบแนวคิดและทฤษฎีทางวาทวิทยาในยุคต่าง ๆ

7.1 ปรัชญาทางวาทวิทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

แม้ว่าศาสตร์ทางวาทวิทยาได้ถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่ยุคอียิปต์โบราณ แต่จากหลักฐานต่าง ๆ ยังไม่พบว่า มีการกล่าวถึงปรัชญาหรือแนวคิดทางวาทวิทยาไว้อย่างใดในยุคเริ่มต้น ฉะนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้นำเสนอเฉพาะปรัชญาทางวาทวิทยาเท่าที่ปรากฏจากเอกสาร โดยเริ่มตั้งแต่ยุคกรีกโบราณเป็นต้นไป ดังต่อไปนี้

7.1.1 ปรัชญาทางวาทวิทยาในยุคกรีกโบราณ

ในยุคกรีกโบราณ วาทวิทยามีรากฐานอยู่บนความเชื่อที่ว่า (1) การโน้มน้าวใจมนุษย์ควรกระทำโดยใช้เหตุผล มิใช่ใช้กำลัง (2) สังคมในอุดมคติคือ สังคมที่มีการเลือกตั้งโดยเสรี (3) สื่อมวลชนมีอิสระและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นภายในขอบเขตของความถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ ในยุคกรีกโบราณมีความเชื่อว่า การที่วาทวิทยาจะเฟื่องฟูได้จำเป็นจะต้องมีเงื่อนไขหรือปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การมีเสรีภาพในการพูด (2) การมีวัฒนธรรมและมีการศึกษาระดับสูง และ (3) การมีภาษาที่สามารถแสดงโวหารหรือคารมได้อย่างสละสลวยและเหมาะสม

ในยุคกรีกโบราณนี้ ซึ่งตรงกับศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล ปรากฏว่า เป็นยุคที่วาทวิทยาเฟื่องฟูที่สุดในกรีก โดยมีปรัชญาเมธีคนสำคัญคือ ไอซอเครติส (Isocrates) เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle)

ไอซอเครติส (Isocrates) มีงานเขียนที่สำคัญ 2 ชิ้น คือ "Against the Sophists" และ "Antidosis" เขาถือว่า หัวใจหลักของวาทะคือ ต้องให้เหมาะสมกับโอกาสและกาลเทศะ มีท่วงทำนองลีลาที่เหมาะสม และไม่ลอกเลียนแบบใคร หัวข้อสำหรับวาทะต้องไม่ใช่สำหรับการโต้แย้งเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องไร้สาระ แต่ต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐ และที่สำคัญมากคือ วาทะเป็นตัวการสำคัญที่ใช้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความยุติธรรมและไม่ยุติธรรมในสังคม

เพลโต (Plato) มีผลงานที่สำคัญ คือ "Gorgias" และ "Phaedrus" งานเขียนของเขาใช้วิธีที่เรียกว่า "dialectic" คือ การถามและตอบ ซึ่งเป็นวิธีการเดียวที่เพลโตเชื่อว่า จะทำให้ค้นพบความจริง (truth) ได้ เพราะเขาถือว่า ความจริงหรือสัจจะจะค้นพบได้ก็โดยอาศัยการใช้เหตุผลเท่านั้น

อริสโตเติล (Aristotle) มีงานเขียนที่สำคัญชื่อ "The Rhetoric of Aristotle" เขาเห็นว่า หัวใจของวาทวิทยา คือ ข้อพิสูจน์ (proofs) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ (1) inartistic proofs ได้แก่ ข้อพิสูจน์ที่เราไม่ได้ใช้ทักษะในการประกอบหรือสรรหา แต่เป็นข้อพิสูจน์ซึ่งมีอยู่เองตามธรรมชาติ เช่น พยาน หรือการทรมาน ฯลฯ (2) artistic proofs ได้แก่ ข้อพิสูจน์ที่เราจัดทำขึ้นเองด้วยทักษะของเรา

7.1.2 ปรัชญาทางวาทวิทยาในสมัยโรมันโบราณ

ปรัชญาทางวาทวิทยาในยุคนี้ เน้นการเรียบเรียงวาทะและขัดเกลาวาทะให้ฟังดูรื่นหู และให้นำหลักการที่มีอยู่แล้วไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งได้ระบุนกฏเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ชัดเจนขึ้น ปรัชญาเมธีคนสำคัญ ได้แก่ ชิเซโร (Cicero) ควินทีเลียน (Quintilian) และ ลองไจนัส (Longinus)

ชิเซโร (Cicero) มีงานเขียนที่สำคัญ คือ "De Oratore" ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการพูดว่า "เพื่อพิสูจน์สิ่งที่เรายืนยันว่าเป็นจริง เพื่อชนะใจและสร้างความรู้สึกร่วมกันที่เป็นมิตรในหมู่คนฟัง รวมทั้งเพื่อเร้าอารมณ์ที่เราปรารถนาในใจคนฟัง"

ควินทีเลียน (Quintilian) มีงานเขียนที่สำคัญคือ "Institutes of Oratory" ตามความคิดของควินทีเลียนนั้น นักพูด (orator) จะต้องเป็นคนดี พูดดี และมีวาทศิลป์ คือ มีศิลปะของการพูดที่ดี โดยมีความคิดที่ชอบด้วยเหตุผล และสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมทั้งที่เป็นสำนวนโบราณ และที่คิดขึ้นใหม่ รวมทั้งเป็นภาษาที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปด้วย

ลองไจนัส (Longinus) มีงานเขียนที่สำคัญ คือ "On the Sublime" โดยมีจุดประสงค์เพื่อยกระดับจิตใจของผู้รับสารหรือผู้อ่าน เขาเชื่อว่า ผลจากการไตร่ตรองจะก่อให้เกิดความสามารถในเชิงสติปัญญาและความสามารถในการใช้อารมณ์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นนักพูดที่ดี

หมายเหตุ: จากการวิเคราะห์แนวความคิดในเชิงปรัชญาทางวาทวิทยาดังแต่ยุคกรีกและโรมันโบราณ ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. วาทวิทยาจะเจริญรุ่งเรืองได้ก็ต่อเมื่อสังคมให้อิสระเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
2. การประดิษฐ์คิดค้นเนื้อหาสาระในการพูด ซึ่งหมายถึง ความคิด ข้อโต้แย้ง และข้อพิสูจน์ต้องเป็นหัวใจสำคัญของวาทวิทยาที่ดี ถ้าการประดิษฐ์คิดค้นเนื้อหาสาระไม่เป็นหัวใจในการพูดแล้ว การพูดจะเป็นแต่เพียงการแสดงท่าทางประกอบเพื่อความบันเทิงใจของผู้ฟังเพียงอย่างเดียว
3. วาทวิทยาเป็นเรื่องของ "ความเป็นไปได้" ไม่ใช่เรื่องของการไปปิดหรือลบลอกของผู้พูดจึงมีหน้าที่นำข้อพิสูจน์และนำหลักฐานต่าง ๆ มายืนยันจนสามารถทำให้ผู้ฟังยอมรับได้
4. วาทวิทยานเน้นความมีศีลธรรมในการพูด

7.1.3 ปรัชญาทางวาทวิทยาในยุคกลาง

ปรัชญาเมธีคนสำคัญ คือ เซนต์ออกัสติน (St. Augustine) งานเขียนที่สำคัญชื่อ "Doctrina Christiana" สิ่งทีออกัสตินเน้นเป็นพิเศษคือ ให้ใช้สัจจะเป็นหลักในการพูดในที่ชุมชน จุดมุ่งหมายของวาทะในยุคนี้มี 3 ประการ คือ (1) เพื่อสอน (2) เพื่อทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และ (3) เพื่อโน้มน้าวใจ

7.1.4 ปรัชญาทางวาทวิทยาในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

ปรัชญาเมธีคนสำคัญ ได้แก่ โทมัส วิลสัน (Thomas Wilson) ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) ปีเตอร์ เรมัส (Peter Remus) และ เฟนเนอลอง (Fenelon)

โทมัส วิลสัน (Thomas Wilson) มีงานเขียนที่สำคัญคือ "Arte of Rhetorique" ซึ่งเน้นอารมณ์ที่ให้น้ำหนักในการพูด เขากล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการพูดก็เพื่อสอน เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และเพื่อโน้มน้าวใจ เขาเชื่อว่า ปัจจัยสำคัญในการพูดคือ การใช้โวหารที่ดี ซึ่งเกิดจากการประมวลความคิด และการใช้สำนวนที่แปลก ๆ ออกไป

ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) มีงานเขียนที่สำคัญ คือ "Advancement of Learning" "Novum Organum" และ "The New Atlantis" เขาได้สำรวจวาทวิทยา แล้วตั้งหลักขึ้นมาว่า ความรู้ทั้งหมดนั้นแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ (1) ความทรงจำ (2) จินตนาการ และ (3) เหตุผล เขาแสดงให้เห็นว่า หน้าที่สำคัญของวาทวิทยามี 2 ประการคือ (1) ช่วยขยายความศาสตร์ ในสาขาต่าง ๆ ให้กระจ่างและชัดเจน โดยสามารถมองเห็นและเข้าใจได้ (2) นำเหตุผลมาผนวกให้เข้ากับจินตนาการเพื่อช่วยให้จิตถูกโน้มน้าวได้ดีขึ้น

ปีเตอร์ เรมัส (Peter Remus) ได้แต่งหนังสือ "Rhetorica" ร่วมกับ Talaeus เขาเชื่อว่า "ตรรกะ" เป็นศูนย์กลางของการศึกษาศิลปวิทยาการต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์จะนำไปใช้เพื่อแสวงหาความจริง

เฟนเนอลอง (Fenelon) มีงานเขียนที่สำคัญคือ "Dialogues Concerning Eloquence" เขาเห็นว่า วาทะที่ควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีคือ วาทะที่โน้มน้าวใจคนด้วยการเปิดตาให้เห็นสัจจะที่ซ่อนเร้นอยู่ โดยมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจน และในขณะเดียวกันก็ต้องโน้มน้าวอารมณ์ โดยใช้การพรรณนาให้เห็นภาพพจน์ด้วย

7.1.5 ปรัชญาทางวาทวิทยาในยุคสมัยใหม่

ในยุคสมัยใหม่นี้ การศึกษาค้นคว้าทางด้านวิทยาศาสตร์ได้ส่งผลต่อปรัชญาทางวาทวิทยาเป็นอย่างมาก ปรัชญาเมธีคนสำคัญในยุคนี้ได้แก่ เดส์คาร์ต (Descartes) ล็อกค (Locke) ฮิวม์ (Hume) จอร์จ แคมป์เบล (George Campbell) และ ฮิวอี้ แบลร์ (Hugh Blair)

เดส์คาร์ต (Descartes) งานเขียนที่สำคัญ คือ "Discours sur la Methode" เขาเชื่อว่า การที่จะรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ต้องเริ่มด้วยการสงสัย เขายืนยันตลอดเวลาที่ "สิ่งใดที่เราคิดได้ชัดเจน และกระจ่างสิ่งนั้นเป็นจริง" เดส์คาร์ตไม่ยอมรับความรู้ที่มีคุณสมบัติแค่ "ความเป็นไปได้" (Probable Knowledge) เขาจะเชื่อเฉพาะสิ่งที่รู้แจ้งเห็นจริงโดยตลอดและปราศจากข้อสงสัยเท่านั้น

ล็อกค (Locke) งานเขียนที่สำคัญ คือ "An Essay Concerning Human Understanding" ล็อกคไม่ยอมรับความรู้ที่เกิดขึ้นเองภายใน (Innate Ideas) เขาเชื่อว่า ความรู้หรือหลักการใดๆ ย่อมมาจากประสบการณ์และการสังเกตทั้งสิ้น ล็อกคถือว่า จิตของมนุษย์เป็นสภาพที่ว่างเปล่า ความคิดทั้งหลายจึงต้องมีแหล่งที่มาทั้งสิ้น สำหรับแหล่งที่มาตามความเห็นของล็อกคได้แก่ (1) ประสบการณ์รับรู้ทั้งห้า และ (2) ความนึกคิดภายในของแต่ละคน

ฮิวม์ (Hume) มีงานเขียนที่สำคัญ คือ "Treaties of Human Nature" เขาเชื่อว่า ความรู้ทุกอย่างได้มาจากการสังเกตและประสบการณ์ทั้งสิ้นเช่นกัน โดยเริ่มต้นจากประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เขาได้สร้างทฤษฎีชื่อ "การเชื่อมโยงความคิด" (Theory of Association of Ideas) โดยสรุปว่า กฎการเชื่อมโยงความคิดมีอยู่ 3 ประการ คือ (1) มีความคล้ายคลึงกัน (2) มีความต่อเนื่องกันในแง่ของเวลาหรือสถานที่ และ (3) มีความเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน

จอร์จ แคมป์เบล (George Campbell) มีงานเขียนที่สำคัญคือ "The Philosophy of Rhetoric" เขาได้ให้คำจำกัดความของวาทวิทยาหรือ "วาทศิลป์" ว่า "เป็นศิลปะที่ยิ่งใหญ่ของการสื่อสาร ไม่เฉพาะแต่ในด้านความคิด แต่ยังรวมถึงความรู้สึกและอารมณ์" นอกจากนั้น เขาเห็นว่า ผู้พูดควรมีความรู้เกี่ยวกับผู้ฟังอย่างกว้าง ๆ ด้วย

ฮิวอี้ แบลร์ (Hugh Blair) มีงานเขียนที่สำคัญ คือ "Lectures on Rhetoric and Belles Lettres" คำสอนของเขาแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ (1) ลักษณะของรสนิยม (2) ภาษา (3) ลีลาการพูดและเขียน (4) การพูดในที่ชุมชน (5) รูปแบบของความเรียง เขากล่าวว่า "วาทวิทยาหรือวาทศิลป์ที่แท้จริงจะแยกออกจากตรรกะไม่ได้" เพราะเขาถือว่า วาทวิทยาเป็นแขนงหนึ่งของตรรกะ

7.1.6 ปรัชญาทางวาทวิทยาในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20

ปรัชญาอเมริกันสำคัญในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่ ไอ.เอ.ริชาร์ดส์ (I.A. Richards) เคนเน็ธ เบิร์ก (Kenneth Burke) และ เจมส์ ไวนานส์ (James Winans)

ไอ.เอ.ริชาร์ดส์ (I.A. Richards) มีงานเขียนที่สำคัญคือ "Philosophy of Rhetoric" เขาเชื่อว่า วาทวิทยาไม่ควรจะสอนโดยใช้สูตรเก่า ๆ แต่ควรจะสอนโดยใช้แบบฝึกหัดในเชิงเปรียบเทียบ และเขาเห็นว่า บทบาทของวาทวิทยาสสมัยใหม่ คือ การทำความเข้าใจที่ว่า ความหมายมีได้ อยู่ที่ "คำ" เพียงอย่างเดียว แต่จะอยู่ที่ผู้ตอบโต้ต่อ "คำ" นั้น ๆ ด้วย ดังนั้น ในทัศนะของ ไอ.เอ.ริชาร์ดส์ วาทวิทยาก็คือ การศึกษาพฤติกรรมของภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาต้องเข้าใจหน้าที่ทั้งทางด้านอ้างอิง และทางด้านอารมณ์ของภาษานั้น ๆ ด้วย โดยมุ่งจะศึกษา "คำ" ซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดของ "วาทะ" มิใช่มุ่งจะศึกษาศาสตร์แห่งการโต้แย้งเหมือนอย่างที่ปราชญ์สมัยโบราณได้กระทำมาแต่เดิม

เคนเน็ธ เบิร์ก (Kenneth Burke) งานเขียนที่สำคัญคือ "Rhetoric of Motives" และ "Grammar of Motives" เขาเห็นว่า วาทวิทยามีบทบาทในการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อจะสร้างทัศนคติ และเรียกร้องให้มีการกระทำเกิดขึ้นจากบุคคลอื่น ๆ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ภาษาในทางวาทวิทยา เป็นภาษาที่โน้มน้าวใจให้กระทำการใด ๆ ตามที่มุ่งหวัง ดังนั้น วาทวิทยาจึงมีรากฐานอยู่ที่ตัวภาษา ดังที่เบิร์ก กล่าววว่า "ท่านจะสามารถโน้มน้าวใจคน ๆ หนึ่งได้ก็ต่อเมื่อท่านสามารถพูดภาษาของเขาได้" เป็นต้น

เจมส์ ไวนานส์ (James Winans) งานเขียนที่สำคัญคือ "Public Speaking" ต่อมาได้ปรับปรุงโดยใช้ชื่อว่า "Speech-Making" เขากล่าวว่า "การจะเป็นนักพูดที่ดีได้นั้น มิใช่เป็นเรื่องของ "พรสวรรค์" เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีการฝึกฝนอย่างจริงจังด้วย และที่สำคัญก็คือ เราจะมิวาทะที่ดีไม่ได้ ถ้าเราไม่มีอะไรจะพูด" ดังนั้น นักพูดจะต้องแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

สำหรับปรัชญาทางวาทวิทยาในสังคมไทย ยังไม่สามารถแบ่งเป็นยุคสมัยได้เหมือนในต่างประเทศ ประกอบกับยังขาดหลักฐานที่จำเป็นในเชิงประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถจะนำเสนอข้อค้นพบจากเอกสารในส่วนนี้ได้ และใคร่จะขอเสนอแนะว่า ควรจะมีการศึกษาและวิจัยอย่างต่อเนื่องในเรื่องนี้ต่อไปด้วย

7.2 กรอบแนวคิดและทฤษฎีทางวาทวิทยา

เนื่องจากศาสตร์ทางวาทวิทยาในประเทศไทยได้รับอิทธิพลโดยตรงมาจากต่างประเทศ ดังนั้น กรอบแนวคิดและทฤษฎีทางวาทวิทยาที่นำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยในยุคปัจจุบัน จึงล้วนแต่ได้พัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการชาวตะวันตกทั้งสิ้น ถึงแม้ว่ากรอบแนวคิดและทฤษฎีทางวาทวิทยาในต่างประเทศมีอยู่อย่างหลากหลาย และแตกต่างกันออกไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย แต่ในที่นี้จะขอนำมาเสนอเป็นตัวอย่างเฉพาะบางทฤษฎีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย เพื่อเป็น "กรอบแนวคิด" ในเชิงวิชาการทางด้านวาทวิทยาได้ด้วย ซึ่งมีสาระสำคัญโดยย่อต่อไปนี้:-

1. Communication Accommodation Theory

เป็นทฤษฎีที่ศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการสื่อสารทั้งในเชิงวัจนะและอวัจนะ โดยกล่าวถึงพฤติกรรมกรรมการสื่อสารไว้ 2 รูปแบบ คือ (1) การสื่อสารแบบลู่เข้า (Convergence) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารที่ผู้พูดได้ปรับรูปแบบพฤติกรรมการพูดของตนเองให้เข้ากับคุณลักษณะของผู้ฟัง เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังมากขึ้น และ/หรือ เพื่อให้การสื่อสารของทั้งสองฝ่ายเป็นไปอย่างราบรื่น เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (2) การสื่อสารแบบลู่ออก (Divergence) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารที่ทั้งผู้พูดและผู้ฟังได้ปรับพฤติกรรมการพูดของตนให้แตกต่างกัน เพื่อเน้นให้เห็นความแตกต่างทางสถานภาพในสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เช่น การที่ผู้พูดใช้ศัพท์ทางวิชาการยาก ๆ เพื่อแสดงว่า ตนมีการศึกษาสูงกว่าผู้ฟัง เป็นต้น

2. Speech Act Theory

เป็นทฤษฎีที่ศึกษาถึงความตั้งใจในการสื่อสารของผู้พูดโดยใช้คำพูด ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า คำพูดคำเดียวกันนั้นอาจมีความหมายแตกต่างกันได้

3. Anxiety/Uncertainty Management Theory (AUM)

เป็นทฤษฎีที่มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการสื่อสาร และสามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของฝ่ายตรงข้ามได้ ทำให้นำไปสู่ความระมัดระวังในการสื่อสารเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่คลุมเครือในการสื่อสารอันจะทำให้เราเข้าใจผิด ทฤษฎีนี้จะแสดงถึงระดับความไม่แน่ใจในการสื่อสารว่าควรอยู่ในระดับกลาง ไม่สูง และไม่ต่ำจนเกินไป เนื่องจากหากคนเรามีความไม่แน่ใจสูงในการสื่อสาร ก็จะไม่กล้าสื่อสาร หรือหากมีความไม่แน่ใจต่ำ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่สนใจในการที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

4. Uncertainty Reduction Theory (URT)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายและทำนายพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างบุคคลในขณะที่เริ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความไม่แน่ใจในการสื่อสารที่จะมีผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล กล่าวคือ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีความไม่แน่ใจในการสื่อสารกับคู่สนทนาที่เราไม่รู้จัก จึงต้องลดความรู้สึกไม่แน่ใจในการสื่อสารลงเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ทางการสื่อสารของเรา ปัจจัยที่มีผลต่อการลดความไม่แน่ใจในการสื่อสารประกอบด้วย การทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง ทัศนคติ และลักษณะท่าทางของคู่สนทนาซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความไม่แน่ใจในการสื่อสาร

5. Predicted Outcome Value Theory (POV)

เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการทำนายถึงผลที่จะได้รับจากความสัมพันธ์ในการสื่อสาร ซึ่งสามารถนำไปลดความไม่แน่ใจในการสื่อสารได้ โดยหากผลที่เราจะได้รับจากการสื่อสารมีค่าเป็นบวก เราก็จะพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ของเราต่อไป ซึ่งจะทำให้เราพยายามลดความไม่แน่ใจในการสื่อสารลง แต่หากผลที่เราจะได้รับจากการสื่อสารมีค่าเป็นลบ เราก็จะไม่มีแรงจูงใจในการสื่อสาร ซึ่งทำให้ไม่ประสงค์จะสื่อสารกับคู่สนทนาอีกต่อไป

6. The Interpersonal Goal-Oriented Theory of Attraction

ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ผู้ที่ไม่มีโอกาสในการสื่อสารจะรู้สึกชอบคู่สนทนาที่มีลักษณะคล้ายตนเอง ในขณะที่ผู้มีโอกาสในการสื่อสารจะรู้สึกสนใจคู่สนทนาที่มีลักษณะแตกต่างไปจากตน และในกรณีที่เราพบคู่สนทนาซึ่งมีความแตกต่างกับเรามาก บทสนทนาในระยะเริ่มแรกของเราก็ควรลดความแตกต่างทางทัศนคติระหว่างกัน

7. Reinforcement Theory and Attraction

เป็นทฤษฎีที่แสดงถึงพฤติกรรมการสื่อสารที่แตกต่างกันของคู่สนทนาซึ่งมีผลต่อความชอบของเรา กล่าวคือเราจะชอบและสนใจในบุคคลที่ให้รางวัลเรา ซึ่งรางวัลในที่นี้อาจมาจากพฤติกรรมเชิงวัจนะและอวัจนะ เช่น คำชม คำยกย่องหรือของขวัญ เป็นต้น แต่สำหรับบุคคลที่ลงโทษเราหรือผู้ที่กล่าวคำพูดซึ่งเราไม่ต้องการฟังคำพูดนั้น ๆ ที่ทำลายความสัมพันธ์ จะทำให้เราไม่ชอบ และจะรู้สึกต่อต้านเมื่อต้องมามีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ๆ ด้วย

8. Organizational Information Theory

เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลในองค์กร หรือที่เรียกว่า "Organization Behavior Cycle" ซึ่งข้อมูลในองค์กรสามารถลดความไม่แน่ใจในการสื่อสารของสมาชิกภายในองค์กรลงได้ ข้อมูลในองค์กรช่วยลดจำนวนครั้งในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับปัญหาขององค์กร กล่าวคือ หากมีข้อมูลในองค์กรมากเท่าไร การตัดสินใจก็จะทำได้ง่ายและจะผิดพลาดน้อย จึงไม่ต้องนำกลับมาตัดสินใจกันใหม่

9. Magic Bullet Theory, Two step flow and Diffusion Theory

ทฤษฎีทั้ง 3 นี้ เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการในการส่งสารจากสื่อมวลชนไปยังปัจเจกชน ตามแนวคิดของทฤษฎีดังกล่าว ผู้นำความคิดจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อกลุ่มชนโดยการสื่อสารระหว่างบุคคล และเป็นบุคคลที่คนในกลุ่มชนให้ความเชื่อมั่นในการขอความเห็นเพื่อการตัดสินใจ ผู้นำความคิดดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

จะเห็นได้ว่า ยังมีการพัฒนาทฤษฎีการสื่อสารมวลชนมากขึ้น ตัวกลางระหว่างสื่อและมวลชนก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า ไม่ใช่แค่สื่อเพียงอย่างเดียวที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับสารของมวลชน ยังมีตัวกลางอีกมากที่มีอิทธิพลต่อมวลชนเช่นกัน

10. Learning Theory

เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยา ซึ่งกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร โดยมีสิ่งเร้าและเงื่อนไขเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น เมื่อดวงตากระทบกับแสงสว่างจ้า หนึ่งตาเราก็จะกระพริบปิดตาทันที การกระพริบตาเป็นการตอบสนองอย่างอัตโนมัติของร่างกายต่อสิ่งเร้า คือแสงสว่าง ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้จึงเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติของผู้รับสาร ซึ่งจัดว่าเป็นหลักการในการโน้มน้าวใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง

11. Inoculation Theory

เป็นทฤษฎีการเพาะความคิดที่ศึกษาได้ทั้งในเชิงโน้มน้าวใจและในเชิงการป้องกันการโน้มน้าวใจ สำหรับในเชิงโน้มน้าวใจ เป็นการใส่ข้อมูลทางด้านลบเพื่อให้ผู้รับสารเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อคำพูดนั้น ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้รับสารได้แสดงพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับคำพูดนั้นออกมา ส่วนในเชิงการป้องกันการโน้มน้าวใจนั้น สามารถทำได้โดยให้ข้อมูลที่เราคาดว่า ผู้รับสารจะได้รับจากฝ่ายตรงกันข้ามก่อน แล้วให้ข้อมูลหักล้างไปด้วย ดังนั้น เมื่อฝ่ายตรงกันข้ามให้ข้อมูลนั้นกับผู้รับสาร ก็ไม่สามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้ เพราะเราได้ให้ข้อมูลหักล้างไปก่อนแล้ว

12. Symbolic Convergence Theory

ทฤษฎีนี้กล่าวว่า มนุษย์มีการปรับตัวเข้าหากันโดยพยายามหาจุดสนใจร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลักๆ ดังนี้ (1) Fantasy Themes คือความหมายที่สร้างขึ้นจากการสื่อสารภายในกลุ่ม (2) Fantasy Types คือ ลักษณะของ fantasy themes ที่ซ้ำๆ กันจนเป็นรูปแบบเฉพาะของมันเอง (3) Rhetorical Vision คือกลุ่มของ fantasy themes หลากๆ รูปแบบรวมกัน ซึ่งเราอาจจะเรียก "rhetorical vision" ว่า เป็นวิสัยทัศน์ของกลุ่มก็ได้ ลักษณะต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของกลุ่มว่าจะจะไปโนทิศทางใด

13. The Theory of Independent Mindedness

ทฤษฎีนี้ใช้ศึกษาบุคคลที่มีบุคลิกภาพทางการสื่อสารแบบ "Argumentativeness" โดยเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์กร เป็นทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่ว่า "บุคคลมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ไม่ได้ทำตามใคร ไม่ได้ได้รับความเห็นจากคนอื่น และมีการแสดงออกซึ่งตรงกับความคิดของตนเองด้วย"

14. Theory of Mediated Interpersonal Communication

ทฤษฎีนี้ได้อธิบายถึงการรวมกันของการสื่อสารระหว่างบุคคลและการใช้สื่อในการสื่อสาร ซึ่งนอกจากสื่อจะเป็นตัวกลางที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารแล้ว สื่อทางเทคโนโลยีต่างๆ ยังมีแนวโน้มที่จะเข้ามาเชื่อมโยงและทดแทนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากขึ้น จะเห็นว่า ในปัจจุบันสื่อมีบทบาทมากขึ้นในการสื่อสารระหว่างบุคคล และยิ่งพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีมีมากขึ้นเท่าใด รูปแบบของสื่อที่จะเข้ามาทดแทนการมีปฏิสัมพันธ์แบบ face to face ก็ยิ่งจะมีมากขึ้นเท่านั้น

15. Theory of Groupthink

"Groupthink" คือการตัดสินใจที่เบี่ยงเบนโดยกลุ่ม เริ่มต้นเมื่อสมาชิกภายในกลุ่มมีความคิดคล้ายคลึงกัน ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงใช้อธิบายการตัดสินใจของกลุ่มที่ไม่ได้พิจารณาถึงหนทางที่แท้จริงในการแก้ปัญหา กลุ่มที่มีแนวโน้มจะตัดสินใจแบบนี้ จะเป็นกลุ่มที่มีความสามัคคีและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากเกินไป

ตอนที่ 8 : งานวิจัยทางวาทวิทยา

ข้อค้นพบเกี่ยวกับพัฒนาการของงานวิจัยทางวาทวิทยาที่ได้จากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในสหรัฐอเมริกาในปี 1988 และปี 1998

ปรากฏดังนี้คือ งานวิจัยในช่วง 10 ปีย้อนหลังตั้งแต่ ค.ศ.1999 ลงไป เป็นงานวิจัยในลักษณะ ประยุกต์มากกว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ความรู้และทฤษฎีทางวาทวิทยาโดยตรง โดยการประยุกต์ใช้วาทวิทยาในสาขาวิชาต่างๆ พบว่ามีหลากหลาย เช่น สาขาแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วนศาสตร์ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น จากบทคัดย่อของงานวิจัยในปี ค.ศ.1993 จำนวนทั้งสิ้น 367 เรื่องพบว่า เป็นงานวิจัยสาขาวาทวิทยาที่เกี่ยวกับองค์ความรู้เพียง 23 เรื่อง (คิดเป็นร้อยละ 6.12) และเป็นงานวิจัยสาขาวาทวิทยาประยุกต์มากถึง 353 เรื่อง (คิดเป็นร้อยละ 93.88) โดยในจำนวนงานวิจัยสาขาวาทวิทยาประยุกต์พบว่า เป็นงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้วาทวิทยาในกลุ่มวิชาการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.23 รองลงมาคือ กลุ่มวิชาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา คิดเป็นร้อยละ 19.26 และกลุ่มวิชาจิตวิทยาร้อยละ 18.41 เมื่อจำแนกตามการสื่อสารเชิงวัจนะและอวัจนะพบว่า เป็นงานวิจัยประเภทการสื่อสารเชิงวัจนะมากกว่าการสื่อสารเชิงอวัจนะ

เนื้อหาที่พบในบทความวิจัยทางวาทวิทยาในต่างประเทศของ Stamp (1999) ที่ทำการรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารระดับบุคคลไว้ ปรากฏเนื้อหาในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ คือ พหุปัญญา (cognition) การสื่อสารเชิงวัจนะและอวัจนะ (verbal and nonverbal communication) การได้รับการยินยอม (compliance gaining) ประเภทของสาร (message type) บุคลิกภาพ (personality) ผลกระทบระหว่างบุคคล (interpersonal effects) การสนทนา (conversation) ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด (close relationships) การรับรู้ (perception) การหลอกลวง (deception) การปฏิสัมพันธ์ระยะเริ่มต้น (initial interaction) วัฒนธรรม (culture) การพัฒนาความสัมพันธ์ (relationship development) ความวิตกกังวลในการพูด (apprehension) การเปิดเผยตนเอง (self-disclosure) ทักษะความสามารถ (competence) และความขัดแย้ง (conflict)

ในขณะที่งานวิจัยทางวาทวิทยาในประเทศไทยยังมีจำนวนจำกัด ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยทางวาทวิทยาประยุกต์ ซึ่งพรพรรณ เชนจิตร (2542) ได้ทำการสำรวจสถานการณ์การศึกษาวิจัย การสื่อสารองค์กรไทยในวิทยานิพนธ์ (2524-2541) โดยที่การสื่อสารในองค์กรถือเป็นศาสตร์ วาทวิทยาประยุกต์แขนงหนึ่ง พบว่า ประเด็นที่มีการศึกษาวิจัยมากที่สุดคือ เรื่องรูปแบบและเนื้อหาของ การสื่อสารในองค์กร รองลงมาคือ ผลของการสื่อสารในองค์กร บริบทการสื่อสารในองค์กร และผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารในองค์กร สำหรับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้มากที่สุดคือ แนวคิดเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แนวคิดและทฤษฎีองค์กรแบบมนุษย์สัมพันธ์ และแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยวิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้มากที่สุดคือ การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้องค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นกรณีศึกษา และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ

เพียงอย่างเดียวมากที่สุด รองลงมาคือใช้แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ 2 ข้อค้นพบจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อค้นพบส่วนนี้ได้มาจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ตามกระบวนการของเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จากมากไปน้อยตามลำดับเกี่ยวกับ"ทิศทาง"หรือ "แนวโน้ม" ที่ "พึงประสงค์" และ "ไม่พึงประสงค์" ตลอดจน "โอกาสจะเป็นไปได้" ในทศวรรษหน้า ตามข้อความในแต่ละประเด็นที่ระบุอยู่ในแบบสอบถาม ชุดที่ 3 (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยแยกนำเสนอเป็น 3 ตอนใหญ่ ๆ คือ ตอนที่ 1: แนวโน้มสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการสื่อสาร ได้แก่ แนวโน้มทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม ตอนที่ 2: แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในระดับอุดมศึกษาของไทย โดยพิจารณาจาก (1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร (2) คำนิยามของวาทวิทยา (3) ความต้องการของตลาดแรงงาน (4) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (5) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคม กับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสารและ ตอนที่ 3 : แนวโน้มการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยพิจารณาจาก (1) ความต้องการของตลาดแรงงาน (2) หลักสูตร (3) ผู้เรียน (4) ผู้สอน (5) ผู้บริหาร (6) กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร (7) งานวิจัย และ (8) สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อค้นพบในแต่ละตอน มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจดังต่อไปนี้:-

ตอนที่ 1: แนวโน้มสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจาก

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ใน

ตารางที่ 3

ตารางที่ 3: แสดงแนวโน้มของสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้ารวม 5 ด้าน คือ การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
แนวโน้มทางการเมือง					
ข้อ 1.6.1.10 การล้วงความลับที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติและบ้านเมืองโดยผ่านกระบวนการคอมพิวเตอร์จะทำได้ง่าย จึงต้องระมัดระวังให้มากขึ้น	3.97	มาก	0.43	สม	มพ
ข้อ 1.6.1.6 จะมีการใช้สื่อเพื่อกลั่นแกล้งทางการเมืองได้อย่างแนบเนียนขึ้น	4.08	มาก	1.18	สค	มพ
ข้อ 1.6.1.8 จะมีปัญหาความมั่นคงตามมา เพราะผู้มีอิทธิพลสร้างอำนาจได้ด้วยเทคโนโลยี	3.82	มาก	1.23	สค	มพ
ข้อ 1.6.1.3 จะมีการกระจายอำนาจการปกครอง และจะมีปัญหาการคอร์รัปชันลงสู่ท้องถิ่นมากขึ้น	4.13	มาก	1.25	สค	มพ
ข้อ 1.6.1.1 จะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในการหาเสียง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ Website เพื่อนำเสนอนโยบายหาเสียงและตอบปัญหาประชาชน รวมทั้ง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น	4.45	มาก	1.26	สค	พล
ข้อ 1.6.1.2 ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลมากขึ้น	4.45	มาก	1.26	สค	พล
ข้อ 1.6.1.7 นักการเมืองจะสามารถใช้ความรู้ทางวาทวิทยาในทางที่ผิดมากขึ้น เช่น หลอกลวงประชาชน	3.64	มาก	1.27	สค	มพ
ข้อ 1.6.1.4 นักการเมืองและประชาชนจะทันสมัย สามารถรู้จักใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศได้มากขึ้น	3.70	มาก	1.40	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะเป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความสอดคล้อง	ทิศทางหรือแนวโน้ม
ข้อ 1.6.1.5 ระบบการเมืองจะโปร่งใสขึ้น สามารถตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น <u>แนวโน้มทางเศรษฐกิจ</u>	3.73	มาก	1.41	สก	พล
ข้อ 1.6.2.1 การติดต่อซื้อขายระดับนานาชาติจะมากขึ้น	4.84	มากที่สุด	0.66	สม	พล
ข้อ 1.6.2.18 ธุรกิจหลักของไทยกว่า 60% จะถูกบริหารจัดการโดยบริษัทข้ามชาติ	3.92	มาก	0.81	สม	มพ
ข้อ 1.6.2.15 จะเกิดปัญหาการฟอกเงิน ซึ่งเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือ ทำให้รัฐบาลไทยต้องหาทางป้องกันโดยใช้กระบวนการทางกฎหมายมารองรับอย่างทันที่	4.07	มาก	1.01	สก	มพ
ข้อ 1.6.2.14 จะเกิดธุรกิจ E-commerce ซึ่งมีการลงชื่อแบบ Digital ทำให้ถูกหลอกลวงได้ง่ายขึ้น เพราะยังไม่มีกฎหมายมารองรับ	3.93	มาก	1.04	สก	มพ
ข้อ 1.6.2.16 การแข่งขันทางการค้ากับต่างประเทศภายใต้ระบบเสรี จะทำให้ประเทศที่มีเทคโนโลยีเหนือกว่าได้เปรียบ	4.53	มากที่สุด	1.04	สก	มพ
ข้อ 1.6.2.5 จะเกิดระบบธุรกิจที่มีการบริหารร่วมกันผ่านทางเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.27	มาก	1.06	สก	พล
ข้อ 1.6.2.13 การล้วงความลับทางการค้าโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่จะทำได้ง่ายขึ้น จึงต้องมีกฎหมายมารองรับให้ทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านั้น	4.04	มาก	1.08	สก	พล
ข้อ 1.6.2.6 กฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ประกาศใช้จะทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวได้มากขึ้น	3.87	มาก	1.10	สก	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะเป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความสอดคล้อง	ทิศทางหรือแนวโน้ม
ข้อ 1.6.2.11 นักการตลาดสามารถจะขายสินค้าและให้บริการในวงกว้างได้โดยใช้ฐานข้อมูลและสื่อทางอินเทอร์เน็ต	4.18	มาก	1.11	สค	พล
ข้อ 1.6.2.4 สภาพตลาดจะมีความหลากหลาย และมีขอบเขตเป็นระดับโลก	4.19	มาก	1.15	สค	พล
ข้อ 1.6.2.10 คนกลางในการค้าขายจะลดลง เนื่องจากมีการติดต่อกันโดยตรงสะดวกมากขึ้นระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย	4.13	มาก	1.25	สค	พล
ข้อ 1.6.2.8 จะเกิดระบบร่วมทุนโดยไม่ต้องพบกัน แต่ผ่านทาง E-commerce เพิ่มขึ้น	3.38	ปานกลาง	1.30	สค	พล
แนวโน้มทางการศึกษา					
ข้อ 1.6.3.9 การจัดการศึกษามีแนวโน้มที่จะร่วมมือกัน มีการประกันคุณภาพ มีมาตรฐานแบบเดียวกัน และมีการแข่งขันระหว่างสถาบันเพิ่มมากขึ้น	4.03	มาก	0.81	สม	พล
ข้อ 1.6.3.10 มีความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยต่างประเทศมากขึ้น	4.27	มาก	1.06	สค	พล
ข้อ 1.6.3.19 จะมีกระบวนการประเมินคุณภาพสถาบัน โดยใช้เทคโนโลยีที่มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น	4.27	มาก	1.06	สค	พล
ข้อ 1.6.3.1 จะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น การสอนผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้ปัญญาประดิษฐ์ และการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น	4.21	มาก	1.09	สค	พล
ข้อ 1.6.3.14 องค์ความรู้จะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก แต่การเข้าถึงองค์ความรู้จะทำได้สะดวกมากขึ้น เพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.11	มาก	1.11	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 1.6.3.13 ปรัชญาการศึกษาจะเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลา การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสารสนเทศ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่	4.31	มาก	1.15	สค	พล
ข้อ 1.6.3.3 จะมีการศึกษาบทบาทของวัฒนธรรมมากขึ้น	3.79	มาก	1.16	สค	พล
ข้อ 1.6.3.15 จะมีการเรียนคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ปฐมวัย เพราะผู้ใช้ไม่เป็นจะตกยุคหรือตามไม่ทัน	4.65	มากที่สุด	1.17	สค	พล
ข้อ 1.6.3.18 จะมีการแข่งขันระหว่างสถาบันอุดมศึกษามากขึ้น	4.59	มากที่สุด	1.19	สค	พล
ข้อ 1.6.3.6 การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจะเพิ่มมากขึ้น	4.50	มากที่สุด	1.20	สค	พล
ข้อ 1.6.3.8 การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนอาจจะได้รับความรู้หรือความคิดที่ผิดๆมาซึ่งจะเป็นอันตรายหรือเป็นผลเสียหายนต์ต่อตัวผู้เรียนได้	3.69	มาก	1.23	สค	มพ
ข้อ 1.6.3.12 บทบาทของผู้สอนมีแนวโน้มลดความสำคัญลง แต่บทบาทของผู้เรียนจะมีความสำคัญมากขึ้น	3.79	มาก	1.31	สค	พล
ข้อ 1.6.3.17 จะมีการสอนทางไกลมากขึ้น	4.18	มาก	1.32	สค	พล
ข้อ 1.6.3.16 จะมีการสอนโดยใช้สื่อที่เหมือนครูสอนจริงมากขึ้น	3.88	มาก	1.37	สค	พล
ข้อ 1.6.3.5 ผู้เรียนจะหาความรู้แบบ Global Source และต้องใช้ระบบการเรียนแบบ Cross-Border ด้วย <u>แนวโน้มทางสังคม</u>	3.86	มาก	1.43	สค	พล
ข้อ 1.6.4.1 สังคมจะขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก	4.03	มาก	0.91	สม	พล
ข้อ 1.6.4.8 การใช้ชีวิตแบบ 24 ชั่วโมงจะมีมากขึ้น เนื่องจากการสื่อสารเชื่อมโยงกันทั่วโลก ทำให้การทำงานไม่ถูกจำกัดด้วยกลางวันหรือกลางคืน และคนไทยจำนวนไม่น้อยต้องทำงานกลางคืน	4.04	มาก	1.08	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 1.6.4.9 ชีวิตการเรียนและการทำงานจะไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่และเวลา เพราะมีเทคโนโลยีการสื่อสาร มาช่วยอำนวยความสะดวก	4.04	มาก	1.08	สค	พล
ข้อ 1.6.4.4 เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น เนื่องจากสังคมจะถูกแบ่งแยกโดยกลุ่มคนที่เข้าถึง เทคโนโลยีกับกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี	4.18	มาก	1.11	สค	มพ
ข้อ 1.6.4.6 เทคโนโลยีรอบตัวจะมีมากขึ้น	4.18	มาก	1.11	สค	พล
ข้อ 1.6.4.11 กฎหมายจะตามเทคโนโลยีไม่ทัน	4.38	มาก	1.17	สค	มพ
ข้อ 1.6.4.2 การเมืองระหว่างประเทศจะมีผลต่อสังคมไทยมากขึ้น	4.15	มาก	1.18	สค	มพ
ข้อ 1.6.4.12 จะมีปัญหาทางสังคมที่ตามมากับคอมพิวเตอร์มากขึ้น เช่น การล้วงความลับและอาชญากรรม ทางสังคมทำได้ง่ายขึ้น	4.15	มาก	1.18	สค	มพ
ข้อ 1.6.4.7 จะมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตมากขึ้น เช่น การตรวจร่างกาย และรายงานผลอยู่ที่บ้าน หรือมีอุปกรณ์ช่วยออกกำลังกายและอาหารเสริม	4.29	มาก	1.21	สค	พล
ข้อ 1.6.4.5 การขยายตัวของบ้านอิเล็กทรอนิกส์จะมีมากขึ้น	3.82	มาก	1.29	สค	พล
ข้อ 1.6.4.10 คนที่เข้าถึงเทคโนโลยีจะสามารถพัฒนาศักยภาพทางปัญญาได้สูงกว่าปกติ เช่น มีการใช้ Biochip Brain เพื่อเพิ่มความจำ	3.29	ปานกลาง	1.29	สค	พล
ข้อ 1.6.4.16 จะเกิดชุมชนโลก (Global Community) ซึ่งเน้นการบริการที่สะดวกและรวดเร็วมาก	4.04	มาก	1.30	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 1.6.4.15 เด็กไทยจะโตมากับสื่อ เปรียบเสมือนดาบสองคมทั้งมีประโยชน์และมีโทษ จึงต้องตั้งรับความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่ไหลบ่ามาให้ได้	3.96	มาก	1.31	สค	มพ
ข้อ 1.6.4.14 จะมีการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ มากขึ้น เช่น สิทธิสตรี สิทธิเด็ก เป็นต้น	4.15	มาก	1.43	สค	พล
ข้อ 1.6.4.3 ภูมิปัญญาชาวบ้านจะมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้าไปเสริมมากขึ้น	3.82	มาก	1.45	สค	พล
แนวโน้มทางวัฒนธรรม					
ข้อ 1.6.5.6 วัฒนธรรมทางภาษาจะเพิ่มสำคัญของภาษาอังกฤษมากขึ้น จะมีโรงเรียนที่สอนภาษา อังกฤษเพิ่มขึ้น จึงทำให้ความสำคัญของภาษาไทยลดลง	4.00	มาก	0.85	สม	มพ
ข้อ 1.6.5.5 จะเกิดกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มน้อยหรือกลุ่มย่อยที่ต้องการป้องกันวัฒนธรรมเก่าไว้	4.03	มาก	0.91	สม	พล
ข้อ 1.6.5.2 รูปแบบการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจะพัฒนาไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม	4.24	มาก	0.97	สม	มพ
ข้อ 1.6.5.7 การแต่งกายและการเลียนแบบจากวัฒนธรรมอื่น ๆ จะได้รับการเผยแพร่และเปลี่ยนแปลงไป พร้อมกันทั่วโลกโดยง่าย	4.24	มาก	0.97	สม	มพ
ข้อ 1.6.5.9 โลกจะเปิดมากขึ้น เรารับวัฒนธรรมตะวันตกมามาก ทั้งด้านดีและไม่ดี	3.54	มาก	1.12	สค	มพ
ข้อ 1.6.5.1 เทคโนโลยีใหม่จะทำให้เกิดการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผ่านได้ สะดวกทางโทรทัศน์ระบบดาวเทียม	4.46	มาก	1.13	สค	มพ
ข้อ 1.6.5.8 วัฒนธรรมโลกจะครอบงำมากขึ้น และปัญหาการแพร่ภาพลามกจะมีมากขึ้น	4.31	มาก	1.15	สค	มพ
ข้อ 1.6.5.11 ชีวิตคนจะเปลี่ยนไปด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยี	4.23	มาก	1.17	สค	มพ

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะเป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความสอดคล้อง	ทิศทางหรือแนวโน้ม
ข้อ 1.6.5.3 จะเกิดวัฒนธรรมย่อยข้ามโลก เช่น คนที่มีการรับสื่ออย่างเดียวกันก็จะมีวัฒนธรรมที่เหมือนกัน	4.15	มาก	1.18	สค	มพ
ข้อ 1.6.5.4 การมีสัมพันธภาพจะเกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลา เพราะมีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง	4.53	มากที่สุด	1.27	สค	พส
ข้อ 1.6.6.13 จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่รวดเร็วและสื่อสารได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น	3.91	มาก	1.49	สค	พส

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ข้อความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "มาก" มี 9 ข้อ และสอดคล้องกันระดับ "ปกติ" มี 53 ข้อ จากจำนวน 62 ข้อ เป็นข้อความที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ 60 ขึ้นไปเห็นว่า "พึงประสงค์" 39 ข้อ และ "ไม่พึงประสงค์" 23 ข้อ โดยจำแนกเป็น ข้อความที่มีโอกาสจะเป็นไปได้ในระดับ "มากที่สุด" 6 ข้อ จะเป็นไปได้ในระดับ "มาก" 54 ข้อ และในระดับ "ปานกลาง" 2 ข้อ ในส่วนของโอกาสที่จะเป็นไปได้อื่นๆ และแนวโน้มทั้ง "พึงประสงค์" และ "ไม่พึงประสงค์" ที่เป็นภาพรวมของสังคมไทยในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยได้สรุปไว้ในตารางที่ 3.1 ส่วนแนวโน้มที่เป็นภาพรวมของสังคมไทยในทศวรรษหน้า ซึ่งจำแนกตามประเภทของข้อความ ผู้วิจัยได้สรุปไว้ใน ตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 : แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้อื่นๆ และแนวโน้มที่เป็นภาพรวมของสังคมไทยในทศวรรษหน้า

โอกาสที่จะเป็นไปได้อื่นๆ	แนวโน้มที่พึงประสงค์/ข้อ (ควรส่งเสริม)	แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์/ข้อ (ควรควบคุม)	รวม
มากที่สุด	5	1	6
มาก	32	22	54
ปานกลาง (ควรกำกับดูแล)	2	0	2
รวม	39	23	62

ตารางที่ 3.2: แสดงแนวโน้มที่เป็นภาพรวมของสังคมไทยในทศวรรษหน้า โดยจำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของข้อความ	แนวโน้มที่ควรส่งเสริม (พึงประสงค์)/ข้อ	แนวโน้มที่ควรควบคุม (ไม่พึงประสงค์)/ข้อ	แนวโน้มที่ควรกำกับดูแล/ข้อ	รวม
การเมือง	4	5	0	9
เศรษฐกิจ	7	4	1	12
การศึกษา	14	1	0	15
สังคม	9	5	1	15
วัฒนธรรม	3	8	0	11

จากตารางที่ 3.1 และ ตารางที่ 3.2 จะเห็นได้ว่า แนวโน้มที่ "พึงประสงค์" ซึ่งมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" และ "มากที่สุด" ควรจะได้รับ "การส่งเสริม" เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ส่วนรวม ในทางตรงกันข้าม แนวโน้มที่ "ไม่พึงประสงค์" ซึ่งมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" และ "มากที่สุด" ควรจะได้รับ "การควบคุม" เพราะจะเป็นโทษต่อสังคม ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "ปานกลาง" นั้น ควรที่จะได้รับการ "กำกับดูแล" ให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามความน่าพึงประสงค์ของแนวโน้มนั้น ๆ

ดังนั้น ต่อไปนี้จะได้สรุปข้อความที่ควรจะ "ส่งเสริม" "ควบคุม" และ ควรที่จะ "กำกับดูแล" เป็นข้อ ๆ โดยพิจารณาควบคู่กันไปจากข้อค้นพบที่ระบุอยู่ในตารางที่ 1 และระบุอยู่ในตารางที่ 1.1 กับ 1.2 ตามลำดับ คือ:-

1. แนวโน้มทางการเมือง

1.1 แนวโน้มทางการเมืองที่ควรส่งเสริม : เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และคาดว่ามีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 4 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 9 ข้อ คือ (1) จะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในการหาเสียง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้ website เพื่อนำเสนอ นโยบายหาเสียงและตอบปัญหาประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น (2) ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลมากขึ้น (3) ทั้งสองฝ่าย คือ นักการเมืองและประชาชนจะทันสมัย สามารถรู้จักใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศได้มากขึ้น และ (4) ระบบการเมืองจะโปร่งใสมากขึ้น สามารถตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับแนวทางส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้:- (1) บริการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนตามหลักวิชาวาทวิทยา และส่งเสริมให้ประชาชนตลอดจนนักการเมืองรู้จักใช้อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ส่งเสริมให้มีการตรวจสอบข้อมูลก่อนนำเสนอทาง website (3) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคิด วิเคราะห์ และรู้จักพิจารณาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากอินเทอร์เน็ต โดยนำหลักการทางวาทวิทยามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

1.2 แนวโน้มทางการเมืองที่ควรควบคุม : เพราะเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ และคาดว่ามีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 5 ข้อ จากจำนวน 9 ข้อ คือ (1) การล้วงความลับที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติและบ้านเมืองโดยผ่านกระบวนการทางคอมพิวเตอร์จะทำได้ง่าย ต้องเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น (2) จะมีการใช้สื่อเพื่อกลั่นแกล้งทางการเมืองได้อย่างแนบเนียนขึ้น (3) จะมีปัญหาความมั่นคงตามมา เพราะผู้มีอิทธิพลสร้างอำนาจได้ด้วยเทคโนโลยี (4) จะมี

ปัญหาการคอร์รัปชันลงสู่ท้องถิ่นมากขึ้น และ (5) นักการเมืองจะสามารถใช้ความรู้ทางวาทวิทยาในทางที่ผิดมากขึ้น เช่น ใช้เพื่อหลอกลวงประชาชน

สำหรับแนวทางควบคุมในภาพรวมนั้นมีดังต่อไปนี้:- (1) ต้องสร้างจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ทางด้านการเมืองที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยจัดบริการให้ความรู้หรือฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเกิด "Awareness" ในปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น รวมทั้งให้สามารถแยกแยะและอธิบายได้ว่า อะไรคือ "ความลับ" และอะไรคือ "สิ่งที่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน" (2) ควรมีระบบการควบคุมการใช้ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ในส่วนตัวเป็นความลับของชาติบ้านเมืองอย่างเข้มงวด และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้เพื่อได้ช่วยเป็นหูเป็นตาในเรื่องดังกล่าว (3) ต้องฟื้นฟูความสำคัญของ คุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณของนักการเมือง เพื่อให้ให้นักการเมืองหลอกลวงประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์เหล่านั้นตามหลักวิชาวาทวิทยาเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง รวมทั้งสามารถตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ได้สะดวก ด้วยการจัดให้มีกลไกที่เหมาะสมและเป็นธรรมมารองรับ

2. แนวโน้มทางเศรษฐกิจ

2.1 แนวโน้มทางเศรษฐกิจที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" 1 ข้อ จากจำนวน 12 ข้อ คือ (1) การติดต่อซื้อขายระดับนานาชาติจะมากขึ้น นอกจากนั้น มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" 6 ข้อ จาก 12 ข้อ คือ (1) จะเกิดระบบธุรกิจที่มีการบริหารร่วมกันผ่านทางเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) การล้าวจความลับทางการค้าโดยเทคโนโลยีสมัยใหม่จะทำได้ง่ายขึ้น จึงต้องมีกฎหมายมารองรับให้ทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านั้น (3) กฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ประกาศใช้จะทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวได้มากขึ้น (4) นักการตลาดสามารถจะขายสินค้าและให้บริการในวงกว้าง โดยใช้ฐานข้อมูลและสื่อทางอินเทอร์เน็ต (5) สภาพตลาดจะมีความหลากหลาย และมีขอบเขตเป็นระดับโลก (6) คนกลางในการค้าขายจะลดลง เนื่องจากมีการติดต่อกันโดยตรงสะดวกมากขึ้นระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย

สำหรับแนวทางส่งเสริมนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะโดยนำความรู้ตามหลักวิชาวาทวิทยาที่เกี่ยวกับ "การพูดเพื่อการประชาสัมพันธ์" "เทคนิคการนำเสนอข้อมูลทางธุรกิจ" และ "กรรมวิธีในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจที่มีประสิทธิภาพ" มาประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้:-

(1) ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเกี่ยวกับการซื้อขายระดับนานาชาติ โดย

ส่งเสริมการขายหรือส่งออกให้มากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ให้ลดการสั่งซื้อหรือนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศลง โดยให้เหลือเฉพาะสินค้าที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น (2) นักการตลาดจะต้องวิเคราะห์ให้รู้ถึงศักยภาพของตนเอง เพื่อให้รู้จักอ่อนและจุดแข็งของตนสำหรับนำมาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินการทางเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป (3) สนับสนุนให้มีกฎหมายมารองรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน

2.2 แนวโน้มทางเศรษฐกิจที่ควรควบคุม : เพราะเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" มี 1 ข้อ จากจำนวน 12 ข้อ คือ จะเกิดการแข่งขันทางการค้ากับต่างประเทศภายใต้ระบบเสรี ซึ่งทำให้ประเทศที่มีเทคโนโลยีเหนือกว่าได้เปรียบ ส่วนโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ระดับ "มาก" มี 3 ข้อ จากจำนวน 12 ข้อ คือ (1) ธุรกิจหลักของไทยกว่า 60 % จะถูกบริหารจัดการโดยบริษัทข้ามชาติ (2) จะเกิดปัญหาการฟอกเงิน ซึ่งเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือ (3) เกิดธุรกิจ E-commerce ซึ่งมีการลงชื่อแบบ Digital ทำให้ถูกหลอกหลวงได้ง่ายขึ้น เพราะยังไม่มีกฎหมายรองรับ

สำหรับแนวโน้มทางควบคุมนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะโดยนำหลักการหรือกรรมวิธีทางวาทวิทยา มาประยุกต์ใช้ เพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้:- (1) กระตุ้นให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิในการถือหุ้นทางธุรกิจหลักของไทยที่ไม่เปิดโอกาสให้ต่างชาติมายึดครองหรือมาบริหารจัดการโดยบริษัทข้ามชาติได้ โดยผู้กระตุ้นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ "กลยุทธ์ในการเจรจาต่อรอง" ตามหลักวิชาวาทวิทยาเช่นกัน (2) ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งโน้มน้าวใจให้ประชาชนตระหนักในเรื่องสิทธิคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการหลอกหลวงในการซื้อขายสินค้า (3) มีการติดตามความเคลื่อนไหวในสื่อธุรกิจ E-commerce เพื่อให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ และปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านั้นอยู่เสมอ (4) จะต้องใช้สื่อที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ รวมทั้งคอยติดตามและคอยปรับปรุงกฎหมายที่บังคับใช้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของโลกธุรกิจอยู่เสมอ

2.3 แนวโน้มทางเศรษฐกิจที่ควรกำกับดูแล : เพราะเป็นแนวโน้มที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "ปานกลาง" มี 1 ข้อ จากจำนวน 12 ข้อ คือ จะเกิดระบบร่วมทุนโดยไม่ต้องพบกัน แต่ผ่านทาง E-commerce เพิ่มขึ้น

สำหรับแนวทางในการกำกับดูแล เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม คือ (1) วางมาตรการทางกฎหมายด้วยการกำหนดสัดส่วนของการร่วมทุนให้ชัดเจน (2) ให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่บริษัทของคนไทย เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงาน

3. แนวโน้มทางการศึกษา

3.1 แนวโน้มทางการศึกษาที่ควรส่งเสริม : เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" มี 3 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ คือ (1) จะมีการเรียนคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ปฐมวัย เพราะผู้ที่ไม่เป็นจะตกยุคหรือตามไม่ทัน (2) จะมีการแข่งขันระหว่างสถาบันอุดมศึกษามากขึ้น (3) การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจะเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ มีโอกาสเกิดขึ้นได้ "มาก" มี 11 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ คือ (1) มีแนวโน้มที่จะจัดการศึกษาร่วมกัน มีการประกันคุณภาพ มีมาตรฐานแบบเดียวกัน และมีการแข่งขันระหว่างสถาบันเพิ่มมากขึ้น (2) มีความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศมากขึ้น (3) จะมีกระบวนการประเมินคุณภาพสถาบันโดยใช้เทคโนโลยีที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น (4) จะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น การสอนผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้ปัญญาประดิษฐ์ และการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น (5) องค์ความรู้จะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก แต่การเข้าถึงองค์ความรู้จะทำได้สะดวกมากขึ้น เพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (6) ปรัชญาการศึกษาจะเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลา การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสารสนเทศ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (7) จะมีการศึกษาบทบาทของวัฒนธรรมมากขึ้น (8) บทบาทของผู้สอนมีแนวโน้มลดความสำคัญลง แต่บทบาทของผู้เรียนจะมีความสำคัญมากขึ้น (9) จะมีการสอนทางไกลมากขึ้น (10) จะมีการสอนโดยใช้สื่อที่เหมือนครูสอนจริงมากขึ้น และ (11) ผู้เรียนจะหาความรู้แบบ Global Source และต้องใช้ระบบการเรียนแบบ Cross-Border ด้วย

สำหรับแนวทางส่งเสริมในภาพรวมนั้นมีดังต่อไปนี้:- (1) ควรจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบันเพื่อให้เป็นไปในทิศทางและมาตรฐานเดียวกัน โดยมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการประเมิน และ (2) จัดโครงการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งมีการทำวิจัยร่วมกันเพิ่มขึ้นระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศ

3.2 แนวโน้มทางการศึกษาที่ควรควบคุม : เพราะเป็นแนวโน้มที่ "ไม่พึงประสงค์" และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มีเพียง 1 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ คือ เรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้เรียนอาจจะได้รับความรู้หรือความคิดที่ผิดๆ มาซึ่งจะเป็นอันตรายหรือเป็นผลเสียหายต่อตัวผู้เรียนได้

สำหรับแนวทางควบคุมในภาพรวมนั้นมีดังต่อไปนี้:- (1) จัดตั้งองค์กรหรือสมาคมผู้เกี่ยวข้องเพื่อคอยติดตามดูแลและตรวจสอบสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสถานที่ผลิตและให้บริการสื่อเพื่อให้เป็นไปอย่างถูกต้องและได้รับความสะดวกมากขึ้น (2) จัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์อย่างรอบคอบ และรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและถูกต้องได้ด้วยตนเอง

4. แนวโน้มทางสังคม

4.1 แนวโน้มทางสังคมที่ควรส่งเสริม : เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" 9 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ คือ (1) สังคมจะขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก (2) การใช้ชีวิตแบบ 24 ชั่วโมง จะมีมากขึ้น เนื่องจากการสื่อสารเชื่อมโยงกันทั่วโลก ทำให้การทำงานไม่ถูกจำกัดด้วยกลางวันหรือกลางคืน และคนไทยจำนวนไม่น้อยต้องทำงานกลางคืน (3) ชีวิตการเรียนและการทำงานจะไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่และเวลา เพราะมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ช่วยอำนวยความสะดวก จึงไม่จำเป็นต้องเรียนที่สถานศึกษาหรือทำงานในสถานที่ทำงานเท่านั้น (4) เทคโนโลยีรอบตัวจะมีมากขึ้น (5) จะมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตมากขึ้น เช่น การตรวจร่างกายและรายงานผลอยู่ที่บ้าน หรือมีอุปกรณ์ช่วยออกกำลังกายและอาหารเสริม (6) การขยายตัวของบ้านอิเล็กทรอนิกส์จะมีมากขึ้น (7) จะเกิดชุมชนโลก (Global Community) ซึ่งเน้นการบริการที่สะดวกและรวดเร็วมาก (8) จะมีการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ มากขึ้น เช่น สิทธิสตรี สิทธิเด็ก เป็นต้น (9) ภูมิปัญญาชาวบ้านจะมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้าไปเสริมมากขึ้น

สำหรับแนวทางส่งเสริมในภาพรวมนั้นมีดังต่อไปนี้:- (1) ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและถูกต้องแก่ประชาชน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ทางธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวกับทิศทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลก เพื่อทุกฝ่ายจะได้รับรู้และนำไปดำเนินการอย่างเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และทิศทางต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของทั้งภายในประเทศและของโลก (2) ส่งเสริมให้น้ำมัน และสร้างค่านิยมให้ประชาชนหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศให้มากขึ้น (3) ให้องค์กรหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมีการปรับปรุงในด้านการบริหารเวลา เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้หลายช่องทาง โดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและสื่ออื่นๆ (4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตได้สะดวก ประหยัด และมีสถานที่บริการตลอด 24 ชั่วโมง และ (5) ส่งเสริมให้ประชาชนมีอิสระ

ในการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัย และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

4.2 แนวโน้มทางสังคมที่ควรควบคุม : เพราะเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 5 ข้อ จากจำนวน 15 ข้อ คือ (1) จะเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น เนื่องจากสังคมจะถูกแบ่งแยกโดยกลุ่มคนที่เข้าถึงเทคโนโลยีกับกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี (2) กฎหมายจะตามเทคโนโลยีไม่ทัน (3) การเมืองระหว่างประเทศจะมีผลต่อสังคมไทยมากขึ้น และ (4) จะมีปัญหาทางสังคมที่ตามมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์มากขึ้น เช่น การล้วงความลับและอาชญากรรมทางสังคมจะทำได้ง่ายขึ้น (5) เด็กไทยจะโตมากับสื่อ เปรียบเสมือนดาบสองคม ทั้งมีประโยชน์และมีโทษ จึงต้องตั้งรับความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่ไหลบ่ามาให้ได้

สำหรับแนวทางควบคุมในภาพรวมมีดังต่อไปนี้:- (1) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับความรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ง่ายขึ้น เพื่อป้องกันความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี รวมทั้งแสวงหาวิธีให้ผู้ที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีเป็นอย่างดีได้เผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่แล้วนั้นไปยังผู้อื่นได้สะดวกและกว้างขวางยิ่งขึ้น (2) ควบคุมอัตราค่าบริการในการใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ให้มีราคาถูกแต่มีคุณภาพเชื่อถือได้ (3) กำหนดนโยบายสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันระหว่างประเทศที่ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศไทยให้มากขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (4) ออกกฎหมายเพื่อป้องกัน ควบคุม และลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีประเภทอิเล็กทรอนิกส์ให้รัดกุมและมีผลในเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจนและเข้มงวดมากยิ่งขึ้น

4.3 แนวโน้มทางสังคมที่ควรกำกับดูแล เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ แต่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "ปานกลาง" คือคนที่เข้าถึงเทคโนโลยีจะสามารถพัฒนาศักยภาพทางปัญญาได้สูงกว่าปกติ เช่น มีการใช้ Biochip Brain เพื่อเพิ่มความจำ ซึ่งต้องกำกับดูแลให้เกิดได้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการกำกับดูแลนั้น มีดังนี้:- (1) สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่สามารถพัฒนาศักยภาพทางปัญญาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น การฝึกอบรมดังกล่าวควรจัดอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (2) ลดภาษีการนำเข้าสำหรับอุปกรณ์และฮาร์ดแวร์ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของเทคโนโลยีประเภทนี้

5. แนวโน้มทางวัฒนธรรม

5.1 แนวโน้มทางวัฒนธรรมที่ควรส่งเสริม : เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" มี 1 ข้อ จากจำนวน 11 ข้อ คือ การมีสัมพันธภาพจะเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา เพราะมีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง ส่วนโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ระดับ "มาก" มี 2 ข้อ จาก 11 ข้อ คือ (1) จะเกิดกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มน้อยหรือกลุ่มย่อยที่ต้องการป้องกันวัฒนธรรมเก่าไว้ (2) จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่รวดเร็วและสื่อสารได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

สำหรับแนวทางส่งเสริมในภาพรวมนั้นมีดังต่อไปนี้: (1) ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น (2) อำนวยความสะดวกให้สื่อประเภทอินเทอร์เน็ตมีราคาประหยัด ง่าย และใช้สะดวก (3) เปิดโอกาสให้กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมได้ทำงานอย่างเต็มที่เพื่อธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย (4) มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่แปลเอกสารหรือข้อมูลต่าง ๆ จากภาษาอื่นมาเป็นภาษาไทย โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยอำนวยความสะดวกในการแปลข้อมูลนั้น ๆ ให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การแปลข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพถูกต้อง และรวดเร็วยิ่งขึ้น

5.2 แนวโน้มทางวัฒนธรรมที่ควรควบคุม เพราะเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 8 ข้อ จากจำนวน 11 ข้อ คือ (1) วัฒนธรรมทางภาษาจะเพิ่มความสำคัญของภาษาอังกฤษมากขึ้น จะมีโรงเรียนที่สอนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น จึงทำให้ความสำคัญของภาษาไทยลดลง (2) รูปแบบการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจะพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (3) การแต่งกายและการเลียนแบบจากวัฒนธรรมอื่นๆ จะได้รับการเผยแพร่และเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกันทั่วโลกโดยง่าย (4) โลกจะเปิดมากขึ้น เรารับวัฒนธรรมตะวันตกมามาก ทั้งด้านดีและไม่ดี (5) เทคโนโลยีใหม่จะทำให้เกิดการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผ่านได้สะดวกทางโทรทัศน์ระบบดาวเทียม (6) วัฒนธรรมโลกจะครอบงำมากขึ้น และปัญหาการแพร่ภาพลามกจะมีมากขึ้น (7) ชีวิตคนจะเปลี่ยนไปด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยี (8) จะเกิดวัฒนธรรมย่อยข้ามโลก เช่น คนที่มีการรับสื่ออย่างเดียวกันก็จะมีวัฒนธรรมที่เหมือนกัน

สำหรับแนวทางการควบคุมในภาพรวมนั้นมีดังต่อไปนี้:- (1) ให้มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษให้มากขึ้น (2) รมรณรงค์ให้ประชาชนใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องทั้งการพูด การเขียน และการออกเสียงควบกล้ำ รวมทั้ง "ร" "ล" ตาม

หลักวิชาวาทวิทยา และให้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยเพิ่มขึ้นในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติของเรา และ (3) ตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่พัฒนารูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย รวมทั้งควบคุมและกลั่นกรองการเผยแพร่วัฒนธรรมของต่างชาติ เพื่อให้สามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

ตอนที่ 2: แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้การสอนทางวาทวิทยา ระดับอุดมศึกษาของไทย

ข้อค้นพบในส่วนนี้ได้แบ่งเป็น 5 หัวข้อใหญ่ ๆ คือ (1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร (2) ค่านิยมทางวาทวิทยา (3) ความต้องการของตลาดแรงงาน (4) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (5) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสาร การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4: แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้การสอนมหาวิทยาลัย

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะเป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความสอดคล้อง	ทิศทางหรือแนวโน้ม
เทคโนโลยีการสื่อสาร					
ข้อ 1.1.1 การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจะเน้นความรวดเร็ว ความแม่นยำ และส่งข้อมูลได้มากขึ้น	4.78	มากที่สุด	0.89	สม	พล
ข้อ 1.1.2 สถานที่ติดต่อและเวลาที่มีความสะดวก จะทำให้รับข่าวสารได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่	4.46	มาก	1.08	ลค	พล
ข้อ 1.1.15 จะเกิดการรวมตัวของอุตสาหกรรมใหญ่ทางการสื่อสาร 3 ประเภทคือ (1) อุตสาหกรรมโทรคมนาคม (2) อุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ และ (3) อุตสาหกรรมสื่อ โดยเรียกชื่อรวมกันว่า "อุตสาหกรรมการสื่อสารสารสนเทศ" (Information Communication Industry)	4.65	มากที่สุด	1.10	ลค	พล
ข้อ 1.1.11 จะมีการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านทางโทรศัพท์มือถือมากขึ้น	4.42	มาก	1.13	ลค	พล
ข้อ 1.1.12 จะมีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวัน และราคาถูกลง	4.52	มากที่สุด	1.13	ลค	พล
ข้อ 1.1.9 คนจะใช้เครื่องมือสื่อสารมากกว่า 1 ชนิด เช่น ในคนเดียวก็มีทั้งเพจเจอร์ โทรศัพท์มือถือ หรือ PCT และคอมพิวเตอร์ช่วยความจำ	4.53	มากที่สุด	1.27	ลค	พล
ข้อ 1.1.13 จะมีการใช้ Internet Phone ทั่วไปตามท้องที่ต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกับโทรศัพท์สาธารณะในปัจจุบัน	4.20	มาก	1.36	ลค	พล
ข้อ 1.1.14 จะมีรูปแบบเป็น Multi-media ซึ่งประกอบด้วย (1) Voice (2) Data (3) Video (4) Text และ (5) Image Information	4.53	มากที่สุด	1.36	ลค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 1.1.8 พนักงานต่างสาขาจะสามารถทำงานร่วมกันเหมือนอยู่ในห้องเดียวกัน ด้วยการทำงานแบบ Teleworking มากขึ้น	4.59	มากที่สุด	1.37	สค	พล
ข้อ 1.1.18 คำว่า "เครือข่าย" (Network) หรือ "การเชื่อมโยง" (Connectivity) จะเป็นตัวแปรสำคัญอันนำไปสู่เส้นทางการสื่อสาร 3 แบบ คือ (1) การใช้เทคโนโลยีแสงร่วมกับสาย หรือเส้นใยแก้วนำแสง (Fiber Optic Cable) (2) การใช้ดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร (Communication Satellite) และ (3) การใช้เทคโนโลยีไร้สาย (Wireless) แบบใช้เสา (Cellular) ซึ่งจะทำให้การสื่อสารแต่ละแบบมีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกัน	4.09	มาก	1.43	สค	พล
ข้อ 1.1.5 การสื่อสารระหว่างบุคคลจะเน้นการรับรู้บทบาทของตนเองมากขึ้น	3.40	ปานกลาง	1.47	สค	พล
เทคโนโลยีสารสนเทศ					
ข้อ 1.2.1 ข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเป็นความรู้ที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้	4.84	มากที่สุด	0.66	สม	พล
ข้อ 1.2.8 จะมีเทคโนโลยีที่แปลงภาษาต่าง ๆ เข้าหากันมากขึ้น	4.14	มาก	0.86	สม	พล
ข้อ 1.2.7 คอมพิวเตอร์ในอนาคตจะสามารถทำงานตามคำสั่งที่เป็นเสียงพูดของมนุษย์ได้	4.18	มาก	0.94	สม	พล
ข้อ 1.2.14 ถ้ามองความสัมพันธ์เรียงตามลำดับเทคโนโลยีสารสนเทศในเชิงวิวัฒนาการแล้วจะได้ดังนี้ "MIS" → "DSS" → (AI/ES)"	4.00	มาก	1.00	สค	พล
ข้อ 1.2.4 คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลจะมีขนาดเล็กลง เป็นคอมพิวเตอร์ขนาดพกพา การทำงานจึงเกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่เฉพาะที่ทำงานเท่านั้น	4.69	มากที่สุด	1.01	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 1.2.5 คอมพิวเตอร์เพื่อควบคุมระบบจะเป็นระบบผ่าน Password โดยใช้สายตาหรือลายนิ้วมือ	4.07	มาก	1.01	สก	พล
ข้อ 1.2.2 ปริมาณข้อมูลและพื้นที่การเก็บข้อมูลจะมีมากขึ้น แต่ราคาลดลง	4.59	มากที่สุด	1.12	สก	พล
ข้อ 1.2.10 เทคโนโลยีสารสนเทศจะเชื่อมโยงกับ "MIS" (Management Information System) และ "DSS" (Decision Support System) ที่ช่วยในการตัดสินใจแทนมนุษย์	4.33	มาก	1.17	สก	พล
ข้อ 1.2.12 "เทคโนโลยีสารสนเทศ" และ "เทคโนโลยีการสื่อสาร" จะมีความใกล้เคียงกันจนแยกลำบาก	4.17	มาก	1.22	สก	พล
ข้อ 1.2.11 "MIS" ให้ข้อมูลได้ แต่ตัดสินใจแทนมนุษย์ไม่ได้ ส่วน "DSS" สามารถบอกทางเลือก (alternative) ที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการคำนวณ เช่น สามารถแนะนำให้ลงทุนได้	4.10	มาก	1.43	สก	พล
ข้อ 1.2.13 "AI" (Artificial Intelligence) หรือ "คอมพิวเตอร์ที่เลียนแบบวิธีคิดของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของ "AI" ดังกล่าว	4.00	มาก	1.49	สก	พล
เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีแนวโน้มจะชบเซา					
ข้อ 1.3.2 Telex จะไม่ได้รับความนิยมในอนาคต เพราะมีเครื่อง PC เข้ามาแทน การส่งข้อมูล ข่าวสารทางไกล จะส่งผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งประหยัดและรวดเร็วกว่า	4.84	มากที่สุด	0.66	สม	พล
ข้อ 1.3.3 Fax จะพัฒนาไปอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์การพิมพ์ และเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น	4.42	มาก	1.13	สก	พล
ข้อ 1.3.1 สื่อวรรณกรรมจะชบเซา เพราะมีสื่อประเภทสื่อดิจิทัลเข้ามาแทน เช่น มีแผ่นดิสเก็ต เทป และวิดีโอมาแทนจำนวนหนังสือในห้องสมุด เป็นต้น	3.27	ปานกลาง	1.48	สก	มพ

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีแนวโน้มจะเฟื่องฟู					
ข้อ 1.4.3 Computer จะพัฒนาเพื่อประยุกต์ใช้ได้กว้างขวางขึ้น เพราะมีระบบซอฟต์แวร์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดเวลา	4.78	มากที่สุด	0.89	สม	พล
ข้อ 1.4.8 Fax จะถูกนำมาใช้แทนโทรเลขในท้องถิ่นชนบทมากขึ้น	3.71	มาก	1.05	สค	พล
ข้อ 1.4.12 จะมี Streaming Multimedia Technology ซึ่งเป็นการกระจายภาพและเสียงผ่าน Web ทางอินเทอร์เน็ต	4.13	มาก	1.11	สค	พล
ข้อ 1.4.19 สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมจะได้รับความนิยมสูงขึ้น เพราะจะเพิ่มทั้งความสะดวกและรวดเร็วได้มากยิ่งขึ้น	4.72	มากที่สุด	1.11	สค	พล
ข้อ 1.4.4 กล้อง Digital จะได้รับความนิยมมากขึ้น	4.53	มากที่สุด	1.13	สค	พล
ข้อ 1.4.9 อินเทอร์เน็ตจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เพราะเป็นของใหม่ และมีประสิทธิภาพสูง	4.29	มาก	1.21	สค	พล
ข้อ 1.4.18 โทรศัพท์มือถือจะใช้ร่วมกับอินเทอร์เน็ตเป็นอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่จะเฟื่องฟูขึ้น เพราะเป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ และราคาถูกลงกว่าเดิม	4.40	มาก	1.26	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ -Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 1.4.5 E-commerce จะมีการพัฒนาในอัตราที่รวดเร็ว และมีการลงชื่อเป็นแบบ Digital โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) Business to Business เป็นการติดต่อธุรกิจซึ่งกันและกันที่สะดวกรวดเร็ว โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือ EDI (Electronic Data Interchange) (2) Business to Consumer เป็นการติดต่อธุรกิจที่ผู้บริโภคสามารถสั่งซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต โดยใช้บัตรเครดิต (3) Business to Government เป็นการติดต่อธุรกิจระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล เช่น รัฐบาลไทยติดต่อซื้อขายกับรัฐบาลของประเทศอื่น ๆ โดยไม่ผ่านคนกลาง	4.30	มาก	1.32	สค	พล
ข้อ 1.4.16 เทคโนโลยีเกี่ยวกับ Information Technology (IT) จะเฟื่องฟูขึ้น เนื่องจากทำหน้าที่ได้หลายอย่าง คือ ให้ทั้งความรู้ ความบันเทิง และข้อมูลข่าวสาร	4.72	มากที่สุด	1.36	สค	พล
ข้อ 1.4.7 Expert System (ES) ซึ่งเป็นคอมพิวเตอร์ที่เลียนแบบวิธีคิดแบบมนุษย์ที่ไม่อิงตัวเลขหรือข้อมูลเพียงอย่างเดียว แต่อาจมีตรรกะมาสนับสนุนด้วย จะได้รับความนิยมมากขึ้น	3.79	มาก	1.43	สค	พล
ข้อ 1.4.17 การใช้งานอุปกรณ์ "ที่ไม่ใช่ PC ในการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต" (Non-PC Internet Device) จะมีมากขึ้น เช่น โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์เล่นคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ประเภท PDA (Personal Data Assistant) อาทิ Palm และ 3Rom จะแพร่หลายมากขึ้น เพราะราคาถูกกว่าเครื่อง PC และพกพาได้สะดวก	4.10	มาก	1.50	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
คำนิยามของวาทวิทยาในทศวรรษหน้า					
ข้อ 2.4 นิยามทางวาทวิทยาจะขึ้นอยู่กับ การตอบสนองและความต้องการของผู้ใช้	3.88	มาก	0.90	สม	พล
ข้อ 2.5 จะต้องเพิ่มจากการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นการเพิ่มเพื่อคุณภาพชีวิต	3.97	มาก	0.91	สม	พล
ข้อ 2.6 จะเปลี่ยนเป็น communication studies หรือ human communication เหมือนต่างประเทศ	3.82	มาก	1.11	สค	พล
ข้อ 2.1 นิยามทางวาทวิทยาจะมีลักษณะกว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะการพูด คือ ไม่มีคำว่า Speech แต่จะเน้น Communication	4.33	มาก	1.17	สค	พล
ข้อ 2.3 คำนิยามจะกล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มขึ้น	3.79	มาก	1.22	สค	พล
ความต้องการของตลาดแรงงาน					
ระดับปริญญาตรี : คาดว่าตลาดแรงงานจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยต้องการบุคคลต่อไปนี้เพิ่มขึ้น-					
ข้อ 5.1.19 สามารถเป็นนักฝึกอบรมในองค์กรขนาดใหญ่ได้	3.91	มาก	0.87	สม	พล
ข้อ 5.1.7 มีความรู้ความสามารถทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ในระดับสากล	3.97	มาก	0.91	สม	พล
ข้อ 5.1.3 สามารถจะวางแผนงานได้ โดยมีหลักการและเหตุผลที่ดี	4.13	มาก	1.04	สค	พล
ข้อ 5.1.13 มีความรู้ความสามารถแบบ "Two in one" คือรู้ทั้งวาทวิทยาและวิชาชีพอื่น	4.04	มาก	1.08	สค	พล
ข้อ 5.1.23 สามารถจะประกอบธุรกิจบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.92	มาก	1.10	สค	พล
ข้อ 5.1.8 มีความคล่องตัว เข้ากับบุคคลในระดับต่าง ๆ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี	4.11	มาก	1.11	สค	พล
ข้อ 5.1.12 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี	4.31	มาก	1.15	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 5.1.20 สามารถเป็นนักเจรจาต่อรองในเชิงธุรกิจที่ร่วมทุนกับต่างประเทศ และสามารถไปทำงานต่างประเทศได้	3.77	มาก	1.16	สค	พล
ข้อ 5.1.1 มีความชำนาญด้านการพูด และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพจริงในสังคม โดยเชื่อมกับองค์การภาครัฐและเอกชนได้มากขึ้น	4.08	มาก	1.18	สค	พล
ข้อ 5.1.15 สามารถใช้ภาษาไทยได้คล่องแคล่วและลึกซึ้ง	3.96	มาก	1.19	สค	พล
ข้อ 5.1.22 ทุกสาขาวิชาชีพจะใช้ความรู้ทางวาทวิทยาเป็นพื้นฐานเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในทศวรรษหน้า	3.83	มาก	1.22	สค	พล
ข้อ 5.1.14 กล้าแสดงความคิดเห็น พูดจาจะฉาน และนำเสนอได้ดีทั้งการพูดและการเขียน	4.36	มาก	1.24	สค	พล
ข้อ 5.1.2 มีความรู้ด้านปรัชญา และสามารถจะนำมาถ่ายทอดได้ทั้งการพูดและการเขียน	3.85	มาก	1.25	สค	พล
ข้อ 5.1.18 สามารถใช้วาทศิลป์ในการประกอบอาชีพได้ เช่น การขายตรง การประกันภัย เป็นต้น	3.83	มาก	1.25	สค	พล
ข้อ 5.1.21 สามารถลดความขัดแย้ง และสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในองค์กรได้	3.73	มาก	1.27	สค	พล
ข้อ 5.1.4 มีความเชี่ยวชาญทางวาทวิทยา เพื่อเป็นอาจารย์/นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา	3.71	มาก	1.29	สค	พล
ข้อ 5.1.6 มีความรับผิดชอบ เทียบพร้อมด้วยคุณธรรม/จริยธรรม ความซื่อสัตย์และมีวินัย	3.96	มาก	1.34	สค	พล
ข้อ 5.1.5 มีความรู้ในวิชาชีพทั้งด้านเนื้อหาและด้านทักษะเป็นอย่างดี	4.00	มาก	1.39	สค	พล
ข้อ 5.1.11 ต้องรู้จักกาลเทศะและบุคคล รวมทั้งให้ความสนใจต่อองค์กรเอกชนเช่น สโมสรโรตารี เป็นต้น	3.65	มาก	1.40	สค	พล
ข้อ 5.1.16 สามารถร่างสุนทรพจน์ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	3.70	มาก	1.46	สค	พล
ข้อ 5.1.9 มีความรอบรู้หลายด้าน เช่น การเมือง กฎหมาย การปกครอง และภาษาต่างประเทศ	4.15	มาก	1.47	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 5.1.17 สามารถเป็น creative & copy writer ได้ บริบท : คาดว่าตลาดแรงงานจะต้องการบุคคลต่อไปนี้เพิ่มขึ้น:-	3.72	มาก	1.50	สค	พล
ข้อ 5.2.18 ต้องรู้จักกาลเทศะและบุคคล และให้ความสนใจต่อองค์กรเอกชน เช่น สโมสรโรตารี เป็นต้น	4.10	มาก	0.99	สม	พล
ข้อ 5.2.1 มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย และสังเคราะห์	4.63	มากที่สุด	1.12	สค	พล
ข้อ 5.2.8 สามารถใช้สื่อสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.38	มาก	1.12	สค	พล
ข้อ 5.2.10 ถ้าเป็นอาจารย์ก็ต้องมีความสามารถในการทำวิจัย	4.38	มาก	1.12	สค	พล
ข้อ 5.2.3 มีความเชี่ยวชาญทางวาทวิทยาเพื่อเป็นอาจารย์นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา	4.04	มาก	1.13	สค	พล
ข้อ 5.2.12 สามารถพัฒนาตลาดแรงงานของตนเองได้ โดยเป็น Trainers for the Trainees	4.04	มาก	1.13	สค	พล
ข้อ 5.2.9 สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพอย่างอื่นได้	4.23	มาก	1.17	สค	พล
ข้อ 5.2.16 มีความรู้ความสามารถทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ในระดับสากล	3.92	มาก	1.18	สค	พล
ข้อ 5.2.7 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี	4.45	มาก	1.19	สค	พล
ข้อ 5.2.2 มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เหมาะสม	4.36	มาก	1.19	สค	พล
ข้อ 5.2.4 มีความรู้ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี	4.25	มาก	1.20	สค	พล
ข้อ 5.2.5 มีความสามารถในการวางแผนและมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล	4.25	มาก	1.20	สค	พล
ข้อ 5.2.14 สามารถลดความขัดแย้งและสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในองค์กรได้	4.00	มาก	1.20	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 5.2.6 มีแนวคิดกว้าง และมี "Competitiveness" เพื่อรับมือกับการแข่งขันได้	4.17	มาก	1.22	สค	พล
ข้อ 5.2.17 มีความสามารถแบบ "Two-in One" คือ รู้ทั้งวาทวิทยาและวิชาชีพอื่น	4.17	มาก	1.22	สค	พล
ข้อ 5.2.11 สามารถเป็นผู้บริหาร เป็นนักวิชาการ หรือนักวิจัย ที่มีคุณภาพและคุณธรรม	4.13	มาก	1.25	สค	พล
ข้อ 5.2.15 มีหลักการและเหตุผลที่ดี มีความรู้ด้านปรัชญา และสามารถนำมาถ่ายทอดได้ทั้งการพูดและการเขียน	4.05	มาก	1.47	สค	พล
ความหลากหลายทางวัฒนธรรม					
ข้อ 3.2 วัฒนธรรมจะเป็นวัฒนธรรมสากล (Globalized Culture) และคนไทยจะถูกครอบงำโดยโลกตะวันตก	4.03	มาก	0.91	สม	มพ
ข้อ 3.10 จะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น	4.07	มาก	1.01	สค	พล
ข้อ 3.9 การปะทะกันของวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมภายนอกมีแนวโน้มจะก่อให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นระหว่างผู้ที่ยินดีรับวัฒนธรรมใหม่กับผู้ที่ไม่ยอมรับ	3.89	มาก	1.13	สค	มพ
ข้อ 3.1 จะมีการกระแสของบริโภคนิยมและวัตถุนิยมมากขึ้น	4.38	มาก	1.17	สค	มพ
ข้อ 3.7 การใช้ภาษาพูดมีค่าสแลงมากขึ้น แต่จะมีกลุ่มนักอนุรักษ์คอยติดตามการเปลี่ยนแปลงและให้ข้อมูลต่อสังคมเป็นระยะ ๆ	3.89	มาก	1.20	สค	พล
ข้อ 3.4 การเชื่อมโยงข่าวสารระดับโลกจะทำให้การไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเพิ่มขึ้นจนวัฒนธรรมของเราจางลงเรื่อย ๆ ไม่เข้มเหมือนเมื่อก่อน	4.17	มาก	1.22	สค	มพ
ข้อ 3.3 คนไทยต้องรู้ภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษจะมีบทบาทมากขึ้น	4.36	มาก	1.24	สค	พล

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะเป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความสอดคล้อง	ทิศทางหรือแนวโน้ม
ข้อ 3.13 การใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กจะควบคุมได้ยาก และแทนที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กกลับดึงเวลาของเด็กไปจากครอบครัว	4.13	มาก	1.25	ลค	มพ
ข้อ 3.5 การมีอิสระทางความคิดแบบตะวันตก จะทำให้คนรุ่นใหม่ละเลยต่อศิลปวัฒนธรรมไทย	4.14	มาก	1.30	ลค	มพ
ข้อ 3.11 ภาษาของสื่อมวลชนจะวิบัติมากขึ้น เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ	3.79	มาก	1.36	ลค	มพ
ข้อ 3.14 ความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรม/จริยธรรมแบบไทย และไม่ประพฤติตนอย่างผู้มีคุณธรรม/จริยธรรมเท่าที่ควร	3.91	มาก	1.40	ลค	มพ
ข้อ 3.6 ผู้เกี่ยวข้องของบ้านเมืองจะทำงานเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทยหนักขึ้น โดยเฉพาะการปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย	3.75	มาก	1.50	ลค	มพ
ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคม กับระเบียบทางสังคม และการสื่อสาร					
ข้อ 4.16 การสำรวจประชามติจะทำได้ง่ายขึ้น	4.17	มาก	0.85	สม	พส
ข้อ 4.9 เสรีภาพของสื่อมวลชนและความรวดเร็วในการเสนอข่าว จะมีอำนาจเหนือการตัดสินใจและการควบคุมของรัฐ	3.94	มาก	0.88	สม	มพ
ข้อ 4.7 อำนาจจะขึ้นอยู่กับผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารทันสมัยและเข้าใจกระแสของสังคม	4.33	มาก	1.00	สม	พส
ข้อ 4.3 ผู้ที่จะมีอำนาจกำหนดระเบียบทางสังคมคือ ผู้ที่มีอิทธิพลทางเทคโนโลยี และผู้ที่มีช่องทางการสื่อสารในครอบครอง	4.22	มาก	1.01	ลค	มพ
ข้อ 4.8 อำนาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีเงิน และผู้ที่มีข่าวสารอันทันสมัย	4.17	มาก	1.02	ลค	มพ

ข้อความ	Q ₂	โอกาสที่จะ เป็นไปได้	Q ₃ - Q ₁	ความ สอดคล้อง	ทิศทาง หรือแนวโน้ม
ข้อ 4.4 สื่อมวลชนจะมีอำนาจในสังคมมากขึ้น เนื่องจากข้อเท็จจริงและความเห็นที่เสนอผ่านสื่อจะมีอิทธิพลในการกำหนดกระแสของมวลชน	4.40	มาก	1.03	สค	มพ
ข้อ 4.5 อำนาจทางสังคมดูเหมือนจะกระจาย แต่จะไปรวมอยู่ที่ผู้นำท้องถิ่น	3.87	มาก	1.03	สค	มพ
ข้อ 4.2 คนชั้นกลางจะเป็นกระแสหลักของสังคม	4.13	มาก	1.04	สค	พส
ข้อ 4.18 ศูนย์กลางของอำนาจกำลังจะเคลื่อนที่ (Shifting) ผู้ที่เคยมีอำนาจอยู่เดิมจะต้องเตรียมใจและปรับตัวให้เหมาะสม	3.93	มาก	1.07	สค	พส
ข้อ 4.15 การสื่อสารกับผู้มีอำนาจ จะทำได้หลายช่องทางมากขึ้น	4.14	มาก	1.08	สค	พส
ข้อ 4.14 องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) จะมีบทบาทมากขึ้นในการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนซึ่งมีผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ	4.04	มาก	1.13	สค	พส
ข้อ 4.12 นักวิชาการจะมีบทบาทเป็น "ผู้นำทางความคิด" ในการชี้นำสังคมมากขึ้น	3.86	มาก	1.14	สค	พส
ข้อ 4.10 นักธุรกิจข้ามชาติจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายของประเทศมากขึ้น	4.12	มาก	1.15	สค	มพ
ข้อ 4.1 คนที่กุมอำนาจจะหวงแหนอำนาจมากขึ้น	4.23	มาก	1.17	สค	มพ
ข้อ 4.13 ดารา นักร้อง นักแสดงสากล จะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นไทยมากขึ้น	4.25	มาก	1.20	สค	มพ
ข้อ 4.11 องค์กรระหว่างประเทศจะทำให้ไทยต้องทำตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองระดับชาติ	4.32	มาก	1.23	สค	มพ
ข้อ 4.6 อำนาจจะเป็นของคนกลุ่มใด ต้องดูที่ทิศทางและสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น	3.77	มาก	1.44	สค	พส

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ข้อความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "มาก" มี 15 ข้อ และ สอดคล้องกันระดับ "ปกติ" มี 94 ข้อ จากจำนวน 109 ข้อ เป็นข้อความที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า "พึงประสงค์" 91 ข้อ และ "ไม่พึงประสงค์" 18 ข้อ โดยจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในระดับ "มากที่สุด" 15 ข้อ และจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" 75 ข้อ และในระดับ "ปานกลาง" 2 ข้อ ในส่วนของโอกาสที่จะเป็นไปได้ และแนวโน้มทั้ง "พึงประสงค์" และ "ไม่พึงประสงค์" ที่เป็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยานั้น ผู้วิจัยได้สรุปไว้ใน ตารางที่ 4.1 ส่วนแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา โดยจำแนกตามประเภทของข้อความ ผู้วิจัยได้สรุปไว้ใน ตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.1 : แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้และแนวโน้มที่เป็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา

โอกาสที่จะเป็นไปได้	แนวโน้มที่พึงประสงค์/ ข้อ (ควรส่งเสริม)	แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์/ ข้อ (ควรควบคุม)	รวม
มากที่สุด	15	0	15
มาก	75	17	92
ปานกลาง (ควรกำกับดูแล)	1	1	2
รวม	91	18	109

ตารางที่ 4.2 : แสดงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าซึ่งส่งผลกระทบต่อ
การเรียนการสอนทางวาทวิทยา โดยจำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของ ข้อความ	แนวโน้มที่ควรส่งเสริม (พึงประสงค์)/ข้อ	แนวโน้มที่ควรควบคุม (ไม่พึงประสงค์)/ข้อ	แนวโน้มควร กำกับดูแล/ ข้อ	รวม
เทคโนโลยีการสื่อสาร	10	0	1	11
เทคโนโลยีสารสนเทศ	11	0	0	11
เทคโนโลยีการสื่อสาร/ เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีแนวโน้ม จะขบเซา	2	0	1	3
เทคโนโลยีการสื่อสาร/ เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีแนวโน้มจะเฟื่องฟู	11	0	0	11
ค่านิยมของวาท- วิทยา	5	0	0	5
ความต้องการของ ตลาดแรงงาน ปริญญาตรี	22	0	0	22
ความต้องการของ ตลาดแรงงาน ปริญญาโท	17	0	0	17
ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	3	9	0	12
ความสัมพันธ์ระหว่าง อำนาจทางสังคม กับ ระเบียบทางสังคม และการสื่อสาร	8	9	0	17

จากตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2 จะเห็นได้ว่า แนวโน้มที่ "พึงประสงค์" ควรจะได้รับ "การส่งเสริม" เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ในทางตรงกันข้าม แนวโน้มที่

"ไม่พึงประสงค์" ควรจะได้รับ "การควบคุม" เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในระดับปานกลางนั้น ควรที่จะ "กำกับดูแล" ให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามความน่าพึงประสงค์ของแนวโน้มนั้น ๆ

ดังนั้น ต่อไปนี้จะได้สรุปข้อความที่ควรส่งเสริม "ควบคุม" และที่ควรที่จะ "กำกับดูแล" เป็นข้อ ๆ โดยพิจารณาควบคู่กันไปจากข้อค้นพบที่ระบุอยู่ในตารางที่ 2 และระบุอยู่ในตารางที่ 2.1 กับ 2.2 ตามลำดับ คือ:-

1. แนวโน้มทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.1 เทคโนโลยีการสื่อสารที่ควรส่งเสริม : เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และคาดว่าจะมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" 6 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 11 ข้อ คือ (1) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจะเน้นความรวดเร็ว ความแม่นยำ และส่งข้อมูลได้มากขึ้น (2) จะเกิดการรวมตัวของอุตสาหกรรมใหญ่ทางการสื่อสาร 3 ประเภทคือ อุตสาหกรรมโทรคมนาคม อุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ และอุตสาหกรรมสื่อ โดยเรียกชื่อรวมกันว่า "อุตสาหกรรมการสื่อสารสารสนเทศ" (Information Communication Industry) (3) จะมีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวัน และราคาถูกลง (4) คนจะใช้เครื่องมือสื่อสารมากกว่า 1 ชนิด เช่น ในคนเดียวก็มีทั้งเพจเจอร์ โทรศัพท์มือถือ หรือ PCT และคอมพิวเตอร์ช่วยความจำ (5) จะมีรูปแบบเป็น Multimedia ซึ่งประกอบด้วย 1. Voice 2. Data 3. Video 4. Text 5. Image Information (6) พนักงานต่างสาขาจะสามารถทำงานร่วมกันเหมือนอยู่ในห้องเดียวกัน ด้วยการทำงานแบบ Teleworking มากขึ้น ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" 4 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 11 ข้อ คือ (1) สถานที่ติดต่อและเวลามีความสะดวก จะทำให้รับข่าวสารได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ (2) จะมีการใช้อินเทอร์เน็ต ผ่านทางโทรศัพท์มือถือมากขึ้น (3) จะมีการใช้ Internet Phone ทั่วไปตามท้องที่ต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกับโทรศัพท์สาธารณะในปัจจุบัน (4) คำว่า "เครือข่าย" (Network) หรือ "การเชื่อมโยง" (Connectivity) จะเป็นตัวแปรสำคัญอันนำไปสู่เส้นทางการสื่อสาร 3 แบบ คือ (1) การใช้เทคโนโลยีแสงร่วมกับสาย หรือเส้นใยแก้วนำแสง (Fiber Optic Cable) (2) การใช้ดาว-เทียมเพื่อการสื่อสาร (Communication Satellite) และ (3) การใช้เทคโนโลยีไร้สาย (Wireless) แบบใช้เสา (Cellular) ซึ่งจะทำให้การสื่อสารแต่ละแบบ มีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกัน สำหรับโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับ "ปานกลาง" มี 1 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 11 ข้อ คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลจะเน้นการรับทราบของตนเองมากขึ้น

1.2 เทคโนโลยีสารสนเทศที่ควรส่งเสริม : เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และคาดว่าจะมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" 3 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 11 ข้อ คือ (1) ข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเป็นความรู้ที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ (2) คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลจะมีขนาดเล็กลง เป็นคอมพิวเตอร์ขนาดพกพา การทำงานจึงเกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่เฉพาะที่ทำงานเท่านั้น (3) ปริมาณข้อมูลและพื้นที่การเก็บข้อมูลจะมีมากขึ้น แต่ราคาลดลง ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 8 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 11 ข้อ คือ (1) จะมีเทคโนโลยีที่แปลงภาษาต่าง ๆ เข้าหากันมากขึ้น (2) คอมพิวเตอร์ในอนาคตจะสามารถทำงานตามคำสั่งที่เป็นเสียงพูดของมนุษย์ได้ (3) ถ้ามองความสัมพันธ์เรียงตามลำดับเทคโนโลยีสารสนเทศในเชิงวิวัฒนาการแล้ว จะได้ดังนี้ "MIS" → "DSS" → "(AI/ES)" (4) คอมพิวเตอร์เพื่อควบคุมระบบจะเป็นระบบผ่าน Password โดยใช้สายตาหรือลายนิ้วมือ (5) เทคโนโลยีสารสนเทศจะเชื่อมโยงกับ "MIS" (Management Information System) และ "DSS" (Decision Support System) ที่ช่วยในการตัดสินใจแทนมนุษย์ (6) "เทคโนโลยีสารสนเทศ" และ "เทคโนโลยีการสื่อสาร" จะมีความใกล้เคียงกันจนแยกลำบาก (7) "MIS" ให้ข้อมูลได้ แต่ตัดสินใจแทนมนุษย์ไม่ได้ ส่วน "DSS" สามารถบอกทางเลือก (alternative) ที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการคำนวณ เช่น สามารถแนะนำให้ลงทุนได้ (8) "AI" (Artificial Intelligence) หรือ คอมพิวเตอร์ที่เลียนแบบวิธีคิดของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของ "AI" ดังกล่าว

สำหรับแนวทางส่งเสริมในภาพรวมของเทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ มีดังต่อไปนี้:- (1) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลที่สามารถรับ/ส่งข้อมูลในปริมาณที่มากได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น (2) ส่งเสริมการให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ราคาถูกลงสำหรับประชาชนและให้เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง (3) จัดโครงการส่งเสริมให้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่บุคคลหรือองค์กร เพื่อนำความรู้มาพัฒนากิจการด้านอุตสาหกรรม การสื่อสาร และการพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้า (4) นำเสนอข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (5) ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น (6) ส่งเสริมโครงการพัฒนานิสิต/นักศึกษา ให้ได้รับความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง (7) ส่งเสริมให้เกิดองค์กวีอิสระเพื่อกำกับ ดูแล มิให้อุตสาหกรรมทางการสื่อสารที่เกิดจากการรวมตัวกันเขาเปรียบผู้บริโภค แต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องของการให้ข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก

1.3 เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีแนวโน้มจะขบเขา
เป็นแนวโน้มที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิคาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ "มากที่สุด" 1

ข้อ จาก 3 ข้อ คือ Telex จะไม่ได้รับความนิยมในอนาคต เพราะมีเครื่อง PC เข้ามาแทน การส่งข้อมูลข่าวสารทางไกล จะส่งผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งประหยัดและรวดเร็วกว่า ส่วนแนวโน้มที่คาดว่าจะมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ "มาก" มี 1 ข้อ จาก 3 ข้อ คือ Fax จะพัฒนาไปอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์การพิมพ์ และเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น

เนื่องจากแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ในทศวรรษหน้า จึงถือว่า เป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และ "ควรส่งเสริม" ให้เป็นไปในทิศทางนั้น

สำหรับแนวโน้มที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ "ปานกลาง" แต่เป็นแนวโน้มที่ "ไม่พึงประสงค์" มี 1 ข้อ จาก 3 ข้อ คือ สื่อวรรณกรรมจะซบเซา เพราะมีสื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์เข้ามาแทน เช่น มีแผ่นดิสเก็ต เทป และวิดีโอมาแทนจำนวนหนังสือในห้องสมุด เป็นต้น จึงควรกำกับดูแลมิให้เกิดขึ้นโดย (1) พัฒนาองค์การภาคสังคม ให้ตระหนักถึงคุณค่าของสื่อวรรณกรรม และร่วมมือกันดำรงรักษาสื่อวรรณกรรมให้คงอยู่ตลอดไป (2) จัดประกวดผลงานที่เป็นสื่อวรรณกรรม เพื่อกระตุ้นให้มีการพัฒนาสื่อวรรณกรรมให้เพิ่มมากขึ้น (3) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อเผยแพร่การใช้สื่อวรรณกรรมในโอกาสต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้คนรุ่นหลังตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวรรณกรรมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

1.4 เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีแนวโน้มจะเฟื่องฟู

เป็นแนวโน้มที่ ควรส่งเสริม เพราะเป็นสิ่งที่ "พึงประสงค์" และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ "มากที่สุด" 4 ข้อ จาก 11 ข้อ คือ (1) คอมพิวเตอร์จะพัฒนาเพื่อประยุกต์ใช้ได้กว้างขวางขึ้น เพราะมีระบบซอฟต์แวร์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดเวลา (2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมจะได้รับความนิยมสูงขึ้น เพราะจะเพิ่มทั้งความสะดวกและรวดเร็วได้มากยิ่งขึ้น (3) กล้อง Digital จะได้รับความนิยมมากขึ้น (4) เทคโนโลยีเกี่ยวกับ Information Technology (IT) จะเฟื่องฟูขึ้น เนื่องจากทำหน้าที่ได้หลายอย่าง คือ ให้ทั้งความรู้ ความบันเทิง และข้อมูลข่าวสาร ส่วนแนวโน้มที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ "มาก" มี 7 ข้อ จาก 11 ข้อ คือ (1) Fax จะถูกนำมาใช้แทนโทรเลขในท้องถิ่นชนบทมากขึ้น (2) จะมี Streaming Multimedia Technology ซึ่งเป็นการกระจายภาพและเสียงผ่าน Web ทางอินเทอร์เน็ต (3) อินเทอร์เน็ตจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เพราะเป็นของใหม่ และมีประสิทธิภาพสูง (4) โทรศัพท์มือถือจะใช้ร่วมกับอินเทอร์เน็ต เป็นอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่จะเฟื่องฟูขึ้น เพราะเป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ และราคาถูกลงกว่าเดิม (5) E-commerce จะมีการพัฒนาในอัตราที่รวดเร็ว และมีการลงชื่อเป็นแบบ Digital โดยแบ่งเป็น

4 กลุ่ม คือ 1. Business to Business เป็นการติดต่อธุรกิจซึ่งกันและกันที่สะดวกรวดเร็ว โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือ EDI (Electronic Data Interchange) 2. Business to Consumer เป็นการติดต่อธุรกิจที่ผู้บริโภคสามารถสั่งซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้บัตรเครดิต 3. Business to Government เป็นการติดต่อธุรกิจกับรัฐบาล โดยเน้นความสะดวกและรวดเร็ว 4. Government to Government เป็นการต่อธุรกิจระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล เช่น รัฐบาลไทยติดต่อซื้อขายกับรัฐบาลของประเทศอื่นๆ โดยไม่ผ่านคนกลาง (6) Expert System (ES) ซึ่งเป็นคอมพิวเตอร์ที่เลียนแบบวิธีคิดแบบมนุษย์ที่ไม่อิงตัวเลขหรือข้อมูลเพียงอย่างเดียว แต่อาจมีตรรกะมาสนับสนุนด้วย จะได้รับความนิยมมากขึ้น (7) การใช้งานอุปกรณ์ "ที่ไม่ใช่ PC ในการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต" (Non-PC Internet Device) จะมี มากขึ้น เช่น โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์เล่นคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ประเภท PDA (Personal Data Assistant) อาทิ Palm และ 3Com จะแพร่หลายมากขึ้น เพราะราคาถูกกว่าเครื่อง PC และพกพาได้สะดวก

สำหรับแนวทางส่งเสริม ในภาพรวมมีดังนี้:- (1) ส่งเสริมให้มีวิธีการพัฒนาซอฟต์แวร์เกี่ยวกับวาทวิทยาที่มีต้นทุนต่ำลง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้สะดวกและกว้างขวางขึ้น (2) ส่งเสริมให้มีการเตรียมบุคลากรมารองรับการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ข้างต้นนี้ให้เพียงพอทั้งคุณภาพและปริมาณ

2. แนวโน้มเรื่องค่านิยมของวาทวิทยาในทศวรรษหน้า

2.1 แนวโน้มเรื่องค่านิยมของวาทวิทยาที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และคาดว่าจะมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" ทุกข้อ จากจำนวน 5 ข้อ คือ (1) นิยามทางวาทวิทยาจะขึ้นอยู่กับการตอบสนองและความต้องการของผู้ใช้ (2) จะต้องเพิ่มจากการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิต (3) จะเปลี่ยนเป็น Communication Studies หรือ Human Communication เหมือนต่างประเทศ (4) นิยามทางวาทวิทยาจะมีลักษณะกว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะการพูด คือ ไม่มีคำว่า Speech แต่จะเน้น Communication และ (5) ค่านิยมจะกล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มขึ้น

สำหรับแนวทางส่งเสริมเกี่ยวกับค่านิยมของวาทวิทยา คือ จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่สังคมไทยในเรื่องค่านิยมและเนื้อหาสาระทางวาทวิทยา โดยเน้นคุณธรรมและจริยธรรมให้มากขึ้น และให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 แนวโน้มเรื่องค่านิยมของวาทวิทยาที่ควร “ควบคุม” คือ ต้องไม่ยึดติดกับค่านิยมที่มีอยู่เดิม แต่จะต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแนวโน้มของสังคมไทยในทศวรรษหน้าตามที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นไว้ข้างต้นแล้ว

3. แนวโน้มด้านความต้องการของตลาดแรงงาน

3.1 ระดับปริญญาตรี:

แนวโน้มด้านความต้องการของตลาดแรงงานระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ และมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ในระดับ “มาก” ทุกข้อจากจำนวน 22 ข้อ คือ (1) สามารถเป็นนักฝึกอบรมในองค์กรขนาดใหญ่ได้ (2) มีความรู้ความสามารถทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับสากล (3) สามารถจะวางแผนงานได้โดยมีหลักการและเหตุผลที่ดี (4) มีความรู้ความสามารถแบบ “Two in one” คือรู้ทั้งวาทวิทยาและวิชาชีพอื่น (5) สามารถจะประกอบธุรกิจบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (6) มีความคล่องตัวเข้ากับบุคคลในระดับต่าง ๆ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (7) มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี (8) สามารถเป็นนักเจรจาต่อรองในเชิงธุรกิจที่ร่วมทุนกับต่างประเทศ และสามารถไปทำงานต่างประเทศได้ (9) มีความชำนาญด้านการพูด และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพจริงในสังคม โดยเชื่อมกับองค์กรภาครัฐและเอกชนได้มากขึ้น (10) สามารถใช้ภาษาไทยได้คล่องแคล่วและลึกซึ้ง (11) ทุกสาขาวิชาชีพจะใช้ความรู้ทางวาทวิทยาเป็นพื้นฐานเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในทศวรรษหน้า (12) กล้าแสดงความคิดเห็น พูดจาฉะฉาน และนำเสนอได้ดีทั้งการพูดและการเขียน (13) มีความรู้ด้านปรัชญา และสามารถจะนำมาถ่ายทอดได้ทั้งการพูดและการเขียน (14) สามารถใช้วาทศิลป์ในการประกอบอาชีพได้ เช่น การขายตรง การประกันภัย เป็นต้น (15) สามารถลดความขัดแย้ง และสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในองค์กรได้ (16) มีความเชี่ยวชาญทางวาทวิทยา เพื่อเป็นอาจารย์/นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา (17) มีความรับผิดชอบ เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม/จริยธรรม ความซื่อสัตย์และมีวินัย (18) มีความรู้ในวิชาชีพทั้งด้านเนื้อหาและด้านทักษะเป็นอย่างดี (19) ต้องรู้จักกาลเทศะและบุคคล รวมทั้งให้ความสนใจต่อองค์กรเอกชน เช่น สโมสรโรตารี เป็นต้น (20) สามารถร่างสุนทรพจน์ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (21) มีความรอบรู้หลายด้าน เช่น การเมือง กฎหมาย การปกครอง และภาษาต่างประเทศ (22) สามารถเป็น creative & copy writer ได้

3.2 ระดับปริญญาโท :

แนวโน้มด้านความต้องการของตลาดแรงงานระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และคาดว่าจะมีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นได้ระดับ “มากที่สุด” 1 ข้อ จากจำนวน 17 ข้อ

คือ มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย และสังเคราะห์ ส่วนแนวโน้มที่พึงประสงค์และ คาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 16 ข้อ จากจำนวน 17 ข้อ คือ (1) ต้องรู้จัก กาลเทศะและบุคคล และให้ความสนใจต่อองค์กรเอกชน (2) สามารถใช้สื่อสมัยใหม่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (3) ถ้าเป็นอาจารย์ก็ต้องมีความสามารถในการทำวิจัย (4) มีความเชี่ยวชาญทาง วทวิททยาเพื่อเป็นอาจารย์/นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา (5) สามารถพัฒนาตลาดแรงงาน ของตนเองได้ โดยเป็น Trainers for the Trainees (6) สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับวิชา- ชีพอthers (7) มีความรู้ความสามารถทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับสากล (8) มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี (9) มีความรู้ทั้งภาค ทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เหมาะสม (10) มีความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี (11) มีความสามารถในการวางแผนและมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล (12) สามารถลดความขัดแย้งและ สร้างความเป็นปึกแผ่นภายในองค์กรได้ (13) มีแนวคิดกว้าง และมี "Competitiveness" เพื่อรับ มือกับการแข่งขันได้ (14) มีความสามารถแบบ "Two in One" คือ รู้ทั้งวทวิททยาและวิชาชีพอื่น (15) สามารถเป็นผู้บริหาร เป็นนักวิชาการ หรือนักวิจัย ที่มีคุณภาพและคุณธรรม (16) มีหลักการ และเหตุผลที่ดี มีความรู้ด้านปรัชญา และสามารถนำมาถ่ายทอดได้ทั้งการพูด และการเขียน

สำหรับแนวทางส่งเสริมทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทนั้นมีดังต่อไปนี้:- (1) หลักสูตร การเรียนการสอนควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง หรือได้ ไปดูงานในเรื่องต่าง ๆ ที่เรียนเป็นอย่างดี (2) หลักสูตรนอกจากจะเน้นเรื่องวทวิททยาแล้ว ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาชีพอื่นๆ รวมทั้งมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและ เทคโนโลยีสารสนเทศด้วยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อหน้าที่การงานของตนในอนาคต (3) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยของผู้เรียนให้มีคุณภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง (4) ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ และ สังเคราะห์ข้อมูลในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างสรรค์และนำเสนอคือ

4. แนวโน้มด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมในทศวรรษหน้า

4.1 แนวโน้มด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ พึงประสงค์ และคาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 3 ข้อ จากจำนวน 12 ข้อ คือ (1) จะ มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น (2) มีการใช้ภาษาพูดที่มีคำสแลงมาก ขึ้น แต่ก็จะมีกลุ่มนักอนุรักษ์คอยติดตามการเปลี่ยนแปลงและให้ข้อมูลต่อสังคมเป็นระยะ ๆ และ (3) คนไทยต้องรู้ภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษจะมีบทบาทมากขึ้น

สำหรับแนวทางส่งเสริมมีดังต่อไปนี้:- (1) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารต่างวัฒนธรรม สำหรับจะได้นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในอนาคต (2) เปิดโอกาสให้นักอนุรักษ์ได้ทำงานอย่างเต็มที่ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงของภาษาและวัฒนธรรมไทย เพื่อหาทางป้องกันการครอบงำจากวัฒนธรรมตะวันตก (3) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และวิจารณ์- ญาณในการเลือกรับวัฒนธรรมที่ดั่งงามเข้ามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต และ (4) ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนภาษาอังกฤษ และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้มากขึ้น

4.2 แนวโน้มด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ควรควบคุม : เพราะเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และคาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ "มาก" มี 9 ข้อ จากจำนวน 12 ข้อ คือ (1) วัฒนธรรมจะเป็นวัฒนธรรมสากลและคนไทยจะถูกครอบงำโดยโลกตะวันตก (2) การปะทะกันของวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมภายนอกมีแนวโน้มจะก่อให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นระหว่างผู้ที่ยินดีรับวัฒนธรรมใหม่กับผู้ที่ไม่ยอมรับ (3) จะมีกระแสของบริโภคนิยมและวัตถุนิยมมากขึ้น (4) การเชื่อมโยงข่าวสารระดับโลกจะทำให้การไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากขึ้น จนวัฒนธรรมของเราจางลงเรื่อย ๆ ไม่เข้มเหมือนเมื่อก่อน (5) การใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กจะควบคุมได้ยาก และแทนที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กกลับดึงเวลาของเด็กไปจากครอบครัว (6) การมีอิสระทางความคิดแบบตะวันตก จะทำให้คนรุ่นใหม่ละเลยต่อศิลปวัฒนธรรมไทย (7) ภาษาของสื่อมวลชนจะวิบัติมากขึ้น เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ (8) ความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรม/จริยธรรมแบบไทย และไม่ประพฤติตนอย่างผู้มีคุณธรรม (9) ผู้เกี่ยวข้องของบ้านเมืองจะทำงานเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทยหนักขึ้น โดยเฉพาะการปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย

สำหรับแนวทางควบคุมในส่วนที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นมีดังต่อไปนี้:- (1) ควรตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ข้อดี ข้อเสีย ของวัฒนธรรมต่างชาติอย่างเป็นกลางและอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนรู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดั่งงามมาประพฤติหรือมาปฏิบัติ (2) ติดตามสื่อเพื่อป้องกันมิให้เผยแพร่ค่านิยมที่ไม่ดีให้แก่สังคม โดยกระตุ้นให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าการยึดติดกับวัตถุ และ (3) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดั่งงามของชาติ และจัดอบรมประชาชนให้มีความรู้และมีวิจารณญาณที่ดีในการเลือกรับวัฒนธรรมบางอย่างจากต่างประเทศมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตน

5. แนวโน้มด้านความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสาร

5.1 แนวโน้มในด้านความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสารที่ควรส่งเสริม : เพราะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์และมีโอกาสเกิดขึ้นในระดับ "มาก" มี 8 ข้อ จากจำนวน 17 ข้อ คือ (1) การสำรวจประชามติจะทำได้ง่ายขึ้น (2) อำนาจจะขึ้นอยู่กับผู้มีข้อมูลข่าวสารทันสมัยและเข้าใจกระแสสังคม (3) คนชั้นกลางจะเป็นกระแสหลักของสังคม (4) ศูนย์กลางของอำนาจกำลังจะเคลื่อนที่ (Shifting) ผู้ที่เคยมีอำนาจอยู่เดิมจะต้องเตรียมใจ และปรับตัวให้เหมาะสม (5) การสื่อสารกับผู้มีอำนาจ จะทำได้หลายช่องทางมากขึ้น (6) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) จะมีบทบาทมากขึ้นในการเรียกร้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ (7) นักวิชาการจะมีบทบาทเป็น "ผู้นำทางความคิด" ในการชี้นำสังคมมากขึ้น (8) อำนาจจะเป็นของคนกลุ่มใด ต้องดูที่ทิศทางและสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น

สำหรับแนวทางส่งเสริมมีดังต่อไปนี้:- (1) ส่งเสริมให้ประชาชนได้รวมตัวกันเป็นประชาคม โดยใช้กระบวนการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม เพื่อให้ประชาคมได้เข้ามามีบทบาทในสังคมเพิ่มขึ้น (2) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ได้ทำงานเพื่อประชาชนอย่างเต็มที่เพื่อสร้างคุณภาพทางอำนาจให้เกิดขึ้นในสังคม และ(3) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับความรู้และข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเสมอภาคกัน

5.2 แนวโน้มด้านความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสารที่ควรควบคุม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 9 ข้อ จากจำนวน 17 ข้อ คือ (1) เสรีภาพของสื่อมวลชนและความรวดเร็วในการเสนอข่าวจะมีอำนาจเหนือการตัดสินใจและการควบคุมของรัฐ (2) อำนาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีเงินและผู้ที่มีข่าวสารทันสมัย (3) ผู้ที่จะมีอำนาจกำหนดระเบียบทางสังคมคือ ผู้มีอิทธิพลทางเทคโนโลยี และผู้มีช่องทางการสื่อสารในครอบครอง (4) สื่อมวลชนจะมีอำนาจในสังคมมากขึ้น (5) อำนาจทางสังคมดูเหมือนจะกระจาย แต่จะไปรวมอยู่ที่ผู้นำท้องถิ่น (6) นักธุรกิจข้ามชาติจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายของประเทศมากขึ้น (7) คนที่กุมอำนาจจะหวงแหนอำนาจมากขึ้น (8) ดารา นักร้อง นักแสดงสากล จะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นไทยมากขึ้น และ (9) องค์กรระหว่างประเทศจะทำให้ไทยต้องทำตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองระดับชาติ

สำหรับแนวทางควบคุมในเรื่องดังกล่าวมีดังต่อไปนี้:- (1) องค์กรและสถาบันการศึกษาทางนิเทศศาสตร์หรือสื่อสารมวลชนต้องพิจารณาควบคุมการนำเสนอข่าวให้เป็นไปอย่างถูกต้อง

และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง (2) จัดให้มีองค์กรภาคประชาชนคอยตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐและสื่อมวลชนให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมและเป็นธรรม (3) ระบบการคัดเลือกบุคคลที่เข้ามามีอำนาจในสังคมระดับต่าง ๆ ควรโปร่งใส โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานได้ นอกจากนั้นบุคคลดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสม และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่สังคม (4) จัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยให้ดารา นักร้อง นักแสดง มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นเพื่อกระตุ้นความสนใจของเยาวชน เช่น กิจกรรมหรือโครงการ "เยาวชนไทยต้านภัยยาเสพติด" เป็นต้น (5) ควบคุมให้บุคคลที่เป็นตัวแทนของประเทศ ซึ่งไปปฏิบัติหน้าที่ในองค์การนานาชาติได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตนอยู่เสมอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ตอนที่ 3: แนวโน้มการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าทั้ง
ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท**

ข้อค้นพบในตอนนี้ จะนำเสนอเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ (3.1) ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียน-
การสอนทางวาทวิทยา ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน
ผู้บริหาร กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร งานวิจัย และสิ่งอำนวยความสะดวก (3.2) องค์
ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ซึ่งได้แก่ เนื้อหา รูปแบบ/วิธีการ กิจกรรม
ภายในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ การวัดและการประเมินผล
(3.3) คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ซึ่งได้แก่ บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์
ใช้ รวมทั้ง คุณธรรม/จริยธรรมและมารยาทในสังคม ข้อค้นพบแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

**3.1 ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาทั้งในระดับปริญญาตรี
และปริญญาโท**

ข้อค้นพบในส่วนนี้ประกอบด้วย ความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน ผู้
บริหาร กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร งานวิจัย และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับ
ความต้องการของตลาดแรงงานทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทนั้น ผู้วิจัยได้เสนอไว้แล้วในตาราง
ที่ 2 ข้อ 3 ส่วนข้อค้นพบอื่นๆ ที่เหลือ ผู้วิจัยได้นำเสนอแยกกันระหว่างการเรียนการสอนระดับปริญญา
ตรีและปริญญาโท กล่าวคือ ข้อค้นพบในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้สรุปไว้ในตารางที่ 3 และตารางที่ 4
ส่วนข้อค้นพบในระดับปริญญาโท ผู้วิจัยได้สรุปไว้ใน ตารางที่ 5 และตารางที่ 6 ตามลำดับดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 : แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้ ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภาพรวมของปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ในทศวรรษหน้า

โอกาสที่จะเป็นไปได้	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) / ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม)/ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
มากที่สุด	-	8	-	-	8
มาก	12	97	-	-	109
รวม	12	105	-	-	117

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 : แนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ และความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะที่คาดว่า มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ "มาก" จนถึง "มากที่สุด" เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ในทศวรรษหน้า จำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของข้อความ	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) / ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม) / ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
ปรัชญาของหลักสูตร	-	6	-	-	6
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	-	6	-	-	6
ลักษณะหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร/รายวิชา	2	8	-	-	10
คุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชา	5	11	-	-	16
คุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิชา	3	16	-	-	19
คุณลักษณะของผู้บริหารสาขาวิชา	1	24	-	-	25
ลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ/ กิจกรรมเสริมหลักสูตร	1	17	-	-	18
งานวิจัย	-	8	-	-	8
สิ่งอำนวยความสะดวก	-	9	-	-	9
รวม	12	105	-	-	117

ตารางที่ 5 :แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้ ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภาพรวมของปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโท ในทศวรรษหน้า

โอกาสที่จะเป็นไปได้	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) / ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม) / ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
มากที่สุด	-	5	-	-	5
มาก	8	116	-	-	124
รวม	8	121	-	-	129

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 : แนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ และความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะที่คาดว่า มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ "มาก" จนถึง "มากที่สุด" เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโท ในทศวรรษหน้า จำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของข้อความ	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) /ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม)/ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
ปรัชญาของหลักสูตร	-	5	-	-	5
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	-	5	-	-	5
ลักษณะหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร/รายวิชา	1	9	-	-	10
คุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชา	4	14	-	-	18
คุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิชา	-	18	-	-	18
คุณลักษณะของผู้บริหารสาขาวิชา	1	24	-	-	25
ลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ/ กิจกรรมเสริมหลักสูตร	-	13	-	-	13
งานวิจัย	2	24	-	-	26
สิ่งอำนวยความสะดวก	-	9	-	-	9
รวม	8	121	-	-	129

3.1.1 ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรีในทศวรรษหน้าที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกัน ระดับ "มาก" มี 12 ข้อ สอดคล้องกันระดับ "ปกติ" มี 105 ข้อ จากจำนวน 117 ข้อ นอกจากนั้น เป็นข้อความที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 60 ขึ้นไปเห็นว่า "พึงประสงค์" ทุกข้อ โดยจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" 8 ข้อ และจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" 109 ข้อ จากจำนวน 117 ข้อ

ส่วนตารางที่ 4 ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรีในทศวรรษหน้าที่มีแนวโน้ม "พึงประสงค์" ซึ่งควรจะได้รับ "การส่งเสริม" เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับ "ปกติ" ถึงระดับ "มาก" และคาดว่า จะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ระดับ "มาก" ถึง "มากที่สุด" มีดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาตรี

1. หลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยาระดับปริญญาตรี

1.1 ปรัชญาของหลักสูตร

แนวโน้มปรัชญาของหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นที่สอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อ จากจำนวน 6 ข้อ คือ (1) ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เพราะสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล (2) เน้นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน (3) เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยหลอมรวมไว้ซึ่งจิตใจที่ดีงาม (4) เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่ดีในการประกอบวิชาชีพ รวมทั้งมีทัศนคติที่ถูกต้องและเหมาะสมโดยคำนึงถึงกาลเทศะและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ (5) สนับสนุนส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดและการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (6) เน้นบูรณาการความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้

ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ก) ความเป็นสากล ข) ความเป็นไทย และ ค) ลักษณะเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) หลักสูตรต้องจัดในรูปสหวิทยาการที่มีลักษณะเป็นพลวัตร เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัด (2) เน้นการสอนให้เกิดทักษะต่างๆ อย่างครบถ้วนจากประสบการณ์ตรง (3) ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การฝึกปฏิบัติงานจริง การวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) การอภิปราย การทำวิจัย รวมทั้งการจัดกิจกรรมให้ใช้ทักษะด้านบูรณาการความรู้และประสบการณ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

แนวนโยบายวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวนโยบายที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อ จากจำนวน 6 ข้อ คือ (1) เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เกิดประโยชน์แก่วิชาชีพของตนเองและสังคม ขณะเดียวกันก็ให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ตลอดจนภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย (2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักนำความรู้ด้านวาทวิทยามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในหน้าที่การงานของแต่ละบุคคล (3) เพื่อสร้างนักวิชาการที่สามารถคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ วิจัย และประเมินผลในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) เพื่อผลิตบุคลากรที่เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม (5) เพื่อสร้างนักวิชาการทางด้านวาทวิทยาสำหรับต่อยอดองค์ความรู้ในสาขาให้ลึกซึ้งและทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต และ (6) เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาวิชาชีพอื่นที่ใช้การพูดเป็นหลัก

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่แปลกใหม่ เช่น การฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัย และการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ของภูมิปัญญาไทยด้วย (2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนริเริ่มโครงการหรือจัดกรณีศึกษาที่ประยุกต์ใช้ความรู้ทางวาทวิทยาสู่กิจกรรมในชีวิตประจำวัน (3) จัดประชุมสัมมนาที่เป็นการพัฒนานักวิชาการให้สามารถคิดและวิเคราะห์ไปสู่การทำวิจัยได้

1.3 ลักษณะของหลักสูตร

แนวโน้มลักษณะของหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องในระดับ “มาก” 2 ข้อ และระดับ “ปกติ” 8 ข้อ จากจำนวน 10 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) ให้ผู้เรียนมีความรู้ที่จำเป็นอย่างเพียงพอทั้งด้านทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย และการนำไปประยุกต์ใช้ (2) มีการระบุนวัตกรรมประสงค์ในการเรียนอย่างชัดเจน เช่น ให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการวิจัยหรือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นต้น (3) เพิ่มวิชาสัมมนา วิชาการศึกษาเป็นรายบุคคล และให้ลงมือทำวิจัยอย่างจริงจัง รวมทั้งเพิ่มวิชาเลือกเสรีมากขึ้นด้วย (4) เน้นการสื่อสารด้วยการพูดในระดับสากลและเป็นการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (5) เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (6) ครอบคลุมความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์สังคม เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิศวกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา และภาษาศาสตร์ เป็นต้น (7) ศึกษาปรัชญาตะวันออกให้มากขึ้น รวมทั้งฟื้นฟูหลักทฤษฎีตามแนวพุทธศาสนาและวรรณคดีไทย เช่น รามเกียรติ์ ขุนช้างขุนแผน และอิเหนา เป็นต้น (8) ให้ผู้เรียนตระหนักถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าจะเป็นอย่างใด (9) สร้างแนวคิดซึ่งเรียกว่า “Creative & Producer” คือ ให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสรรค์ผลงานจากวิชาการที่ตนเรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพ และ (10) เน้นการสอนการวรรณคดีให้ผู้เรียน เช่น สอนเรื่อง ความอ่อนน้อม อ่อนโยน ซึ่งเป็นสิ่งที่ชนะใจคนทั่วไปในส่วนที่เกี่ยวกับ “การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ”

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรจัดแผนการสอนซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และจัดกิจกรรมพร้อมทั้งสื่อที่สอดคล้อง โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก (2) ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงแนวโน้มของลักษณะหลักสูตรที่ระบุไว้ข้างต้นด้วย (3) ควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้บริบทที่เป็นผลงานวิจัยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและทักษะการวิจัย และ (4) ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อนำข้อค้นพบไปพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาวิทยาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้หลักสูตรมีลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมไทยในอนาคต

2. คุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชา

แนวโน้มคุณลักษณะของผู้เรียนที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ “มาก” 5 ข้อ และระดับปกติ 11 ข้อ จากจำนวน 16 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) มีใจกว้าง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (2) มีความเฉลียว

ฉลาด สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (3) รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม (4) มีความรู้รอบตัวทันสมัย ทันเหตุการณ์ (5) รู้จัก "Learning by doing" คือ การเรียนรู้โดยการกระทำจริง (6) รู้วิธีเรียนด้วยตนเอง และมีทักษะการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม (7) มีความคิดสร้างสรรค์และใฝ่รู้ (8) รู้จักใช้วาทนะเป็นกลไกในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งสามารถเจรจาต่อรองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ (9) มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยได้ อย่างมีหลักการและเหตุผล รวมทั้งมีความรู้พื้นฐานที่จะสามารถพัฒนาต่อไปในอนาคตได้ (10) เข้าใจองค์ความรู้ต่างๆ ที่ศึกษาไปแล้วว่า มีอะไรบ้างเพื่อจะได้เลือกนำไปประยุกต์ให้ถูกต้อง (11) มีความสนใจและเชื่อมั่นในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของศาสตร์สาขานี้ (12) ชอบและตั้งใจจะเข้าสู่วิชาชีพนี้ (13) มีความสามารถในการพูด ฟัง อ่าน เขียน การแสดงเหตุผล และกล้าแสดงออกโดยมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการเรียน (14) มีเป้าหมายในการเรียนชัดเจน และรู้ว่าเรียนเพื่อไปประกอบอาชีพอะไร (15) มีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลา และรับผิดชอบสูง ทั้งด้านส่วนตัวและการเรียน และ (16) มีทัศนคติถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งกล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ระบบการคัดเลือกผู้เรียน ควรได้ผู้ที่มีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ (2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเต็มที่ (3) มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย และเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติได้จริง รวมทั้งสามารถร่วมทำงานเป็นกลุ่มได้ และ (4) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา และสามารถพัฒนาทักษะด้านการเจรจาต่อรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิทยาศาสตร์

แนวโน้มคุณลักษณะของผู้สอนที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 3 ข้อ และระดับ "ปกติ" 16 ข้อ จากจำนวน 19 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) มีความรู้ในบริบทต่าง ๆ และเป็นนายของภาษา (2) ไม่ด่วนวิจารณ์ผู้เรียนก่อนที่งานต่าง ๆ จะเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์ (3) ควรมีอาจารย์พิเศษเพิ่มขึ้น (สัดส่วนอาจารย์ประจำ:อาจารย์พิเศษ เป็น 60:40) ทั้งนี้เพื่อให้มีผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายให้มากขึ้น (4) มีหัวใจนักปราชญ์ (สุ., จิ., ปุ., ลิ.) และมีใจกว้าง ยอมรับสิ่งที่ดีงามของผู้อื่นทั้งในอดีตและปัจจุบัน (5) มีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย (6) มีใจรักในวิชาชีพ มีความชำนาญ ผ่านการฝึกฝนมาอย่างดี ทั้งวิชาการและประสบการณ์วิชาชีพ (7) สอนเชิงประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสังคม

ไทย และให้เรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อนำความรู้สู่ประชาชน (8) ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ โดยแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเนื้อหาที่สอนให้ทันสมัยทุก ๆ 2 ปี (9) เป็นนักถ่ายทอดที่ดี มีชีวิตชีวาและเป็นธรรมชาติ (10) เน้นความรู้แบบใบไม้กำมือเดียว (เน้นความรู้เฉพาะจำเป็นที่ต้องใช้) (11) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และสำเร็จทางวาทวิทยาโดยตรง (12) เป็นผู้รู้จริง ใช้จริงและมีประสบการณ์จริง (13) สามารถสอนผู้เรียนให้ออกไปสู่โลกภายนอกอย่างสมศักดิ์ศรี โดยไม่ถูกครอบงำโดยกระแสสังคมต่าง ๆ และไม่สอนในลักษณะที่ว่า "หัวเป็นหาง หางเป็นหัว" (14) มีคุณธรรมและเมตตาธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง (15) เน้นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดและค้นหาความรู้ด้วยตนเอง โดยยอมรับในความแตกต่างของผู้เรียน และไม่สอนในลักษณะ "ป้อนความรู้" (16) มีความสามารถ มีผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ (17) มีความอดทนและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู โดยหมั่นดูแลเอาใจใส่ และคอยติดตามงานของผู้เรียนอยู่เสมอ (18) มีการสอนแบบปูจาว-วิสัยทัศน์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนกระตือรือร้นตลอดเวลา และ (19) สามารถให้การเสริมแรง ให้คำวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ และทิ้งประเด็นให้ผู้เรียนคิดต่อได้

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ให้ทุนการศึกษาแก่อาจารย์เพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัย (2) ควรเชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญมาบรรยายเพิ่มมากขึ้น (3) ระบบการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอน ต้องมีประสิทธิภาพในการคัดผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์สูง มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีใจรักวิชาชีพ และ (4) ส่งเสริมผู้สอนให้ทำวิจัยมากขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4. คุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยา

แนวโน้มคุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี:
 เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 1 ข้อ และระดับ "ปกติ" 24 ข้อ จากจำนวน 25 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความน่าเชื่อถือ (2) มีศิลปะในการจัดการและกล้าที่จะปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ หรือกล้าหักท้วงในลักษณะ "ติเพื่อก่อ" (3) เป็นผู้ให้และเป็นตัวอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา และบุคคลทั่วไป (4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมี Innovative Mind (5) มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ เจรจาต่อรอง และการโต้แย้งแสดงเหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (6) คอยติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นระยะ ๆ (7) เปิดใจกว้าง/เปิดรับวิชาการด้านอื่นมาผนวกกับสาขา

วาทวิทยาได้ (8) รู้แต่ละอย่างของทุกสิ่ง ไม่ใช่รู้ทุกสิ่งในแต่ละอย่าง (Know a bit of everything, not everything in a bit) (9) มีประสบการณ์ในการวางแผนและการตัดสินใจที่ดี (10) มีการกำหนดนโยบายต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (11) มีความยืดหยุ่นและทบทวนการดำเนินงานทุกปี (12) มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (13) มีจิตวิญญาณในการทำงานเป็นทีมและไม่มือคด (14) มีหัวใจที่หล่อหลอมไปสู่เป้าหมายและไม่มีทิฐิ (15) มีความสง่างาม กล้าหาญ เด็ดเดี่ยว แต่ไม่เป็นพิษภัย ไม่ทำร้ายใคร และไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใด (16) มีความเป็นผู้นำที่เพียบพร้อมทั้งชั้นเชิง สติปัญญา ฉลาดหลักแหลม และความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี (17) เข้าใจวัตถุประสงค์ของวิชาอย่างถ่องแท้ว่า จะผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพออกมาได้อย่างไร (18) สามารถประยุกต์หลักสูตรเข้ากับบริบทของสังคมไทย (19) ติดตามข่าวสารใหม่ๆ อยู่เสมอ และมีความคล่องตัวในการปรับปรุงหลักสูตร โดยไม่ยึดติดหลักสูตรเดิมหากไม่มีคุณค่าเพียงพอ (20) สนับสนุนสาขาวิชาอื่น เพื่อพัฒนาทักษะการพูดในแง่มุมมองต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น (21) สามารถประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนได้ (22) เข้าใจและมองเห็นการเชื่อมโยงขององค์ความรู้ในเชิงสหสาขาวิชาได้อย่างชัดเจน (23) มีเครือข่ายติดต่อกับองค์กรวิชาชีพที่นำความรู้ทางวาทวิทยามาประยุกต์ใช้ให้มากขึ้น (24) มีความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ และ (25) รู้จักประนีประนอมบนพื้นฐานของความถูกต้องและความชอบธรรม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรจัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาผู้บริหารหลักสูตรทางวาทวิทยาให้มีคุณลักษณะเป็นนักบริหารมืออาชีพ โดยคำนึงถึงแนวโน้มแต่ละข้อข้างต้นเป็นหลัก และ (2) ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารหลักสูตรได้ไปศึกษาหรือไปดูงานเพิ่มเติมที่สถาบันซึ่งมีการเรียนการสอนทางวาทวิทยาทั้งในและต่างประเทศเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ในสาขาวิชาวาทวิทยาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

5. ลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร

แนวโน้มลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 1 ข้อ และระดับ "ปกติ" 17 ข้อ จากจำนวน 18 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) เป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (2) เน้นกิจกรรมที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติและการไปสังเกตเหตุการณ์จริง เช่น การไปสังเกตการประท้วงของสมัชชาคนจน เป็นต้น (3) เน้นการวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) และคู่มือที่ตามมาจากการศึกษานั้น ๆ (4) จัดประชุมสัมมนาเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งจัด

ประชุมเชิงปฏิบัติการและจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานทั้งในเชิงวิชาการและวิจัย (5) เน้นการฝึกภาคปฏิบัติโดยร่วมมือกับองค์กรภายนอก (6) ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่เรียน ซึ่งอาจมีรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การได้วาที การฝึกอบรมการพูดและการฟัง การเข้าไปฝึกงานในชุมชนและในองค์กรธุรกิจ เป็นต้น (7) ส่งเสริมทักษะในการพูด โดยให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มต่างๆ ที่แต่ละคนสนใจ เช่น กลุ่มปาฐกถาและโต้คารม กลุ่มพัฒนานักทอล์คโชว์ และกลุ่มพัฒนาวิชาชีพพิธีกร เป็นต้น (8) ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมตามความชอบและความถนัดของผู้เรียน แต่เน้นให้สามารถแสดงออกด้านการพูด และการเจรจาต่อรอง (9) เน้นกิจกรรมประเภท "Learning by doing" คือการเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริง (10) เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทั้งแบบไทยและแบบสากล (11) เน้นการจัดอภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาวิชา (12) เน้นกิจกรรมที่มีลักษณะทันสมัย และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ (13) เน้นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ เช่น การฝึกพูดผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น (14) ส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยใช้วิธีการอภิปรายกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาในประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม (15) เน้นกิจกรรมที่จัดให้เตรียมและนำเสนอเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน (16) เน้นให้ตั้งคำถาม เพื่อแสดงถึงความใคร่รู้อย่างเป็นรูปธรรม และ (17) เน้นให้ทำรายงานตามหัวข้อสำคัญของหลักสูตร (18) ควรมีการฝึกประสบการณ์สามระดับตามลำดับขั้น คือ ก) จากห้องปฏิบัติการเสมือนจริง (Virtual Lab) ข) จากห้องปฏิบัติการจำลอง (Simulated Lab) ค) จากห้องปฏิบัติการจริง (Real Lab)

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น การฝึกพูดผ่านระบบออนไลน์ การนำเสนอผลงานโดยใช้สื่อทันสมัย เป็นต้น และ (2) ส่งเสริมให้เข้าร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เช่น ทอล์คโชว์ Teleconference และ Video Conference เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอไว้ข้างต้นด้วย

6. งานวิจัยทางวาทวิทยาในระดับปริญญาตรี

แนวโน้มทิศทางของงานวิจัยทางวาทวิทยาในระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" ที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อ จากจำนวน 8 ข้อ คือ (1) งานวิจัยจะต้องพัฒนาให้มากขึ้น เพราะต้องก้าวให้ทันสมัยและควรเน้นงานวิจัยเกี่ยวกับจิตวิทยาสังคมเพิ่มขึ้น (2) งานวิจัยจะใช้สถิติขั้นสูงมากขึ้น เพื่อให้การวิเคราะห์ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (3) งาน

วิจัยในบริบทของสังคมไทยควรจะมีมากขึ้น (4) งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพื่อหาจุดเด่นและจุดด้อยของวัฒนธรรมนั้นๆ จะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น (5) งานวิจัยจะเน้นทั้งกระแสขนานาชาติและกระแสท้องถิ่น โดยเจาะจงลงไปในภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อนำมาสร้างองค์ความรู้สำหรับสังคมไทย (6) งานวิจัยจะต้องเฉพาะเจาะจงกับประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับประเทศไทยมากขึ้น ไม่ควรรับรูปแบบและประเด็นจากต่างประเทศ (7) งานวิจัยในลักษณะต่อเนื่อง เพื่อนำองค์ความรู้มาเสริมการเรียนการสอนควรจะมีเพิ่มขึ้น และ (8) งานวิจัยเชิงทดลองและเชิงวิเคราะห์มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) กระตุ้นให้ผู้เรียนผู้สอนเกิดแรงจูงใจในการทำวิจัย เช่น มีทุนสนับสนุนการทำวิจัยอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง (2) มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยคอยให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดเพื่อให้การวิจัยมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในเชิงคุณภาพและเป็นประโยชน์ในเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง (3) มีการยกย่องเพื่อประกาศเกียรติคุณหรือให้รางวัลสำหรับผลงานวิจัยดีเด่นในระดับปริญญาตรี และ (4) เผยแพร่ผลงานผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งจัดนิทรรศการเพื่อประโยชน์ทางวิชาการด้านวาทวิทยา เป็นต้น

7. สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา

แนวโน้มของสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึ่งประสงค์” ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ “ปกติ” ทุกข้อจากจำนวน 9 ข้อ คือ (1) จะมีอินเทอร์เน็ตและ E-mail เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน (2) จะมีระบบห้องสมุดที่เชื่อมโยงกับห้องสมุดสำคัญทั่วโลกและต้องอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการเข้าใช้บริการ รวมทั้งสามารถดึงข้อมูลมาใช้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (3) มีห้องให้ผู้เรียนจัดประชุมและอภิปรายร่วมกันนอกเวลาเรียนอย่างเพียงพอ (4) จะมีซีดีรอมหรือเทปโทรทัศน์เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างที่ดีในการสอนเรื่องการเจรจาต่อรอง (5) การบรรยายของผู้สอนที่เป็นเรื่องเดิมจะใช้วีดีโอหรือเทปกลับบันทึกให้ผู้เรียนไปศึกษาเอง (6) จะมีหนังสือและสื่อสมัยใหม่ในลักษณะที่เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (7) จะมีเครือข่ายความรู้ระหว่างภาควิชาและคณะต่างๆ มากขึ้น (8) มีการพัฒนาการเรียนการสอนระบบทางไกล และ (9) มีมัลติมีเดียหรือสื่อผสมตามความเหมาะสม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรมีงบประมาณสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนตามที่ระบุข้างต้นอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง (2) ควรมีศูนย์การเรียนระบบออนไลน์ โดยมีเครื่องอุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างครบถ้วน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการ

เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (3) ส่งเสริมให้คณาจารย์ได้พัฒนาบทเรียนของตนเองโดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และ (4) พัฒนาการที่มีคุณภาพและทันสมัยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสืบค้นได้โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโท

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนของวาทวิทยาระดับปริญญาโทในทศวรรษหน้าที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "มาก" มี 8 ข้อ สอดคล้องกันระดับ "ปกติ" มี 121 ข้อจากจำนวน 129 ข้อ เป็นข้อความที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 60 ขึ้นไปเห็นว่า "พึงประสงค์" ทุกข้อ โดยจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มว่า จะเกิดขึ้นในระดับ "มากที่สุด" 5 ข้อ จะเกิดขึ้นในระดับ "มาก" 124 ข้อ จากจำนวน 129 ข้อ

จากตารางที่ 6 ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทในทศวรรษหน้าที่มีแนวโน้ม "พึงประสงค์" ควรจะได้รับ "การส่งเสริม" เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับ "ปกติ" ถึงระดับ "มาก" และคาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ระดับ "มาก" ถึง "มากที่สุด" มีดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาโท

1. หลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยาระดับปริญญาโท

1.1 ปรัชญาของหลักสูตร

แนวโน้มปรัชญาของหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 5 ข้อ คือ (1) สร้างจิตสำนึกเรื่อง "การศึกษาตลอดชีวิต" และการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (2) เน้นการวิเคราะห์และวิจัยในบริบทต่าง ๆ ของสังคมไทย (3) เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและต่อเนื่อง โดยปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงในสังคม (4) เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ถูกต้อง แม่นยำ และใช้ประโยชน์ได้จริงโดยคำนึงถึง ก) ความเป็นสากล ข) ความเป็นไทย และ ค) ลักษณะเฉพาะ

กลุ่มวัฒนธรรม และ (5) เน้นและเสริมสร้างจิตใจผู้เรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย หลอมรวมไว้ซึ่งจิตใจที่ต้งาม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรข้างต้น เช่น การฝึกปฏิบัติงานจริง การวิเคราะห์กรณีศึกษา การอภิปรายกลุ่ม ฯลฯ และ (2) เน้นการสอนให้เกิดทักษะต่างๆ และเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคม

1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

แนวโน้มวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อ จากจำนวน 5 ข้อ คือ (1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพโดยตรง (2) เพื่อผลิตนักวาทวิทยาที่สามารถเป็นผู้บริหาร ผู้นำ พิธีกร และทุก ๆ อาชีพที่ต้องการใช้การพูดเป็นปัจจัยหลัก (3) เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์และวิจัยในบริบทต่างๆ ของสังคมไทย (4) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยและการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยบูรณาการความรู้เดิมกับข้อมูลจากเทคโนโลยีต่างๆ เข้าด้วยกัน และ (5) เพื่อสร้างนักวิชาการด้านวาทวิทยาสำหรับต่อยอดองค์ความรู้ในสาขานี้เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) เน้นการเรียนการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อทันสมัยให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความชำนาญในการนำไปประยุกต์ใช้ รวมทั้งมีพื้นฐานที่จำเป็นอย่างเพียงพอสำหรับจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกทางสาขาวาทวิทยา (2) เพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพในการพูดให้มากขึ้น โดยเพิ่มเติมส่วนของการนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับแต่ละอาชีพที่ใช้การพูดเป็นปัจจัยหลัก เช่น หลักสูตรการพูดสำหรับผู้บริหารและพิธีกร รวมทั้งการพูดโน้มน้าวใจเพื่อการเป็นผู้นำ เป็นต้น (3) เน้นย้ำการแก้ปัญหาที่ต้องใช้กระบวนการคิดในเชิงเหตุผลและตรรกวิทยาเป็นหลัก และ (4) ฝึกให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าตัดสินใจในเชิงสร้างสรรค์ โดยนำองค์ความรู้ที่ได้เรียนมาผนวกกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสังเคราะห์ความคิดและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้น

1.3 ลักษณะของหลักสูตร

แนวโน้มลักษณะของหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ “มาก” 1 ข้อ และระดับ “ปกติ” 9 ข้อ จากจำนวน 10 ข้อ คือ (1) ให้การเรียนการสอนตอบสนองต่อวิชาชีพโดยตรง (2) ให้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) เน้นกระบวนการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยอย่างสร้างสรรค์ (4) เน้นเทคนิคการพูดเพื่อขจัดความขัดแย้ง และเน้นการพูดสำหรับผู้นำท้องถิ่นมากขึ้น (5) เน้นการสร้างประสบการณ์และผู้เรียนเป็นสำคัญ (6) ให้เรียนวิชาแกน (Core Course) ของวาทวิทยาอย่างเพียงพอ (7) สร้างแนวคิด “Creative & Producer” คือ ให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสรรค์ผลงานจากวิชาการที่ตนได้เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพ (8) ควรจัดเป็นชุดความรู้เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (9) ทันกระแสความเปลี่ยนแปลงโลก ขณะเดียวกันก็ครอบคลุมวิชาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และ (10) เน้นวิจัยในบริบทของสังคมไทย และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากเทคโนโลยีการสื่อสารในสังคมไทย

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) เน้นการเรียนการสอนที่ตอบสนองวิชาชีพและก่อให้เกิดทักษะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ทางวาทวิทยา ฯลฯ (2) หลักสูตรควรมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ครอบคลุมทั้งภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งมีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เป็นประจำและต่อเนื่อง และ (4) เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาวาทวิทยา นักการศึกษา ผู้บริหาร ผู้สอน นายจ้าง และศิษย์เก่าได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรในแต่ละครั้ง

2. คุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชาวาทวิทยา

แนวโน้มคุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชาวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ “มาก” มี 4 ข้อ และระดับ “ปกติ” 14 ข้อ จากจำนวน 18 ข้อ ได้แก่ (1) มีทักษะในการพัฒนาความคิดและสติปัญญาให้แก่ตนเองและผู้อื่น (2) มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้รอบตัวดี ทันสมัยและทันเหตุการณ์ (3) มีความสนใจรอบด้าน ทั้งของตนเองและผู้อื่น (4) มีทัศนคติถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งกล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์ (5) มีวุฒิภาวะและมีความรับผิดชอบเป็นอย่างดี (6) มีความสามารถในการวิเคราะห์และไตร่ตรองปัญหาได้อย่างสุขุมและรอบคอบ (7) เป็นผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการพูดและควรทำงานมาก่อนอย่างน้อย 3 ปี (8) มีความมานะอดทนและขวนขวายหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ (9) มีความ

สามารถในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ (10) มีลักษณะกล้าได้แกล้าแสดงเหตุผลตามสมควรแก่โอกาส (11) ชอบและตั้งใจเข้าสู่วิชาชีพนี้ (12) รู้จักการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) คือ ต้องสัมผัสของจริง (13) มีความรู้ที่ลึกซึ้งกว่าปริญญาตรี (14) มีทักษะที่เหมาะสมทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพ (15) มีความสามารถในการพูด การใช้ภาษา และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี (16) มีจิตใจสร้างสรรค์และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (17) เปิดใจกว้าง มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และ (18) มีคุณธรรมและจริยธรรมที่งดงาม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย สังเคราะห์ และประเมินผลเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้พัฒนาความสามารถทางด้านความคิดและสติปัญญาของแต่ละคนให้สูงขึ้น (2) เน้นให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญของข่าวสารและเหตุการณ์รอบตัว เพื่อยกระดับศักยภาพและความสามารถในวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน (3) ปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย (4) สร้างความรู้ความเข้าใจต่อสาขาวิชาที่ถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะศึกษาในสาขานี้ อย่างแท้จริง (5) เพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวกับภาษาให้ครอบคลุมทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งจนสามารถนำไปใช้สื่อความหมายได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ และ (6) เน้นการเรียนการสอนในแนวลึกเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญในสาขานี้อย่างแท้จริง

3. คุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

แนวโน้มคุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อ จากจำนวน 18 ข้อ ได้แก่ (1) ควรมีอาจารย์พิเศษเพิ่มขึ้น (สัดส่วนอาจารย์ประจำ:อาจารย์พิเศษ คือ 70:30) ทั้งนี้เพื่อให้มีผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายให้มากขึ้น (2) ไม่ควรด่วนวิจารณ์ผู้เรียนก่อนที่งานต่างๆ จะเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์ (3) มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถปฏิบัติตนหรือแสดงออกอันเป็นแบบอย่างที่ดีได้ (4) สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงงูใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี โดยยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน (5) มีความสามารถในการชี้แนะหรือชี้แนะเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (6) มีจินตนาการและวิสัยทัศน์ที่ดีและมี Innovative Mind (7) มีความสามารถในการเสริมสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง (8) มีใจรักในวิชาชีพ มีความชำนาญ ผ่านการฝึกฝนมาอย่างดี ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์วิชาชีพ (9) มีหัวใจนักปราชญ์ (ศ., จ., ป., ล.) และมี

ใจกว้าง ยอมรับสิ่งที่ดีงามของผู้อื่นทั้งในอดีตและปัจจุบัน (10) มีความสามารถในการใช้สื่อสำหรับการเรียนการสอนที่ทันสมัย (11) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพทางความคิดที่หลากหลาย โดยใช้การเสริมแรงและให้คำวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์ (12) สามารถชี้แนะให้ผู้เรียนทำวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ (13) มีความรอบรู้ในนานาปริบทและเป็นนายของภาษา (14) เป็นนักถ่ายทอดที่ดี มีความชัดเจนในเรื่องที่สอน และสามารถนำพาผู้เรียนไปสู่ "พรมแดน" แห่งความรู้ในสาขาวิชาได้เร็วที่สุด (15) มีผลงานทางวิชาการอันเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งหมั่นหาความรู้อยู่เสมอ (16) มีความสามารถในการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติได้ตามควรแก่กรณี (17) มีความอดทน มีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่ดี และ (18) มีความรู้ในสาขาวิชาและมีทักษะในสาขาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรมีเกณฑ์ในการตัดสินผลงานของผู้เรียนที่ชัดเจนและเป็นธรรม (2) ระบบการคัดเลือกผู้สอน ควรได้ผู้สอนที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในสาขาวิชาเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้เรียน และมีจรรยาบรรณของความเป็นครู (3) มีการเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านวาทวิทยามาเป็นอาจารย์พิเศษเพิ่มขึ้น (4) ควรมีการฝึกอบรมให้ผู้สอนมีความรู้ในการใช้สื่อที่ทันสมัย และมีความสามารถในการทำวิจัยเพื่อชี้แนะผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม (5) กระตุ้นให้มีการทำวิจัยในหมู่ผู้สอน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น และ (6) ให้ทุนการศึกษาหรือทุนเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยให้แก่ผู้สอนเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาวาทวิทยาอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

4. คุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยา

แนวโน้มคุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เนื่องจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารหลักสูตรวาทวิทยาทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่พึงประสงค์นั้น มีคุณลักษณะไม่ต่างกัน ดังนั้น จึงขอให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาแนวโน้มนั้นที่พึงประสงค์สำหรับคุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตรระดับปริญญาโทจากข้อค้นพบที่ระบุไว้แล้วในหัวข้อเดียวกันของระดับปริญญาตรีแทน

5. ลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร

แนวโน้มลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มนั้นที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันใน

ระดับ "ปกติ" ทุกข้อ จากจำนวน 13 ข้อ คือ (1) จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น การจัดสัมมนา วิทยานิพนธ์และนิทรรศการแสดงผลงานวิจัย (2) เน้นกิจกรรมที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและถ่ายทอดความรู้ได้ (3) เน้นการวิเคราะห์กรณีศึกษาและตุลผลที่ตามมาจากกรณีศึกษานั้น ๆ (4) ส่งเสริมทักษะด้านการคิดและการใช้เหตุผลในระดับสูง (5) เน้นกิจกรรมประเภท "Learning by doing" โดยเอาตัวเองไปอยู่ในเหตุการณ์จริง (6) เน้นให้ทำรายงานและโครงการต่างๆ เป็นกลุ่ม (7) เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์จริง เช่น เน้นแบบฝึกหัดสำหรับทดสอบความสามารถของตนเอง (8) ส่งเสริมกิจกรรมให้หลากหลาย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้งานได้จริง (9) ส่งเสริมและพัฒนาการค้นคว้าหาความรู้และการใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (10) เน้นการเสริมสร้างบุคลิกภาพผู้เรียนให้เป็นนักวิชาการ/นักวิชาชีพที่น่าเชื่อถือ (11) ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา (12) จัดการพูดเพื่อลดความขัดแย้ง และ (13) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้กับนักวิชาการสาขาเดียวกันในต่างประเทศ

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย โดยเน้นทักษะด้านการคิดและการใช้เหตุผลในขั้นสูง (2) มีการจัดสัมมนาวิทยานิพนธ์และ/หรือการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานวิจัยโดยใช้สื่อสมัยใหม่มาเสริม เช่น Video Conference และการเสนอผลงานวิจัยใน Web Site เป็นต้น (3) ส่งเสริมให้มีการค้นคว้าหาความรู้ในระดับประเทศและระดับโลก โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย และ (4) จัดให้ทำรายงานหรือโครงการต่างๆ ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์จริงอย่างเหมาะสม เป็นต้น

6. งานวิจัยทางวาทวิทยาในระดับปริญญาโท

แนวโน้มทิศทางการงานวิจัยทางวาทวิทยาในอนาคตที่ควรส่งเสริมเป็นพิเศษระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึ่งประสงค์" ที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 2 ข้อ และระดับ "ปกติ" 24 ข้อ จากจำนวน 26 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) งานวิจัยเพื่อตอบสนองภาคธุรกิจและสังคม (2) งานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการบุคลากรด้านวาทวิทยาในประเทศไทย (3) งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทด้านการพูดของผู้นำทางความคิดในสังคมไทย (4) งานวิจัยเกี่ยวกับวาทวิทยาที่เหมาะสมในบริบทของสังคมไทย (5) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อความรู้สึกรักของนักคิดที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม (6) งานวิจัยเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพลของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผู้รับสารในลักษณะปัจเจกบุคคล (7) งานวิจัยเพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมในสังคมไทย (8) งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวาทวิทยาในสื่อมัลติมีเดีย (9) งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่าง

วัฒนธรรม (10) งานวิจัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบของคนรุ่นใหม่และค่านิยมของเยาวชนต่อกระแสวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป (11) งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเชิงเหตุผลของคนรุ่นใหม่ (12) งานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีต่อสังคมไทย (13) งานวิจัยสาขาต่างๆ ที่หลากหลายในแต่ละอาชีพ เพื่อให้การสื่อสารแทรกเข้าไปได้ในทุกวิชาชีพ (14) งานวิจัยในระดับปริญญาโทสามารถทำวิจัยข้ามสาขาได้ แต่ผู้วิจัยต้องเน้นสาขาหลักของตนก่อน และควรนำสาขาอื่นมาประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผล (15) งานวิจัยเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดของตะวันตกกับตะวันออก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม (16) งานวิจัยเพื่อเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย (17) งานวิจัยเกี่ยวกับกลไกการจัดการด้านความรู้ (18) งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา (19) งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของบุคลากรด้านวาทวิทยาต่อบุคคลด้อยโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (20) งานวิจัยในเชิงเปรียบเทียบระหว่างวาทวิทยาในสังคมไทยและสังคมตะวันตก โดยเน้นความสำคัญของศาสตร์สาขานี้ (21) งานวิจัยเกี่ยวกับการขยายขอบเขตการเรียนรู้ด้านวาทวิทยาเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ (22) งานวิจัยที่เกี่ยวกับค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงในสังคมไทย (23) งานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของชนบทเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในสังคมเมือง (24) งานวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มในอนาคตของอิทธิพลของวาทวิทยาต่อการจัดระเบียบทางสังคม (25) งานวิจัยเพื่อสร้างระบบความคิดด้านคุณธรรมทางคุณธรรมตามแนวความคิดของ Piaget และ (26) งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ สร้างแบบจำลองตามบริบทของสังคมไทย

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรมีเงินทุนสนับสนุนอย่างเพียงพอและต่อเนื่องในการทำวิจัยให้มากขึ้น (2) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการทำวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยยกย่องหรือให้รางวัล หรือให้โอกาสนำเสนอผลงานต่อสาธารณชน เช่น จัดนิทรรศการ เป็นต้น และ (3) ควรนำหัวข้อวิจัยต่างๆ ที่ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันได้เสนอไว้ตามที่ระบุอยู่ข้างต้น ไปดำเนินการเพื่อทำวิจัยอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในวิชาการและในเชิงประยุกต์ใช้ต่อไป

7. สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา

แนวโน้มของสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมระดับปริญญาโท: กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์และควรส่งเสริมทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมีคุณลักษณะไม่แตก

ต่างกัน ดังนั้น จึงขอให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาจากข้อค้นพบที่ระบุไว้แล้วใน หัวข้อเดียวกันของระดับปริญญาตรีแทน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรมีงบประมาณสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนตามที่ระบุข้างต้นอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง (2) ควรมีศูนย์การเรียนระบบออนไลน์ โดยมีเครื่องอุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างครบถ้วน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (3) ส่งเสริมให้คณาจารย์ได้พัฒนาบทเรียนของตนเองโดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ต (4) พัฒนาคำราชที่มีคุณภาพและทันสมัยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสืบค้นได้โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ และ (5) ควรจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างสถาบันที่สอนทางวาทวิทยาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงความรู้ให้เพิ่มขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า

ข้อค้นพบในส่วนนี้ประกอบด้วย เนื้อหา รูปแบบ/วิธีการ กิจกรรมในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ การวัดและประเมินผล ทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ผู้วิจัยได้นำเสนอแยกกันระหว่างองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท กล่าวคือ ข้อค้นพบในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้สรุปไว้ในตารางที่ 7 และตารางที่ 8 ส่วนข้อค้นพบในระดับปริญญาโท ผู้วิจัยได้สรุปไว้ในตารางที่ 9 และตารางที่ 10 ตามลำดับดังต่อไปนี้:-

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 : แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้ ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภาพรวมขององค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ในทศวรรษหน้า

โอกาสที่จะเป็นไปได้	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) / ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม / ข้อ)		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
มากที่สุด	-	-	-	-	-
มาก	-	35	-	-	35
รวม	-	35	-	-	35

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 : แนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ และความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะที่คาดว่า มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ "มาก" จนถึง "มากที่สุด" เกี่ยวกับภาพรวมขององค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวทววิทยาระดับปริญญาตรี ในทศวรรษหน้า จำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของข้อความ	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) /ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม)/ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
เนื้อหา	-	10	-	-	10
รูปแบบ/วิธีการ	-	4	-	-	4
กิจกรรมในห้องเรียน	-	7	-	-	7
สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน	-	3	-	-	3
การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ	-	3	-	-	3
การวัดและการประเมินผล	-	8	-	-	8
รวม	-	35	-	-	35

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 : แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้ ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภาพรวมขององค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโท ในทศวรรษหน้า

โอกาสที่จะเป็นไปได้	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) / ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม / ข้อ)		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
มากที่สุด	-	2	-	-	2
มาก	-	26	-	-	26
รวม	-	28	-	-	28

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 : แนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ และความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะที่คาดว่า มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ "มาก" จนถึง "มากที่สุด" เกี่ยวกับภาพรวมขององค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโท ในทศวรรษหน้า จำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของข้อความ	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) /ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม)/ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
เนื้อหา	-	7	-	-	7
รูปแบบวิธีการ	-	4	-	-	4
กิจกรรมในห้องเรียน	-	4	-	-	4
สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน	-	4	-	-	4
การฝึกงานประสบการณ์วิชาชีพ	-	3	-	-	3
การวัดและการประเมินผล	-	6	-	-	6
รวม	-	28	-	-	28

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.1 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในระดับปริญญาตรี

จากตารางที่ 7 แสดงว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในระดับปริญญาตรีที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "ปกติ" มีทุกข้อจากจำนวน 35 ข้อ นอกจากนั้นเป็นข้อความที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 60 ขึ้นไป เห็นว่า "พึงประสงค์" ทุกข้อ และจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" ทุกข้อด้วย

ส่วนตารางที่ 8 ชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในระดับปริญญาตรี ที่มีแนวโน้ม "พึงประสงค์" ซึ่งควรจะได้รับการส่งเสริม เพราะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "ปกติ" และคาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นในระดับ "มาก" มีดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาตรี

1. เนื้อหา

แนวโน้มเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 10 ข้อ คือ (1) เน้นทักษะการพูดทุกประเภทและทุกระดับ (2) เนื้อหามีลักษณะเป็นขั้นบันได โดยเริ่มจากการวางรากฐานทางความคิด การใช้เหตุผล การใช้ทักษะในการพูด และเนื้อหาอื่นๆ ในลำดับสูงขึ้นไป (3) เนื้อหาจะตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น (4) มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และสามารถประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยได้มากขึ้น (5) เนื้อหา มีการจัดให้เป็นชุดวิชาที่เหมาะสมมากขึ้น โดยใช้ "ความรู้คู่คุณธรรม" เป็นหลัก (6) เน้นบทบาทการสื่อสารของมนุษย์ในการใช้สื่อประเภทต่างๆ (Communication Technology) ให้มากขึ้น (7) เน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมทั้งแบบไทยและแบบสากล (8) เน้นบทบาทการสื่อสารของมนุษย์ในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน (Globalization) (9) ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในสาขาวิชาอื่นๆ ที่ต้องใช้การพูดเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ทัศนศึกษา ครูอาจารย์ เป็นต้น และ (10) เน้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการเป็นโปรแกรมเมอร์

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่เหมาะสมของหลักสูตรทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า เพื่อนำมาปรับใช้ในอนาคต (2) เนื้อหาของหลัก

สูตรควรมีความครอบคลุมในทุกด้าน เช่น ด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม การนำไปประยุกต์ใช้ เป็นต้น และ (3) ส่งเสริมให้เนื้อหาของหลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าได้ตลอดเวลา และหาความรู้ได้จากสื่อทุกชนิด

2. รูปแบบ/วิธีการ

แนวโน้มนำรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มนำที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 4 ข้อ คือ (1) ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดและสติปัญญา โดยผ่านประสบการณ์ตรงมากขึ้น (2) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ลดการบรรยายมาเน้นการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันให้มากขึ้น (3) ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง เพื่อปรับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น และ (4) ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วยสอน เช่น ให้ผู้เรียนสามารถ E-mail ถามผู้สอนได้

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอน หรือวิธีการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต การรับส่งงานทาง E-mail เป็นต้น และ (2) ครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์มากขึ้น โดยให้ผู้เรียนรู้จักหาความรู้ก่อนเรียน เพื่อนำมาอภิปรายในชั้นเรียน

3. กิจกรรมในห้องเรียน

แนวโน้มนำกิจกรรมในห้องเรียนในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มนำที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 7 ข้อ คือ (1) เน้นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้งานได้จริง (2) เน้นการฝึกภาคปฏิบัติโดยร่วมมือกับองค์กรภายนอก (3) พัฒนาให้เป็นการอภิปรายแทนการบรรยาย เพื่อเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดและรู้จักแสดงเหตุผลมากขึ้น (4) เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความหลากหลายมากขึ้น (5) เน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนชอบและถนัดเป็นหลัก (6) เน้นกิจกรรมที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น และ (7) เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ผู้สอนควรส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย กับเพื่อนร่วมห้องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ (2) ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมผู้สอน เพื่อให้ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และมีประโยชน์เพื่อใช้ปฏิบัติในชั้นเรียน

4. สื่อการเรียนการสอน

แนวโน้มสื่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ “ปกติ” ทุกข้อจากจำนวน 3 ข้อ คือ (1) ใช้หนังสือ วารสาร สื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น (2) ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น และ (3) ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างสะดวกสบาย เช่น มีอินเทอร์เน็ต มีหนังสือในห้องสมุด มีห้องฝึกปฏิบัติการต่างๆ เป็นต้น และ (2) ควรจัดงบประมาณในเรื่องสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

5. การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ

แนวโน้มการฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ “ปกติ” ทุกข้อจากจำนวน 3 ข้อ คือ (1) เน้นการเสริมสร้างทักษะในแนวกว้างเป็นรายบุคคลมากขึ้น (2) เน้นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาภาวะด้วยตนเองมากขึ้น และ (3) เน้นการฝึกงานจากสนามจริง และจากการทำกิจกรรมให้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ คือ ส่งเสริมโครงการหรือกิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพของผู้เรียนโดยขอความร่วมมือจากสถาบันหรือองค์กรต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าไปฝึกงาน หรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริง หรือเพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาภาวะของตนเองมากขึ้น

6. การวัดและประเมินผล

แนวโน้มการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาตรี: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 8 ข้อ คือ (1) เน้นทักษะและความสามารถจากการนำไปใช้จริงมากขึ้น (2) ให้ความสนใจในด้านพัฒนาการของผู้เรียนมากขึ้น (3) ใช้การประเมินเชิงคุณภาพมากขึ้น (4) ใช้การประเมินจากการฝึกงานภายนอกมากขึ้น (5) เน้นการแก้ปัญหาเป็นมากขึ้น (6) ใช้การประเมินอย่างต่อเนื่องระหว่างเรียน (7) ใช้วิธีการหลายอย่างผสมกันในการประเมิน เช่น ใช้การสังเกต ใช้แบบทดสอบ ใช้การประเมินตนเองโดยผู้สอนและผู้ร่วมชั้นเรียน เป็นต้น และ (8) การวัดและประเมินผลเพื่อทดสอบความจำ ควรจะทำเมื่อจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมโครงการฝึกอบรมครูผู้สอน เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผล และได้นำมาพัฒนาใช้ในการวัดและประเมินผลของหลักสูตรวาทวิทยา และ (2) จัดทำโครงการส่งเสริมหรือพัฒนาวิธีการวัดผลและการประเมินผลของหลักสูตรวาทวิทยา ให้นำไปสู่วิธีการวัดและการประเมินผลที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน เช่น การเน้นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

3.2.2 องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโท

จากตารางที่ 9 แสดงว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "ปกติ" มีทุกข้อจากจำนวน 28 ข้อ นอกจากนั้นเป็นข้อความที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 60 ขึ้นไป เห็นว่า "พึงประสงค์" ทุกข้อ ซึ่งจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" มี 2 ข้อ และมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" 26 ข้อ

ส่วนตารางที่ 10 ชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโท ที่มีแนวโน้ม "พึงประสงค์" ซึ่งควรจะได้รับ "การส่งเสริม" เพราะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "ปกติ" และคาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มีดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาโท

1. เนื้อหา

แนวโน้มเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ “ปกติ” ทุกข้อจากจำนวน 7 ข้อ คือ (1) เน้นเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์มากกว่าเชิงบรรยาย (2) เน้นการพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้บริหาร และเสริมสร้างทักษะการพูดในชีวิตการทำงานให้มากขึ้น (3) เน้นการพัฒนาความสามารถด้านวิจัยในสาขาวาทวิทยาที่นำไปประยุกต์ใช้กับสังคมไทยมากขึ้น (4) เน้นแนวคิดที่เป็นไทยและภูมิปัญญาไทยมากขึ้น (5) จัดเป็นชุดวิชาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้เรียนให้มากขึ้น (6) เน้นความรู้คู่คุณธรรม ทั้งแบบไทยและแบบสากล และ (7) ครอบคลุมบริบทระดับต่าง ๆ ให้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่เหมาะสมของหลักสูตรวาทวิทยาในทศวรรษหน้า เพื่อนำมาปรับใช้ในอนาคต (2) เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความครอบคลุมในทุกด้าน และเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการวิเคราะห์ และวิพากษ์มากขึ้น และ (3) หลักสูตรควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถด้านการวิจัย และพัฒนาความเป็นผู้นำ

2. รูปแบบ/วิธีการ

แนวโน้มรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ “พึงประสงค์” และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ “ปกติ” ทุกข้อจากจำนวน 4 ข้อ คือ (1) การพัฒนาทักษะการค้นคว้าข้อมูล และการทำวิจัยด้านวาทวิทยาให้มากขึ้น (2) สร้างวัฒนธรรมการวิเคราะห์และวิพากษ์ เชิงสร้างสรรค์ให้มากขึ้น (3) นำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มาช่วยสอน และ (4) รูปแบบการเรียนการสอนมีความเป็นสากลมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์มาใช้ในรูปแบบ หรือกระบวนการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การค้นหาความรู้จาก Web Site เป็นต้น และ (2) ส่งเสริมการทำวิจัยของผู้เรียนโดยเฉพาะในเรื่องวาทวิทยา

3. กิจกรรมในห้องเรียน

แนวโน้มกิจกรรมในห้องเรียนในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 4 ข้อ คือ (1) เน้นการค้นคว้าหาความรู้ในระดับประเทศและระดับโลกมากขึ้น (2) เน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง (3) เน้นกิจกรรมเชิงวิชาการเชิงการวิพากษ์และเชิงผลที่ได้รับ รวมทั้งให้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และ (4) ลดความสำคัญของห้องเรียนลง นัดเจอกันทางอินเทอร์เน็ตซึ่งรับได้ทั้งภาพและเสียงให้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง เช่น โครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนระหว่างชาติ และ (2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้จัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางวิชาการ เป็นต้น

4. สื่อการเรียนการสอน

แนวโน้มสื่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 4 ข้อ คือ (1) ใช้หนังสือ วารสาร สื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น (2) ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น (3) ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น และ (4) สร้างสถานการณจำลองจากคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนด้วยตนเองมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างสะดวกและพอเพียง เช่น มีอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ห้องฝึกปฏิบัติการ เป็นต้น และ (2) ควรจัดงบประมาณในเรื่องสื่อการสอนของอาจารย์อย่างเพียงพอ

5. การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ

แนวโน้มการฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุก

ข้อจากจำนวน 3 ข้อ คือ (1) เน้นการฝึกงานเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาชีพมากขึ้น (2) เน้นการฝึกงานจากการทำงานประจำมากขึ้น และ (3) เน้นการฝึกงานเป็นแนวลึก เพื่อสร้างองค์ความรู้มากกว่าฝึกให้ทำงานเป็นอย่างเดียว

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกงานหรือฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เข้าใจลึกซึ้งขึ้น และ (2) ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางานที่ทำอยู่เดิม

6. การวัดและประเมินผล

แนวโน้มการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริมในระดับปริญญาโท: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อจากจำนวน 6 ข้อ คือ (1) ใช้วิธีการนำเสนอทั้งด้วยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร โดยพิจารณาจาก Feedback ของผู้ฟังที่เกี่ยวข้องทั้งหมดด้วย (2) ใช้วิธีการหลายอย่างผสมกัน (3) ใช้การประเมินเชิงคุณภาพมากขึ้น (4) ใช้การประเมินจากผลงานและคุณภาพงานวิจัยมากขึ้น (5) ใช้การประเมินแบบ S/U มากขึ้น ส่วนการให้เกรด A, B, C, D จะสะท้อนผลการเรียนอย่างละเอียดมากขึ้น และ (6) เน้นการประเมินอย่างต่อเนื่องระหว่างเรียนมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างสะดวกและพอเพียง เช่น มีอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ห้องฝึกปฏิบัติการ เป็นต้น และ (2) ควรจัดงบประมาณในเรื่องสื่อการเรียนการสอนของอาจารย์อย่างเพียงพอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า

ข้อค้นพบในส่วนนี้ประกอบด้วย (1) ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ (2) บุคลิกลักษณะ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ และ (3) คุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคม ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ผู้วิจัยได้นำเสนอแยกกันระหว่างคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท กล่าวคือ ข้อค้นพบในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้สรุปไว้ใน ตารางที่ 11 และ ตารางที่ 12 ส่วนข้อค้นพบในระดับปริญญาโท ผู้วิจัยได้สรุปไว้ใน ตารางที่ 13 และ ตารางที่ 14 ตามลำดับดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 : แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้ ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภาพรวม
ของคุณสมบัติผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ในทศวรรษหน้า

โอกาสที่จะเป็นไปได้	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) / ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม / ข้อ)		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
มากที่สุด	-	-	-	-	-
มาก	11	29	-	-	40
รวม	11	29	-	-	40

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 : แสดงแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ และความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะที่คาดว่า มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ "มาก" จนถึง "มากที่สุด" เกี่ยวกับภาพรวมของคุณสมบัติผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ในทศวรรษหน้า
จำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของข้อความ	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) /ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม)/ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ	2	8	-	-	10
บุคลิกลักษณะ/ทักษะและการประยุกต์ใช้	6	14	-	-	20
คุณธรรม/จริยธรรม มารยาทในสังคม	3	7	-	-	10
รวม	11	29	-	-	40

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 : แสดงโอกาสที่จะเป็นไปได้ ความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ และแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภาพรวม
ของคุณสมบัติผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ในทศวรรษหน้า

โอกาสที่จะเป็นไปได้	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) / ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม / ข้อ)		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
มากที่สุด	-	-	-	-	-
มาก	9	28	-	-	37
รวม	9	28	-	-	37

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 : แสดงแนวโน้มที่พึงประสงค์/ไม่พึงประสงค์ และความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะที่คาดว่า มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ "มาก" จนถึง "มากที่สุด" เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทในทศวรรษหน้า
จำแนกตามประเภทของข้อความ

ประเภทของข้อความ	แนวโน้มที่พึงประสงค์ (ควรส่งเสริม) /ข้อ		แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ (ควรควบคุม)/ข้อ		รวม
	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	สอดคล้องมาก	สอดคล้องปกติ	
ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ	-	11	-	-	11
บุคลิกลักษณะ/ทักษะและการประยุกต์ใช้	4	13	-	-	17
คุณธรรม/จริยธรรม มารยาทในสังคม	5	4	-	-	9
รวม	9	28	-	-	37

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3.1 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าระดับปริญญาตรี

จากตารางที่ 11 แสดงว่าคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกัน ระดับ "ปกติ" มีทุกข้อจากจำนวน 40 ข้อ นอกจากนั้นเป็นข้อความที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 60 ขึ้นไป เห็นว่า "พึงประสงค์" ทุกข้อ ซึ่งจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มากที่สุด" มี 11 ข้อ และจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มี 29 ข้อ

ส่วนตารางที่ 12 ชี้ให้เห็นว่า คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรี ที่มีแนวโน้ม "พึงประสงค์" ซึ่งควรจะได้รับ "การส่งเสริม" เพราะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "ปกติ" และคาดว่าจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มีดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาตรี

1. ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

แนวโน้มด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 2 ข้อ และระดับ "ปกติ" 8 ข้อ จากจำนวน 10 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรือสื่อสมัยใหม่เป็นอย่างดี (2) รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล และรู้จริง มิใช่รู้แต่เพียงข้อมูลในสาขาวิชาเท่านั้น (3) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) ไม่แสวงหาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (5) มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ที่เรียนมา (6) มีความรู้ความสามารถที่จะโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ (7) มีความรู้ทางจิตวิทยา วัฒนธรรม สังคมและกฎหมาย (8) มีความรู้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี (9) มีความรู้ความสามารถในด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ และ (10) เข้าใจกระบวนการสื่อสารในบริบทต่าง ๆ เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารภายในกลุ่ม การสื่อสารในที่ชุมชน การสื่อสารทั้งในวัฒนธรรมเดียวกันและต่างวัฒนธรรมกัน เป็นต้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวิธีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ (3) ควรมีแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้ามากยิ่งขึ้น

2. บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้

แนวโน้มด้านบุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 6 ข้อ และระดับ "ปกติ" 14 ข้อ จากจำนวน 20 ข้อ ตามลำดับ คือ (1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมีวิจารณญาณที่ดี (2) มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (3)มีความสามารถในการพูดให้สื่อความหมายได้เหมาะสมและถูกกาลเทศะ (4) มีความสามารถในการควบคุมตนเองและมีความยืดหยุ่นได้ตามควรแก่กรณี (5) มีความสามารถในการคิดอย่าง "วิทย์" มีจิตอย่าง "ศิลป์" (6) สามารถให้คำปรึกษาด้านการสื่อสาร ทั้งการพูดและการเขียนให้แก่ผู้บริหารได้ (7) มีบุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือและโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ (8) มีทักษะในวิชาชีพและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและวิชาชีพได้ (9) รู้จักใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดมิตรภาพและรู้จักการเจรจาต่อรอง (10) รู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับหน้าที่การงาน (11) มีคุณสมบัติแบบนักการพูดไม่ใช่ทนาย (12) มีความสามารถในการฟังและจับประเด็นได้ดี (13) สามารถถ่ายทอดความรู้ออกไปอย่างมีเหตุมีผล (14) มีศักยภาพในการพูดให้ผู้ฟังเชื่อถือ และสามารถหาข้อยุติในการสื่อสารที่มีข้อขัดแย้งกันได้ (15) สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้เข้ากับบริบททางสังคมสมัยใหม่ได้ (16) สามารถเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลที่ว่า "มิตรภาพเกิดจากการพูด" (17) สามารถประยุกต์ความรู้ทางวาทวิทยามาใช้ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ (18) มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี (19) มีความเชื่อมั่นและกล้ายืนหยัดในความถูกต้อง และ (20) สามารถเปิดใจและเปิดความคิดให้กว้าง รวมทั้งสามารถรับฟังความคิดเห็นและข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ จากผู้อื่น เพื่อนำมาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม (2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านต่างๆ เช่น การจัดอบรม/สัมมนา โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย และการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และ (3) ส่งเสริมการ

พัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่มีกระบวนการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือสำหรับนักวิทยาศาสตร์

3. คุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคม

แนวโน้มนำด้านคุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ในระดับปริญญาโท เพราะเป็นแนวโน้มนำที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 3 ข้อ และระดับ "ปกติ" 7 ข้อ จากจำนวน 10 ข้อ คือ (1) รู้จักโอนอ่อนผ่อนตาม และรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันตามควรแก่กรณี (2) มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย (3) มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยงานบริการสังคมตามควรแก่โอกาส (4) มีความขยันหมั่นเพียรและวางแผนงาน (5) มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ (6) มีความจริงใจ ไม่มีอคติ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (7) มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามทั้งแบบไทยและแบบสากล (8) มีความสำนึกในเรื่องของการพัฒนาตนเองและสังคม (9) มีวินัยต่อตนเองและสังคม รวมทั้งสามารถจะควบคุมอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม และ (10) มีความรับผิดชอบและมีวุฒิภาวะสูง

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ คือ สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นทางคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคมให้มากขึ้น

3.3.2 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ในระดับปริญญาโท

จากตารางที่ 13 แสดงว่าคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาโท ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกัน ระดับ "มาก" มี 9 ข้อ และผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "ปกติ" มี 28 ข้อ จากจำนวน 37 ข้อ นอกจากนั้นเป็นข้อความที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 60 ขึ้นไป เห็นว่า "พึงประสงค์" ทุกข้อ ซึ่งจำแนกเป็นข้อความที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" ทุกข้อเช่นเดียวกัน

ส่วนตารางที่ 14 ชี้ให้เห็นว่า คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาโท ที่มีแนวโน้ม "พึงประสงค์" ซึ่งควรจะได้รับ "การส่งเสริม" เพราะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ ที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันระดับ "มาก" และระดับ "ปกติ" และคาดว่าจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้ในระดับ "มาก" มีดังต่อไปนี้

ระดับปริญญาโท

1. ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

แนวโน้มด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "ปกติ" ทุกข้อ จากจำนวน 11 ข้อ คือ (1) มีความรู้ด้านจิตวิทยา วัฒนธรรม สังคม และกฎหมาย (2) มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าระยะยาวได้ (3) มีความคิดเป็นระบบ สามารถเรียบเรียงความคิดได้ดีและเข้าใจง่าย (4) มีความรู้สึก รู้กว้าง รู้ไกลและรู้จริง (5) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (6) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรือสื่อสมัยใหม่ (7) มีความสามารถในการเป็นผู้นำทางความคิดให้แก่สังคมไทย (8) มีความสามารถในการบูรณาการความรู้ทางวิชาการให้เข้ากับประสบการณ์ทางวิชาชีพได้ (9) เข้าใจระเบียบวิธีวิจัย และสามารถออกแบบการวิจัยได้หลากหลาย (10) มีความรู้ความสามารถในระดับสากล ควบคู่กับความรู้ความสามารถเพื่อคงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และ (11) มีความรู้เชิงทฤษฎีและวิธีปฏิบัติที่สมดุลกัน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) หลักสูตรวาทวิทยาควรเพิ่มเนื้อหาทางด้านจิตวิทยา สังคม และกฎหมาย และ (2) ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

2. บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้

แนวโน้มด้านบุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 4 ข้อ และระดับ "ปกติ" 13 ข้อ จากจำนวน 17 ข้อ คือ (1) มีบุคลิกลักษณะน่าเชื่อถือและสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ (2) มีความสามารถในการเจรจาต่อรองและการโต้แย้งแสดงเหตุผลที่มีประสิทธิภาพ (3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมีวิจารณญาณที่ดี (4) สามารถประยุกต์ศาสตร์ทางวาทวิทยาให้เข้ากับกับสังคมยุคใหม่ได้ (5) มีความสามารถในการคิดอย่าง "วิทย์" มีจิตอย่าง "ศิลป์" (6) มีลักษณะเป็นผู้ใฝ่รู้ คอยติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ (7) สามารถนำความรู้ทางวาทวิทยามาใช้เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล ทั้งในวัฒนธรรม

เดียวกันและต่างวัฒนธรรมกันได้ (8) สามารถให้คำแนะนำเชิงนโยบายแก่ผู้บริหารได้เป็นอย่างดี (9) สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในชีวิตประจำวัน (10) สามารถรับฟังความคิดเห็น และข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ได้อย่างใจกว้าง (11) สามารถประยุกต์ศาสตร์ทางวาทวิทยาให้เข้ากับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ (12) มีมนุษยสัมพันธ์ และสามารถพูดจาสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี (13) มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจัยในประเด็นที่น่าสนใจทางวาทวิทยาได้ (14) มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ (15) มีความสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีทักษะการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั่วโลกได้ (16) มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และ (17) มีความสามารถในการนำเสนอที่สัมฤทธิ์ผลทั้งในเชิงวิชาการ วิชาชีพ และวิจัย

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ (1) ในชั้นเรียน เทคนิควิธีการสอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงออก หรืออภิปรายให้มาก และ (2) นอกชั้นเรียน ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่างๆ ได้ ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การร่วมอภิปรายในงานสัมมนาต่างๆ เป็นต้น

3. คุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคม

แนวโน้มด้านคุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม: เพราะเป็นแนวโน้มที่ "พึงประสงค์" และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับ "มาก" 5 ข้อ และระดับ "ปกติ" 4 ข้อ จากจำนวน 9 ข้อ คือ (1) มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ทั้งแบบไทยและแบบสากล (2) มีความจริงใจและรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันตามควรแก่กรณี (3) มีความรับผิดชอบสูงในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านส่วนตัว การงาน และสังคม (4) มีความขยันหมั่นเพียรและวางตนเสมอต้นเสมอปลาย (5) มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยงานบริการสังคมตามควรแก่โอกาส (6) มีความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนได้เป็นอย่างดีและมีวุฒิภาวะสูง (7) มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (8) เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นใหม่ ตลอดจนเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป และ (9) เคารพความเป็นบุคคลของตนเองและผู้อื่น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น มีดังต่อไปนี้ คือ สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นทางคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคมให้มากขึ้น

บทที่ 5

กรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนา การเรียนการสอนสาขาวิชาในทศวรรษหน้าและข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบทั้งหมดที่ได้เสนอไว้แล้วในบทที่ 4 นับได้ว่าเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มหรือทิศทางที่เหมาะสมและชัดเจนเกี่ยวกับสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย แนวโน้มทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาของไทย โดยพิจารณาจาก (1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร (2) ค่านิยมของชาวทวิทยา (3) ความต้องการของตลาดแรงงาน (4) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (5) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคม และการสื่อสาร ข้อค้นพบดังกล่าวจึงนำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการการเรียนการสอนสาขาวิชาในทศวรรษหน้า ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เพราะว่าการพัฒนาระบบบริหารจัดการการเรียนการสอนสาขาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้านั้น จำเป็นจะต้องมีข้อมูลด้านแนวโน้มหรือทิศทางที่เหมาะสมและชัดเจน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องของสถานการณ์ ตามสภาพความเป็นจริงของสังคมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

จากผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และจากความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 4 ที่ผู้วิจัยสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนสาขาวิชาในทศวรรษหน้านั้น พบว่า ระบบบริหารจัดการการเรียนการสอนสาขาวิชาในทศวรรษหน้าประกอบด้วยข้อค้นพบที่สำคัญและจำเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ (1) ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน (2) องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน และ (3) คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

สำหรับปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา ต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร กิจกรรมทางวิชาการหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร งานวิจัย และสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชานั้น ประกอบไปด้วย เนื้อหา รูปแบบและวิธีการ กิจกรรมในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การฝึกงานหรือประสบการณ์วิชาชีพ การวัดและประเมินผล ขณะที่

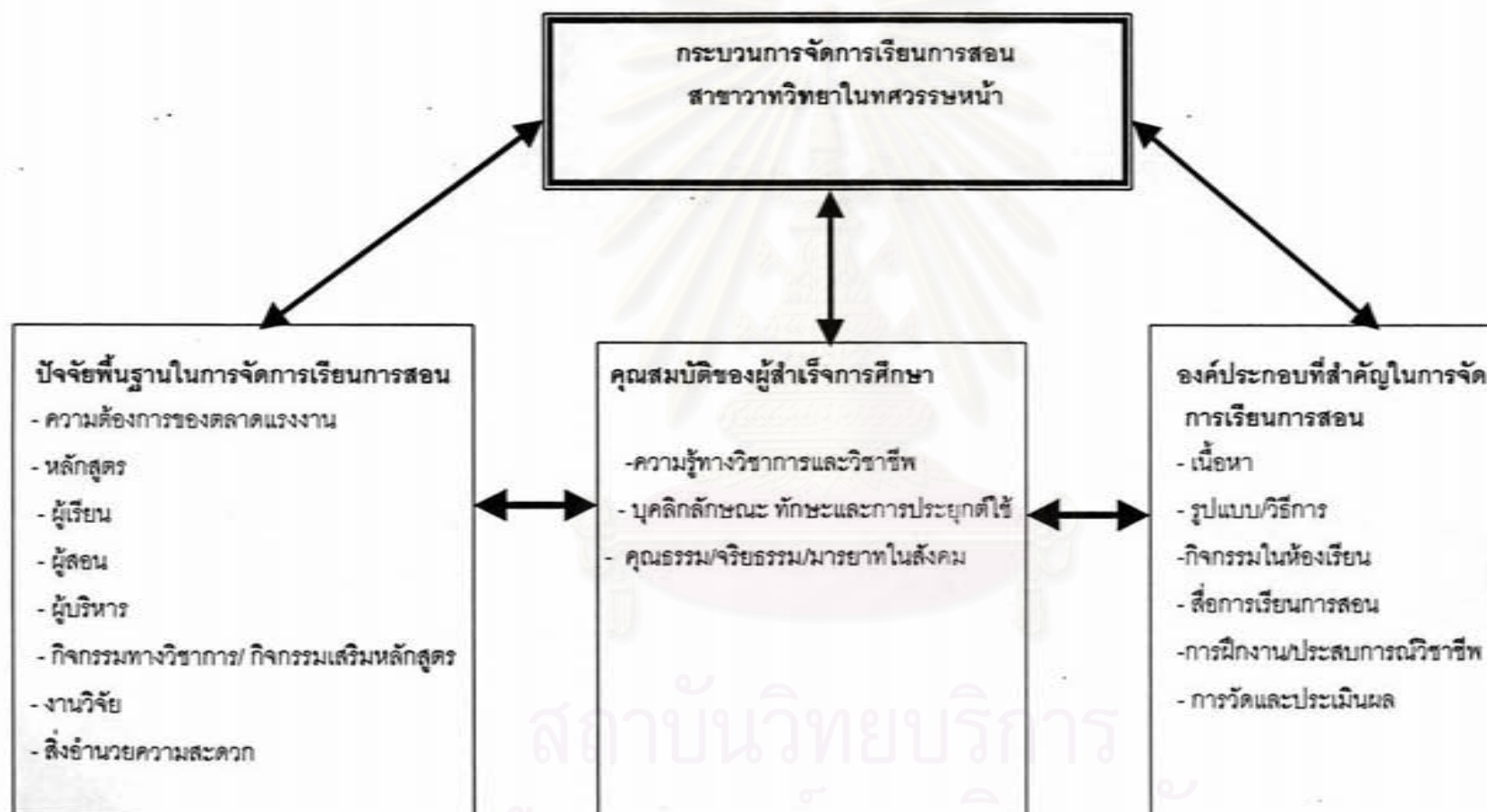

คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา จะประกอบด้วย ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมและมารยาทในสังคม

แนวโน้มหรือทิศทางทั้งสามส่วนที่สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอเป็น “กรอบความคิด” ในรูปของแบบจำลองหรือโมเดลดังที่แสดงไว้ในหน้าถัดไป แบบจำลองดังกล่าวได้จัดให้คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นศูนย์กลางเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เน้นความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับใหม่ พ.ศ. 2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน นอกจากนั้น แบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใหม่นี้ ยังแสดงให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ซึ่งกันและกันระหว่างส่วนต่างๆ ทั้ง 3 ส่วน นั่นก็คือ ปัจจัยพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญจะเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา ในทางกลับกัน คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาก็จะเป็นกระจกเงาสท้อนถึงความเหมาะสม หรือความพอเพียงของปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่ว่า ควรจะต้องปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงปัจจัยพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญในด้านใดบ้าง ตัวอย่างเช่น ความต้องการของตลาดแรงงานอันเป็นปัจจัยพื้นฐาน จะเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา หากผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติสอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน ก็จะสามารถหางานทำที่สนองตอบความต้องการของสังคมได้ ขณะเดียวกัน คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาเองก็จะเป็นกระจกเงาสท้อนถึงความเหมาะสม หรือความพอเพียงของปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่ว่า ควรจะต้องปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงปัจจัยพื้นฐานในด้านใดบ้างเพื่อให้เอื้อต่อการผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

แบบจำลองในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญทั้ง 3 ส่วน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อนำมาเป็นกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางทางการพัฒนาการเรียนการสอนสาขาวิทยาศาสตร์ ในทศวรรษหน้าดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อค้นพบที่เด่นชัดจากการวิจัยนี้ ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

กรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางกาพัฒนาการเรียนการสอนสาขาวิชาในทศวรรษหน้า

ส่วนที่ 1 : คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ (1) ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ (2) บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ และ (3) คุณธรรม จริยธรรมและมารยาทในสังคม คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ดังกล่าวทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในทศวรรษหน้าจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับข้อค้นพบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพ

1.1 ระดับปริญญาตรี

- 1.1.1 มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรือสื่อสมัยใหม่เป็นอย่างดี
- 1.1.2 รู้ลึก รู้จริง และรู้ไกล มิใช่รู้แต่เพียงข้อมูลในสาขาวิชาเท่านั้น
- 1.1.3 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ อินเทอร์เน็ต และการสร้าง Homepage ของตนเองได้
- 1.1.4 ไม่แสวงหาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน
- 1.1.5 มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ที่เรียนมา
- 1.1.6 มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ
- 1.1.7 มีความรู้ทางจิตวิทยา วัฒนธรรม สังคม และกฎหมาย
- 1.1.8 มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี
- 1.1.9 มีความรู้ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิดอย่างเป็นระบบและ สร้างสรรค์
- 1.1.10 เข้าใจกระบวนการสื่อสารในบริบทต่างๆ เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารภายในกลุ่ม การสื่อสารในที่ชุมชน การสื่อสารในองค์กรทั้งในวัฒนธรรมเดียวกันและต่างวัฒนธรรมกัน เป็นต้น

1.2 ระดับปริญญาโท

- 1.2.1 มีความรู้ด้านจิตวิทยา วัฒนธรรม สังคม และกฎหมาย
- 1.2.2 มีความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งเฉพาะหน้าและระยะยาวได้
- 1.2.3 มีความคิดเป็นระบบ สามารถเรียบเรียงความคิดได้ดีและเข้าใจง่าย
- 1.2.4 มีความรู้สัมมติ คือ รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล และรู้จริง

- 1.2.5 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น
- 1.2.6 มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรือสื่อสมัยใหม่ เช่น รู้ประโยชน์ของสื่อและรู้จักแลเลือกใช้สื่อเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม
- 1.2.7 มีความสามารถในการเป็น “ผู้นำทางความคิด” ให้แก่สังคมไทย
- 1.2.8 มีความสามารถในการบูรณาการความรู้ทางวิชาการให้เข้ากับประสบการณ์ทางวิชาชีพได้
- 1.2.9 เข้าใจระเบียบวิธีวิจัย และสามารถออกแบบการวิจัยได้อย่างหลากหลาย
- 1.2.10 มีความรู้ความสามารถในระดับสากล ควบคู่กับความรู้ความสามารถเพื่อคงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

2. บุคลิกลักษณะ ทักษะ และการประยุกต์ใช้

2.1 ระดับปริญญาตรี

- 2.1.1 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมีวิจารณ์ญาณที่ดี
- 2.1.2 มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
- 2.1.3 มีความสามารถพูดเพื่อสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ
- 2.1.4 มีความสามารถในการควบคุมตนเองและมีความยืดหยุ่นได้ตามควรแก่กรณี
- 2.1.5 มีความสามารถในการ “ คิดอย่างวิทย์ มีจิตอย่างศิลป์ ”
- 2.1.6 มีความสามารถให้คำปรึกษาด้านการสื่อสารทั้งพูดและเขียนให้แก่ผู้บริหารได้
- 2.1.7 มีบุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือและโน้มน้าวใจผู้อื่นได้
- 2.1.8 มีทักษะในวิชาชีพ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวิชาชีพได้
- 2.1.9 รู้จักใช้คำพูดที่ก่อให้เกิด “มิตรภาพ” และรู้จักการเจรจาต่อรอง
- 2.1.10 รู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับหน้าที่การงาน

2.2 ระดับปริญญาโท

- 2.2.1 มีบุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือ และสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นได้
- 2.2.2 มีความสามารถในการเจรจาต่อรองและโต้แย้งแสดงเหตุผลที่มีประสิทธิภาพ
- 2.2.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมีวิจารณ์ญาณที่ดี
- 2.2.4 มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ทางวาทวิทยาให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ได้
- 2.2.5 มีลักษณะเป็นผู้ใฝ่รู้ คอยติดตามข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
- 2.2.6 มีความสามารถในการ “ คิดอย่างวิทย์ มีจิตอย่างศิลป์ ”

- 2.2.7 มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ทางวาทวิทยากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้
- 2.2.8 มีความสามารถให้คำแนะนำเชิงนโยบายแก่ผู้บริหารได้เป็นอย่างดี
- 2.2.9 มีความสามารถที่จะรับฟังข้อคิดเห็นและข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆได้อย่างใจกว้าง
- 2.2.10 มีความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมในชีวิตประจำวัน

3 คุณธรรม จริยธรรม และมารยาทในสังคม

3.1 ระดับปริญญาตรี

- 3.1.1 รู้จักโอนอ่อนผ่อนตาม และรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันตามควรแก่กรณี
- 3.1.2 มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
- 3.1.3 มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และช่วยงานบริการสังคมตามควรแก่โอกาส
- 3.1.4 มีความขยันหมั่นเพียรและวางตนเสมอต้นเสมอปลาย
- 3.1.5 มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ
- 3.1.6 มีความจริงใจ ไม่มีอคติ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- 3.1.7 มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งามทั้งแบบไทยและแบบสากล ("ปากกับใจต้องตรงกัน" และ "การกระทำรองรับคำพูด")
- 3.1.8 มีความสำนึกในเรื่องของการพัฒนาตนเองและสังคม
- 3.1.9 มีวินัยต่อตนเองและสังคม รวมทั้งสามารถจะควบคุมอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม
- 3.1.10 มีความรับผิดชอบและมีวุฒิภาวะสูง

3.2 ระดับปริญญาโท

- 3.2.1 มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดั่งาม ทั้งแบบไทยและแบบสากล
- 3.2.2 มีความรับผิดชอบสูงในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านส่วนตัว การงานและสังคม
- 3.2.3 มีความขยันหมั่นเพียร และวางตนเสมอต้นเสมอปลาย
- 3.2.4 มีความจริงใจ และรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันตามควรแก่กรณี
- 3.2.5 มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยงานบริการสังคมตามสมควรแก่โอกาส
- 3.2.6 มีความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนได้เป็นอย่างดี และมีวุฒิภาวะสูง
- 3.2.7 มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- 3.2.8 เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนรุ่นใหม่ ตลอดจนเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป
- 3.1.9 เคารพความเป็นบุคคลของตนเองและผู้อื่น

ส่วนที่ 2 : ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน

ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาจากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้มี 8 ประการคือ (1) ความต้องการของตลาดแรงงาน (2) หลักสูตร (3) ผู้เรียน (4) ผู้สอน (5) ผู้บริหาร (6) กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร (7) งานวิจัย (8) สิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทดังกล่าวจะต้องได้รับการสำรวจตรวจสอบเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมจากฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการอย่างจริงจังและจริงใจในทิศทางหรือแนวโน้มที่สอดคล้องกับข้อค้นพบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการของตลาดแรงงาน

1.1 ระดับปริญญาตรี

- 1.1.1 สามารถเป็นนักฝึกอบรมในองค์กรขนาดใหญ่ได้
- 1.1.2 มีความรู้ ความสามารถทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในระดับสากล
- 1.1.3 สามารถจะวางแผนงานได้ โดยมีหลักการและเหตุผลที่ดี
- 1.1.4 มีความรู้ความสามารถแบบ " Two in one " คือรู้ทั้งวาทวิทยา และวิชาชีพอื่น
- 1.1.5 สามารถจะประกอบธุรกิจบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.1.6 มีความคล่องตัวเข้ากับบุคคลในระดับต่างๆและวัฒนธรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
- 1.1.7 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นอย่างดี
- 1.1.8 สามารถเป็นนักเจรจาต่อรองในเชิงธุรกิจที่ร่วมทุนกับต่างประเทศ
และสามารถไปทำงานในต่างประเทศได้
- 1.1.9 มีความชำนาญด้านการพูด และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพ
จริงในสังคม โดยเชื่อมกับองค์กรภาครัฐและเอกชนได้มากขึ้น
- 1.1.10 สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม

1.2 ระดับปริญญาโท

- 1.2.1 ต้องรู้จักกาลเทศะและบุคคล และให้ความสนใจต่อองค์กรเอกชน
- 1.2.2 มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย สังเคราะห์ และประเมินผล
- 1.2.3 สามารถใช้สื่อสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.2.4 ถ้าเป็นอาจารย์ก็ต้องมีความสามารถในการทำวิจัย

- 1.2.5 มีความเชี่ยวชาญทางวาทวิทยาเพื่อเป็นอาจารย์/นักวิชาการในสถาบัน
อุดมศึกษา
- 1.2.6 สามารถพัฒนาตลาดแรงงานของตนเองได้โดยเป็น Trainers for the Trainees
- 1.2.7 สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับวิชาชีพอย่างอื่นได้
- 1.2.8 มีความรู้ความสามารถทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในระดับสากล
- 1.2.9 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี
- 1.2.10 มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เหมาะสม

2. หลักสูตร

หลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยา แบ่งย่อยเป็น 3 ส่วน คือ (1) ปรัชญาของหลักสูตร (2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (3) ลักษณะของหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร/รายวิชา แต่ละส่วนดังกล่าวทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จะต้องได้รับการติดตามและประเมินผลจากฝ่ายวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวให้เป็นไปในทิศทางหรือแนวโน้มที่สอดคล้องกับข้อค้นพบสำคัญดังต่อไปนี้:-

2.1 ปรัชญาของหลักสูตร ระดับปริญญาตรี

- 2.1.1 เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่ดีในการประกอบวิชาชีพ รวมทั้งมีทัศนคติที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยคำนึงถึงกาลเทศะและบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ
- 2.1.2 ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เพราะสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
- 2.1.3 สนับสนุน ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดและการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์
- 2.1.4 เน้นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน
- 2.1.5 เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย หลอมรวมไว้ซึ่งจิตใจที่ดีงาม
- 2.1.6 เน้นการบูรณาการความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ความเป็นสากล (2) ความเป็นไทย (3) ลักษณะเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรม

2.2 ปรัชญาของหลักสูตร ระดับปริญญาโท

- 2.2.1 สร้างจิตสำนึกเรื่อง "การศึกษาตลอดชีวิต" และ "การเรียนรู้ด้วยตนเอง"
- 2.2.2 เน้นการวิเคราะห์และวิจัยในบริบทต่างๆของสังคมไทย
- 2.2.3 เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและต่อเนื่อง โดยปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม
- 2.2.4 เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ถูกต้อง แม่นยำ และใช้ประโยชน์ได้จริง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการคือ (1) ความเป็นสากล (2)ความเป็นไทย (3) ลักษณะเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรม
- 2.2.5 เน้นและเสริมสร้างจิตใจผู้เรียนให้มีคุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย หลอมรวมไว้ซึ่งจิตใจที่ติงาม

2.3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระดับปริญญาตรี

- 2.3.1 เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์แก่วิชาชีพของตนเองและสังคม ขณะเดียวกันก็ให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ตลอดจนภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย
- 2.3.2 เพื่อสร้างนักวิชาการที่สามารถคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ วิจัยและประเมินผลในประเด็นและบริบทต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3.3 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักนำความรู้ทางวาทวิทยามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวัน และในหน้าที่การงานของแต่ละคน
- 2.3.4 เพื่อผลิตบุคลากรให้เป็นนักวิชาการ และนักวิชาชีพที่มีคุณภาพและคุณธรรม
- 2.3.5 เพื่อสร้างนักวิชาการทางด้านวาทวิทยา สำหรับต่อยอดองค์ความรู้ในสาขาให้ลึกซึ้ง และทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- 2.3.6 เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ที่ต้องให้การพูดเป็นปัจจัยหลัก

2.4 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระดับปริญญาโท

- 2.4.1 เพื่อผลิตนักวาทวิทยาที่สามารถเป็นผู้บริหาร ผู้นำ พิธีกร และทุก ๆ อาชีพ ที่ต้องให้การพูดเป็นปัจจัยหลัก

- 2.4.2 เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์และวิจัยในประเด็นและบริบทต่างๆของสังคมไทย
- 2.4.3 เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย และจากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการบูรณาการความรู้เดิมจากเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆเข้าด้วยกัน
- 2.4.4 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้โดยตรง
- 2.4.5 เพื่อสร้างนักวิชาการด้านวาทวิทยาสำหรับต่อยอดองค์ความรู้ในสาขานี้ เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาเอก
- 2.5 ลักษณะหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร / รายวิชา ระดับปริญญาตรี
- 2.5.1 ให้ผู้เรียนมีความรู้ที่จำเป็นอย่างเพียงพอทั้งด้านทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย และการนำไปประยุกต์ใช้
- 2.5.2 ระบุวัตถุประสงค์ในการเรียนอย่างชัดเจน เช่น ให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการวิจัย หรือการสร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นต้น
- 2.5.3 เพิ่มวิชาสัมมนา วิชาการศึกษาเป็นรายบุคคล และให้ลงมือทำวิจัยอย่างจริงจัง รวมทั้งให้เพิ่มวิชาเลือกเสรีให้มากขึ้นด้วย
- 2.5.4 เน้นการสื่อสารด้วยการพูดในระดับสากล และเป็นการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 2.5.5 เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2.5.6 ครอบคลุมการเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์สังคม เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิศวกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา และภาษาศาสตร์ เป็นต้น
- 2.5.7 ต้องศึกษาปรัชญาตะวันออกให้มากขึ้น รวมทั้งฟื้นฟูลัทธิวาทวิทยาตามแนวพระพุทธศาสนา และวรรณคดีไทย เช่น รามเกียรติ์ ขุนช้างขุนแผน และเหินา เป็นต้น
- 2.5.8 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคตว่าเป็นอย่างไร
- 2.5.9 สร้างแนวความคิดซึ่งเรียกว่า " Creative & Producer " คือให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสรรค์ผลงานจากวิชาการที่ตนได้เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.5.10 ต้องสอนคารวะธรรมให้แก่ผู้เรียน เช่น สอนเรื่องความอ่อนน้อม อ่อนโยน ซึ่งเป็นสิ่งที่ชนะใจคนทั่วไปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ "การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ"

2.6 ลักษณะหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร/รายวิชา ระดับปริญญาโท

- 2.6.1 ให้การเรียนการสอนตอบสนองต่อวิชาชีพโดยตรง
- 2.6.2 ให้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.6.3 เน้นกระบวนการวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจัยอย่างสร้างสรรค์
- 2.6.4 เน้นเทคนิคการพูดเพื่อขจัดความขัดแย้ง และเน้นการพูดสำหรับผู้นำ
ท้องถิ่นมากขึ้น
- 2.6.5 เน้นการสร้างประสบการณ์และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 2.6.6 ให้เรียนวิชาแกน (Core Courses) ของวาทวิทยาย่างเพียงพอ
- 2.6.7 สร้างแนวความคิดซึ่งเรียกว่า " Creative & Producer " คือให้ผู้เรียนรู้จัก
สร้างสรรค์ผลงานจากวิชาการที่ตนได้เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.6.8 ควรจัดเป็นชุดความรู้เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
- 2.6.9 ทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก ขณะเดียวกันก็ครอบคลุมวิชาที่เกี่ยวข้อง
กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย
- 2.6.10 เน้นการวิจัยในบริบทสังคมไทย และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจาก
เทคโนโลยีการสื่อสารในสังคมไทย

3. คุณลักษณะของผู้เรียน

3.1 ระดับปริญญาตรี

- 3.1.1 มีใจกว้าง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ได้ดี
- 3.1.2 มีความเฉลียวฉลาดและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็น
อย่างดี
- 3.1.3 รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม
- 3.1.4 มีความรู้รอบตัว ทันสมัย ทันเหตุการณ์
- 3.1.5 รู้จัก " Learning by doing " คือต้องสัมผัสของจริง
- 3.1.6 รู้วิธีเรียนด้วยตนเอง และมีทักษะการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ได้อย่างเหมาะสม
- 3.1.7 ใฝ่รู้และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 3.1.8 รู้จักใช้วาทะเป็นกลไกสำหรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งสามารถเจรจา-
ต่อรองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้

- 3.1.9 มีความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ ได้อย่างมีหลักการ และเหตุผล รวมทั้งมีความรู้พื้นฐานที่จะสามารถพัฒนาต่อไปในอนาคตได้
- 3.1.10 เข้าใจองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ศึกษาไปแล้วว่ามีอะไรบ้างเพื่อจะได้เลือกนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง

3.2 ระดับปริญญาโท

- 3.2.1 มีทักษะในการพัฒนาความคิดและสติปัญญาแก่ตนเองและผู้อื่น
- 3.2.2 มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้รอบตัวดี ทันสมัย และทันเหตุการณ์
- 3.2.3 มีความสนใจรอบด้านทั้งของตนเองและของผู้อื่น
- 3.2.4 มีทัศนคติที่ถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งกล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์
- 3.2.5 มีวุฒิภาวะ และมีความรับผิดชอบเป็นอย่างดี
- 3.2.6 มีความสามารถในการวิเคราะห์และได้ร้ตรงปัญหาได้อย่างสุขุม รอบคอบ
- 3.2.7 เป็นผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการพูดและควรทำงานมาอย่างน้อย 3 ปี
- 3.2.8 มีความมานะ อดทน และขวนขวายหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
- 3.2.9 มีลักษณะกล้าได้แ้งแสดงเหตุผลตามสมควรแก่โอกาส
- 3.2.10 มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. คุณลักษณะของผู้สอน

4.1 ระดับปริญญาตรี

- 4.1.1 มีความรอบรู้ในบริบทต่างๆและเป็นนายของภาษา (Master of Language)
- 4.1.2 ไม่ควรด่วนวิจารณ์ผู้เรียนก่อนที่งานต่างๆจะเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์
- 4.1.3 ควรมีอาจารย์พิเศษเพิ่มขึ้น (สัดส่วนอาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษเป็น 60: 40) ทั้งนี้เพื่อให้มีผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายให้มากขึ้น
- 4.1.4 มีหัวใจนักปราชญ์ (สุ.จิ.บุ.ลิ.) และมีใจกว้างยอมรับสิ่งที่ดีงามของผู้อื่น ทั้งในอดีต และปัจจุบัน
- 4.1.5 มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถปฏิบัติตนอันเป็นแบบอย่างที่ดีได้
- 4.1.6 มีใจรักในวิชาชีพ มีความชำนาญ ผ่านการฝึกฝนมาอย่างดี ทั้งในเรื่องวิชาการ และประสบการณ์วิชาชีพ
- 4.1.7 สอนเชิงประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยและให้เรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อนำความรู้สู่ประชาชน

- 4.1.8 ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ โดยแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับเนื้อหาที่สอนให้ทันสมัยทุก ๆ 2 ปี
- 4.1.9 เน้นความรู้แบบ “ไปไม่กำมือเดียว” (เน้นเฉพาะความรู้ที่จำเป็นต้องใช้)
- 4.1.10 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และควรสำเร็จการศึกษาทาง วทศวิทยามาโดยตรง

4.2 ระดับปริญญาโท

- 4.2.1 ควรมีอาจารย์พิเศษเพิ่มขึ้น (สัดส่วนอาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษเป็น 40:60) ทั้งนี้เพื่อให้มีผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายให้มากขึ้น
- 4.2.2 ไม่ควรด่วนวิจารณ์ผู้เรียนก่อนที่งานต่างๆจะเสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์
- 4.2.3 มีความสามารถในการชี้แนะหรือชี้้นำเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม
- 4.2.4 มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถปฏิบัติตนอันเป็นแบบอย่างที่ดีได้
- 4.2.5 สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน
- 4.2.6 มีจินตนาการที่ดีและมี Innovative Mind
- 4.2.7 มีความสามารถในการเสริมสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง
- 4.2.8 มีใจรักในวิชาชีพ มีความชำนาญผ่านการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี
- 4.2.9 มีความสามารถในการใช้สื่อสำหรับการเรียนการสอนที่ทันสมัย
- 4.2.10 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพทางความคิดที่หลากหลาย โดยใช้ การเสริมแรง และให้คำวิพากษ์ วิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์

5. คุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตร

5.1 ระดับปริญญาตรี

- 5.1.1 มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความน่าเชื่อถือ
- 5.1.2 มีศิลปะในการจัดการและกล้าที่จะปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ หรือกล้า ทักท้วงในทำนอง “ติเพื่อก่อ”
- 5.1.3 เป็นผู้ให้และเป็นตัวอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา และบุคคล ทั่วไป
- 5.1.4 มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ การเจรจาต่อรอง และการโต้แย้งแสดงเหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

- 5.1.5 คอยติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นระยะ ๆ
- 5.1.6 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมี " Innovative mind "
- 5.1.7 เข้าใจวัตถุประสงค์ของวิชาให้ต้องแท้ว่า จะผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพออกมาได้อย่างไร
- 5.1.8 เข้าใจและมองเห็นการเชื่อมโยงขององค์ความรู้ในเชิงสหสาขาวิชาได้อย่างชัดเจนเปิดใจกว้าง/เปิดรับวิชาการด้านอื่นมาผนวกกับสาขาวิชาวิทยาได้
- 5.1.9 เปิดใจกว้าง / เปิดรับวิชาการด้านอื่นมาผนวกกับสาขาวิชาวิทยาได้
- 5.1.10 สามารถประยุกต์หลักสูตรให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย
- 5.1.11 มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

5.2 ระดับปริญญาโท

ผู้บริหารหลักสูตรระดับปริญญาโทมีคุณลักษณะเหมือนกับระดับปริญญาตรี
(ดูรายละเอียดจากข้อ 5.1)

6. ลักษณะของกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร

6.1 ระดับปริญญาตรี

- 6.1.1 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
- 6.1.2 ใช้การแสดงผลสัมฤทธิ์และการไปสังเกตเหตุการณ์จริง
- 6.1.3 เน้นการวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) และพิจารณาผลที่ตามมาจากรณีศึกษานั้น ๆ
- 6.1.4 จัดประชุมสัมมนาเพื่อแก้ไขปัญหา รวมทั้งจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดนิทรรศการ เพื่อแสดงผลงานทั้งในเชิงวิชาการและวิจัย
- 6.1.5 เน้นการฝึกภาคปฏิบัติ โดยร่วมมือกับองค์กรภายนอก
- 6.1.6 จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับวิชาการที่เรียน ซึ่งอาจมีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การได้วาที การฝึกอบรมการพูดและการฟัง การเข้าไปฝึกงานในชุมชน และในองค์กรธุรกิจ เป็นต้น
- 6.1.7 ส่งเสริมทักษะในการพูด โดยให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มต่างๆ ที่แต่ละคนสนใจ เช่น กลุ่มปาฐกถาและโต้วาที กลุ่มพัฒนานักทอล์คโชว์ และกลุ่มพัฒนาวิชาชีพพิธีกร เป็นต้น

- 6.1.8 ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมตามความชอบและความถนัดของผู้เรียน โดยเน้นให้สามารถแสดงออกด้านการพูด และการเจรจาต่อรอง
- 6.1.9 เน้นกิจกรรมประเภท "Learning by doing" คือเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริง
- 6.1.10 เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทั้งแบบไทยและแบบสากล

6.2 ระดับปริญญาโท

- 6.2.1 ฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและถ่ายทอดความรู้ได้
- 6.2.2 เน้นการวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) และพิจารณาผลที่ตามมาจากกรณีศึกษานั้น ๆ
- 6.2.3 มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น การจัดสัมมนาวิทยานิพนธ์ การจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานวิจัย
- 6.2.4 เน้นกิจกรรมประเภท " Learning by doing" คือเอาตัวเองเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริง
- 6.2.5 ควรส่งเสริมทักษะด้านความคิดและการใช้เหตุผลในระดับสูง
- 6.2.6 จัดให้ทำรายงานและโครงการต่างๆเป็นกลุ่ม
- 6.2.7 เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์จริง เช่น เน้นให้ทำแบบฝึกหัดสำหรับทดสอบความสามารถของตนเอง
- 6.2.8 มีความหลากหลาย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้งานได้จริง
- 6.2.9 จัดกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา
- 6.2.10 ส่งเสริมบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นนักวิชาการ/นักวิชาชีพที่น่าเชื่อถือ

7. งานวิจัยทางวาทวิทยา

7.1 ระดับปริญญาตรี

- 7.1.1 เป็นงานวิจัยขั้นพื้นฐาน
- 7.1.2 เป็นงานวิจัยเพื่อเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย
- 7.1.3 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา
- 7.1.4 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการบุคลากรด้านวาทวิทยาในประเทศไทย
- 7.1.5 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวาทวิทยาในสื่อมวลชนไทย
- 7.1.6 เป็นงานวิจัยในลักษณะต่อเนื่องเพื่อนำองค์ความรู้มาเสริมการเรียนการสอน

7.2 ระดับปริญญาโท

- 7.2.1 เป็นงานวิจัยเพื่อตอบสนองภาคธุรกิจและสังคม
- 7.2.2 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย
- 7.2.3 เป็นงานวิจัยที่ต้องพัฒนาให้มาก เพราะต้องก้าวให้ทันเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ และควรเน้นงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตวิทยาสังคมเพิ่มขึ้น
- 7.2.4 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทด้านการพูดของผู้นำทางความคิดในสังคมไทย
- 7.2.5 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมในบริบทของสังคมไทย
- 7.2.6 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อ ความรู้สึกของนักคิด ที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย
- 7.2.7 เป็นงานวิจัยที่ใช้สถิติขั้นสูงมากขึ้น เพื่อให้การวิเคราะห์ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- 7.2.8 เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพลของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผู้บริหารในลักษณะปัจเจกบุคคล
- 7.2.9 เป็นงานวิจัยที่เน้นเกี่ยวกับการสื่อสารในบริบทของสังคมไทยให้มากขึ้น
- 7.2.10 เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ และเชิงเปรียบเทียบมีแนวโน้มจะน้อยลง

8. สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

8.1 ระดับปริญญาตรี

- 8.1.1 จะมีอินเทอร์เน็ต และ E-mail เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน
- 8.1.2 จะมีระบบห้องสมุดที่เชื่อมโยงกับห้องสมุดทั่วโลก และสามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเข้าไปใช้บริการสืบค้นข้อมูล รวมทั้งสามารถนำข้อมูลมาใช้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้
- 8.1.3 จะมีห้องให้ผู้เรียนจัดประชุม และอภิปรายร่วมกันนอกเวลาเรียนอย่างเพียงพอ
- 8.1.4 การบรรยายของผู้สอนที่เป็นเรื่องเดิมจะใช้ Video หรือ Cassette tapeอัดไว้ให้ผู้เรียนได้นำไปฟังเอง
- 8.1.5 จะมีหนังสือและสื่อสมัยใหม่ในลักษณะที่เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
- 8.1.6 จะมีเครือข่ายความรู้ (Knowledge Network) ระหว่างภาควิชาและคณะต่าง ๆ มากขึ้น
- 8.1.7 จะมี CD-ROM หรือเทปโทรทัศน์เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างที่ดีในการสอนเรื่องการเจรจาต่อรอง

8.2 ระดับปริญญาโท

- 8.2.1 จะมีห้องให้ผู้เรียนจัดประชุม และอภิปรายร่วมกันนอกเวลาเรียนอย่างเพียงพอ
- 8.2.2 จะมี CD-ROM หรือโทรทัศน์เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างที่ดีในการสอนเรื่องการเจรจาต่อรอง
- 8.2.3 จะมีอินเทอร์เน็ต และ E-mail เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน
- 8.2.4 การบรรยายของผู้สอนที่เป็นเรื่องเดิมจะใช้ Video หรือ Cassette tape จัดไว้ให้ผู้เรียนได้นำไปฟังเอง
- 8.2.5 จะมีหนังสือและสื่อสมัยใหม่ในลักษณะที่เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
- 8.2.6 จะมีเครือข่ายความรู้ (Knowledge Network) ระหว่างภาควิชาและคณะต่าง ๆ มากขึ้น
- 8.2.7 จะมีระบบห้องสมุดที่เชื่อมโยงกับห้องสมุดทั่วโลกและสามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเข้าไปใช้บริการสืบค้นข้อมูล รวมทั้งสามารถนำข้อมูลมาใช้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้
- 8.2.8 จะมีการพัฒนาการเรียนการสอนในระบบ Tele-teaching เพื่อให้ผู้เรียนที่ไม่สะดวกในการเดินทาง สามารถเรียนโดยระบบทางไกลได้
- 8.2.9 จะมีสื่อผสมตามความเหมาะสม เช่น มีสื่อที่ใช้ในการจัด Video Conference ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากในการประชุม
- 8.2.10 จะมีข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสาขาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าได้ทางอินเทอร์เน็ต
- 8.2.11 จะมีสภาพที่เหมาะสมเพื่อให้จัดสถานการณ์จำลองประกอบการบรรยาย

ส่วนที่ 3 : องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยามี 6 ประการดังนี้ (1) เนื้อหา (2) รูปแบบ/วิธีการ (3) สื่อการเรียนการสอน (4) กิจกรรมในห้องเรียน (5) การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ (6) การวัดและประเมินผล องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าดังกล่าว ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางหรือแนวโน้มที่สอดคล้องกับข้อค้นพบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหา

1.1 ระดับปริญญาตรี

- 1.1.1 เน้นทักษะการพูดทุกประเภทและทุกระดับ
- 1.1.2 มีลักษณะเป็น "ชั้นบันได" โดยเริ่มจากการวางรากฐานทางความคิด การใช้เหตุผล การใช้ทักษะในการพูด และเนื้อหาอื่น ๆ ในลำดับสูงขึ้นไป
- 1.1.3 ตรงตามความต้องการของผู้เรียนให้มากขึ้น
- 1.1.4 มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และสามารถประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยได้มากขึ้น
- 1.1.5 จัดให้เป็นชุดวิชาที่เหมาะสมมากขึ้น โดยใช้ "ความรู้คู่คุณธรรม" เป็นหลัก
- 1.1.6 เน้นบทบาทการสื่อสารของมนุษย์ในการใช้สื่อประเภทต่างๆให้มากขึ้น
- 1.1.7 เน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ทั้งแบบไทยและแบบสากล
- 1.1.8 เน้นบทบาทการสื่อสารของมนุษย์ในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน
- 1.1.9 ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในสาขาวิชาชีพอื่นๆที่ต้องใช้การพูดเป็นปัจจัยหลัก เช่น หนายความ ครู อาจารย์ เป็นต้น
- 1.1.10 เน้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการประยุกต์ใช้

1.2 ระดับปริญญาโท

- 1.2.1 เน้นการพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้บริหาร และเสริมสร้างทักษะการพูดในชีวิตการทำงานให้มากขึ้น
- 1.2.2 เน้นแนวคิดที่เป็นไทยและภูมิปัญญาไทยให้มากขึ้น
- 1.2.3 เน้นเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์ มากกว่าการบรรยาย
- 1.2.4 จัดให้เป็นชุดวิชาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายผู้เรียนให้มากขึ้น
- 1.2.5 เน้น "ความรู้คู่คุณธรรม" ทั้งแบบไทยและแบบสากล
- 1.2.6 ครอบคลุมบริบท/ระดับต่างๆ ให้มากขึ้น

2. รูปแบบ / วิธีการ

2.1 ระดับปริญญาตรี

- 2.1.1 ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดและสติปัญญา โดยผ่านประสบการณ์ตรงให้มากขึ้น
- 2.1.2 ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ลดการบรรยาย มาเน้นการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันให้มากขึ้น

- 2.1.3 ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยสอน เช่นผู้เรียนสามารถส่ง E-mail ถามผู้สอนได้
- 2.1.4 ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางเพื่อปรับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น
- 2.1.5 ใช้การเรียนทาง Tele-conference ระหว่างมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

2.2 ระดับปริญญาโท

- 2.2.1 สร้างวัฒนธรรมการวิเคราะห์และวิพากษ์ในเชิงสร้างสรรค์ให้มากขึ้น
- 2.2.2 นำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มาช่วยสอน เช่น สอนทางไกล มีการถาม และการส่งงานทาง E-mail รวมทั้งการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น
- 2.2.3 พัฒนาทักษะการค้นคว้าข้อมูลและการวิจัยด้านวาทวิทยาให้มากขึ้น
- 2.2.4 มีความเป็นสากลมากขึ้น เช่น เปิด Chat Room เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนกับนักวิชาการ หรือผู้ที่มีความสนใจทั่วโลก เป็นต้น

3. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

3.1 ระดับปริญญาตรี

- 3.1.1 ใช้หนังสือ วารสาร สื่อต่างๆทั้งวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น
- 3.1.2 ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น
- 3.1.3 ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอน
- 3.1.4 สร้างสถานการณ์ที่จำลองจากคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนตนเองได้มากขึ้น

3.2 ระดับปริญญาโท

ใช้สื่อการสอนเช่นเดียวกับระดับปริญญาตรี (ดูรายละเอียดจาก ข้อ 3.1)

4. กิจกรรมในห้องเรียน

4.1 ระดับปริญญาตรี

- 4.1.1 เน้นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้งานได้จริง
- 4.1.2 เน้นการฝึกภาคปฏิบัติโดยร่วมมือกับองค์กรภายนอก
- 4.1.3 พัฒนาให้เป็นการอภิปรายแทนการบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด และรู้จักแสดงเหตุผลให้มากขึ้น

- 4.1.4 เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความหลากหลายมากขึ้น
- 4.1.5 เน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนชอบและถนัดเป็นหลัก
- 4.1.6 เน้นกิจกรรมที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น
- 4.1.7 เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะของตนเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2 ระดับปริญญาโท

- 4.2.1 เน้นการค้นคว้าความรู้ในระดับประเทศและระดับโลกให้มากขึ้น
- 4.2.2 เน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 4.2.3 เน้นกิจกรรมในเชิงวิชาการ ในเชิงวิพากษ์ และในเชิงผลที่ได้รับ รวมทั้งให้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น
- 4.2.4 ลดความสำคัญของห้องเรียนลง เน้นเจอกันทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถรับได้ทั้งภาพและเสียง

5. การฝึกงาน / ประสบการณ์วิชาชีพ

5.1 ระดับปริญญาตรี

- 5.1.1 เน้นการเสริมสร้างทักษะใน "แนวกว้าง" เป็นรายบุคคลมากขึ้น
- 5.1.2 เน้นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพด้วยตนเองมากขึ้น
- 5.1.3 เน้นการฝึกงานจากสนามจริงและจากการทำกิจกรรมให้มากขึ้น
- 5.1.4 การฝึกงานต้องได้รับความร่วมมือจากสถาบันภายนอก รวมทั้งรุ่นพี่ด้วย

5.2 ระดับปริญญาโท

- 5.2.1 เน้นการฝึกงานเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาชีพให้มากขึ้น
- 5.2.2 เน้นการฝึกงานจากการทำงานประจำให้มากขึ้น
- 5.2.3 เน้นการฝึกงานเป็นแนวลึกเพื่อสร้างองค์ความรู้ มากกว่าฝึกให้ทำงานเป็นเพียงอย่างเดียว

6. การวัดและประเมินผล

6.1 ระดับปริญญาตรี

- 6.1.1 เน้นทักษะและความสามารถจากการนำไปใช้จริงมากขึ้น
- 6.1.2 ให้ความสนใจในด้านพัฒนาการของผู้เรียนเพิ่มขึ้น
- 6.1.3 ใช้การประเมินเชิงคุณภาพมากขึ้น

- 6.1.4 ใช้การประเมินจากการฝึกงานภายนอกให้มากขึ้น
- 6.1.5 เน้นการแก้ปัญหาเป็น เพิ่มขึ้น
- 6.1.6 ใช้การประเมินต่อเนื่องระหว่างเรียน
- 6.1.7 ใช้วิธีการหลายอย่างผสมกัน เช่น การสังเกต การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น
- 6.1.8 การวัดและการประเมินผลเพื่อทดสอบความจำ ควรจะทำเมื่อจำเป็นจริงๆเท่านั้น
- 6.1.9 ใช้การประเมินแบบ S/U มากขึ้น ส่วนการให้เกรด A, B, C, D จะสะท้อนการเรียนอย่างละเอียดมากขึ้น
- 6.1.10 เน้นความเอาใจใส่ในการเรียนการสอน การค้นคว้าข้อมูล และการทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนให้มากขึ้น

6.2 ระดับปริญญาโท

- 6.2.1 ใช้วิธีการนำเสนอด้วยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร โดยพิจารณาจาก Feedback ของผู้ฟังที่เกี่ยวข้องทั้งหมด
- 6.2.2 ใช้วิธีการหลายอย่างผสมกัน เช่น การสังเกต การใช้แบบสอบถาม ใช้วิธีประเมินผลตนเอง เป็นต้น
- 6.2.3 ใช้การประเมินเชิงคุณภาพให้มากขึ้น
- 6.2.4 ใช้การประเมินจากผลงานและคุณภาพงานวิจัยมากขึ้น
- 6.2.5 ใช้การประเมินแบบ S/U มากขึ้น ส่วนการให้เกรด A, B, C, D จะสะท้อนการเรียนอย่างละเอียดมากขึ้น
- 6.2.6 เน้นการประเมินอย่างต่อเนื่องระหว่างการเรียนมากขึ้น รวมทั้งเน้นทักษะและความสามารถจากการนำไปใช้จริงให้มากขึ้นด้วย

เงื่อนไขการนำกรอบความคิดหรือแบบจำลองไปประยุกต์ใช้

1. การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาในทศวรรษหน้า จากแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นนี้จะต้องเริ่มต้นด้วยการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยพื้นฐานจากข้อค้นพบ ตัวอย่างเช่น การผลิตบัณฑิตต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานในทศวรรษหน้า โดยมีการจัดกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายใต้การสนับสนุนทางงบประมาณที่เอื้อให้บรรลุเป้าหมายได้ และที่สำคัญต้องสนับสนุนอย่างจริงจังให้มีการวิจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเทคโนโลยีและสังคมไทยในอนาคต

2. องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งเนื้อหาที่เหมาะสม ทันสมัย และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ มิใช่กำหนดเนื้อหาอย่างจำกัดดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สำหรับรูปแบบ/วิธีการ สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมในห้องเรียน ต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือต้องจัดให้มีการฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพจากสถานการณ์จริงที่สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม โดยสะท้อนถึงศักยภาพที่แท้จริง

3. จัดโปรแกรมต่างๆ เพื่อการพัฒนานุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งผู้สอน ผู้บริหาร รวมทั้งทรัพยากรบุคคลด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดังกล่าวในทศวรรษหน้า

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น แบบจำลองที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ จึงต้องมีความยืดหยุ่น โดยสามารถปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในทศวรรษหน้า

2. แบบจำลองที่สร้างขึ้นนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับใหม่ พ.ศ.2542 และกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รวมทั้งแนวความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิในขณะนี้ เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ดังนั้นจึงควรจะมีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนมาสนับสนุนเพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาแบบจำลองนี้ให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

การนำเสนอในบทนี้ ประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ ๆ คือ (1) สรุปผลการวิจัย (2) สรุปกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ในทศวรรษหน้า (3) การอภิปรายกรอบความคิดที่ได้เสนอในข้อ (2) และ (4) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านนาวัตวิทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (2) เพื่อศึกษาแนวโน้มของสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร และ (3) เพื่อกำหนดกรอบความคิดเรื่อง "แนวโน้ม" หรือ "ทิศทาง" ที่เหมาะสมสำหรับนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางนาวัตวิทยาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้หลักการของการ "วิเคราะห์เนื้อหา" เพื่อสรุปประเด็นหลัก และใช้ "เทคนิคเดลฟายประยุกต์" เพื่อศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ในอนาคต เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (2) แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับการสัมมนาระดมความคิด (3) แบบบันทึกสรุปสาระที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร (4) แบบบันทึกภาคสนามที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนา และ (5) แบบสอบถามสำหรับเทคนิคเดลฟายประยุกต์ รวม 3 ชุด การสร้างเครื่องมือทุกชุด ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเองตามกรอบความคิดในการวิจัยที่ระบุไว้แล้วในบทที่ 3

ข้อมูลสำหรับการวิจัย

ข้อมูลสำหรับการวิจัยประกอบด้วย (1) ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับภาพรวมของศาสตร์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แยกได้ดังนี้ (ก) หนังสือหรือตำราทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จำนวน 30 เล่ม (ข) บทความจากหนังสือและวารสาร 9 เรื่อง (ค) รายงานวิจัยและ/หรือวิทยานิพนธ์ 18 เล่ม (2) ข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีความรู้

และประสบการณ์ทางด้านวาทวิทยา ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลทั่วประเทศ ผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาระดมความคิด จำนวน 130 คน ประกอบด้วยตัวแทนของอาจารย์และศิษย์เก่าจากมหาวิทยาลัย รวมทั้งสมาคมและมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางนิเทศศาสตร์ การจัดประชุมระดมความคิดของกลุ่มนี้แบ่งเป็น 4 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการประชุมสัมมนากลุ่มใหญ่ ณ ห้องประชุมศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 14 กรกฎาคม 2542 เวลา 8.30-15.30 น. ส่วนที่เหลืออีก 3 ครั้งเป็นการประชุมกลุ่มย่อย สถานที่จัดประชุม คือ ห้องประชุม ดร.เทียม โชควัฒนา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันและเวลาที่จัดประชุม คือ ครั้งที่ 1: 10 ธันวาคม 2542 เวลา 8.30-16.00 น. ครั้งที่ 2: 4 สิงหาคม 2543 เวลา 8.30-16.00 น. ครั้งที่ 3: 25 กันยายน 2543 เวลา 9.00-12.00 น. กลุ่มที่สอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 34 คน ประกอบด้วยตัวแทนผู้ประกอบการวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวาทวิทยา ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2543 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2544 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เองตามสถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์นัดหมาย กลุ่มที่สาม เป็นผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา (Focus Group) จำนวน 10 คน ประกอบด้วยตัวแทนผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรทางวาทวิทยา ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษที่สังกัดภาควิชาที่จัดการเรียนการสอนสาขาวิชาวาทวิทยาจากมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการรวม 2 ครั้งต่อเนื่องกัน ณ ห้องประชุมภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ ครั้งที่ 1: 31 มีนาคม 2543 เวลา 13:00-15:30 น. ครั้งที่ 2: 11 เมษายน 2543 เวลา 13:00-16:00 น. จากข้อมูลทั้งหมดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำไปจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลตามเทคนิคเดลฟายประยุกต์ โดยสามารถจำแนกเป็น 9 ประเด็นใหญ่ ๆ ประกอบด้วยข้อความย่อยๆ รวมทั้งสิ้น 712 ข้อความแบบสอบถามดังกล่าว ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาจากผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นตัวแทนของทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น จำนวน 29 คน โดยกระจายความรู้ความชำนาญตามสาขาที่เกี่ยวข้อง ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคเดลฟายประยุกต์นั้น ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม 3 รอบโดยส่งด้วยตนเองทางไปรษณีย์ ดังนี้: รอบแรก จำนวน 50 ฉบับ จัดส่งระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม ถึง 31 กรกฎาคม 2543 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมารอบนี้ 34 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 68.00 รอบที่สอง จำนวน 34 ฉบับ จัดส่งระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 ถึง 10 มกราคม 2544 ได้รับกลับคืนมา 29 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.29 รอบที่สาม จำนวน 29 ฉบับ จัดส่งระหว่างวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ถึง 5 มีนาคม 2544 ได้รับกลับคืนมา 29 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

ข้อมูลที่ได้มาด้วยวิธีของเทคนิคเดลฟายประยุกต์นั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ตามกระบวนการทางสถิติ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เป็นรายชื่อความของทุกประเด็น และได้นำข้อความที่น่าสนใจของแต่ละประเด็นมาเสนอในรูปของตาราง โดยใช้สัญลักษณ์ที่เหมือนกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ผู้วิจัยแยกนำเสนอเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนแรก เป็นการสรุปสาระสำคัญจากเอกสาร ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 8 ตอน ดังนี้คือ ตอนที่ 1: เป็นภาพรวมของพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ตอนที่ 2: เป็นภาพรวมในเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านวาทวิทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ตอนที่ 3: เป็นพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ตอนที่ 4: เป็นสถานภาพการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในปัจจุบัน ตอนที่ 5: เป็นขอบเขต/เนื้อหาทางวาทวิทยา ตอนที่ 6: เป็นความสำคัญของวาทวิทยา ตอนที่ 7: เป็นปรัชญา กรอบแนวคิด และทฤษฎีทางวาทวิทยา และตอนที่ 8: เป็นงานวิจัยทางวาทวิทยา ส่วนที่สอง เป็นการสรุปสาระสำคัญจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ ตอนที่ 1: แนวโน้มสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและการสื่อสาร ตอนที่ 2: แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนวาทวิทยาระดับอุดมศึกษาของไทย และตอนที่ 3: เป็นแนวโน้มการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าที่ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ดังมีสาระสำคัญโดยย่อต่อไปนี้:-

ส่วนที่ 1 : การสรุปสาระสำคัญจากเอกสาร

ตอนที่ 1: ภาพรวมของพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย

ยุคของพัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางนิเทศศาสตร์

ยุคที่ 1 : ยุคแห่งการก่อตั้ง (พ.ศ. 2482 – 2490) มีการเปิดสอนด้านนิเทศศาสตร์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยเปิดสอนหลักสูตรด้านหนังสือพิมพ์ ในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การเรียนการสอนในยุคนี้ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกอย่างมาก

ต่อมาการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์หยุดชะงักไปชั่วคราว เพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ได้มีการฟื้นฟูในยุคถัดมา

ยุคที่ 2 : ยุคก่อตั้งอีกครั้งหลังหยุดดำเนินการ (พ.ศ. 2491- 2513) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ขึ้นอีกครั้งหลังหยุดไป ในช่วงนี้เป็นช่วงขยายตัวของสื่อมวลชนทุกแขนง รวมทั้งธุรกิจโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เปิดสอนด้านนิเทศศาสตร์เพิ่มขึ้น

ยุคที่ 3 : ยุคยกสถานภาพและขยายสาขาวิชา (พ.ศ. 2514 – 2527) สถาบันอุดมศึกษาเดิมได้ยกวิทยฐานะจากแผนกเป็นคณะนิเทศศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็เปิดสอนด้านนิเทศศาสตร์เพิ่มขึ้น รวมทั้งเปิดสอนสาขาวิชาเพิ่มขึ้น โดยเน้นหนักด้านโฆษณาและประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังได้ขยายสู่การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในเวลาต่อมา .

ยุคที่ 4 : ยุคมหาวิทยาลัยเอกชนและสถาบันราชภัฏ (พ.ศ. 2528 – 2538) มีการขยายการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ส่วนภูมิภาค รวมทั้งก่อตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนขึ้นและเปิดสอนด้านนิเทศศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ยังมีการเปิดสอนนิเทศศาสตร์ในสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ

ยุคที่ 5 : ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจากสื่อสู่เทคโนโลยีสารสนเทศ (พ.ศ. 2539 - ปัจจุบัน) การเรียนการสอนนิเทศศาสตร์ในยุคนี้ต้องปรับทิศทางให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ นอกจากนี้มีการเปิดสอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะขึ้นในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีด้วย

ปรัชญาการสอน

- ยุคที่ 1 และ 2 มหาวิทยาลัยของรัฐกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาวิชาการและเป็นกลไกพัฒนาสังคม
- ยุคที่ 3 และ 4 เป็นช่วงการเปิดสาขาเพิ่มเติม และการขยายตัวของศึกษานิเทศศาสตร์ภาคเอกชนซึ่งมีปรัชญาการสอนที่เน้นการตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ส่วนสถาบันราชภัฏจะมุ่งเน้นที่การผลิตแรงงานรับใช้ท้องถิ่น
- ยุคที่ 5 มหาวิทยาลัยสุรนารีมุ่งเน้นที่ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

รายวิชาที่เปิดสอน

มีพัฒนาการ 2 แบบ ได้แก่

1. ความคงที่ รายวิชาส่วนที่เป็นการศึกษาด้านวิชาการและเนื้อหาด้านการสื่อสารมวลชนซึ่งมุ่งเน้นการให้ความรู้พื้นฐาน และศึกษาความเป็นมาโดยไม่เน้นการประยุกต์ ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน
2. ความเปลี่ยนแปลง มีการลดรายวิชาที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และเพิ่มรายวิชาด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารทางธุรกิจ

เอกสารงานสอน งานวิจัย ตำราวิชาการ

- งานวิจัยมักเป็นเรื่องธุรกิจด้านสื่อมวลชน
- หนังสือหรือข้อเขียนเกิดจากประสบการณ์ของผู้อยู่ในแวดวงสื่อมวลชน
- ตำราวิชาการที่เป็นความรู้เบื้องต้นมีจำนวนมาก แต่ที่กล่าวถึงการสื่อสารมวลชนกับการพัฒนาสังคมมีอยู่น้อย และส่วนใหญ่แปลจากภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 2 : ภาพรวมเชิงประวัติศาสตร์ของวิทยาการด้านวาทวิทยาดั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร สามารถแบ่งวาทวิทยาในต่างประเทศได้ 7 ยุค คือ

1. ยุคอียิปต์โบราณ (ระหว่าง 3,200 – 2,000 ปีก่อนคริสตกาล) มีปรัชญาเมธีคนสำคัญคือฟาโรห์คาเซมิ ในยุคนั้นมองว่าวาทวิทยา คือ ความรู้ที่ชั้นสูงใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองสามัญชน
2. ยุคกรีกโบราณ (ระหว่าง 481-322 ปีก่อนคริสตกาล) นักปราชญ์คนสำคัญคือไอซอเครติส “บิดาแห่งโวหาร” เพลโต และอริสโตเติล “บิดาแห่งวาทวิทยา” ยุคนี้นั้นเรื่องโวหารและการวิจารณ์
3. ยุคโรมันโบราณ (ระหว่าง 106 ปีก่อนคริสตกาล) นักปราชญ์คนสำคัญ ได้แก่ ซีเซโร และควินทิลิเยียน โดยเน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และให้ความสำคัญต่อการใช้ภาษา นอกเหนือจากวาทวิทยา

4. ยุคกลาง (คริสต์ศตวรรษที่ 15-16) ช่วงที่ศาสตร์ทางวาทวิทยาตกต่ำ เพราะผู้ปกครองศาสนาปิดกั้นศิลปวิทยาการ

5. ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16-17) นักปราชญ์คนสำคัญ คือ ฟรานซิส เบคอน ยุคนี้เน้นลีลาการประพันธ์และลีลาการพูด โดยเชื่อว่าความรู้ทั้งหลายได้มาจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และจากประสบการณ์

6. ยุคสมัยใหม่ (ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 18-19) นักปราชญ์คนสำคัญได้แก่ เดส์คาร์ต, ฮิวม์ และจอร์จ แคมป์เบล โดยเน้นการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์และตรรกศาสตร์มาประยุกต์ใช้

7. ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 ไอ.เอ.ริชาร์ดส์ และเคนเนธ เบิร์ก เน้นวาทวิทยาที่เป็นรูปธรรม การใช้สถิติและการเก็บข้อมูล รวมทั้งสนใจเรื่องคำและแรงจูงใจ จนเป็นที่มาของการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

ในส่วนของเรียนการสอนนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกามีการเรียนการสอนทางวาทวิทยากันอย่างจริงจังตั้งแต่ ค.ศ. 1930 โดยเน้นหนักทั้งด้านทฤษฎี การวิจัย และการประยุกต์ใช้กับวิชาชีพต่าง ๆ

ภาพรวมของวิทยาการด้านวาทวิทยาในประเทศไทย

วาทวิทยาสมัยใหม่เริ่มเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 จากการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ ต่อมาได้รับความนิยมมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 และ 6 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กิจกรรมทางวาทวิทยาขึ้นอยู่กับบริบททางการเมืองเป็นสำคัญ มีการก่อตั้งสมาคมฝึกการพูด และการจัดฝึกอบรมศิลปะการพูด ซึ่งนำไปสู่กิจกรรมการพูดในที่ชุมชน

ด้านการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาของไทย ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกา โดยในปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2541 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโทเป็นครั้งแรกตามลำดับ ซึ่งมีลักษณะเป็นสหวิทยาการที่นำเอาความรู้ด้านสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมและการสื่อสารของ

มนุษย์ทุกประเภทและทุกระดับภายใต้บริบทต่าง ๆ รวมทั้งยังให้ความสนใจเรื่องอิทธิพลของเทคโนโลยีกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมควบคู่ไปกับการดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมที่ดั่งงามในวิชาชีพ

ตอนที่ 3 : พัฒนาการด้านการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย

ระยะที่ 1 : ระยะบุกเบิก (พ.ศ. 2411 – 2499) การเรียนการสอนวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในระยะแรกนี้ยังไม่จัดเป็นหลักสูตรเฉพาะ มีเพียงชมรมปาฐกถาและได้วาที่รวมทั้งการสอนวิชาหลักการพูด

ระยะที่ 2 : ระยะแยกตัวออกมาเป็นหลักสูตร (พ.ศ. 2500 – 2515) วาทวิทยาแยกออกจากหลักสูตรภาษาไทยที่เคยสังกัดอยู่ และเปิดหลักสูตรวาทวิทยาขึ้นโดยตรง ช่วงนี้เริ่มมีอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาด้านวาทวิทยาโดยตรงจากต่างประเทศมาสอน

ระยะที่ 3 : ระยะยกสถานภาพและพัฒนา (พ.ศ. 2516 – ปัจจุบัน) มีการจัดตั้งภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดงที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนสาขา วาทวิทยาระดับปริญญาตรีเมื่อ พ.ศ. 2516 และระดับปริญญาโทเมื่อ พ.ศ. 2541 และกำลังวางแผนเปิดสอนในระดับปริญญาเอก

ปัจจุบันมีการเปิดสอนหลักสูตรวาทวิทยาอย่างกว้างขวาง ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันราชภัฏต่าง ๆ

ตอนที่ 4: สถานภาพการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย

ในปัจจุบัน

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีสถาบันระดับอุดมศึกษาของไทยทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน รวมทั้งสถาบันราชภัฏในปัจจุบันที่เปิดสอนรายวิชาทางวาทวิทยาทั้งสิ้น 28 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย ระดับปริญญาตรี 25 แห่ง และทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท 3 แห่ง โดยในบรรดาสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวที่เปิดสอนสาขาวาทวิทยาเป็นวิชาเอก ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ภายใต้สังกัดของภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ รวมทั้งยังได้บุกเบิกการเรียนการสอนในสาขาวาทวิทยาอย่างจริงจังมาโดยตลอด นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 กระทั่งถึงปัจจุบัน และมีโครงการที่จะเปิดสอนระดับปริญญาเอกในอนาคตด้วย

สำหรับวิชาทางวาทวิทยาที่เปิดสอน ส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี โดยสถานภาพของวิชา พบว่า เป็นวิชาเลือกมากที่สุด รองลงมาเป็นวิชาบังคับ

ในส่วนของผู้สอนพบว่า เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาอื่น และระดับปริญญาเอก ตามลำดับ

ตอนที่ 5 : ขอบเขต/เนื้อหาของวาทวิทยา

วาทวิทยาตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

1. วาทศาสตร์ เนื้อหาสาระของวาทศาสตร์เน้นการสื่อสารด้านการพูดที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่าง ๆ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา
2. ภาษา การศึกษาภาษาในเชิงนิเทศศาสตร์ที่สัมพันธ์กับวาทวิทยา คือ ครอบคลุมทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยมองลักษณะการใช้ภาษาผ่านสื่อ
3. วัฒนธรรม เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับวาทวิทยา คือ ความคิดความเชื่อ วิถีชีวิตของคนในสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันหรือต่างกัน เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. สื่อสารการแสดง เนื้อหาของสื่อสารการแสดงเน้นกระบวนการสื่อสารของผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยนำศิลปะการแสดงมาประยุกต์ใช้ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวาทวิทยาโดยตรง คือ การเล่าเรื่อง

วาทวิทยาตามระดับการสื่อสาร

1. การสื่อสารระดับบุคคล ศึกษากระบวนการคิดของบุคคลที่มีผลต่อการสื่อสาร กระบวนการรับรู้ ทักษะคติ ความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อกัน การสร้าง-รักษา และการสิ้นสุดของความสัมพันธ์
2. การสื่อสารระดับกลุ่ม ศึกษาความสัมพันธ์และความขัดแย้งในกลุ่ม ขนาดและประเภทของกลุ่ม การศึกษาที่ได้รับความสนใจอย่างมากขณะนี้ คือ การสร้างพลังกลุ่ม (Group Synergy)
3. การสื่อสารระดับองค์กร ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการจัดการ การสื่อสารระหว่างคนในองค์กร บรรยากาศการสื่อสาร กลยุทธ์และทักษะการสื่อสารในองค์กร

4. การสื่อสารระดับสาธารณะ ศึกษากระบวนการสื่อสารที่มุ่งติดต่อกับสาธารณชนโดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจน เนื้อหาครอบคลุมการใช้ภาษา การโต้แย้งแสดงเหตุผล และคุณธรรมของผู้สื่อสาร
5. การสื่อสารระดับวัฒนธรรม ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการสื่อสารที่คู่สื่อสารมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน

วาทวิทยาตามการประยุกต์ใช้

ประกอบด้วย การสื่อสารภายในครอบครัว (Family Communication) การสื่อสารทางการศึกษา (Educational Communication) การสื่อสารทางสาธารณสุข (Health Communication) การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) และการสื่อสารทางการทหาร (Military Communication)

วาทวิทยาในสังคมเทคโนโลยี

การเรียนรู้การสอนทางวาทวิทยาจะต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะการสื่อสารทางวาทวิทยาจำเป็นต้องใช้สื่อสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารส่งผลให้การศึกษาทางวาทวิทยาย้ายขอบเขตและเนื้อหาออกไป โดยครอบคลุมถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ตอนที่ 6 : ความสำคัญของศาสตร์วาทวิทยา

1. ความสำคัญเชิงวิชาการ

วาทวิทยาทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสารด้วยการพูดของมนุษย์อย่างละเอียด ลึกซึ้ง และกว้างขวาง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างมนุษย์ ทั้งที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกันและต่างวัฒนธรรมกัน

2. ความสำคัญเชิงวิชาชีพ

วาทวิทยาสามารถนำไปใช้เสริมสร้างความสำเร็จในวิชาชีพต่าง ๆ เช่น อาชีพนักบริหาร นักการเมือง และศาสตร์อื่น ๆ เช่น การศึกษา ธุรกิจ เพราะวาทวิทยาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยทางวาทศาสตร์ รวมทั้งศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์เข้าด้วยกัน

ตอนที่ 7 : ปรัชญา กรอบแนวคิด และทฤษฎีทางวาทวิทยาในยุคต่าง ๆ

ปรัชญาทางวาทวิทยา

1. ยุคกรีกโบราณ เน้นเรื่องเหตุผล เสรีภาพในการพูด โวหาร และวัฒนธรรม
  2. ยุคโรมันโบราณ เน้นการเรียบเรียงและขัดเกลาวาทะให้ฟังรื่นหู
  3. ยุคกลาง เน้นการใช้สัจจะเป็นหลักการพูดในที่ชุมชน
  4. ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ เน้นการใช้ตรรกะและอารมณ์เพื่อโน้มน้าวใจ
  5. ยุคสมัยใหม่ ได้รับผลกระทบจากการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์อย่างมาก
  6. ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 เน้นเรื่องการใช้ถ้อยคำ ภาษา และพฤติกรรมภาษา
- ส่วนปรัชญาทางวาทวิทยาในสังคมไทยยังไม่สามารถแบ่งเป็นยุคได้ จึงควรศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎีทางวาทวิทยา

1. Communication Accommodation Theory กล่าวถึงพฤติกรรมการสื่อสารไว้ 2 รูปแบบ คือ (1) การสื่อสารแบบลู่เข้า (Convergence) ผู้พูดปรับพฤติกรรมการพูดให้เข้ากับลักษณะผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังยอมรับ (2) การสื่อสารแบบลู่ออก (Divergence) ผู้พูดและผู้ฟังได้ปรับพฤติกรรมการพูดของตนให้แตกต่างกัน เพื่อเน้นความแตกต่างทางสถานภาพสังคมของทั้งสองฝ่าย
2. Speech Act Theory ศึกษาความตั้งใจในการสื่อสารของผู้พูดโดยใช้คำพูด
3. Anxiety/Uncertainty Management Theory (AUM) ทฤษฎีที่มุ่งเพิ่มความมั่นใจในการสื่อสาร และสามารถทำนายพฤติกรรมการสื่อสารของฝ่ายตรงข้ามได้
4. Uncertainty Reduction Theory (URT) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความไม่แน่ใจในการสื่อสารที่จะมีผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคล
5. Predicted Outcome Value Theory (POV) ว่าด้วยการทำนายผลที่จะได้รับจากความสัมพันธ์ในการสื่อสาร ซึ่งช่วยลดความไม่แน่ใจในการสื่อสารได้
6. The Interpersonal Goal-Oriented Theory of Attraction กล่าวว่า ผู้ไม่มีโอกาสสื่อสารจะชอบคู่สนทนาที่มีลักษณะคล้ายกับตัวเอง ส่วนผู้ที่มีโอกาสสื่อสารจะชอบคู่สนทนาที่

ต่างจากตน ในกรณีที่พบคู่สนทนาที่ต่างกับเรามาก บทสนทนาช่วงแรกควรลดความแตกต่างทางทัศนคติระหว่างกัน

7. Reinforcement Theory and Attraction ทฤษฎีที่แสดงถึงพฤติกรรมการสื่อสารที่แตกต่างกันของคู่สนทนาซึ่งมีผลต่อความชอบของเรา

8. Organizational Information Theory เกี่ยวกับระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลในองค์กร ซึ่งข้อมูลในองค์กรสามารถลดความไม่แน่ใจในการสื่อสารของสมาชิกในองค์กร และลดจำนวนครั้งในการตัดสินใจแก้ปัญหาขององค์กร

9. Magic Bullet Theory, Two Step Flow and Diffusion Theory ทฤษฎีทั้ง 3 นี้ เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการในการส่งสารจากสื่อมวลชนไปยังปัจเจกชน

10. Learning Theory เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยา ซึ่งกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร โดยมีสิ่งเร้าและเงื่อนไขเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

11. Inoculation Theory ว่าด้วยการเพาะความคิดที่ศึกษาทั้งในเชิงโน้มหน้าใจและในเชิงการป้องกันการโน้มหน้าใจ

12. Symbolic Convergence Theory ทฤษฎีนี้กล่าวว่า มนุษย์ปรับตัวเข้าหากันโดยพยายามหาจุดสนใจร่วมกัน

13. The Theory of Independent Mindedness ศึกษาบุคคลที่มีบุคลิกภาพทางการสื่อสารแบบ "Argumentativeness" คือ มีความคิดเป็นของตนเอง ไม่ทำตามใคร แสดงออกตรงกับความคิดของตน โดยเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์กร

14. Theory of Mediated Interpersonal Communication อธิบายถึงการรวมกันของการสื่อสารระหว่างบุคคลและการใช้สื่อในการสื่อสาร การพัฒนาทางเทคโนโลยีทำให้สื่อมีบทบาทมากขึ้นในการสื่อสารระหว่างบุคคลในปัจจุบัน

15. Theory of Groupthink อธิบายการตัดสินใจของกลุ่มที่ไม่ได้พิจารณาถึงหนทางที่แท้จริงในการแก้ปัญหา เป็นกลุ่มที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากเกินไป

ตอนที่ 8 : งานวิจัยทางวาทวิทยา

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสหรัฐในช่วง 10 ปีย้อนหลังตั้งแต่ ค.ศ. 1999 ลงไป เป็นงานวิจัยเชิงประยุกต์มากกว่างานวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้และทฤษฎีทางวาทวิทยาโดยตรง และเป็นงานวิจัยประเภทการสื่อสารเชิงวัจนะมากกว่าการสื่อสารเชิงอวัจนะ

งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยทางวาทวิทยาในประเทศไทยยังมีจำกัด ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงประยุกต์ เช่น การสื่อสารในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากวาทวิทยายังเป็นศาสตร์ที่ค่อนข้างใหม่สำหรับสังคมไทย

ส่วนที่ 2: การสรุปสาระสำคัญจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 1: แนวโน้มสภาพสังคมไทยในทศวรรษหน้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร

ผู้วิจัยได้สรุปข้อค้นพบในตอนนี้ ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันตั้งแต่ระดับมากถึงมากที่สุด จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับภาพรวมของแนวโน้มสังคมไทยในทศวรรษหน้ารวม 5 ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากข้อค้นพบจากการวิจัยมีมาก ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกเฉพาะข้อค้นพบที่เด่นๆ และน่าสนใจเท่านั้นมา 3-5 ประเด็นในแต่ละหัวข้อ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในภาพรวมเป็นข้อๆ ในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้:-

1. แนวโน้มทางการเมือง

1.1 แนวโน้มทางการเมืองที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

1.1.1 จะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในการหาเสียง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้ website เพื่อนำเสนอนโยบายหาเสียงและตอบปัญหาประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

1.1.2 ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง และเข้าไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลมากขึ้น

1.1.3 ทั้งสองฝ่าย คือ นักการเมืองและประชาชนจะทันสมัย สามารถรู้จักใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศได้มากขึ้น

1.1.4 ระบบการเมืองจะโปร่งใสขึ้น สามารถตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. บริการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนตามหลักวิชาวาทวิทยา และส่งเสริมให้ประชาชนตลอดจนนักการเมืองรู้จักใช้อินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักคิด วิเคราะห์ และรู้จักพิจารณาข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจาก Internet โดยนำหลักการทางวาทวิทยามาประยุกต์อย่างเหมาะสม

3. ส่งเสริมให้มีการตรวจสอบข้อมูลก่อนนำเสนอทาง website

1.2 ส่วนแนวโน้มทางการเมืองที่ไม่พึงประสงค์และควรควบคุมนั้น ได้แก่

- 1.2.1 การล้วงความลับที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติและบ้านเมืองโดยผ่านกระบวนการทางคอมพิวเตอร์จะทำได้ง่าย ต้องเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น
- 1.2.2 จะมีการใช้สื่อเพื่อกลั่นแกล้งทางการเมืองได้อย่างแนบเนียนขึ้น
- 1.2.3 จะมีปัญหาความมั่นคงตามมา เพราะผู้มีอิทธิพลสร้างอำนาจได้ด้วยเทคโนโลยี
- 1.2.4 จะมีปัญหาการคอร์รัปชันลงสู่ท้องถิ่นมากขึ้น
- 1.2.5 นักการเมืองจะสามารถใช้ความรู้ทางวาทวิทยาในทางที่ผิดมากขึ้น เช่น ใช้เพื่อหลอกลวงประชาชน

สำหรับแนวทางการควบคุมในภาพรวม มีดังนี้

1. ต้องสร้างจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ทางด้านการเมืองที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยจัดบริการให้ความรู้หรือฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเกิด "Awareness" ในปัญหาต่างๆ เหล่านั้น รวมทั้งให้สามารถแยกแยะและอธิบายได้ว่า อะไรคือ "ความลับ" และอะไรคือ "สิ่งที่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน"
2. ควรมีระบบควบคุมการใช้ข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ในส่วนที่เป็นความลับของชาติบ้านเมืองอย่างเข้มงวด และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ เพื่อจะได้ช่วยเป็นหูเป็นตาในเรื่องดังกล่าว
3. ต้องฟื้นฟูความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของนักการเมือง เพื่อให้ให้นักการเมืองหลอกลวงประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ และสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์เหล่านี้ตามหลักวิชาวาทวิทยาเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง รวมทั้งสามารถตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ได้สะดวกด้วยการจัดให้มีกลไกที่เหมาะสมและเป็นธรรมมารองรับ

2. แนวโน้มทางเศรษฐกิจ

2.1 แนวโน้มทางเศรษฐกิจที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 2.1.1 จะมีการติดต่อซื้อขายระดับนานาชาติมากขึ้น
- 2.1.2 จะเกิดระบบธุรกิจที่มีการบริหารร่วมกันผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2.1.3 กฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ประกาศใช้จะทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวได้มากขึ้น
- 2.1.4 นักการตลาดสามารถจะขายสินค้าและให้บริการในวงกว้างได้โดยใช้ฐานข้อมูลและสื่อทางอินเทอร์เน็ต

2.1.5 สภาพตลาดจะมีความหลากหลาย และมีขอบเขตเป็นระดับโลก

2.1.6 คนกลางในการค้าขายจะลดลง เนื่องจากการติดต่อโดยตรงกันมากขึ้นระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะโดยนำความรู้ตามหลักวิชาทางวิทยาที่เกี่ยวกับ “การพูดเพื่อการประชาสัมพันธ์” “เทคนิคการนำเสนอข้อมูลทางธุรกิจ” และ “กรรมวิธีในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจที่มีประสิทธิภาพ” มาประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเกี่ยวกับการซื้อขายระดับนานาชาติ โดยส่งเสริมการขายหรือส่งออกให้มากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ให้ลดการสั่งซื้อหรือนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศลง โดยให้เลือกเฉพาะสินค้าที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น

2. นักการตลาดจะต้องวิเคราะห์ให้รู้ถึงศักยภาพของตนเองเพื่อให้รู้จุดอ่อนและจุดแข็งของตนสำหรับนำมาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินการทางเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

3. สนับสนุนให้มีกฎหมายรองรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน

2.2 แนวโน้มทางเศรษฐกิจที่ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม ได้แก่

2.2.1 จะเกิดการแข่งขันทางการค้าภายใต้ระบบเสรี ซึ่งทำให้ประเทศที่มีเทคโนโลยีเหนือกว่าได้เปรียบ

2.2.2 ธุรกิจหลักของไทยกว่า 60 % จะถูกบริหารจัดการโดยบริษัทข้ามชาติ

2.2.3 จะเกิดปัญหาการฟอกเงิน ซึ่งเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือ

2.2.4 เกิดธุรกิจ E-commerce ซึ่งมีการลงชื่อแบบ Digital ทำให้ถูกหลอกลวงได้ง่ายขึ้น เพราะยังไม่มีกฎหมายรองรับ

สำหรับแนวทางการควบคุม มีดังนี้

1. กระตุ้นให้มีการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิในการถือหุ้นทางธุรกิจหลักของไทย ที่ไม่เปิดโอกาสให้ต่างชาติมายึดครองหรือมาบริหารจัดการโดยบริษัทข้ามชาติได้ โดยผู้กระตุ้นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ “กลยุทธ์ในการเจรจาต่อรอง” ตามหลักวิชาทางวิทยาเช่นกัน

2. ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งโน้มน้าวใจให้ประชาชนตระหนักในเรื่องสิทธิคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการหลอกลวงในการซื้อขายสินค้า

3. มีการติดตามความเคลื่อนไหวในสื่อธุรกิจ E-commerce เพื่อให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ และปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านั้นอยู่เสมอ

4. ควรใช้สื่อที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ รวมทั้งคอยติดตามและคอยปรับปรุงกฎหมายที่บังคับใช้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของธุรกิจโลกอยู่เสมอ

2.3 แนวโน้มทางเศรษฐกิจที่ควรกำกับดูแล คือ จะเกิดระบบร่วมทุนโดยไม่ต้องพบกัน แต่ผ่าน E-Commerce มากขึ้น

สำหรับแนวทางการกำกับดูแล ได้แก่

1. วางมาตรการทางกฎหมายด้วยการกำหนดสัดส่วนของการร่วมทุนให้ชัดเจน
2. ให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่บริษัทของคนไทย เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงาน

3. แนวโน้มทางการศึกษา

3.3 แนวโน้มทางการศึกษาที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 3.1.1 การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจะเพิ่มมากขึ้น
- 3.1.2 มีแนวโน้มที่จะจัดการศึกษาร่วมกัน มีการประกันคุณภาพ มีมาตรฐานแบบเดียวกัน และมีการแข่งขันระหว่างสถาบันเพิ่มมากขึ้น
- 3.1.3 จะเกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศมากขึ้น
- 3.1.4 จะมีกระบวนการประเมินคุณภาพสถาบัน โดยใช้เทคโนโลยีที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น
- 3.1.5 จะมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น การสอนผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้ปัญญาประดิษฐ์ และการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น
- 3.1.6 ปรัชญาการศึกษาจะเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสารสนเทศโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่
- 3.1.7 จะมีการศึกษาบทบาทของวัฒนธรรมมากขึ้น
- 3.1.8 บทบาทของผู้สอนมีแนวโน้มลดความสำคัญลง ขณะที่ผู้เรียนจะมีความสำคัญมากขึ้น
- 3.1.9 จะมีการสอนทางไกลมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ควรมีการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบัน เพื่อให้เป็นไปในทิศทางและมาตรฐานเดียวกัน โดยมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการประเมิน
2. จัดโครงการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งมีการทำวิจัยร่วมกันเพิ่มขึ้นระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศ

3.2 แนวโน้มทางการศึกษาที่ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนอาจจะได้รับความรู้หรือความคิดที่ผิดๆ ซึ่งจะเป็นอันตราย และเป็นผลเสียหายต่อตัวผู้เรียนได้

สำหรับแนวทางการควบคุม คือ

1. จัดตั้งองค์กร หรือสมาคมผู้เกี่ยวข้องเพื่อคอยติดตามดูแลและตรวจสอบสื่อต่างๆ รวมทั้งสถานที่ผลิตและให้บริการสื่อเพื่อให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และได้รับความสะดวกมากขึ้น
2. ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิด และวิเคราะห์อย่างรอบคอบ รวมทั้งรู้จักสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และถูกต้องได้ด้วยตนเอง

4. แนวโน้มทางสังคม

4.1 แนวโน้มทางสังคมที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 4.1.1 สังคมจะขึ้นอยู่กับระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก
- 4.1.2 การใช้ชีวิตแบบ 24 ชั่วโมง จะมีมากขึ้น เนื่องจากการสื่อสารเชื่อมโยงกันทั่วโลก ทำให้การทำงานไม่ถูกจำกัดด้วยกลางวันหรือกลางคืน และคนไทยจำนวนไม่น้อยต้องทำงานกลางคืน
- 4.1.3 ชีวิตการเรียนและการทำงานจะไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่และเวลา เพราะมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ช่วยอำนวยความสะดวก จึงไม่จำเป็นต้องเรียนที่สถานศึกษาหรือทำงานในสถานที่ทำงานเท่านั้น
- 4.1.4 จะมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตมากขึ้น เช่น การตรวจร่างกายและรายงานผลอยู่ที่บ้าน หรือมีอุปกรณ์ช่วยออกกำลังกายและอาหารเสริม
- 4.1.5 จะเกิดชุมชนโลก (Global Community) ซึ่งเป็นการบริการที่สะดวกและรวดเร็ว
- 4.1.6 ภูมิปัญญาชาวบ้านจะมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้าไปเสริมมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและถูกต้องแก่ประชาชน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ทางธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวกับทิศทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลก เพื่อทุกฝ่ายจะได้รับรู้และนำไปดำเนินการอย่างเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับสภาวการณ์และทิศทางต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของทั้งภายในประเทศและของโลก
2. ส่งเสริม หนุนนำ และสร้างค่านิยมให้ประชาชนหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศให้มากขึ้น
3. ให้นหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมีการปรับปรุงในด้านการบริหารเวลา เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้หลายช่องทาง โดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและสื่ออื่นๆ
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสใช้อินเทอร์เน็ตได้สะดวก ปลอดภัย และมีสถานที่บริการตลอด 24 ชั่วโมง
5. ส่งเสริมให้ประชาชนมีอิสระในการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัย และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

4.2 แนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม มีดังนี้

- 4.2.1 จะเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น เนื่องจากสังคมจะถูกแบ่งแยกโดยกลุ่มคนที่เข้าถึงเทคโนโลยีกับกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี
- 4.2.2 กฎหมายจะตามเทคโนโลยีไม่ทัน
- 4.2.3 การเมืองระหว่างประเทศจะมีผลต่อสังคมไทยมากขึ้น
- 4.2.4 จะมีปัญหาทางสังคมที่ตามมากับคอมพิวเตอร์มากขึ้น เช่น การล้วงความลับและอาชญากรรมทางสังคมจะทำได้ง่ายขึ้น
- 4.2.5 เด็กไทยจะโตมากับสื่อ เปรียบเสมือนดาบสองคม มีทั้งประโยชน์และโทษ จึงต้องได้รับความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่ไหลบ่ามาให้ได้

สำหรับแนวทางการควบคุม มีดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับความรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ง่ายขึ้นเพื่อป้องกันความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี รวมทั้งแสวงหาวิธีให้ผู้ที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีเป็นอย่างดีได้เผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่แล้วนั้นไปยังผู้อื่นได้สะดวกและกว้างขวางยิ่งขึ้น
2. ควบคุมอัตราค่าบริการในการใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ให้มีราคาถูกแต่มีคุณภาพเชื่อถือได้

3. กำหนดนโยบายสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันระหว่างประเทศที่ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศไทยให้มากขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

4. ออกกฎหมายเพื่อป้องกัน ควบคุม และลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีประเภทอิเล็กทรอนิกส์ให้รัดกุมและมีผลในเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจนและเข้มงวดมากยิ่งขึ้น

4.3 แนวโน้มทางสังคมที่ควรกำกับดูแล มีดังนี้

4.3.1 สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่สามารถพัฒนาศักยภาพทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3.2 ลดภาษีการนำเข้าสำหรับอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญ

5. แนวโน้มทางวัฒนธรรม

5.1 แนวโน้มทางวัฒนธรรมที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

5.1.1 การมีสัมพันธภาพจะเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา เพราะมีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง

5.1.2 จะมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่รวดเร็วและสื่อสารได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

5.1.3 จะเกิดกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มย่อยที่ต้องการป้องกันวัฒนธรรมเก่าไว้

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น

2. อำนวยความสะดวกให้สื่อประเภท อินเทอร์เน็ตมีราคาประหยัด หาง่าย และใช้สะดวก

3. เปิดโอกาสให้กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมได้ทำงานอย่างเต็มที่เพื่อธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย

4. มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่แปลเอกสารหรือข้อมูลต่าง ๆ จากภาษาอื่นมาเป็นภาษาไทย โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยอำนวยความสะดวกในการแปลข้อมูลนั้น ๆ ให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การแปลข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และรวดเร็วยิ่งขึ้น

5.2 แนวโน้มทางวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม คือ

5.2.1 วัฒนธรรมทางภาษาจะเพิ่มความสำเร็จของภาษาอังกฤษมากขึ้น จะมีโรงเรียนที่สอนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น จึงทำให้ความสำเร็จของภาษาไทยลดลง

5.2.2 รูปแบบการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจะพัฒนาไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

5.2.3 การแต่งกายและการเลียนแบบจากวัฒนธรรมอื่นๆ จะได้รับการเผยแพร่และเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกันทั่วโลกโดยง่าย

5.2.4 โลกจะเปิดมากขึ้น เรารับวัฒนธรรมตะวันตกมามาก ทั้งด้านดีและไม่ดี

5.2.5 เทคโนโลยีใหม่จะทำให้เกิดการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น วัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผ่านได้สะดวกทางโทรทัศน์ระบบดาวเทียม

5.2.6 วัฒนธรรมโลกจะครอบงำมากขึ้น และปัญหาการแพร่ภาพลามกจะมีมากขึ้น

5.2.7 จะเกิดวัฒนธรรมย่อยข้ามโลก เช่น คนที่มีการรับสื่ออย่างเดียวกันจะมีวัฒนธรรมที่เหมือนกัน

สำหรับแนวทางการควบคุมในภาพรวม มีดังนี้

1. ให้มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษให้มากขึ้น

2. รณรงค์ให้ประชาชนใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องทั้งการพูด การเขียน และการออกเสียงควบกล้ำ รวมทั้ง “ร” “ล” ตามหลักวิชาวาทวิทยา และให้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยเพิ่มขึ้นในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติของเรา

3. ตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่พัฒนารูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย รวมทั้งควบคุมและกลั่นกรองการเผยแพร่วัฒนธรรมของต่างชาติ เพื่อให้สามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

ตอนที่ 2: แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทศวรรษหน้าที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ระดับอุดมศึกษาของไทย

ข้อค้นพบในส่วนนี้เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแบ่งเป็น 5 หัวข้อใหญ่ๆ คือ (1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร (2) คำนิยามทางวาทวิทยา (3) ความต้องการของตลาดแรงงาน (4) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (5) ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสาร แต่ในที่นี้จะนำมาเสนอเฉพาะข้อค้นพบบางประการที่เด่นๆ และน่าสนใจ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากมากไปน้อยตามลำดับเกี่ยวกับแนวโน้มที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของไทย โดยเหตุที่แนวโน้ม

“ฟังประสงค์” จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา จึงควรได้รับการ “ส่งเสริม” แต่ แนวโน้มที่ “ไม่ฟังประสงค์” จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในสาขาวิชาวาทวิทยา จึงควรได้รับการ “ควบคุม” ดังนั้น ต่อไปนี้จะได้สรุปข้อความที่ควรจะ “ส่งเสริม” และที่ควรจะ “ควบคุม” เป็นข้อๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบ โดยนำหลักการหรือกรรมวิธีทางวาทวิทยาที่สอดคล้องกับข้อความนั้นๆ มาประยุกต์ใช้ในการเสนอแนะดังกล่าว คือ:-

1. แนวโน้มด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร

1.1 แนวโน้มด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ฟังประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

1.1.1 การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารจะเน้นความรวดเร็ว ความแม่นยำ และส่งข้อมูลได้มากขึ้น

1.1.2 สถานที่ติดต่อและเวลาที่มีความสะดวก จะทำให้รับข่าวสารได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่

1.1.3 จะเกิดการรวมตัวของอุตสาหกรรมใหญ่ทางการสื่อสาร 3 ประเภท คือ อุตสาหกรรมโทรคมนาคม อุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ และอุตสาหกรรมสื่อ โดยเรียกชื่อรวมกันว่า “อุตสาหกรรมการสื่อสารสารสนเทศ”

1.1.4 จะมี Internet Phone ไว้ให้บริการตามท้องที่ต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกับโทรศัพท์สาธารณะในปัจจุบัน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลที่สามารถรับ/ส่งข้อมูลในปริมาณมากได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมการให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ราคาถูกลงสำหรับประชาชนและให้เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง

3. จัดโครงการส่งเสริมให้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่บุคคลหรือองค์กร เพื่อนำความรู้มาพัฒนากิจการด้านอุตสาหกรรมการสื่อสาร และพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้า

4. นำเสนอข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

5. ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

6. ส่งเสริมและพัฒนานิสิต/นักศึกษาให้ได้รับความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

ส่วนแนวทางการควบคุม ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี คือ จะต้องมียุทธศาสตร์รองรับเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

2. แนวโน้มเรื่องค่านิยมของวาทวิทยา

2.1 แนวโน้มเรื่องค่านิยมของวาทวิทยาในทศวรรษหน้าที่หึ่งประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

2.1.1 นียามทางวาทวิทยาจะขึ้นอยู่กับ การตอบสนองของความต้องการของผู้ใช้

2.1.2 จะต้องเพิ่มจากการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นการเพิ่มเพื่อคุณภาพชีวิต

2.1.3 จะเปลี่ยนเป็น "Communication Studies" หรือ "Human Communication"

เหมือนต่างประเทศ

2.1.4 นียามทางวาทวิทยาจะมีลักษณะกว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะการพูด คือ ไม่มีคำว่า Speech แต่จะเน้น Communication

2.1.5 ค่านิยมจะกล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริม คือ จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่สังคมไทยในเรื่องค่านิยมและเนื้อหาสาระทางวาทวิทยา โดยเน้นคุณธรรมและจริยธรรมให้มากขึ้น และให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนแนวทางการควบคุม คือ ต้องไม่ยึดติดกับค่านิยมที่มีอยู่เดิม แต่จะต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแนวโน้มของสังคมไทยในทศวรรษหน้าตามที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นไว้แล้ว

3. แนวโน้มด้านความต้องการของตลาดแรงงาน

3.1 แนวโน้มด้านความต้องการของตลาดแรงงานในทศวรรษหน้าที่หึ่งประสงค์และควรส่งเสริม ระดับปริญญาตรี ได้แก่

3.1.1 สามารถเป็นนักฝึกอบรมในองค์กรขนาดใหญ่ได้

3.1.2 มีความรู้ความสามารถแบบ "Two in one" คือ รู้ทั้งวาทวิทยาและวิชาชีพอื่น

3.1.3 มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี

3.1.4 มีความรับผิดชอบ เทียบพร้อมด้วยคุณธรรม/จริยธรรม มีความซื่อสัตย์และมีวินัย

3.1.5 สามารถร่างสุนทรพจน์ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.1.6 สามารถใช้วาทศิลป์ในการประกอบวิชาชีพได้

3.2 ส่วนแนวโน้มด้านความต้องการของตลาดแรงงานในทศวรรษหน้าที่หึ่งประสงค์และควรส่งเสริม ระดับปริญญาโท ได้แก่

- 3.2.1 มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย สังเคราะห์และประเมินผล
- 3.2.2 สามารถพัฒนาตลาดแรงงานของตนเองได้ โดยเป็น Trainers for the Trainees
- 3.2.3 มีความสามารถแบบ "Two in One" คือ รู้ทั้งวาทวิทยาและวิชาชีพอื่น
- 3.2.4 สามารถเป็นผู้บริหาร เป็นนักวิชาการ หรือนักวิจัย ที่มีคุณภาพและคุณธรรม
- 3.2.5 มีความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี
- 3.2.6 มีความสามารถในการวางแผน และมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล
- 3.2.7 มีแนวคิดกว้าง และมี competitiveness เพื่อรับมือกับการแข่งขันได้
- 3.2.8 มีความสามารถด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับสากล

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมีดังนี้

1. หลักสูตรการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง หรือได้ไปดูงานในเรื่องต่างๆ ที่เรียนเป็นอย่างดี
2. หลักสูตรนอกจากจะเน้นเรื่องวาทวิทยาแล้ว ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาชีพอื่นๆ รวมทั้งให้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อหน้าที่การงานของตนในอนาคต
3. ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย สังเคราะห์และประเมินผลข้อมูลในบริบทต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างสรรค์และนำเสนอไอเดีย

4. แนวโน้มด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4.1 แนวโน้มด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมในทศวรรษหน้าที่หึ่งประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 4.1.1 จะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น
- 4.1.2 มีการใช้ภาษาพูดที่มีคำสแลงมากขึ้น แต่ก็จะมีกลุ่มนักอนุรักษ์คอยติดตามการเปลี่ยนแปลงและให้ข้อมูลต่อสังคมเป็นระยะ ๆ
- 4.1.3 คนไทยต้องรู้ภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษจะมีบทบาทมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริม มีดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการไหลบ่าทางวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารต่างวัฒนธรรมสำหรับจะได้นำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในอนาคต

2. เปิดโอกาสให้กลุ่มนักอนุรักษ์ได้ทำงานอย่างเต็มที่ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงของภาษาและวัฒนธรรมไทย เพื่อหาทางป้องกันการครอบงำจากวัฒนธรรมตะวันตก

3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และวิจารณญาณในการเลือกรับวัฒนธรรมที่ดั่งงามเข้ามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต

4. ส่งเสริมให้ประชาชนเรียนภาษาอังกฤษ และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้มากขึ้น

4.2 แนวโน้มความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม ได้แก่

4.2.1 วัฒนธรรมจะเป็นวัฒนธรรมสากลและคนไทยจะถูกครอบงำโดยโลกตะวันตก

4.2.2 จะมีกระแสของบริโภคนิยมและวัตถุนิยมมากขึ้น

4.2.3 การใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กจะควบคุมได้ยาก และแทนที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็ก กลับดึงเวลาของเด็กไปจากครอบครัว

4.2.4 ภาษาของสื่อมวลชนจะวิบัติมากขึ้น เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ

4.2.5 ความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรม/ จริยธรรมแบบไทย และไม่ประพฤติตนอย่างผู้มีคุณธรรม

4.2.6 การมีอิสระทางความคิดแบบตะวันตก จะทำให้คนรุ่นใหม่ละเลยต่อศิลปวัฒนธรรมไทย

สำหรับแนวทางการควบคุม มีดังนี้

1. ควรตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ข้อดี ข้อเสีย ของวัฒนธรรมต่างชาติอย่างเป็นกลางและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนรู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดั่งงามมาประพฤติหรือปฏิบัติ

2. ติดตามสื่อเพื่อป้องกันมิให้เผยแพร่ค่านิยมที่ไม่ดีให้แก่สังคม โดยกระตุ้นให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าการยึดติดกับวัตถุ

3. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดั่งงามของชาติ และจัดอบรมประชาชนให้มีความรู้และมีวิจารณญาณที่ดีในการเลือกรับวัฒนธรรมบางอย่างจากต่างประเทศมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตน

5. แนวโน้มด้านความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสาร

5.1 แนวโน้มด้านความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางสังคมกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสารที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

5.1.1 การสำรวจประชามติจะทำได้ง่าย

5.1.2 คนชั้นกลางจะเป็นกระแสหลักของสังคม

5.1.3 การสื่อสารกับผู้มีอำนาจ จะทำได้หลายช่องทางมากขึ้น

5.1.4 องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) จะมีบทบาทมากขึ้นในการเรียกร้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ

5.1.5 นักวิชาการจะมีบทบาทเป็น "ผู้นำทางความคิด" ในการชี้นำสังคมมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริม คือ

1. ส่งเสริมให้ประชาชนได้รวมตัวกันเป็นประชาคม โดยใช้กระบวนการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม เพื่อให้ประชาคมได้เข้ามามีบทบาทในสังคมเพิ่มขึ้น

2. ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ได้ทำงานเพื่อประชาชนอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างดุลยภาพทางอำนาจให้เกิดขึ้นในสังคม

3. ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับความรู้และข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างถูกต้อง และเสมอภาคกัน

5.2 แนวโน้มด้านความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับการจัดระเบียบทางสังคมและการสื่อสารที่ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม ได้แก่

5.2.1 ผู้ที่จะมีอำนาจกำหนดระเบียบทางสังคมคือ ผู้ที่มีอิทธิพลทางเทคโนโลยี และผู้ที่มีช่องทางการสื่อสารในครอบครอง

5.2.2 อำนาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีเงิน และผู้ที่มีข่าวสารอันทันสมัย

5.2.3 ดารา นักร้อง นักแสดงสากล จะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นไทยมากขึ้น

5.2.4 สื่อสารมวลชนจะมีอำนาจในสังคมมากขึ้น

5.2.5 อำนาจทางสังคมดูเหมือนจะกระจายแต่ไปรวมอยู่ที่ผู้นำท้องถิ่น

สำหรับแนวทางการควบคุมในภาพรวม มีดังนี้

1. องค์กรและสถาบันการศึกษาทางนิเทศศาสตร์หรือสื่อสารมวลชนต้องพิจารณาหรือควบคุมการนำเสนอข่าวให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง

2. ระบบการคัดเลือกบุคคลที่เข้ามามีอำนาจในสังคมระดับต่าง ๆ ควรโปร่งใส โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้บุคคลดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสม และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่สังคม

3 ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยให้ดารา นักร้อง นักแสดง มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นเพื่อกระตุ้นความสนใจของเยาวชน เช่น โครงการ “เยาวชนด้านภัยยาเสพติด”

ตอนที่ 3: แนวโน้มการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

ข้อค้นพบในส่วนนี้เป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย (1) ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา (2) องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา (3) คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ซึ่งมีเนื้อหาที่สรุปได้ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทตามลำดับ ดังต่อไปนี้:-

1 ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี

1.1 หลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยา

แนวโน้มด้านหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

1.1.1 เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ทั้งด้านทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย และการนำไปประยุกต์

1.1.2 เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย หลอมรวมไว้ซึ่งจิตใจที่ตงาม

1.1.3 สร้างนักวิชาการที่สามารถคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย และประเมินผล ในประเด็นและบริบทต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.4 สร้างแนวคิดซึ่งเรียกว่า “Creative & Producer” คือให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสรรค์ ผลงานจากวิชาการที่ตนเคยเรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.5 สนับสนุนส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดและการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. จัดหลักสูตรในรูปสหวิทยาการที่มีลักษณะเป็นพลวัต เชื้อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัด
2. เน้นการสอนให้เกิดทักษะต่างๆ อย่างครบถ้วนจากประสบการณ์ตรง
3. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การฝึกปฏิบัติงานจริง การวิเคราะห์กรณีศึกษา
4. ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อนำข้อค้นพบไปพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชา-วิทยาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้หลักสูตรมีลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมไทยในอนาคต

1.2 คุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชา

แนวโน้มเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.2.1 มีใจกว้าง มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
- 1.2.2 รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม
- 1.2.3 มีความรู้รอบตัว ทันสมัย และทันเหตุการณ์

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ระบบการคัดเลือกผู้เรียน ควรได้ผู้ที่มีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อสาขาวิชา-วิทยา
2. มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติได้จริง

1.3 คุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิชา

แนวโน้มเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สอนระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.3.1 มีความรอบรู้ในบริบทต่างๆ และเป็นนายของภาษา
- 1.3.2 เป็นนักถ่ายทอดที่ดี มีชีวิตชีวา และเป็นธรรมชาติ
- 1.3.3 มีความสามารถในการใช้สื่อสำหรับการเรียนการสอนที่ทันสมัย

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ระบบคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนต้องมีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ คุณธรรม จริยธรรมและมีใจรักในวิชาชีพ

2. ส่งเสริมผู้สอนให้ทำวิจัยมากขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.4 คุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตร

แนวโน้มเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

1.4.1 มีศิลปะในการจัดการและกล้าที่จะปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ หรือกล้าหักท้วงในทำนอง "ดีเพื่อก่อน"

1.4.2 มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ เจรจาต่อรอง และการโต้แย้งแสดงเหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมี Innovative Mind

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ควรจัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาผู้บริหารหลักสูตรทางวาทวิทยาให้มีคุณลักษณะเป็นนักบริหารมืออาชีพโดยคำนึงถึงแนวโน้มแต่ละข้อข้างต้นเป็นหลัก

2. ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารหลักสูตรได้ไปศึกษาหรือไปดูงานเพิ่มเติมที่สถาบันซึ่งมีการเรียนการสอนทางวาทวิทยาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในสาขาวิชาวาทวิทยาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

1.5 ลักษณะกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร

แนวโน้มด้านลักษณะกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

1.5.1 สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ เช่น ฝึกพูดผ่านระบบออนไลน์

1.5.2 ส่งเสริมทักษะการพูด โดยให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มปาฐกถาและได้คารม กลุ่มพัฒนานักทอล์คโชว์ และกลุ่มพัฒนาวิชาชีพพิธีกร เป็นต้น

1.5.3 จัดประชุมสัมมนาเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งจัดประชุมปฏิบัติการ และจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานทั้งในเชิงวิชาการและวิจัย

1.5.4 เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจโดยใช้วิธีอภิปรายกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น การฝึกพูดผ่านระบบออนไลน์
2. ส่งเสริมให้เข้าร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาวาทวิทยา เช่น Tele-conference และ Videoconference เป็นต้น

1.6 งานวิจัยทางวาทวิทยา

แนวโน้มด้านงานวิจัยทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.6.1 เน้นงานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการบุคลากรด้านวาทวิทยาในประเทศไทย
- 1.6.2 เน้นงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวาทวิทยาในสื่อมัลติมีเดีย
- 1.6.3 เน้นงานวิจัยเพื่อเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย
- 1.6.4 เน้นงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. กระตุ้นให้ผู้เรียน/ผู้สอนเกิดแรงจูงใจในการทำวิจัย เช่น มีทุนสนับสนุนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง
2. มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยคอยให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดเพื่อให้การวิจัยมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในเชิงประยุกต์ได้อย่างแท้จริง
3. มีการยกย่องเพื่อประกาศเกียรติคุณหรือให้รางวัลสำหรับผลงานวิจัยดีเด่นในระดับปริญญาตรี
4. เผยแพร่ผลงานผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งจัดนิทรรศการเพื่อประโยชน์ทางวิชาการด้านวาทวิทยา

1.7 สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร

แนวโน้มด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.7.1 จะมี Internet และ E-mail เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

1.7.2 จะมีหนังสือ และสื่อสมัยใหม่ในลักษณะที่เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์

1.7.3 จะมี Multimedia หรือสื่อประสมตามความเหมาะสม เช่น สื่อที่ใช้ในการจัด Videoconference

1.7.4 มีเครือข่ายความรู้ (Knowledge Network) ระหว่างภาควิชาและคณะต่าง ๆ มากขึ้น

1.7.5 จะมีห้องให้ผู้เรียนจัดประชุมและอภิปรายร่วมกันนอกเวลาเรียนอย่างเพียงพอ

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1.ควรมีศูนย์ระบบออนไลน์ โดยมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างครบถ้วน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2.พัฒนาตำราที่มีคุณภาพและทันสมัยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และค้นคว้าได้โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ

3.ควรมีความร่วมมือกันระหว่างสถาบันที่สอนทางวาทวิทยาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นเครือข่ายในการเชื่อมโยงความรู้ให้เพิ่มขึ้น

ระดับปริญญาโท

1. หลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยา

แนวนำในด้านหลักสูตรสาขาวิชาวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

1.1 เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ถูกต้อง แม่นยำ และใช้ประโยชน์ได้จริง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ความเป็นสากล (2) ความเป็นไทย และ (3) ลักษณะเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรม

1.2 เน้นและเสริมสร้างจิตใจผู้เรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย หลอมรวมไว้ซึ่งจิตใจที่ดีงาม

1.3 เน้นการวิจัยในบริบทสังคมไทยและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากเทคโนโลยีการสื่อสารในสังคมไทย

1.4 สร้างบุคลากรที่เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพด้านวาทวิทยาที่มีคุณภาพและคุณธรรม

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. เน้นการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อทันสมัยให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประยุกต์ใช้
2. เน้นย้ำการแก้ปัญหาที่ต้องใช้กระบวนการคิดในเชิงเหตุผลและตรรกวิทยาเป็นหลัก
3. ฝึกให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าตัดสินใจในเชิงสร้างสรรค์ โดยนำองค์ความรู้ที่ได้เรียนมาผนวกกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสังเคราะห์ความคิดและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้น
4. หลักสูตรควรมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ครอบคลุมทั้งภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งมีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เป็นประจำและต่อเนื่อง

2. คุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชา วิทยา

แนวโน้มเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชาวิทยาระดับปริญญาโทที่พึงประสงค์ และควรส่งเสริม ได้แก่

- 2.1 มีทักษะในการพัฒนาความคิดและสติปัญญาให้แก่ตนเองและผู้อื่น
- 2.2 มีทัศนคติที่ถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งกล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์
- 2.3 มีวุฒิภาวะและมีความรับผิดชอบเป็นอย่างดี
- 2.4 มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูล/ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ควรให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย สังเคราะห์ และประเมินผลเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้พัฒนาความสามารถทางด้านความคิดและสติปัญญาของแต่ละคนให้สูงขึ้น
2. เน้นการเรียนการสอนในแนวลึกเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญในสาขานี้อย่างแท้จริง
3. สร้างความรู้ความเข้าใจต่อสาขาวิชาที่ถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีความเข้าใจ และตั้งใจที่จะศึกษาในสาขานี้อย่างแท้จริง

3. คุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิชา วิทยา

แนวโน้มเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สอนสาขาวิชาวิทยาระดับปริญญาโทที่พึงประสงค์ และควรส่งเสริม ได้แก่

- 3.1 เป็นนักถ่ายทอดที่ดี มีความชัดเจนในเรื่องที่สอน และสามารถพาผู้เรียนไปสู่ "พรหมแดน" แห่งความรู้ในสาขาวิชาได้เร็วที่สุด
- 3.2 มีจินตนาการที่ดี และมี Innovative Mind
- 3.3 มีความรอบรู้ในนานาปริบท และเป็นนายของภาษา

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1.ระบบการคัดเลือกผู้สอน ควรได้ผู้สอนที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในสาขาวิชาเป็น
อย่างดี เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้เรียน และมีจรรยาบรรณของความเป็น
ครู

2.ควรมีการฝึกอบรมให้ผู้สอนมีความรู้ในการใช้สื่อที่ทันสมัย และมีความสามารถในการ
ทำวิจัยเพื่อชี้แนะผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

3. มีการเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านวาทวิทยามาเป็นอาจารย์พิเศษ

4. คุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตร

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะของผู้บริหารหลักสูตรวาท-
วิทยาทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่พึงประสงค์และควรส่งเสริมมีคุณลักษณะไม่แตกต่าง
กัน ดังนั้น จึงขอให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาจากข้อค้นพบที่ระบุไว้แล้วในหัวข้อเดียวกันของระดับ
ปริญญาตรีแทน

5. ลักษณะกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร

แนวโน้มเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาโทที่
พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

5.1 จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น การจัดสัมมนาวิทยานิพนธ์และ/หรือการจัด
นิทรรศการเพื่อแสดงผลงานวิจัยทางวาทวิทยา

5.2 เน้นการวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) และดู Consequence จาก Case
นั้นๆ

5.3 ส่งเสริมทักษะด้านการคิดและการใช้เหตุผลในระดับสูง

5.4 เน้นให้เรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์จริง เช่น ให้ทำแบบฝึกหัดสำหรับทดสอบความ
สามารถของตนเอง

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1.จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัย โดยเน้นทักษะด้านการคิดและการใช้เหตุผลใน
ขั้นสูง

2.มีการจัดสัมมนาวิทยานิพนธ์และ/หรือการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานวิจัยโดยใช้สื่อ
สมัยใหม่มาเสริม

6. งานวิจัยทางวาทวิทยาในอนาคต

แนวโน้มด้านงานวิจัยทางวาทวิทยาในอนาคตระดับปริญญาโทที่พึงประสงค์และควรส่งเสริม ได้แก่

- 6.1 เน้นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาวาทวิทยาในสื่อมัลติมีเดีย
- 6.2 งานวิจัยในบริบทสังคมไทยควรจะมีมากขึ้น เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีต่อสังคมไทย
- 6.3 งานวิจัยจะเน้นกระแสนานาชาติ และกระแสท้องถิ่น โดยเจาะจงลงไป ในภูมิภาคปัญหาชาวบ้านเพื่อนำมาสร้างองค์ความรู้สำหรับสังคมไทย
- 6.4 เน้นงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการด้านวาทวิทยาในประเทศไทย

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยคอยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การวิจัยมีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในเชิงประยุกต์ได้อย่างแท้จริง
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการทำวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยยกย่องหรือให้รางวัล หรือให้โอกาสนำเสนอผลงานต่อสาธารณชน
3. ควรนำหัวข้อวิจัยต่างๆ ที่ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันได้เสนอไว้ไปดำเนินการเพื่อทำวิจัยอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงประยุกต์ต่อไป

7. สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์และควรส่งเสริมทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีลักษณะไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงขอให้ท่านผู้อ่านได้พิจารณาจากข้อค้นพบที่ระบุไว้แล้วในหัวข้อเดียวกันของระดับปริญญาตรีแทน

สำหรับแนวทางการส่งเสริม มีดังนี้

1. ควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนทางวาทวิทยา รวมทั้งมีงบประมาณสำหรับซ่อมบำรุงในเรื่องดังกล่าวด้วย
2. ควรมีศูนย์การเรียนระบบออนไลน์ โดยมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยอย่างครบถ้วน
3. ควรจัดให้มีการร่วมมือระหว่างสถาบันที่สอนทางวาทวิทยาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นเครือข่ายในการเชื่อมโยงความรู้ให้กว้างขวางขึ้น

2. องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา

ผู้วิจัยได้สรุปข้อค้นพบในตอนนี้อย่างเป็นข้อความเกี่ยวกับแนวโน้มที่ "พึงประสงค์และควรส่งเสริม" และแนวโน้มที่ "ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม" ใน 6 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหา รูปแบบ/วิธีการ กิจกรรมภายในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ การวัดและการประเมินผล โดยเสนอแยกกันระหว่างการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีและปริญญาโทตามลำดับ พร้อมทั้งข้อเสนอนี้ในภาพรวมเป็นข้อๆ ในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้:-

ระดับปริญญาตรี

1. เนื้อหา

แนวโน้มเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.1 เน้นทักษะการพูดทุกประเภทและทุกระดับ
- 1.2 เนื้อหามีลักษณะเป็นขั้นบันได โดยเริ่มจากการวางรากฐานทางความคิด การใช้เหตุผล การใช้ทักษะในการพูด และเนื้อหาอื่นๆ ในลำดับสูงขึ้นไป
- 2.3 เนื้อหาจะตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น
- 2.4 มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) และสามารถประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยได้มากขึ้น
- 2.5 เนื้อหา มีการจัดให้เป็นชุดวิชาที่เหมาะสมมากขึ้น โดยใช้ "ความรู้คู่คุณธรรม"

เป็นหลัก

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่เหมาะสมของหลักสูตรทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า เพื่อนำมาปรับใช้ในอนาคต
2. เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความครอบคลุมในทุกด้าน เช่น ด้านความรู้ คุณธรรม/จริยธรรม การนำไปประยุกต์ใช้ เป็นต้น
3. ส่งเสริมให้เนื้อหาของหลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าได้ตลอดเวลา และหาความรู้ได้จากสื่อทุกชนิด

2. รูปแบบ/วิธีการ

แนวโน้มรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

2.1 ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดและสติปัญญา โดยผ่านประสบการณ์ตรงมากขึ้น

2.2 ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ลดการบรรยายมาเน้นการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันให้มากขึ้น

2.3 ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง เพื่อปรับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น

2.4 ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วยสอน เช่น ให้ผู้เรียนสามารถ E-mail ตามผู้สอนได้

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอน หรือวิธีการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต การรับส่งงานทาง E-mail เป็นต้น

2. ครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์มากขึ้น โดยให้ผู้เรียนรู้จักหาความรู้ก่อนเรียน เพื่อนำมาอภิปรายในชั้นเรียน

3. กิจกรรมในห้องเรียน

แนวโน้มกิจกรรมในห้องเรียนในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

3.1 เน้นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้งานได้จริง

3.2 เน้นการฝึกภาคปฏิบัติโดยร่วมมือกับองค์กรภายนอก

3.3 พัฒนาให้เป็นการอภิปรายแทนการบรรยาย เพื่อเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดและรู้จักแสดงเหตุผลมากขึ้น

3.4 เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความหลากหลายมากขึ้น

3.5 เน้นกิจกรรมที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ผู้สอนควรส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย กับเพื่อนร่วมห้องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

2. ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมผู้สอน เพื่อให้ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและมีประโยชน์เพื่อใช้ปฏิบัติในชั้นเรียน

4. สื่อการเรียนการสอน

แนวโน้มสื่อการเรียนการสอนทางวาทยการระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 4.1 ใช้หนังสือ วารสาร สื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น
- 4.2 ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น
- 4.3 ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างสะดวกสบาย เช่น มีอินเทอร์เน็ต มีหนังสือในห้องสมุด มีห้องฝึกปฏิบัติการต่างๆ เป็นต้น
2. ควรจัดงบประมาณในเรื่องสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

5. การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ

แนวโน้มการฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพทางวาทยการระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.5.1 เน้นการเสริมสร้างทักษะในแนวกว้างเป็นรายบุคคลมากขึ้น
- 1.5.2 เน้นประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาวุฒิภาวะด้วยตนเองมากขึ้น
- 1.5.3 เน้นการฝึกงานจากสนามจริง และจากการทำกิจกรรมให้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม คือ ส่งเสริมโครงการหรือกิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพของผู้เรียน โดยขอความร่วมมือจากสถาบันหรือองค์กรต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าไปฝึกงาน หรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพจริง หรือเพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะของตนเองมากขึ้น

6. การวัดและประเมินผล

แนวโน้มการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนทางวาทยการระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 6.1 เน้นทักษะและความสามารถจากการนำไปใช้จริงมากขึ้น
- 6.2 ให้ความสนใจในด้านพัฒนาการของผู้เรียนมากขึ้น
- 6.3 ใช้การประเมินเชิงคุณภาพมากขึ้น

6.4 ใช้การประเมินจากการฝึกงานภายนอกมากขึ้น

6.5 เน้นการแก้ปัญหาเป็นมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมโครงการฝึกอบรมครูผู้สอนเพื่อให้มีความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผล และได้นำมาพัฒนาใช้ในการวัดและประเมินผลของหลักสูตรวาทวิทยา

2. จัดทำโครงการส่งเสริมหรือพัฒนาวิธีการวัดผลและการประเมินผลของหลักสูตรวาทวิทยา ให้นำไปสู่วิธีการวัดและการประเมินผลที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน เช่น การเน้นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

ระดับปริญญาโท

1. เนื้อหา

แนวมุ่งเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม ได้แก่

1.1 เน้นเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์มากกว่าเชิงบรรยาย

1.2 เน้นการพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้บริหาร และเสริมสร้างทักษะการพูดในชีวิตการทำงานให้มากขึ้น

1.3 เน้นการพัฒนาความสามารถด้านวิจัยในสาขาวาทวิทยาที่นำไปประยุกต์ใช้กับสังคมไทยมากขึ้น

1.4 เน้นแนวคิดที่เป็นไทยและภูมิปัญญาไทยมากขึ้น

1.5 จัดเป็นชุดวิชาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้เรียนให้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่เหมาะสมของหลักสูตรวาทวิทยาในทศวรรษหน้า เพื่อนำมาปรับใช้ในอนาคต

2. เนื้อหาของหลักสูตรควรมีความครอบคลุมในทุกด้าน และเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการวิเคราะห์ และวิพากษ์มากขึ้น

3. หลักสูตรควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถด้านการวิจัย และพัฒนาความเป็นผู้นำ

2. รูปแบบ/วิธีการ

แนวโน้มรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 2.1 การพัฒนาทักษะการค้นคว้าข้อมูล และการทำวิจัยด้านวาทวิทยาให้มากขึ้น
- 2.2 สร้างวัฒนธรรมการวิเคราะห์และวิพากษ์ เชิงสร้างสรรค์ให้มากขึ้น
- 2.3 นำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มาช่วยสอน
- 2.4 รูปแบบการเรียนการสอนมีความเป็นสากลมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมมีดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์มาใช้ในรูปแบบ หรือกระบวนการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การค้นหาความรู้จาก Web Site เป็นต้น
2. ส่งเสริมการทำวิจัยของผู้เรียนโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวาทวิทยา

3. กิจกรรมในห้องเรียน

แนวโน้มกิจกรรมในห้องเรียนในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 3.1 เน้นการค้นคว้าหาความรู้ในระดับประเทศและระดับโลกมากขึ้น
- 3.2 เน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3.3 เน้นกิจกรรมเชิงวิชาการเชิงการวิพากษ์ และเชิงผลที่ได้รับ รวมทั้งให้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น
- 3.4 ลดความสำคัญของห้องเรียนลง นัดเจอกันทางอินเทอร์เน็ตซึ่งรับได้ทั้งภาพและเสียงให้มากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง เช่น โครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนระหว่างชาติ
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้จัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางวิชาการ เป็นต้น

4. สื่อการเรียนการสอน

แนวโน้มสื่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยาที่ควรส่งเสริม ได้แก่

4.1 ใช้หนังสือ วารสาร สื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

4.2 ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น

4.3 ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น

4.4 สร้างสถานการณ์จำลองจากคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนด้วยตนเองมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างสะดวกและพอเพียง เช่น มีอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ห้องฝึกปฏิบัติการ เป็นต้น

2. ควรจัดงบประมาณในเรื่องสื่อการสอนของอาจารย์อย่างเพียงพอ

5. การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ

แนวโน้มการฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม ได้แก่

5.1 เน้นการฝึกงานเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาชีพมากขึ้น

5.2 เน้นการฝึกงานจากการทำงานประจำมากขึ้น

5.3 เน้นการฝึกงานเป็นแนวลึก เพื่อสร้างองค์ความรู้มากกว่าฝึกให้ทำงานเป็นอย่างเดียว

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกงานหรือฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เข้าใจลึกซึ้งขึ้น

2. ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางานที่ทำอยู่เดิม

6. การวัดและประเมินผล

แนวโน้มการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม ได้แก่

6.1 ใช้วิธีการนำเสนอทั้งด้วยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร โดยพิจารณาจาก Feedback ของผู้ฟังที่เกี่ยวข้องทั้งหมดด้วย

6.2 ใช้วิธีการหลายอย่างผสมกัน

- 6.3 ใช้การประเมินเชิงคุณภาพมากขึ้น
- 6.4 ใช้การประเมินจากผลงานและคุณภาพงานวิจัยมากขึ้น
- 6.5 ใช้การประเมินแบบ S/U มากขึ้น ส่วนการให้เกรด A, B, C, D จะสะท้อนผลการเรียนอย่างละเอียดมากขึ้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

- 1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้อย่างสะดวกและพอเพียง เช่น มีอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ห้องฝึกปฏิบัติการ เป็นต้น
- 2. ควรจัดงบประมาณในเรื่องสื่อการเรียนการสอนของอาจารย์อย่างเพียงพอ

3. คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา

ผู้วิจัยได้สรุปข้อค้นพบในตอนี้ ซึ่งเป็นข้อความเกี่ยวกับแนวโน้มที่ "พึงประสงค์และควรส่งเสริม" และแนวโน้มที่ "ไม่พึงประสงค์และควรควบคุม" ใน 3 ประเด็น ได้แก่ บุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ รวมทั้งคุณธรรม/จริยธรรมและมารยาทในสังคม โดยเสนอแยกกันระหว่างการเรียนรู้การสอนระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ตามลำดับ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในภาพรวมเป็นข้อๆ ในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้:-

ระดับปริญญาตรี

1. ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

แนวโน้มด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.1 มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรือสื่อสมัยใหม่เป็นอย่างดี
- 1.2 รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล และรู้จริง มิใช่รู้แต่เพียงข้อมูลในสาขาวิชาเท่านั้น
- 1.3 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.4 มีความรู้ทางจิตวิทยา วัฒนธรรม สังคมและกฎหมาย
- 1.5 มีความรู้ความสามารถในด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ เป็นต้น

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับวิธีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
3. ควรมีแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้ามากยิ่งขึ้น

2. บุคลิกลักษณะ ทักษะ และการประยุกต์ใช้

แนวโน้มด้านบุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ของผู้สำเร็จการศึกษาทาง
วาทวิทยาระดับปริญญาตรีที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 2.1 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมีวิจารณ์ญาณที่ดี
- 2.2 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- 2.3 มีความสามารถในการพูดให้สื่อความหมายได้เหมาะสมและถูกกาลเทศะ
- 2.4 มีความสามารถในการควบคุมตนเองและมีความยืดหยุ่นได้ตามควรแก่กรณี
- 2.5 มีสามารถประยุกต์ความรู้ทางวาทวิทยามาใช้ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้

สมัยได้

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม มีดังนี้

1. ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านต่างๆ เช่น การจัดอบรม/สัมมนา โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย และการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้
3. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่มีกระบวนการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือสำหรับนักวาทวิทยา

3. คุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคม

แนวโน้มด้านคุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา
ที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 3.1 จักอินอ่อนผ่อนตาม และรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันตามควรแก่
- 3.2 มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย

- 3.3 มีความขยันหมั่นเพียรและวางแผนเริ่มต้นเสมอปลาย
- 3.4 มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ
- 3.5 มีความจริงใจ ไม่มีอคติ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม ได้แก่ สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นทางคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคมให้มากขึ้น

ระดับปริญญาโท

1. ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

แนวโน้มด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 1.1 มีความรู้ด้านจิตวิทยา วัฒนธรรม สังคม และกฎหมาย
- 1.2 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าระยะยาวได้
- 1.3 มีความคิดเป็นระบบ สามารถเรียบเรียงความคิดได้ดีและเข้าใจง่าย
- 1.4 มีความรู้สึก รู้กว้าง รู้ไกลและรู้จริง
- 1.5 มีความสามารถในการบูรณาการความรู้ทางวิชาการให้เข้ากับประสบการณ์

ทางวิชาชีพได้

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวมมีดังนี้

1. หลักสูตรวาทวิทยาควรเพิ่มเนื้อหาทางด้านจิตวิทยา สังคม และกฎหมาย
2. ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

2. บุคลิกลักษณะ ทักษะ และการประยุกต์ใช้

แนวโน้มด้านบุคลิกลักษณะ ทักษะและการประยุกต์ใช้ของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 2.1 มีบุคลิกลักษณะน่าเชื่อถือและสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นได้
- 2.2 มีความสามารถในการเจรจาต่อรองและการโต้แย้งแสดงเหตุผลที่มีประสิทธิภาพ
- 2.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และมีวิจารณ์ญาณที่ดี
- 2.4 สามารถประยุกต์ศาสตร์ทางวาทวิทยาให้เข้ากับกับสังคมยุคใหม่ได้
- 2.5 มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม ดังนี้

1. ในชั้นเรียน เทคนิควิธีการสอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงออก หรืออภิปรายให้มาก

2. นอกชั้นเรียน ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่างๆ ได้ ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การร่วมอภิปรายในงานสัมมนาต่างๆ เป็นต้น

3. คุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคม

แนวโน้มด้านคุณธรรม/จริยธรรม/มารยาทในสังคมของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ระดับปริญญาโทที่ควรส่งเสริม ได้แก่

- 3.1 มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ทั้งแบบไทยและแบบสากล
- 3.2 มีความจริงใจและรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันตามควรแก่กรณี
- 3.3 มีความรับผิดชอบสูงในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านส่วนตัว การงาน และสังคม
- 3.4 มีความรับผิดชอบสูงในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านส่วนตัว การงาน และสังคม
- 3.5 มีความขยันหมั่นเพียรและวางตนเสมอต้นเสมอปลาย
- 3.6 มีความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนได้เป็นอย่างดีและมีวุฒิภาวะสูง

สำหรับแนวทางการส่งเสริมในภาพรวม ได้แก่ สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นทางคุณธรรม จริยธรรม และมารยาททางสังคมให้มากขึ้น

สรุปกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอน สาขาวิชาในทศวรรษหน้า

จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทประกอบด้วย 3 ส่วนใหญ่ ๆ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า คือ

1. ปัจจัยพื้นฐานด้านการเรียนการสอน
2. องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา
3. คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำเสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาดังกล่าวข้างต้นในรูปของ "แบบจำลองเชิงปฏิสัมพันธ์" ของแนวโน้มหรือทิศทางเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้า" แบบจำลองนี้จัดให้คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เน้นความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ และยังคงสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับใหม่ พ.ศ. 2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน นอกจากนี้ แบบจำลองยังแสดงปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างส่วนต่าง ๆ กล่าวคือ ปัจจัยพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญจะกำหนดคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา ในทางกลับกัน คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาจะสะท้อนถึงความเหมาะสมหรือความพอเพียงของปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่ว่า ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงปัจจัยพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญในด้านใดบ้าง

แบบจำลองดังกล่าวได้แสดงไว้แล้วในบทที่ 5 โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 : คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

1. ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

1.1 ระดับปริญญาตรี มีความรู้ทั้งด้านวาทวิทยาและศาสตร์อื่น ๆ ใฝ่หาความรู้ มีทักษะในการสื่อสารที่ดี และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ระดับปริญญาโท สามารถเป็นผู้นำทางความคิด บูรณาการความรู้ทางวิชาการให้เข้ากับประสบการณ์ทางวิชาชีพ เข้าใจและออกแบบการวิจัยได้ คิดเป็นระบบ แก้ปัญหาทั้งเฉพาะหน้าและระยะยาวได้ มีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้ความสามารถระดับสากล และใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคลิกลักษณะ ทักษะ และการประยุกต์ใช้

2.1 ระดับปริญญาตรี มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และวิจารณ์ญาณที่ดี มีบุคลิกน่าเชื่อถือ มีทักษะในวิชาชีพ ให้คำปรึกษาด้านการสื่อสารแก่ผู้บริหารได้ สามารถ คิดอย่าง "วิทย์" มีจิตอย่าง "ศิลป์" และรู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับหน้าที่การงาน

2.2 ระดับปริญญาโท มีบุคลิกน่าเชื่อถือ มีความสามารถในการเจรจาต่อรองและโต้แย้ง แสดงเหตุผล ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และวิจารณ์ญาณ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถคิดอย่าง "วิทย์" มีจิตอย่าง "ศิลป์" และให้คำแนะนำเชิงนโยบายแก่ผู้บริหารได้

3. คุณธรรม จริยธรรม และมายาทในสังคม

3.1 ระดับปริญญาตรี มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งามทั้งแบบไทยและสากล มีความสำนึกเรื่องการพัฒนาตนเองและสังคม เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบและวุฒิภาวะสูง

3.2 ระดับปริญญาโท มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งามทั้งแบบไทยและสากล ควบคุมอารมณ์ตนเองได้และมีวุฒิภาวะสูง เป็นแบบอย่างที่ดีกับคนอื่น เคารพความเป็นบุคคลของตนเองและผู้อื่น

ส่วนที่ 2 : ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน

1. ความต้องการของตลาดแรงงาน

1.1 ระดับปริญญาตรี มีความรู้ความสามารถด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับสากล มีความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและวิชาชีพอื่น วางแผนงานได้ เป็นนักเจรจาต่อรองในธุรกิจที่ร่วมทุนกับต่างประเทศ มีความชำนาญในการพูด มีความรู้ภาษาอังกฤษ และมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ระดับปริญญาโท สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย สังเคราะห์ และประเมินผล มีความรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี สามารถพัฒนาตลาดแรงงานของตนเองได้ และนำความรู้ไปประยุกต์กับวิชาชีพอื่นได้

2. หลักสูตร

2.1 ปรัชญาของหลักสูตร ระดับปริญญาตรี เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการประกอบอาชีพ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตน เน้นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน เน้นการบูรณาการความรู้และประสบการณ์

2.2 ปรัชญาของหลักสูตรระดับปริญญาโท สร้างจิตสำนึกเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์และวิจัย การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการส่งเสริมคุณธรรม

2.3 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระดับปริญญาตรี สร้างบุคลากรที่สามารถใช้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์แก่วิชาชีพของตนเองและสังคม สามารถคิดวิเคราะห์ วิจัย วิจัย และประเมินผลในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างดี นำความรู้ทางทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในอาชีพและชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม และทันกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม

2.4 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระดับปริญญาโท ผลิตนักทวาทวิทยาที่เป็นผู้บริหาร ผู้นำ พิธีกร และอาชีพที่ใช้การพูดเป็นหลัก มีความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์ วิจัย สามารถพัฒนา องค์ความรู้ใหม่ เรียนรู้ด้วยตนเองจากเทคโนโลยีสารสนเทศ และบูรณาการความรู้

2.5 ลักษณะหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร/รายวิชา ระดับปริญญาตรี ให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างเพียงพอทั้งด้านทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัยและการประยุกต์ใช้ ระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน เพิ่มวิชาสัมมนา การศึกษารายบุคคล และวิชาเลือกเสรี เน้นการสื่อสารด้วยการพูด ระดับสากล และการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครอบคลุมศาสตร์อื่น ๆ สร้างแนวคิดที่ให้ผู้เรียนรู้จักสร้างสรรค์ผลงานจาก วิชาการที่ตนเรียนมา สอนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคม เน้นเรื่องปรัชญา- ตะวันออก และคุณธรรมให้มากขึ้น

2.6 ลักษณะหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร/รายวิชา ระดับปริญญาโท ให้การเรียนการสอนตอบสนองวิชาชีพโดยตรง มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการวิเคราะห์ วิจัยอย่างสร้างสรรค์ เน้นเทคนิคการพูดเพื่อจัดความขัดแย้งและการพูดสำหรับผู้นำท้องถิ่น

3. คุณลักษณะของผู้เรียน

3.1 ระดับปริญญาตรี ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีความรู้รอบตัว รู้จักเรียนรู้ จากของจริง เรียนด้วยตนเอง มีทักษะในการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล มีความคิดริเริ่ม สามารถ วิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

3.2 ระดับปริญญาโท มีทักษะในการพัฒนาความคิดและสติปัญญาของตนและผู้อื่น มี วุฒิภาวะ มีความรู้รอบตัว ฉลาด ทันเหตุการณ์ สามารถวิเคราะห์และไตร่ตรองปัญหาได้อย่าง สุขุมรอบคอบ เป็นผู้ประกอบอาชีพด้านการพูดและควรทำงานมาก่อนอย่างน้อย 3 ปี กล่าวได้แย่ง- แสดงเหตุผลตามสมควรแก่โอกาส รวมทั้งสามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผู้สอน

4.1 ระดับปริญญาตรี มีความรู้รอบและเป็นนายภาษา ไม่ด่วนวิจารณ์งาน มีหัวใจนัก ปราชญ์ มีความชำนาญและใจรักในวิชาชีพ แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ สอนเชิงประยุกต์ให้เข้ากับ บริบทสังคมไทย มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไปและศึกษาด้านทวาทวิทยาโดยตรง

4.2 ระดับปริญญาโท สามารถชี้แนะเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ ในการเรียน เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน มีจินตนาการที่ดี มีความชำนาญและใจรักในวิชาชีพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดที่หลากหลาย และให้คำวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์

5. ผู้บริหาร

5.1 ระดับปริญญาตรี มีความน่าเชื่อถือ กล่าวปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ เป็นตัวอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา ประเมินการสอนเป็นระยะ เข้าใจวัตถุประสงค์ของวิชาอย่างถ่องแท้ มองเห็นการเชื่อมโยงขององค์ความรู้เชิงสหสาขาวิชา เปิดรับวิชาการด้านอื่นมารวมกับวาทวิทยาได้ สามารถประยุกต์หลักสูตรให้เข้ากับสังคมไทย

5.2 ระดับปริญญาโท มีความน่าเชื่อถือ กล่าวปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ เป็นตัวอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา ประเมินการสอนเป็นระยะ เข้าใจวัตถุประสงค์ของวิชาอย่างถ่องแท้ มองเห็นการเชื่อมโยงขององค์ความรู้เชิงสหสาขาวิชา เปิดรับวิชาการด้านอื่นมารวมกับวาทวิทยาได้ สามารถประยุกต์หลักสูตรให้เข้ากับสังคมไทยและมีคุณธรรม

6. กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร

6.1 ระดับปริญญาตรี นำไปใช้ได้จริง เน้นการวิเคราะห์กรณีศึกษา การฝึกภาคปฏิบัติการประชุมสัมมนา ส่งเสริมการเรียนรู้จากกิจกรรม ประสพการณ์จริง การพัฒนาบุคลิกภาพ และทักษะการพูด

6.2 ระดับปริญญาโท ฝึกให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและถ่ายทอดความรู้ได้ เน้นการวิจัย ส่งเสริมทักษะด้านความคิดและการใช้เหตุผลระดับสูง มีความหลากหลายและใช้งานได้จริง จัดกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. งานวิจัย

7.1 ระดับปริญญาตรี งานวิจัยขั้นพื้นฐาน งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา และงานวิจัยเพื่อนำองค์ความรู้มาเสริมการเรียนการสอน

7.2 ระดับปริญญาโท งานวิจัยเพื่อตอบสนองภาคธุรกิจและสังคม งานวิจัยที่ต้องก้าวให้ทันเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ เน้นการวิจัยด้านจิตวิทยาสังคมและงานวิจัยในบริบทของสังคมไทยให้มากขึ้น

8. สิ่งอำนวยความสะดวก

8.1 ระดับปริญญาตรี มีอินเทอร์เน็ต ระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และสื่อมัลติมีเดีย

8.2 ระดับปริญญาโท มีอินเทอร์เน็ต ระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย และมีการพัฒนาการเรียนการสอนระบบ Tele-teaching

ส่วนที่ 3 : องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน

1. เนื้อหา

1.1 **ระดับปริญญาตรี** เน้นทักษะการพูดทุกระดับ ตรงตามความต้องการผู้เรียนมากขึ้น มีลักษณะเป็นพลวัตและประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยได้มากขึ้น เน้นคุณธรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการประยุกต์

1.2 **ระดับปริญญาโท** เน้นพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้บริหาร ส่งเสริมทักษะการพูดในการทำงาน และเน้นการวิเคราะห์มากกว่าบรรยาย

2. รูปแบบ/วิธีการ

2.1 **ระดับปริญญาตรี** เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงมากขึ้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการอภิปรายและลดการบรรยาย ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อช่วยสอน

2.2 **ระดับปริญญาโท** สร้างวัฒนธรรมการวิเคราะห์และวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ นำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในการเรียนการสอน พัฒนาทักษะการค้นคว้าข้อมูล มีการวิจัยด้าน วาทวิทยาและมีความเป็นสากล

3. สื่อการเรียนการสอน

3.1 **ระดับปริญญาตรี** นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้ผู้เรียนค้นคว้า

3.2 **ระดับปริญญาโท** เหมือนกับระดับปริญญาตรี

4. กิจกรรมในห้องเรียน

4.1 **ระดับปริญญาตรี** เน้นกิจกรรมที่ใช้งานได้จริง การอภิปรายเพื่อให้รู้จักคิดและแสดงเหตุผล เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์

4.2 **ระดับปริญญาโท** เน้นการค้นคว้าความรู้ระดับประเทศและระดับโลก เน้นกิจกรรมเชิงวิชาการ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ลดความสำคัญของห้องเรียนลง ใช้อินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น

5. การฝึกงาน/ประสบการณ์วิชาชีพ

5.1 ระดับปริญญาตรี เน้นการเสริมทักษะในแนวกว้างเป็นรายบุคคลให้มากขึ้น เน้นประสบการณ์ที่สร้างวุฒิภาวะด้วยตนเอง

5.2 ระดับปริญญาโท เน้นการฝึกงานเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาชีพ การฝึกงานจากงานประจำ และการฝึกงานเป็นแนวลึกเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่มากกว่าฝึกให้ทำงานเป็นเพียงอย่างเดียว

6. การวัดและประเมินผล

6.1 ระดับปริญญาตรี เน้นทักษะและความสามารถจากการนำไปใช้จริง สนใจด้านพัฒนาการของผู้เรียนให้มากขึ้น ประเมินเชิงคุณภาพให้มากขึ้น ประเมินอย่างต่อเนื่องและหลากหลายวิธี รวมทั้งใช้การประเมินแบบ S/U ให้มากขึ้น

6.2 ระดับปริญญาโท ประเมินจากผลงานและคุณภาพงานวิจัยให้มากขึ้น ประเมินเชิงคุณภาพ รวมทั้งให้ผู้เรียนนำเสนอด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร โดยพิจารณาจาก feedback ของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

เงื่อนไขการนำกรอบความคิดหรือแบบจำลองไปประยุกต์ใช้

1. การจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าจากแบบจำลองนี้ต้องเริ่มการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบตั้งแต่บัดนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการค้นพบด้านปัจจัยพื้นฐาน

2. องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำเนื้อหาให้ทันสมัย และสำคัญต่อการเรียนรู้ รูปแบบวิธีการต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดให้มีการฝึกงานจากสถานการณ์จริง สามารถวัดและประเมินผลแบบที่สะท้อนศักยภาพที่แท้จริงได้

3. จัดโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในทศวรรษหน้า

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แบบจำลองนี้จึงต้องมีความยืดหยุ่น โดยต้องสามารถปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่เสมอ

2. แบบจำลองนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับใหม่ พ.ศ. 2542 และกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รวมทั้งแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิในขณะนี้เป็นหลัก ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนมาสนับสนุน และสามารถปรับปรุงพัฒนาแบบจำลองนี้ให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดไป

การอภิปรายผล

ในทศวรรษหน้า กระบวนการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จะต้องมียุทธศาสตร์เพื่อใช้สำหรับการพิจารณาอยู่ 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ (1) ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา (2) องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา (3) คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา จากการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปข้อค้นพบที่สำคัญและมีความสอดคล้องกับปัญหาในด้านการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันหลายประการซึ่งจะอภิปรายต่อไปตามลำดับ ดังต่อไปนี้:-

ในส่วนแรกคือ ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยา ประกอบด้วย 8 หัวข้อย่อย ซึ่งได้แก่ (1) ความต้องการของตลาดแรงงาน (2) หลักสูตร (3) ผู้เรียน (4) ผู้สอน (5) ผู้บริหาร (6) กิจกรรมทางวิชาการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร (7) งานวิจัย และ (8) สิ่งอำนวยความสะดวก

สำหรับข้อค้นพบในด้านความต้องการของตลาดแรงงานทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาจะต้องรู้จักกาลเทศะและบุคคล และให้ความสนใจต่อองค์กรเอกชน รวมทั้งต้องสามารถเป็นนักฝึกอบรมในองค์กรขนาดใหญ่ได้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของบรรดาผู้ประกอบการ หรือผู้บริหารองค์กรสื่อสารมวลชนที่มองว่า นักนิเทศศาสตร์ปัจจุบันจำนวนไม่น้อยยังขาดความสามารถ ขาดความเชื่อมั่น และขาดความรู้เกี่ยวกับองค์กรที่ตนเองสังกัดอยู่ (สุเทพ เดชะชีพ 2532 :132) นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ว่า "ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย และสังเคราะห์ รวมทั้งยังต้องสามารถวางแผนงานได้ โดยมีหลักการและเหตุผลที่ดีเพื่อจะได้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน" ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อสังเกตในเรื่องของปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตในปัจจุบันที่ไม่ได้มาตรฐาน และตัวผู้ปฏิบัติงานขาดความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ 2536:69) นอกจากนั้นยังตรงกับคำกล่าวของ รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุปรัตน์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) ที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงานสำหรับนักวาทวิทยาเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2543 ว่า "นักวาทวิทยาเป็นเสมือนเกลือที่อยู่ในทุกอาหาร จึงย่อมเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างแน่นอน แต่ถ้าเป็นเกลืออย่างเดียวก็จะเค็มเกินไป จึงต้องมองความสมดุลของเกลือในการปรุงอาหารแต่ละประเภท ซึ่งหมายความว่า การผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานนั้น จะต้องคำนึงถึงความสมดุลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของนักวิชาการและนักวิชาชีพในสาขานี้ด้วย"

นอกจากนี้ ยังมีข้อค้นพบเกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงานอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันคือ นักวาทวิทยาต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ คณบดี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงานในทศวรรษหน้า เมื่อ 31 พฤษภาคม 2543 ว่า "ตลาดแรงงานในอนาคตยังไม่ชัดเจน แต่มีแนวโน้มไปในทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และบริการ (Service)"

ในด้านของหลักสูตรการเรียนการสอน ข้อค้นพบในส่วนที่เป็นปรัชญาของหลักสูตรที่ว่า "หลักสูตรจะต้องถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เพราะสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล" ข้อค้นพบนี้มีความสำคัญมาก เพราะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และยังคงสอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปรัชญาของหลักสูตรทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ จรัส สุวรรณเวลา ที่ได้ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 15 มิถุนายน 2543 ว่า "หลักสูตรควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยถือความแตกต่างของผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งเปรียบเสมือนวิธีการที่ช่างตัดเสื้อได้วัดตัวเสื้อให้แต่ละคนแบบ "tailor made" มิใช่แบบ "ตัดเสื้อโหล" ให้สวมเหมือนเมื่อก่อน นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบด้านอื่นอีกเช่น "หลักสูตรควรเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและต่อเนื่อง โดยปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งยังต้องส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์และวิจัยในบริบทต่าง ๆ ของสังคมไทยด้วย" ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด (2539 :102) ที่กล่าวว่า "ความสำเร็จของมวลชนไทยอยู่ที่การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างสอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม"

ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่ได้เสนอในระหว่างการประชุมสัมมนาเพื่อการวิจัยนี้ ณ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 25 กันยายน 2543 ว่า "หลักสูตรต้องมุ่งที่จะให้ทำได้ จึงเป็นหลักสูตรที่อิงประสบการณ์ เนื้อหาจึงมุ่งที่สาระและประสบการณ์ โดยจัดเป็นชุดวิชา (Package Oriented) ที่เหมาะสม มีการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างชัดเจนให้เป็น 3 วง จากวงในสุดคือ (1) ต้องรู้ (2) ควรรู้ และ (3) น่ารู้ สำหรับต่างประเทศมีแค่ 2 วงคือ (1) Need to know และ (2) Nice to know แต่ไทยเราต้องแบ่งเป็น 3 วง และต้องจัดหลักสูตรที่เป็น "The Must" เป็นหลักด้วย"

สำหรับในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ข้อค้นพบที่ว่า "เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์และวิจัยในประเด็นและบริบทต่างๆในสังคมไทย" มีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่า ปัจจุบันรัฐบาลยังขาด "ทุนสนับสนุน" ให้เกิดการพัฒนางานองค์ความรู้ ทุนดังกล่าวไม่ใช่ปริมาณเงินแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นด้านความรู้ และความชำนาญที่จะต้องสอดคล้องและทันกับลักษณะของสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

ข้อค้นพบอีกประการหนึ่งคือ "เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักนำความรู้ทางวาทวิทยามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวันและในหน้าที่การงานของแต่ละคน และเพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์แก่วิชาชีพของตนเองและสังคม ขณะเดียวกันก็ให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ตลอดจนภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย" ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับการสรุปวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาในงานวิจัยเรื่อง "พัฒนาการของการศึกษาและฝึกอบรมด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย" โดยอาจารย์ หนึ่งหทัย ขอมผลกลาง (2541) ที่กล่าวไว้ว่า "หลักสูตรไม่ควรมุ่งเน้นเพียงผลิตนักนิเทศศาสตร์ที่มีความรู้เป็นเลิศทางวิชาชีพ หากแต่ต้องเข้าใจในปัญหาและความต้องการของสังคมไทย รวมทั้งเป็นผู้มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม สามารถประยุกต์ความรู้ด้านการสื่อสารมวลชนเพื่อพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง" และข้อค้นพบนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ จรัส สุวรรณเวลา ที่กล่าวในระหว่างให้สัมภาษณ์ เมื่อ 22 มิถุนายน 2543 ว่า "หลักสูตรควรเน้นให้ปฏิบัติได้จริง เพื่อนำความรู้ไปสู่ชุมชน (Community-based) โดยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสติปัญญาของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน"

ลักษณะของหลักสูตรที่ควรจะเป็นจากข้อค้นพบนั้น ในส่วนของระดับปริญญาโทให้ครอบคลุมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อวิชาชีพโดยตรง ให้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและ

เน้นกระบวนการวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจัยอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับทิศทางนิเทศศาสตร์ไทยในอนาคตที่ระบุว่า "นโยบายการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ที่พึงเป็นไปในทศวรรษหน้าคือ การปรับให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันการศึกษาควรผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้นำความคิดทางสังคมเช่นเดียวกับบัณฑิตสาขาต่าง ๆ โดยเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์อื่นเพื่อความรอบคอบนอกจากความรู้ทางวิชาชีพเพื่อความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ประเด็นปัญหาได้อย่างถ่องแท้" (สุรัชย์ ทิพย์สุมนทนา, 2539: บทคัดย่อ)

ในส่วนของระดับปริญญาตรีนั้น ข้อค้นพบได้ครอบคลุมถึงการให้ผู้เรียนมีความรู้ที่จำเป็นอย่างเพียงพอทั้งด้านทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย และการนำไปประยุกต์ใช้ ให้มีการระบุดูจุดประสงค์ในการเรียนอย่างชัดเจน โดยเน้นการสื่อสารด้วยการพูดในระดับสากลและเน้นการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนิเทศศาสตร์ไทยที่ระบุว่า "หลักสูตรจะต้องเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ต้องมีการประสานกันระหว่างภาคเอกชนและสถาบันการศึกษามากขึ้น ต้องเพิ่มรายวิชาด้านการฝึกฝนอบรมให้เข้มข้นขึ้น และสามารถนำไปใช้ได้จริงเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว" นอกจากนี้หลักสูตรยังควรปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนไปเช่น ต้องเพิ่มพูนความรู้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษให้มากขึ้น"

นอกจากนั้น สิ่งที่สำคัญสำหรับปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยาก็คือ ผู้เรียน ข้อค้นพบเกี่ยวกับผู้เรียนทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่น่าสนใจและสอดคล้องกับปัญหาทางด้านการเรียนการสอนมีดังนี้ "ผู้เรียนต้องมีความเฉลียวฉลาด มีความรู้รอบตัวดี ทันสมัย และทันเหตุการณ์ อีกทั้งยังต้องมีใจเปิดกว้าง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และรู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม" ซึ่งข้อค้นพบเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนเพราะในอนาคตผู้เรียนทางวาทวิทยาต้องพยายามทำตนให้มีคุณสมบัติดังกล่าวเพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพของตน และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธีร์ รัตนาคินทร์ ในฐานะประธานกรรมการบริหารกลุ่มบริษัท Integrated Partners ที่กล่าวในระหว่างการประชุมสัมมนาเพื่อโครงการวิจัยนี้ ณ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 25 กันยายน 2543 โดยกล่าวว่า "ผู้เรียนสาขาวาทวิทยาต้องมีแนวคิดกว้าง และมีลักษณะ Competitiveness เพื่อรับมือกับการแข่งขันในอนาคตได้ อีกทั้งยังต้องใช้วิธีการหาความรู้แบบ Global Source อีกด้วย" และที่สำคัญคือ ผู้เรียนจะต้องเริ่มเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลทางเทคโนโลยีให้มากขึ้น ในขณะที่บทบาทของผู้สอนจะลดลงเป็นเพียงที่ปรึกษา เพื่อให้ feedback หรือเพื่อประเมินและตรวจสอบผลงานของผู้เรียนเท่านั้น" ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ที่ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อ 31 พฤษภาคม 2543 ว่า "ผู้สอนได้เปลี่ยนแปลงบทบาทจาก "operator" เป็น "manager" ทางการเรียนการสอนแทนบทบาทเดิม"

ในด้านของผู้สอนนั้น ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทปรากฏว่า มีส่วนคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ควรมีอาจารย์พิเศษเพิ่มขึ้น และตัวของผู้สอนเองก็ควรมีความรู้ในบริบทต่าง ๆ และเป็นนายของภาษา มีความสามารถที่จะชี้แนะหรือชี้แนะเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับคำกล่าวของ รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต มาลัยวงศ์ ราชบัณฑิตทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ว่า ปัญหาด้านคุณภาพของบัณฑิตนั้นเกิดจากการขาดอาจารย์ผู้สอนที่ชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างแท้จริง และอาจารย์ส่วนมากไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางด้านนี้โดยตรง (ครรชิต มาลัยวงศ์ 2541) นอกจากนี้ อาจารย์ต้องสร้างศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้น แล้วจึงมองหาศักยภาพของนักศึกษา (พงษ์ศักดิ์ พงษ์วิเชียร 2530:45) อีกทั้ง ผู้สอนยังต้องปรับตัวให้เป็นไปตามนโยบาย ไม่ใช่เป็นครูแบบเดิม ๆ ผู้สอนต้องกลายเป็นครูในศตวรรษหน้าด้วย (ดร.กิตติ กัญภัย 2543)

ข้อค้นพบเกี่ยวกับผู้สอนอีกด้านหนึ่งก็คือ ผู้สอนต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดีและสามารถปฏิบัติตนอันเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ จรัส สุวรรณเวลา ที่กล่าวในระหว่างให้สัมภาษณ์ เมื่อ 22 มิถุนายน 2543 ว่า "ผู้สอนต้องเป็นคนดี มีทั้งความรู้และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู กล่าวคือ เป็นผู้มีความอดทน หนักแน่นเอาใจใส่และคอยติดตามงานของผู้เรียนอยู่เสมอ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและเมตตาธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง นอกจากนี้ จะต้องเป็นผู้รู้จักจริงและมีประสบการณ์จริงด้วย"

ในส่วนของผู้บริหาร มีข้อค้นพบจากงานวิจัยคือ "มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความน่าเชื่อถือ มีศิลปะในการจัดการและกล้าที่จะปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์หรือกล้าทักท้วงในทำนอง "ติเพื่อก่อ" นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ใหญ่และเป็นตัวอย่างที่ดีของเพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป" ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับการวิจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสื่อสารมวลชนซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดจากระดับการบริหารที่มีอุปสรรค ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมาย จากการวิจัยของ ธารักษ์ โพธิ์สุวรรณ (2531) พบว่า เมื่อขาดบุคลากรด้านการวางแผนการบริหาร ก็จะหาแผนที่ดีไม่ได้ ซึ่งจะเป็นผลกระทบกับงบประมาณ อัตรากำลังคน ทำให้การดำเนินงานหยุดชะงักและขาดการพัฒนา. และยิ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ดร.ประพนธ์ ผาสุยดี ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กล่าวในระหว่าง

ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 5 กรกฎาคม 2543 ว่า “ผู้บริหารต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อให้ทันสถานการณ์ อีกทั้ง teamwork ต้องดีและต้องไม่มีอคติ เปิดใจกว้าง กล้าหักท้วง งานจึงจะออกมาดี”

ข้อค้นพบเกี่ยวกับกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรของระดับปริญญาตรี และปริญญาโท มีส่วนคล้ายกันคือ ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวิจัย อาทิ การจัดสัมมนาวิทยานิพนธ์ หรือจัดนิทรรศการเพื่อแสดงผลงานวิจัยทางวาทวิทยา ทั้งนี้ควรเป็นกิจกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ข้อค้นพบนี้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.2530 ซึ่งมีความพยายามที่จะจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเพื่อหาทางออกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาความรู้เชิงวิชาการอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังขาดการสัมมนาที่เกี่ยวกับการวิจัย และการประเมินคุณภาพทางวิชาการด้านวาทวิทยา

ส่วนในด้านเนื้อหาของงานวิจัย มีข้อค้นพบคือ “ควรมึงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการบุคลากรด้านวาทวิทยาในประเทศไทย ควรมึงานวิจัยเพื่อตอบสนองภาคธุรกิจและสังคม อีกทั้งงานวิจัยจะต้องพัฒนาให้มากขึ้นเพราะต้องก้าวให้ทันสื่อ ที่สำคัญคือ ควรมึงานวิจัยในลักษณะต่อเนื่องเพื่อนำองค์ความรู้มาเสริมการเรียนการสอน” ข้อค้นพบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญบางประการในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่ระบุว่า “ระบบมหาวิทยาลัยและสถาบันชั้นสูง ควรเน้นการวิจัย และสร้างองค์ความรู้ใหม่และผลิตภัณฑ์ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี” ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.ประพนธ์ ผาสุขยิต เมื่อ 5 กรกฎาคม 2543 ที่ว่า “ควรมึงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีต่อสังคมไทย งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ สร้างโมเดล ตามบริบทของไทย งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของอินเทอร์เน็ตต่อการเรียนการสอนทางวาทวิทยา”

ประการสุดท้ายคือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีข้อค้นพบว่า ควรมึอินเทอร์เน็ต และ E-mail เพื่อให้ในการประกอบการเรียนการสอน มีระบบห้องสมุดที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก มีห้องให้ผู้เรียนจัดการประชุมและอภิปรายร่วมกันนอกเวลาเรียนอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรนิเทศศาสตร์ที่เน้นความทันสมัย และประสบการณ์จริงให้มากขึ้น เช่น ความสามารถด้านทักษะ และการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารหลักสูตรควรเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยสำหรับการปฏิบัติงานจริง ควรเน้นการใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือแทนที่จะเน้นข้อมูลข่าวสารเพียงด้านเดียว และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ เมื่อ 31 พฤษภาคม 2543 ที่ว่า “ห้องสมุดต้องมีหนังสือใหม่ ๆ ที่ทันสมัย และมีลักษณะเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Library) มีเครือข่ายทางความรู้ (Knowledge Network) ระหว่างภาควิชาและคณะ

ต่าง ๆ เกิดขึ้น อีกทั้งสื่อการสอนยังจำเป็นต้องมี Overhead, PowerPoint, Projector, และ Internet"

ในด้านองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนทางวาทวิทยานั้น สามารถแบ่งข้อค้นพบออกเป็น 6 ประการ คือ เนื้อหา รูปแบบ/วิธีการ กิจกรรมในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน การฝึกงาน ประสบการณ์วิชาชีพ การวัดและประเมินผล

ประการแรก คือ เนื้อหาของการเรียนการสอน มีข้อค้นพบระบุว่า "เนื้อหาต้องเน้นการพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้บริหาร และเสริมสร้างทักษะการพูดทุกประเภททุกระดับ และควรให้เนื้อหาที่มีลักษณะเป็น "ขั้นบันได" โดยเริ่มจากการวางรากฐานทางความคิด การใช้เหตุผล การใช้ทักษะในการพูดและเนื้อหาอื่นๆในลำดับสูงต่อไป" ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับข้อควรปรับปรุงของหลักสูตรนิเทศศาสตร์ที่ระบุว่า ควรให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น โดยเฉพาะทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ

ประการที่สอง คือ รูปแบบและวิธีการของการเรียนการสอน ข้อค้นพบระบุว่า ควรใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางและนำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มาช่วยสอน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งตรงกับคำกล่าวของผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธีร์ รัตนาคินทร์ ในการประชุมทางวิชาการ ณ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 25 กันยายน 2543 ที่ว่า "ปัจจุบันนี้มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่เกือบ 3 ล้านคน ซึ่งจะมีปริมาณเท่ากับ 30% ของครัวเรือนทั่วประเทศ (ทั่วประเทศคาดกันว่ามีอยู่ประมาณ 10 ล้านครัวเรือน) การเรียนการสอนในอนาคตจะเป็นเรื่องของ "ระบบทางไกล" (Long-distance Learning) เป็นสถานศึกษาเสมือนจริง (Virtual School) และเป็นการคิดโดยผ่านกระบวนการทางคอมพิวเตอร์ (Virtual Thinking) คือ จะเป็นออนไลน์ทั้งหมด ดังนั้นต่อไปห้องเรียนอาจไม่จำเป็นก็ได้"

นอกจากนี้ ยังมีข้อค้นพบในด้านการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดและสติปัญญา โดยผ่านประสบการณ์ตรงให้มากขึ้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ลดการบรรยาย หันมาเน้นการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้น ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ รองศาสตราจารย์ ดร. ประกอบ คุปรัตน์ ที่ได้ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 1 มิถุนายน 2543 โดยกล่าวถึงวิธีการเรียนการสอนทางวาทวิทยาว่า "ควรใช้วิธี "Learning how to

learn" คือรู้ว่าต้องเรียนด้วยตนเองอย่างไร และต้องเรียนทั้งคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ การเขียน และการฟัง ฯลฯ ต้องพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการค้นคว้าด้วยตนเอง"

ประการที่สาม คือ กิจกรรมในห้องเรียนทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีข้อค้นพบที่คล้ายคลึงกัน คือ ควรเน้นกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้งานได้จริง มีการฝึกภาคปฏิบัติ และเน้นการค้นคว้าหาความรู้ทั้งในระดับประเทศและระดับโลกให้มากขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวว่า ผลของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมวลชนที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อการเกิดระบบการสื่อสารแบบแลกเปลี่ยน (Interactive) ในวิถีชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและประสานความสัมพันธ์ระดับโลก ตั้งแต่การสื่อสารกับชนกลุ่มน้อยในสังคมไทย จนกระทั่งถึงการสื่อสารมวลชนในระดับสากล เพื่อจะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ที่กล่าวในการประชุมเพื่อโครงการวิจัยนี้ เมื่อ 25 กันยายน 2543 โดยกล่าวว่า "กิจกรรมในห้องเรียนของระดับปริญญาโทควรมีลักษณะเป็น Academic Oriented, Critical Oriented, Product Oriented และควรมีการทำโครงการต่าง ๆ ให้มากขึ้น"

ประการที่สี่ คือ สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน มีข้อค้นพบคือ ควรให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยใช้ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น รวมทั้งต้องใช้หนังสือ วารสาร และสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ในการเรียนการสอน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด ที่กล่าวว่า "สื่อมวลชนควรนำความรู้ทางเทคโนโลยี เทคนิควิทยาการด้านคอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติการมาประยุกต์ใช้ในงานสื่อมวลชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน" (สุกัญญา สุตบรรทัด 2539)

ประการที่ห้า คือ การฝึกงานและประสบการณ์วิชาชีพทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีข้อค้นพบที่เหมือนกัน คือ มุ่งเน้นการฝึกงานเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาชีพและฝึกงานในสนามจริง ทั้งนี้สอดคล้องกับลักษณะของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจะต้องปรับตัวให้ทันต่อพัฒนาการดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านการฝึกฝนทักษะ ดังนั้นในทุกกลุ่มสถาบันการศึกษาจึงควรเน้นความสำคัญของรายวิชาฝึกปฏิบัติ หรือการฝึกงานภายนอกให้มากขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาทฤษฎีในชั้นเรียน ซึ่งตรงกับที่ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวไว้ เมื่อ 25 กันยายน 2543 เกี่ยวกับเรื่องการฝึกประสบการณ์ของผู้เรียน โดยกล่าวว่า มี 3 ระดับคือ

- 1) Virtual Lab หมายถึงการฝึกงานผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์
- 2) Simulated Lab หมายถึง

การฝึกงานจากห้องปฏิบัติการจำลอง และ 3) Real Lab หมายถึง การฝึกงานจากห้องปฏิบัติการจริงที่แต่ละสถาบันสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยตรง หรือเป็นสถานที่ปฏิบัติการเพื่อวิชาชีพซึ่งสถานศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องได้ส่งผู้เรียนไปฝึกงานเพื่อเสริมประสบการณ์วิชาชีพในสาขานั้น ๆ

ประการที่หก คือ การวัดและประเมินผล ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ระบุว่า ควรใช้วิธีการประเมินโดยการให้นำเสนอทั้งด้วยวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษร และใช้วิธีการประเมินเชิงคุณภาพให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ ที่กล่าวไว้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2543 ว่า "การวัดและประเมินผลการเรียนจะเป็นไปในเชิงคุณภาพมากขึ้น โดยอาจมีการทดสอบก่อนจบ (Exit Exam) เพื่อดูคุณภาพของผู้เรียนที่จะออกไป ในส่วนของการให้เกรดจะยังคงมีอยู่ แต่คาดว่าจะมีระบบการให้เกรดแบบ S/U มากขึ้น ส่วนการให้เกรด A,B,C,D จะสะท้อนผลการเรียน (Performance) ที่ละเอียดมากขึ้น"

สำหรับคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยา ข้อค้นพบระบุว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ (2) บุคลิกลักษณะ ทักษะ และการประยุกต์ใช้ (3) คุณธรรม/จริยธรรมและมารยาทในสังคม ในส่วนของความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรือสื่อสมัยใหม่เป็นอย่างดี รู้ลึก รู้กว้าง รู้จริง รู้ไกล และมีความรู้ความสามารถในด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ ทั้งนี้ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับทิศทางของภาครัฐที่ปรับแนวทางการผลิตบัณฑิตในระดับโครงสร้างของมหาวิทยาลัย จากเดิมซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้กว้างๆ คือมุ่งผลิตบุคลากรออกสู่แวดวงวิชาชีพ เปลี่ยนมาเป็นการจัดการสอนตามความชำนาญเฉพาะทางให้มากขึ้น

ส่วนในด้านของบุคลิกลักษณะและทักษะการประยุกต์ใช้ ข้อค้นพบจากงานวิจัยระบุว่า ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์และมีวิจรณ์ญาณที่ดี มีความสามารถในการเจรจาต่อรองและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ จรัส สุวรรณเวลา ที่ได้ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 22 มิถุนายน 2543 โดยกล่าวว่า "ผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาในทศวรรษหน้าจะต้องเป็นผู้มีความสามารถที่จะนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ทางวาทวิทยา ในฐานะที่เป็น Basic Skills มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเจริญของสมองและร่างกายตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เช่น การสร้างและการพัฒนาความสามารถ

ทางด้าน "การคิด" "กระบวนการคิด" และ "สติปัญญา" รวมทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหา และการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสื่อสาร เป็นต้น"

องค์ประกอบสุดท้าย คือคุณธรรม จริยธรรม และมารยาทในสังคม ข้อค้นพบทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมีความคล้ายคลึงกันคือ ผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาต้องมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามทั้งแบบไทยและแบบสากล มีความจริงใจและรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันตามควรแก่กรณี มีความรับผิดชอบสูงในทุกๆด้าน ทั้งด้านส่วนตัว การงาน และสังคม ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ ที่ว่า "ผู้เรียนวาทวิทยาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น โดยคุณธรรมและจริยธรรมนี้จะต้องแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ คุณธรรมพื้นฐานของไทยและคุณธรรมสากล และคุณธรรมจริยธรรมนี้จะต้องอยู่บนเงื่อนไขของสังคม นอกจากนั้น ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ ราชบัณฑิตทางนิติศาสตร์ ที่ได้ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 2 มิถุนายน 2543 โดยกล่าวว่า "เป้าหมายสำคัญในการสร้างนักวาทวิทยาคือ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย หลอมรวมไว้ซึ่งจิตใจที่ดีงาม"

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยขั้นบุกเบิกเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบความคิดด้านแนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนในทศวรรษหน้าสำหรับสาขาวิชาวาทวิทยาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงควรจะมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรทำการวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ เพื่อให้ครอบคลุมศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สาขาวารสารสนเทศ สาขาการประชาสัมพันธ์ สาขาการโฆษณา สาขาการสื่อสารมวลชน และสาขาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง เป็นต้น
2. ควรทำการวิจัยใน "แนวลึก" เพื่อติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาทางวาทวิทยาเป็นระยะ ๆ ว่า มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ในสังคมไทยและสังคมโลกมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อค้นพบเหล่านั้นมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทุกประการ เป็นต้น

3. ควรทำการวิจัยให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เพราะข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจะมีบทบาทมากขึ้นในการเรียนการสอนทาง วาทยุทยาในอนาคต

4. ควรทำการวิจัยให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในเรื่องการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนสาขา วาทยุทยา เพราะข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า เทคโนโลยี จะเป็นปัจจัยสำคัญ อย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอนสาขา วาทยุทยาในอนาคต

5. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของ วาทยุทยาในสังคมไทยในอนาคต เพราะข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า วาทยุทยาได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นในสังคมไทยตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก : จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ : บริษัท ชัคเชลมีเดีย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มองฝันวันข้างหน้า : วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพฯ : บริษัท ชัคเชลมีเดีย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). คลื่นลูกที่ 5 ปราชญ์สังคม : สังคมไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : บริษัท ชัคเชลมีเดีย จำกัด.
- ชินษฐา วิทยาอนุมาส.(2531). "การวิจัยแบบเดลฟาย : เทคนิคและปัญหาที่พบในการวิจัย". รวมบทความเกี่ยวกับวิจัยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ครรรชิต มาลัยวงศ์. (2540). ทักษะไอที. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- ครรรชิต มาลัยวงศ์. (2541). อนาคตบัณฑิตไทย บนเส้นทางไอทีในยุค ไอเอ็มเอฟ. กรุงเทพฯ : งานมัลติมีเดีย ฝ่ายศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- โครงการบริหารวิชาบูรณาการ หมวดศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2542).
- คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2539). หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต : หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2539.
- คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2541). หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตสาขา วาทยวิทยา: ฉบับคู่มือนิสิต. ปีการศึกษา 2541.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน.(2531). "เทคนิคการวิจัยแบบ EDR." รวมบทความเกี่ยวกับวิจัยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- จรัส สุวรรณเวลา และคณะ. (2540). บนเส้นทางอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 332 หน้า.
- จำนง วิบูลย์ศรี. (2532). "การเรียนการสอนสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาของไทย : ประวัติ-ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวโน้มในอนาคต" ใน วารสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 10 (ฉบับ 25 ปีนิเทศศาสตร์) หน้า 75-89.
- ไฉทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.(2535). "การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย." รวมบทความที่เกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา:ม.ป.พ.

- ชูเวช ชาญสง่าเวช. (2543). อุดมศึกษาไทยในเวทีโลก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ และคณะ. (2529). รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทของ ก.พ. ในทศวรรษหน้า. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ สำนักงาน ก.พ.
- เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2539). Global Vision สู่กระแสกระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพฯ : บริษัท ไอออนิค อินเทอร์เน็ต รีซอสเซส จำกัด.
- เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2539). โลกาวิวัฒน์ 2000. กรุงเทพฯ : บริษัท ไอออนิค อินเทอร์เน็ต รีซอสเซส จำกัด.
- ธารินทร์ นิมมานเหมินท์. (2543). "บทสัมภาษณ์" อ้างใน กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543). สรุปข่าวการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างวันที่ 6 ก.พ. - 10 มี.ค. 2543. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ธารารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. (2531). ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประจวบ ไชยสาส์น. (2543). "บทสัมภาษณ์" จาก น.ส.พ. กรุงเทพธุรกิจ 7 มี.ค. 43 อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543). สรุปข่าวการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างวันที่ 6 ก.พ.- 10 มี.ค. 2543. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ประยูร ศรีประสาธน์.(2524). "เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย." วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 14 : 50-59.
- แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร.
- พงษ์ศักดิ์ พงษ์วิเชียร. "บทสัมภาษณ์" สัมภาษณ์โดย ดฤตนิยม นพคุณ. 3 เมษายน 2540. อ้างถึงในหนังสือพิมพ์ไทยจะอยู่ที่ไหนในปี ค.ศ. 2000. หนังสือชุดความรู้ โลกของสื่อฉบับสื่อมวลชนในปี 2000. กรุงเทพฯ :ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ไพรัช ธัชยพงษ์ และ พิเชฐ ตรงควโรจน์. (2541). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- มนตรี ศุภาพร (พลเอก), และคณะ. (2541). วิสัยทัศน์ : อนาคตประเทศไทยพุทธศักราช 2570. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

- วิชัย ตันศิริ. (2539). โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต : แนวคิดและบทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. (2539). ศัพท์ใหม่อธิบายโลกยุคข้อมูลข่าวสาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- วันชัย ศิริชนะ. (2542). "ทิศทางสถาบันอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542". บรรยายในการสัมมนาทางวิชาการ ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร. วันที่ 18 พฤศจิกายน 2542.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). การประเมินการเรียนรู้ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริชัย ศิริกายะ. (2525). การสื่อสาร 2552 : วิจัยด้านนโยบายและการวางแผนการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์. (2541). วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2000. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน).
- สิริมา รอดโพธิ์ทอง. (2535). อนาคตภาพของคณะครุศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา สุตบรรทัด. (2539). ความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับของประชาชนต่อเทคโนโลยี สารสนเทศ. รายงานผลการวิจัยเชิงสำรวจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). จริยธรรมทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุรชัย ทิพย์สุมณฑา. (2539). การศึกษานโยบายและทิศทางการเรียนการสอนสาขาวิชาการสื่อสารมวลชนในทศวรรษหน้า : ตามความคิดเห็นของนักวิชาการสาขาวิชาการสื่อสารมวลชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเทพ เดชะชีพ. (2532). คุณสมบัติและภาระหน้าที่ของนักประชาสัมพันธ์ในองค์กร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมนักเรียนรู้รัฐบาลไทย. (2541). วิสัยทัศน์ประเทศไทยด้าน การศึกษา สังคม วัฒนธรรม และศาสนา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตนพรินต์ติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (2541). แนวทางปฏิบัติ : จรรยาบรรณนักวิจัย. กรุงเทพฯ : สภาวิจัยแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542). ภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาระดับความคิดเห็นในระดับจังหวัดและระดับอนุภาคสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- หนึ่งหทัย ขอผลกลาง. (2541). พัฒนาการของการศึกษาและฝึกอบรมด้านนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถพล ใหญ่สว่าง และวัชรวิทย์ ไชยสาร. (2541). สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์, 329 หน้า.
- อรวรรณ ปิลาสนธิไธวา. (2543). วิวัฒนาการวิทยาสัมัยใหม่ในประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวาริชวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนาเย็บเล่ม).
- อรวรรณ ปิลาสนธิไธวา. (2539). หลักและปรัชญาของวาริชวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ปิลาสนธิไธวา และ ติรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์. (2531). การเรียนการสอนวาริชวิทยาและการประกอบงานอาชีพ. รายงานผลการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน กรุงเทพฯ : ภาควิชาวาริชวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม).
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. สถาบันสื่อสารมวลชนท่ามกลางวิกฤติทางวัฒนธรรม. สรุปผลการประชุมสัมมนาวิชาการวัฒนธรรมไทยเรื่อง ทิศทางศิลปะและวัฒนธรรมไทยในกระแสการพัฒนา. 16-17 สิงหาคม 2536 ณ อาคารรัฐสภา กรุงเทพมหานคร.
- อุบลวรรณา ปิติพัฒนะเมษิต และคณะ. (2539). การสื่อสารและสารสนเทศในสมัยรัชกาลที่ 9. การวิจัยทุนวิจัยกาญจนาภิเษกสมโภช, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัฉนา ไวกวามดี. (2543). "บทสัมภาษณ์" อังโน กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543). สรุปข่าวการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างวันที่ 6 ก.พ. - 10 มี.ค. 2543 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ.
- อัญชรี เจียรนัยกูร. (2540). ผลของการให้ผลย้อนกลับที่แตกต่างกันที่มีผลต่ออันตมิตด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์ในอนาคตของผู้เชี่ยวชาญในเทคนิคเดสฟาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Cogan, J.J. (1997). "Multidimensional citizenship : Educational policy for the 21st century," An Executive Summary of the Citizenship Education Policy Study Project. Minneapolis : University of Minnesota.
- Cohen, H. (1994). The history of speech communication : The emergence of a discipline, 1914-1945. Virginia : Speech Communication Association.
- Dalkey, N.C. & Helmer. (1963). An experimental application of the delphi method to the use of experts. Management Science 9 : 458-467.
- Greenbaum, T.L. (1998). The handbook for focus group research, 2nd ed., London : Sage Publications.
- Gronbeck, B.E. (1998). "Paradigms of speech communication studies : Looking back toward the future." (The Carroll C. Arnold Distinguished Lecture, National Communication Association), Boston : Allyn and Bacon.
- Gronbeck, B.E. :et al. (1997). Principles and types of speech communication. New York : Addison-Wesley Educational Publishers Inc.
- Gronbeck, B.E. et al. (1992). Principles of speech communication. New York : Harper Collins Publishers Inc.
- Helmer, O. (1966). The Delphi method for systematizing judgments about the future. Institute of Government and Public Affairs, UCLA.
- Kurth-Schai, R., Poolpatarachewin, C. & Pitiyanuwat, S. "Using the Delphi cross culturally : Towards the development of policy." (1998) in Citizenship for the 21st Century : An International Perspective on Education, edited by John J. Cogan and Ray Derricott, London : Kogan Page Limited., pp.77-92.
- Linestone H. & Turoff, M. (eds.). (1975). The Delphi method. Reading, Mass : Addison-Wesley.
- Martorella, P. (1991). "Consensus building among social educators : A Delphi study," Theory and Research in Social Education, 19, pp.83-94.
- Murry, J.W. & Hammons, J.O. (1995). Delphi : A versatile methodology for conducting qualitative Research. The Review of Higher Education 18, no.4 :423-436.

- Newcombe, P.J. & Robinson, K.F. (1975). Teaching speech communication. New York : David Mckay Company, Inc.
- Riggs, W.E. (1983). The delphi technique : An experimental evaluation. Technological Forecasting and Social Change 23. 89-97.
- Strauss, A & Corbin, J. (1998). (Basics of qualitative research : Technique and Procedures for developing grounded theory 2nd ed., London : Sage publications.
- Tucker, P.K. et al. (1981). Research in speech communication. New Hersey : Prentice-Hall Inc.
- Weaver, T. (1971). "The Delphi forecasting method," Phi Delta Kappan, 52 pp. 267-271.
- Wood, J.T. & Gregg, R.B. (eds.) Toward the 21st century : The future of speech communication. New Jersey : Hampton Press, Inc.

เอกสารพิเศษจากการสัมภาษณ์

- จรัส สุวรรณเวลา. ศาสตราจารย์ นายแพทย์. สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2543 เวลา 12.00 น. และ 22 มิถุนายน 2543 เวลา 14.00-16.00 น.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. ศาสตราจารย์ และราชบัณฑิต สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2543 เวลา 10.00-12.00 และ 13.00-15.00 น.
- ประกอบ คุปรัตน์ (ดร.). รองศาสตราจารย์ และรองผู้อำนวยการ สำนักงานเลขาธิการองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO). สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2543 เวลา 16.30-19.30 น.
- ประพนธ์ ผาสุยัต. (ดร.). ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2543 เวลา 17.30-20.30 น.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (ดร.). รองศาสตราจารย์ และคณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2543 เวลา 14.30-16.30 น.

เอกสารพิเศษจากการบรรยาย

- สรุปสาระสำคัญจากคำบรรยายในการประชุมระดมความคิดเรื่อง "แนวโน้มการพัฒนาลักสูตรสาขาวิชาวิทยาระดับปริญญาตรี และปริญญาโทในทศวรรษหน้า" ณ ห้องประชุม ดร.เทียม

โชควัฒนา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 25 กันยายน 2543 เวลา 9.00-12.00 น.
โดย

1. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา และ
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และคนบตี
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธีร์ รัตนาคินทร์
ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจและประธานกรรมการบริหาร
กลุ่มบริษัท Integrated Partners จำกัด
4. อาจารย์ ดร.กิตติ กันภัย
ผู้แทนคณาจารย์สาขาสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย